

طبقه‌بندی درس به درس تاریخ معاصر ایران

همراه با سؤالات مشترک نهایی دی ۱۴۰۲-۱۳۹۷

تهیه و تنظیم: مرضیه نوریان

گروه آموزشی تاریخ خراسان رضوی

درس یکم

خاستگاه ایل قاجار: ایل قاجار از ترکمانان ← در زمان مغولان به ایران کوچ کرد

وضعیت ایل قاجار در دوره		
صفوی	جزو قزلباشان	کمک به شاه اسماعیل
افشاریه	حمایت از حکومت صفویه	در نتیجه رقابت با نادرشاه
زندیه	درگیری با کریم خان زند و قتل محمدحسن خان بزرگ ایل قاجار و اسارت آقامحمدخان در شیراز	تلاش برای قدرتیابی بعد از مرگ نادرشاه

۱- آقامحمدخان

چگونگی به قدرت رسیدن آقامحمدخان: فرار وی بدنبال مرگ کریم خان و غلبه بر لطفعلی خان زند و تاجگذاری در تهران (پایتخت) و تشکیل حکومت قاجار (از سال ۱۱۷۴ تا ۱۳۰۴)

۱- تلاش کاترین اول روسیه برای تصرف گرجستان

۲- اختصاص گرجستان به ایران از زمان صفویه

علت حمله آقامحمدخان به گرجستان: ۳- تسلط روسها بر گرجستان و قفقاز بدنبال آشوب داخلی بعد مرگ کریم خان

۴- تلاش آقامحمدخان برای بازپس گیری گرجستان (اعاده حاکمیت ایران بر گرجستان

۵- موفقیت وی در بازپس گیری تفلیس

عاقبت آقامحمدخان: قتل وی توسط همراهانش در جریان حمله به گرجستان و بروز هرج و مرج در سپاه ایران

۲- فتحعلی شاه

علت: تسلط دوباره روسها بر گرجستان و سایر ایالات شمالغرب ایران در نتیجه مقابله ایران و نزدیک ۱۰ سال مقاومت

۱- واگذاری گرجستان، داغستان

باکو، دربند، شکی، شروان، موقان قسمت

بالای تالش به روسها

جنگ اول:

ایران و روسیه:

فرمانده

سپاه ایران:

عباس میرزا

۲- از بین رفتن حق کشترازی ایران در خزر

۳- حمایت روسها از ولایتعهدی عباس

میرزا

پیامد سیاسی

۱- نادیده گرفتن استقلال ایران

۲- دخالت رسمی روسیه در امور داخلی

جنگ
دوم:

علت: ۱- مشخص نبودن خطوط مرزی براساس عهدنامه گلستان

۲. بدرفتاری روسها در مناطق اشغالی

۳- دادخواهی مردم آن مناطق در نتیجه صدور فرمان جهاد توسط علما (مجاهد) و تشویق دولت برای آزادی سرزمینهای اشغالی

۱- واگذاری ایروان، نخجوان و قسمتی از دشت مغان به روسیه

۲- پرداخت 5 میلیون تومان غرامت توسط ایران به روسیه

۳- دادن حق قضاوت کنسولی روسها

نتیجه: شکست ایران و بستن قرارداد ترکمانچای:

۱. حضور روسیه با تجهیزات کامل

۲. خیانت انگلیس

۳. ضعف و بی کفایتی فتحعلی شاه و دربارش

زمینه ساز بیداری اسلامی در ایران: هجوم سیاسی نظامی دولت های استعمارگر اروپایی

— حق قضاوت کنسولی: هرگاه اتباع روسی مقیم ایران مرتکب جرمی می شدند، دادگاههای ایران حق

رسیدگی نداشتند، بلکه مراجع قضایی دولت روسیه می بایست به آن جرم رسیدگی می کردند.

آثار و پیامدهای زیان بار عهدنامه ترکمانچای: ۱. از دست رفتن سرزمینهای ایران در غرب دریای کاسپی ۲. گسترش

نفوذ اقتصادی روسیه و انعقاد قرارداد تجاری با ایران براساس عهدنامه ترکمانچای ۳. اعطای امتیاز حق قضاوت

کنسولی یا کاپیتولاسیون به اتباع روسی

علت توجه ناپلئون به ایران: ۱- عدم توان فرانسه در رویارویی مستقیم با انگلیس در اروپا ۲- تصمیم فرانسه در حمله به

مستعمرات انگلیس (همترین مستعمره آن هند) ۳- دسترسی به هند از طریق ایران ۴- حضور نمایندگان فرانسه در ایران.

ایران
فرانسه:

علت توجه ایران به فرانسه: درگیری ایران با روسیه در نتیجه نیاز به متحد قدرتمند

۱- تعهد فرانسه: فرانسه متعهد شد که ایران را در جنگ با روسیه کمک کند .

۲- تعهد ایران: الف: اتحاد با افغان ها و قبایل هرات و قندهار برای حمله به هند و اعلان

جنگ به انگلستان،

ب: اجازه عبور لشکر فرانسه از ایران برای حمله به هند

عهدنامه فین کنشتاین:

عدم موفقیت عهدنامه فین کنشتاین: بستن قرارداد تیلسیت بین روسیه و فرانسه و زیرپا گذاشتن تعهداتش نسبت

به ایران

علت توجه انگلستان به ایران در دوره فتحعلی شاه: نفوذ بر دربار ایران برای اهمیت حفظ هند

علت توجه فتحعلی شاه به انگلیس: کسب حمایت ایشان در جنگ با روسها به دنبال خیانت فرانسه

۱- **عهدنامه مجمل:** در صورت حمله دولتهای اروپایی کمک مالی و نظامی انگلیس به ایران

ایران و انگلیس:

۲- عهدنامه مفصل

- ۱- **تعهد ایران:** قبول داوری نماینده انگلیس در اختلاف های مرزی خود با روسیه
۲. **خودداری از بستن قرارداد با روسیه یا دشمنان انگلیس.**
۳. **استخدام نکردن نظامیان برای آموزش سپاه ایران، از کشورهای دشمن انگلستان**

- ۱- **تعهد انگلیس.** کمک به ایران در صورت حمله دولت ثالثی
۲. **خودداری انگلستان از کمک به سرکشان و شاهزادگانی که علیه تاج و تخت پادشاه قاجار**

نتیجه عهدنامه مجمل و مفصل: عدم پایبندی انگلیس به تعهداتش به دنبال رابطه با روسیه

مستشاران خود را از ارتش ایران فراخواند؛

از کمک به ایران خودداری کرد

داوری سفیر خود را در پیمان صلح ایران و روسیه، به ضرر ایران، بر کشور ما تحمیل کرد

ایران و هرات

علت تمایل فتحعلی شاه برای حمله به هرات:

- شورش کامران میرزا حاکم هرات با تحریک انگلیس علیه دولت ایران و حمله به مناطق دیگر
- تلاش فتحعلی شاه برای جبران ناکامی در جنگ با روسها و بازپس گیری هرات
- تشویق ایران توسط روسها

علت حمایت روسها از حمله ایران به هرات در دوره حکومت فتحعلی شاه:

- **از سویی با انگلستان رقابت داشتند، و به خطر افتادن مستعمره های انگلیس در هند را به مصلحت خود می دانستند،**
- **مشغول شدن ایران در جنگ هرات را مایه فراموشی ایالت های از دست رفته شمالی، توسط دولت ایران می دانستند**

۳- رویدادهای دوران محمدشاه

- ۱- حمله به هرات
- ۲- معاهده ارزنه الروم
- ۳- قتل قائم مقام

محمدشاه: **جانشین فتحعلی شاه و فرزند عباس میرزا**

قائم مقام فراهانی: **صدر اعظم محمدشاه و کمک به وی در سرکوب مخالفان اما قتل وی به دستور شاه**

علت حمله محمدشاه به هرات: **نافرمانی دوباره کامران میرزا حاکم هرات در نتیجه محاصره هرات**

نقش انگلیس در حمله محمدشاه به هرات:

- تلاش انگلستان برای بازداشتن ایران از محاصره هرات با کمک عوامل خویش

- اعتراض محمدشاه به دخالت های «مک نیل» سفیر انگلیس

۱- خروج مک نیل ۲- اعلام قطع رابطه با ایران به علت اعتراض به اقدامات وی ۳- هشدار به شروع جنگ ایران و انگلیس

- اشغال جزیره خارک و تهدید به پیشروی در ایران در صورت ادامه محاصره هرات

- ۱- **اقدام انگلیس در تصرف جزیره خارک**
- ۲- **عدم توانایی رویایی محمدشاه با انگلیس**
- ۳- **عدم کمک روسیه**

ارزنده الروم

روابط ایران و عثمانی: وجود اختلاف دو همسایه از دوران صفویه و نقش بیگانگان در این اختلاف به علت منافع خود رابطه ایران و عثمانی در زمان **فتحعلی شاه**: ادامه اختلافات و درگیری‌های مرزی، حمله عباس میرزا به عثمانی و سازش دو کشور

رابطه ایران و عثمانی در زمان **محمد شاه**: ادامه اختلافات و شروع درگیری

- علت بستن قرارداد: حل اختلافات با وساطت انگلیس و روسیه -

- نماینده ایران: میرزا تقی خان فراهانی

- تعهدات ایران: دست از ادعای خود در سلمانیه بردارد

معاهده دوم

ارزنده الروم:

بین ایران و عثمانی

- پذیرش حاکمیت ایران بر خرمشهر ساحل چپ اروندرود و کشتیرانی در آن

- دست برداشتن از آزار و اذیت زائران ایرانی عتبات عالیات

- فراهم نمودن تسهیلات لازم برای بازرگانان ایرانی

- تعهدات عثمانی:

۱- بی‌اعتمادی کامل به اروپاییان و اینکه آنها به هیچ وجه به قول خود پایبند نیستند و فقط به منافع خود می‌اندیشند.

۲. در مبارزه با یک قدرت خارجی نباید به قدرت دیگر اتکای جدی کرد.

۳. با شکست اقتصادی، سیاسی و نظامی ایران که نتیجه روحیه خودباختگی در حاکمان بود، بستر برای ورود مبلغین غربی و نفوذ فرهنگی در ایران ایجاد شد.

۴. مذاکراتی که طی این دو جنگ انجام شد، برای سرگرم کردن ایرانیان و تأمین منافع دولت‌های استعمارگر بود.

نتایج و عبرت‌های

دو جنگ ایران و روس:

بزرگ‌ترین محرک ملی در برابر بیگانگان: اعلام بسیج عمومی علمای بزرگ در سخت‌ترین شرایط

سوالات درس ۱

الف- جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید.		۱
ص	الف- آقا محمد خان به منظور برقراری نظم به قفقاز لشکرکشی کرد و در همین زمان به دست چندتن از همراهانش به قتل رسید. (شهریور ۹۹، ص ۳۳)	
ص	ب- مبهم بودن خط‌های مرزی بین ایران و روس سبب بروز دور دوم جنگ‌های ایران و روس شد. (جشنواره ۱۴۰۲)	
ص	پ- محمدشاه پس از سرکوب مدعیان سلطنت، صدراعظم خوشنام و شایسته خود امیرکبیر را به قتل رساند. (جشنواره ۱۴۰۲) قائم مقام فراهانی	
ص	ت- مفاد عهدنامه گلستان، به منزله‌ی نادیده گرفتن استقلال کشور و رسمیت دادن به دخالت روسیه در امور داخلی ایران بود. (جشنواره ۱۴۰۲)	
ص	ث- به موجب عهدنامه گلستان، حق کشتی‌رانی در دریای خزر از ایران سلب شد. (جشنواره ۱۴۰۲)	

غ	ص	ث- به موجب عهدنامه گلستان و ترکمانچای، حق کشتی‌رانی در دریای خزر از ایران سلب شد. (جشنواره ۱۴۰۲) بر اساس متن کتاب عهدنامه گلستان
غ	ص	ج- هجوم سیاسی - نظامی دولت های استعمارگر اروپایی ، زمینه ساز بیداری اسلامی در ایران شد. (جشنواره ۱۴۰۲)

ب- کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف: مواجه با تهاجم نظامی روسیه (دی ۹۸) ۱	۱ فتحعلی شاه
ب: بازگرداندن حاکمیت دولت مرکزی (دی ۹۸) ۲	۲ آقامحمدخان
پ: معاهده اعطاکننده حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون به روسیه (خرداد ۱۴۰۱) ۳	۳ ترکمانچای
ت- به رسمیت شناختن حق حاکمیت ایران بر ساحل چپ اروندرود و خرمشهر (جشنواره ۱۴۰۲) ۴	۴ ارزنه‌الروم
ث- سلب شدن حق کشتیرانی ایران در دریای خزر (جشنواره ۱۴۰۲) ۵	۵ گلستان
ج- تحمیل شدن حق قضاوت کنسولی (کاپیتولاسیون) بر ایران (جشنواره ۱۴۰۲) ۳	

ج- جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر نمایید.

الف: در نتیجه قراردادهای گلستان و ترکمانچای مرز دو کشور قرار گرفت. (**رودارس** - رود اترک) (خرداد ۹۸)
 ب: یکی از علل شروع دور دوم جنگهای ایران و روس مشخص نبودن خطوط مرزی در عهدنامه ... بود. (**گلستان** - گلداسمیت) (شهریور ۹۸)
 پ: انگلستان با تحمیل معاهده به حکومت قاجار افغانستان و هرات را از ایران جدا کرد. (**پاریس** - گلداسمیت) (شهریور ۹۸، دی ۱۴۰۰ معارف)
 ت- هدف ناپلئون از ایجاد ارتباط با ایران تصرف مستعمرات انگلستان و رسیدن به بود. (**هندوستان** - مصر) (جشنواره ۱۴۰۲)
 ث- به موجب عهدنامه حق کشتی رانی در دریای خزر از ایران سلب شد. (**گلستان** - ترکمانچای) (جشنواره ۱۴۰۲)
 ج- ناپلئون پس از تعهدهای خود نسبت به ایران را زیر پا گذاشت. (**عهدنامه تلیسیت** - عهدنامه ترکمانچای) (جشنواره ۱۴۰۲)
 چ- اعمال حق کاپیتولاسیون از برقرار شد. (**عهدنامه ترکمانچای** - عهدنامه گلستان) (جشنواره ۱۴۰۲)
 خ- به موجب قرارداد ارزنه‌الروم دوم دولت عثمانی متعهد شد که تسهیلات لازم را برای ایرانی در آن سرزمین فراهم آورد. (**بازرگانان** - دانشجویان) (جشنواره ۱۴۰۲)

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

الف- در کدام معاهده ایران متعهد گردید که به اتباع روسیه حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) بدهد. (دی ۹۷ معارف
 ۱. گلستان ۲. **ترکمانچای** ۳. آخال ۴. پاریس
 ب- انگلیس با تحمیل کدام عهدنامه افغانستان را از ایران جدا کرد؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف)
 ۱. مجمل ۲. مفصل ۳. **پاریس** ۴. گلداسمیت

پ- در کدام معاهده بین ایران و روسیه، ایران متعهد شد به اتباع آن کشور حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) بدهد.
(خرداد ۹۸ معارف)

۱. **ترکمانچای** ۲. گلستان ۳. آخال ۴. رویتر

ت- کدام گزینه از مفاد عهدنامه ترکمانچای نمی باشد؟ (دی ۹۸ معارف)

۱. جدایی مناطق وسیعی از سرزمین های غرب دریای مازندران

۲. **ایران از داشتن کشتی جنگی در دریای مازندران محروم شد.**

۳. ایران متعهد گردید که پنج میلیون گرامت به دولت روسیه بپردازد.

۴. ایران به اتباع روسیه حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) بدهد.

ث- عهدنامه های «مجمل» و «گلستان» به ترتیب با کدام کشورها بسته شده است؟ (دی ۱۴۰۰ معارف)

۱. روسیه-انگلیس ۲. فرانسه-روسیه ۳. انگلیس-فرانسه ۴. **انگلیس-روسیه**

ج: کدام یک از قراردادهای زیر به ترتیب تاریخی بین ایران و روسیه بسته شد. (خرداد ۱۴۰۲)

۱. **گلستان-ترکمانچای** ۲. ترکمانچای-گلستان

۳. آخال-گلستان ۴. آخال-ترکمانچای

چ- علت توجه فتحعلی شاه به شرق و تلاش برای بازپس گیری هرات چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. نافرمانی کامران میرزا حاکم کابل از ایران

۲. خیانت ناپلئون به ایران در عهدنامه فین کنشتاین

۳. امضای عهدنامه تیلسیت میان روسیه و فرانسه

۴. **جبران ناکامی و شکست ایران در جنگ با روسیه**

خ- علل موفقیت روس ها و شکست ایرانی ها در دوره اول جنگ های ایران و روس در زمان فتحعلی شاه چه بود؟
(جشنواره ۱۴۰۲)

۱. **ضعف و غفلت فتحعلی شاه و دربارش** ۲. خیانت فرانسه به ایران

۳. عدم توانایی عباس میرزا در فرماندهی ۴. توانایی نظامی روس ها و استفاده از توپ های جنگی

چ- بر اساس کدام عهدنامه ایران حکمیت نماینده انگلیس در اختلاف های مرزی خود با روسیه را پذیرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. گلستان ۲. تیلسیت ۳. مجمل ۴. **مفصل**

د- با بستن کدام عهدنامه ناپلئون بناپارت تعهدات خود را با ایران زیر پا گذاشت؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. ترکمنچای ۲. فین کنشتاین ۳. گلستان ۴. **تیلسیت**

ذ- سلیمانیه طبق کدام عهدنامه برای همیشه از ایران جدا شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. ارزنة الروم اول ۲. **ارزنة الروم دوم** ۳. مجمل ۴. مفصل

به سوالات زیر پاسخ های کوتاه دهید.

الف- عهدنامه فین کنشتاین در دوره فتحعلی شاه بین ایران و کدام کشور منعقد شد. (دی ۹۷ معارف)

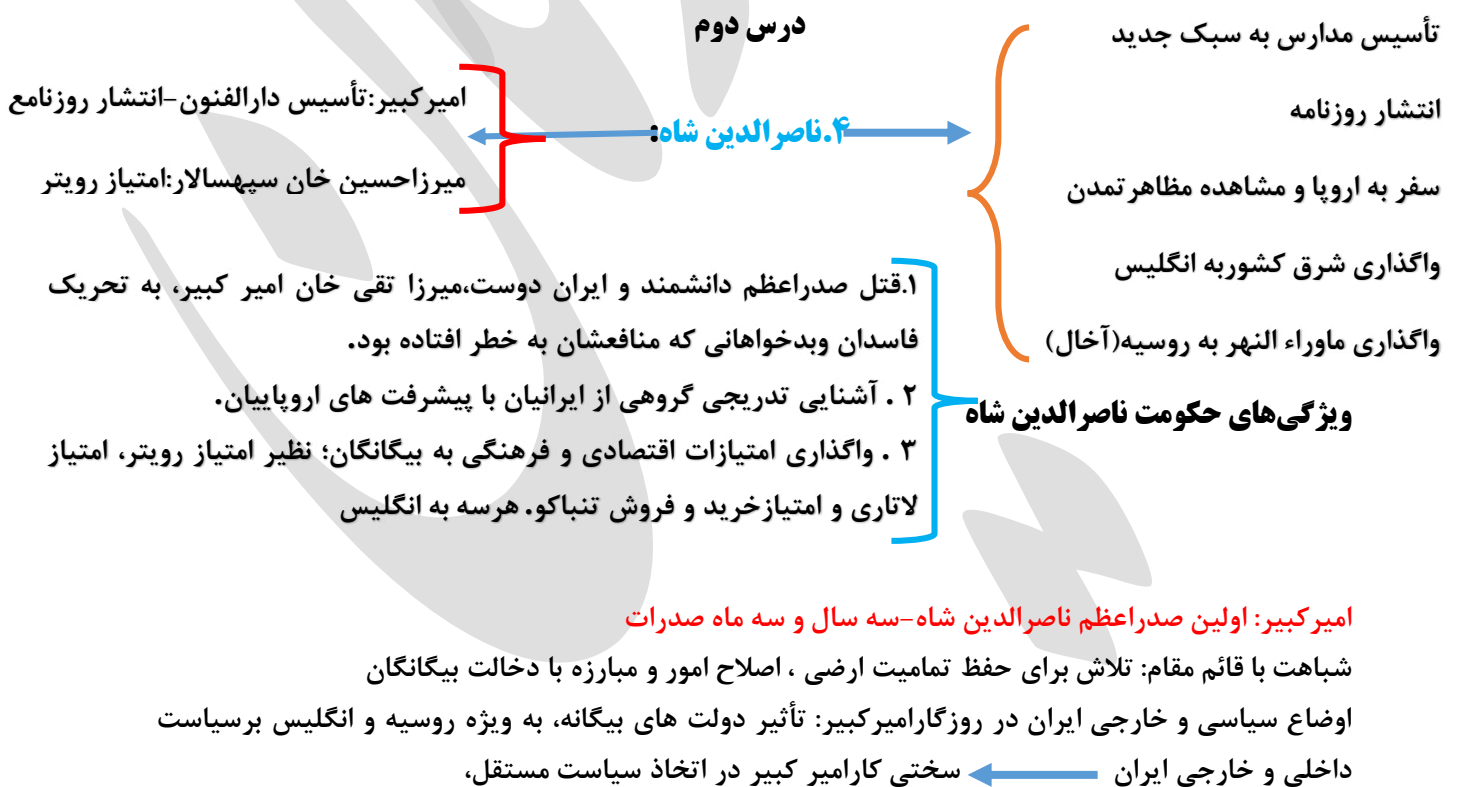
فرانسه

ب- حل اختلافات ایران و عثمانی در عهدنامه ارزنة الروم دوم با حضور نمایندگان کدام کشورها انجام گرفت؟ (جشنواره

۱۴۰۲)

	روسیه و انگلستان پ- حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) اولین بار در کدام معاهده بر ایران تحمیل شد؟ (دی ۱۴۰۰) عهدنامه ترکمانچای
۲	مقایسه پدیده‌های تاریخی: نحوه‌ی واگذار امتیاز کاپیتولاسیون به روسیه (دوره قاجار) و آمریکا (دوره پهلوی) را با یگدیگر مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) با بسته شدن قرارداد ترکمانچای در پایان دوره‌ی دوم جنگ‌های ایران و روسیه حق کاپیتولاسیون یا قضاوت کنسولی، بر ایران تحمیل گردید (کلید واژه‌ها: عهدنامه ترکمانچای تحمیل گردید اشاره به هر موردنمره داده شود) با افزایش حضور آمریکایی‌ها و مستشاران و نظامیان آنها در ایران، دولت حسنعلی منصور، ضمن تقدیم لایحه‌ای به مجلس شورا که قبلاً در دولت علم تنظیم و تصویب شده بود، برای مستشاران و نظامیان آمریکایی و خدمتکاران درخواست مصونیت قضایی کرد. در جلسه نیمه شب بیست و یکم مهر ۱۳۴۳، با تطمیع و تهدید نمایندگان، بی سروصدا، این لایحه تصویب شد (کلید واژه‌ها: دولت علم تنظیم و تصویب با تطمیع و تهدید نمایندگان)
اظهار نظر و قضاوت	
۳	الف: به نظر شما، عهدنامه ترکمانچای چه آثار و پیامدهای زیان‌باری به دنبال داشت. (دی ۹۸) از دست رفتن سرزمینهای ایران در غرب دریای کاسپی ۲. گسترش نفوذ اقتصادی روسیه و انعقاد قرارداد تجاری با ایران براساس عهدنامه ترکمانچای ۳. اعطای امتیاز حق قضاوت کنسولی یا کاپیتولاسیون به اتباع روسی
کاربست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه‌ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت‌های آن	
۴	بر روی نقشه شماره‌هایی نوشته شده است، مشخص کنید که این بخش‌های خاک ایران طبق کدام معاهده یا عهدنامه‌های در دوره قاجار از ایران جدا شدند؟ (خرداد ۱۴۰۰، شهریور ۱۴۰۲) الف: معاهده گلستان ب: عهدنامه آخال ج: معاهده پاریس
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی (۸نمره)	
۵	یک مورد از دلایل شروع دوره دوم جنگ‌های ایران و روس در زمان قاجار را بنویسید. (دی ۹۷، خرداد ۹۹) ۱. مشخص نبودن خطوط مرزی در عهدنامه گلستان و ادعای ارضی جدید روسها

۲. فریاد کمک خواهی مردم مسلمان شهرها و روستاهایی بود که به واسطه معاهده گلستان تحت سلطه و ستم روسها قرار گرفته بودند	
۶ چه عواملی موجب بروز دوره دوم جنگ های ایران و روسیه شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) بدرفتاری روس ها با ساکنان ولایت هایی که طبق معاهده گلستان به آن کشور واگذار شده بود نارضایتی این مردم شد و آنان شروع به دادخواهی کردند. همین مسأله از سوی دیگر معاهده گلستان در مورد تعیین خط های مرزی بین ایران و روسیه، مبهم بود نیز، موجب دست درازی روس ها به خاک ایران، از جمله اراضی اطراف ایروان و آذربایجان شد. (در صورتی که اشاره به فتوای علما نیز شده باشد، نمره لحاظ شود)	
۷ براساس کاپیتولاسیون ، اتباع دولت روسیه در ایران از چه حقی برخوردار شدند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به موجب این حق، هرگاه اتباع روسیه مقیم ایران مرتکب جرمی می شدند ، دادگاه های ایران حق رسیدگی نداشتند بلکه مراجع قضایی دولت روسیه می بایست به آن جرم رسیدگی کنند.	
۸ دلیل اینکه در دوره قاجاریه، دولت استعمارگر به اختلاف میان ایران و عثمانی دامن می زدند، چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) چون جنگ بین دو کشور مسلمان را به نفع خویش می دانستند	

- لغو لقب های طولانی و بی معنی، و اکتفا به کلمه جناب، حتی نسبت به مقام صدارت.
- ۲- منع رشوه خواری، و برقراری حقوق ثابت برای مأموران دولت.
- ۳- فرستادن شاگردانی به اروپا، **هدف** برای کسب مهارت ها و دانش های جدید.
- ۴- دفع فتنه سالار در خراسان، و فرقه بابیه.
- ۵- ترجمه کتاب، نشر روزنامه.
- ۶- تأسیس مدرسه عالی در تهران و ارائه طرح مدرسه دارالفنون؛
- ۷- تقویت ارتش ملی کشور.

داخلی

اقدامات
امیرکبیر:

هدف مبارزه با دخالت

بیگانگان در ایران

- ۷- تلاش در جهت استقلال اقتصادی و توسعه صنعتی (هم داخلی و هم خارجی)
- ۹- استخدام معلمان و استادان خارجی، به ویژه از کشورهای غیر از انگلیس و روس.
- ۱۰- جلوگیری از دخالت نمایندگان خارجی در امور داخلی ایران.

خارجی

علت دستور امیرکبیر در انتخاب استادان و معلمان دارالفنون از کشورهای غیر از روسیه و انگلستان (مانند فرانسه و اتریش): **عدم حضور استعمارگران؛ عدم دخالت فرهنگی این استعمارگران؛ رهایی ایران از وابستگی به این استعمارگران؛**

واگذاری امتیازات به بیگانگان

علت روی آوردن کشورهای اروپایی به استعمارگری: به دنبال انقلاب صنعتی نیاز کشورهای صنعتی به ۱-بازار مصرف ۲-مواد اولیه ارزان متوجه کشورهای ضعیف شدند و دخالت خود را افزایش دادند

علت واگذاری امتیازات به دولت های استعماری در زمان ناصرالدین شاه: نیاز به تأمین مخارج سفر شاه به اروپا با توجه به خالی بودن خزانه در نتیجه واگذاری بسیاری از منابع ثروت کشور و امتیازات فراوان به روسیه و انگلیس

مهمترین امتیازات واگذار شده به انگلیس در زمان ناصرالدین شاه

امتیاز	رویتر	لاتاری	تالبوت (رژی-توتون و تنباکو)
عامل خارجی	بارون جولپوس دورویتر	کمپانی انگلیسی	تالبوت
عامل ایرانی تأثیرگذار	میرزا حسین خان سپهسالار	میرزا ملکم خان	
مفاد	انگلیسی: ۱-حقّ احداث راه آهن و تراموا ۲- بهره برداری از کلیه معادن و منابع ایران به جز طلا و نقره و سنگ های قیمتی، ۳- بهره برداری از جنگل ها و احداث قنات ها و کانال های آبیاری به مدت هفتاد سال ۴- اداره گمرک ها و حقّ صدور همه نوع محصولات	انگلیسی: پرداخت ۴۰ هزار لیره انگلیسی	انگلیسی: انحصار خرید و فروش توتون و تنباکو در داخل و خارج ایران به مدت پنجاه سال

	انگلیسی به ایران، به مدت بیست و پنج سال	
ایران: مبلغ دویست هزار لیره (هدف) برای تأمین هزینه های سفر ناصرالدین شاه به اروپا به صورت وام	ایران: امتیاز تأسیس قمار خانه (لاتاری) بدون ذکر نام صاحب امتیاز- ر آن امتیاز نامه شرط شده بود که میرزاملکم خان بدون اجازه نهایی شاه آن را به کسی انتقال ندهد	ایران: دریافت سالانه پانزده هزار لیره و یک چهارم سود سالانه،
واکنش داخلی: مردم ایران: اعتراض و مخالفت علما علت: زمینه سلطه کامل انگلستان بر ایران در صورت اجرای امتیاز رهبری: حاج ملاعلی کنی علت مخالفت حاج ملاعلی کنی با سپهسالار: ۱- سپهسالار آشکارا تقلید از قوانین، اصول زندگی و مدنیت غربی را در پیش گرفته بود ۲- ناصرالدین شاه را به اجرای سیاست های خود ترغیب می کرد خارجی: مخالفت روسها : علت: روس ها نیز از منافع سرشاری که این قرارداد برای رقیب آنها داشت، ناراضی بودند و خواستار لغو آن شدن	۱- علمای دینی ایران: (علت و نتیجه مخالفت) با اعلام حرام بودن لاتاری به عنوان یک قمار، انگلیسی ها را در دستیابی به منافع آن ناکام گذاشتند ۲- شاه و دربار: (علت و نتیجه) وقتی متوجه سوء استفاده ملکم خان از این امتیاز شدند، از همان تاریخ او را از تصدی به کلیه مقام های مهم دولتی محروم کردند	۱- مردم ایران: اعتراض به علت: فروش محصول توتون و تنباکو با قیمت کم به شرکت رژی و خرید آن با قیمت بالا برای مصرف خودشان. خصوصاً در شهرهایی مانند تبریز، شیراز، اصفهان و تهران ۲- علمای دینی ایران: در دست گرفتن رهبری معترضان این قرارداد از جمله آیت الله آقا نجفی اصفهانی در اصفهان، آیت الله سید علی اکبر فال اسیری در شیراز، آیت الله میرزا حسن آشتیانی و آیت الله شیخ فضل الله نوری در تهران و آیت الله میرزا جواد آقا مجتهد تبریزی در تبریز- گوشزد کردن خطر سلطه استعمار انگلیس را به مردم توسط علما-
نتیجه ۱- لغو امتیا توسط ناصرالدین شاه ۲- برکناری سپهسالار از صدارت ۳- واگذاری امتیاز بانک شاهنشاهی به جای امتیاز رویتر	در نتیجه مخالفت علما و خود شاه و دربار ۱- امتیاز بی نتیجه ماند ۲- ملکم خان از تمامی کارهای حکومتی محروم شد ۳- سهام داران شرکت سرمایه گذاری، ملکم خان را به تقلب و کلاهبرداری متهم و از وی به مراجع قانونی شکایت کردند.	بدنبال اعتراض مردم و بدست گرفتن رهبری مخالفان توسط روحانیون ، با نامه نگاری سید جمال الدین اسدآبادی و تحت شرایط ، آیت الله میرزای شیرازی حکم تحریم تنباکو را صادر نمود. در نتیجه بروز نهضت بزرگی در کشور و حتی در خود دربار. تسلیم شاه در برابر خواست ملت و لغو ابتدا امتیاز داخلی و بعد خارجی قرارداد

نقش شیخ فضل الله نوری در نهضت تنباکو: وی به عنوان نماینده میرزای شیرازی، مرجع بزرگ شیعیان، در ایران عمل می کرد و نقش اساسی در گرفتن فتوای تحریم تنباکو از مرجعیت بزرگ شیعه داشت

نقش سیدجمال الدین اسدآبادی در نهضت تنباکو: وی نیز به مخالفت با این قرارداد برخاست، او در این باره، نامه ای به آیت الله میرزای شیرازی که در سامرا بود، نوشت

مقایسه قرارداد توتون و تنباکو در ایران و عثمانی: ایران: دریافت سالانه پانزده هزار لیره و یک چهارم سود سالانه، عثمانی: دولت عثمانی، با وجودی که از محصول توتون و تنباکوی کمتری برخوردار بود، این امتیاز را برابر دریافت سالانه هفتصد هزار لیره، به یک کمپانی خارجی واگذار کرده بود

حکم آیت الله شیرای: الیوم استعمال توتون و تنباکو در حکم محاربه (جنگ) با امام زمان (عج) است.

۱- انسجام بیشتر مرجعیت شیعه، علما و مردم متدین ایران

۲- بلوغ فکری و سیاسی بیداری اسلامی در ایران

۳- با پیروزی بزرگ به رهبری روحانیون وارد کردن ضربه ای سخت به استعمارگران و عاملان داخلی آنان

۴- باور مردم به توانایی ایستادگی در برابر استبداد داخلی و استعمار خارجی

۵- سرآغاز بیداری ایرانیان و طلوع نهضت مشروطه

۶- **دلایل اهمیت لغو تالبوت:** در واقع در این نهضت، مردم ایران توانستند برای نخستین بار، در برابر مقتدرترین دولت عالم، در آن زمان، ایستادگی کنند، و آن را وادار به پذیرش خواسته های خود کنند

نتایج نهضت تنباکو

اوضاع ایران در اواخر حکومت ناصرالدین شاه:

۱- آشکارشدن اعتراض مردم نسبت به حکومت قاجار

۲- استفاده از شیوه استبدادی در طول ۵۰ساله حکومت ← نتیجه ترور ناصرالدین شاه

۳- جلوگیری از ابراز علنی انتقادهای مردم

سؤالات درس ۲

ص		غ	جمله های درست یا نادرست را مشخص نمایید.	۱
ص	غ		الف- تالبوت موفق شد امتیاز بانک شاهنشاهی را به مدت شصت سال از ناصرالدین شاه بگیرد. (جشنواره ۱۴۰۲) رویتر	
ص	غ		ب- منع رشوه خواری، و برقراری حقوق ثابت برای مأموران دولت از اقدامات امیر کبیر بود. (جشنواره ۱۴۰۲)	
کدام یک از گزینه های سمت چپ با شماره های سمت راست در ارتباط است.				
۱. تالبوت	۱		الف- لغو امتیازی براساس فتوای آیت الله میرزای شیرازی (جشنواره ۱۴۰۲)	
۲. امیر کبیر	۲		ب- دفع فتنه فرقه بابیه (جشنواره ۱۴۰۲)	
۳. شیخ فضل الله نوری	۳		پ- نماینده میرزای شیرازی در جریان نهضت تنباکو. (جشنواره ۱۴۰۲)	

جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر نمایید. الف- یکی از صدراعظمهای عصر ناصری بود که نقش مؤثری در تشویق شاه برای سفر به فرنگ ، اخذ تمدن اروپایی و ترغیب وی به دادن امتیازهای فراوان به انگلیس و روس تزاری داشت. (میرزا حسین خان سپهسالار- عین الدوله) (دی ۱۴۰۰، معارف) ب- مدرسه به همت امیرکبیر و با هدف آموزش علوم و فنون جدید به دانشجویان در داخل کشور بنیان نهاده شد. (دارالفنون) (دی ۹۷، معارف) پ- در صورت اجرای زمینہ سلطه کامل انگلستان بر ایران همچون هند فراهم می آمد. (امتیاز رویترا - امتیاز توتون و تنباکو) (جشنواره ۱۴۰۲) گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف- مورخان کدام حادثه را سرآغاز بیداری ایرانیان و طلیعه نهضت مشروطه می دانند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. لغو قرارداد رویترا ۲. ترور ناصرالدین شاه ۳. نهضت تحریم تنباکو ۴. انتشار روزنامه ب- امتیاز تأسیس قمارخانه (لاتاری) ناصرالدین شاه به چه کسی واگذار شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. تالبوت ۲. سیدضیاءالدین طباطبایی ۳. میرزا ملکم خان ۴. رویترا پ- به موجب قرارداد رویترا کدام منابع به وی واگذار <u>نشد</u>؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. احداث راه آهن ۲. احداث قنات ۳. بهره برداری از جنگلها ۴. طلا و نقره ب- منع رشوه خواری و برقراری حقوق ثابت برای ماموران دولت از اصلاحات کدام صدراعظم قاجار بود. (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. امین السلطان ۲. میرزا حسین خان سپهسالار ۳. میرزا تقی فراهانی ۴. عین الدوله	۲ تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف- مدرسه دارالفنون: (شهریور و دی ۹۹) دارالفنون به همت امیر کبیر و به عنوان نخستین مدرسه عالی در ایران، با هدف آموزش علوم و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل کشور بنیان نهاده شد
۳ مقایسه پدیده های تاریخی: الف - واگذاری امتیاز توتون و تنباکوی ایران را با واگذاری این امتیاز از سوی دولت عثمانی به انگلیسی ها مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) ناصرالدین شاه این امتیاز را برابر دریافت سالانه پانزده هزار لیره یک چهارم سود سالانه به تالبوت واگذار کرده بود در حالی که دولت عثمانی، با وجودی که از محصول توتون و تنباکوی کمتری برخوردار بود، این امتیاز را برابر دریافت سالانه هفتصد هزار لیره، به یک کمپانی خارجی واگذار کرده بود-	۴ توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی الف- بیشترین امتیازات اقتصادی در دوره ناصرالدین شاه به کدام دولتها واگذار شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) روسیه - انگلستان
اظهار نظر و قضاوت	
۵ به نظر شما، چرا اصلاحات میرزا حسین خان سپهسالار، یکی از صدراعظم های عصر ناصری، به نتیجه نرسید؟ (دی ۱۴۰۱) به سبب مخالفت های داخلی ۵/۰ و تردیدهای ناصرالدین شاه به نتیجه نرسید ۵/۰.	

ب: چرا امیرکبیر دستور داد استادان و معلمان دارالفنون از کشورهای غیر از روسیه و انگلستان (مانند فرانسه و اتریش) استخدام شوند. (دی ۹۷)

کلیدواژه ها: عدم حضور استعمارگران؛ عدم دخالت فرهنگی این استعمارگران؛ رهایی ایران از وابستگی به این استعمارگران؛ استدلال دانش آموزان در بیان مطالب کفایت می کند.

پ: گل سرسبد مدرسه های جدید در دوره قاجار کدام مدرسه بود و با همت چه کسی و با چه هدفی شکل گرفت. (جاخالی: شهریور ۱۴۰۰ معارف)

دارالفنون - امیرکبیر - آموزش علوم و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل کشور

۶ کاربست شواهد و مدارک تاریخی

متن زیر را بخوانید و به سوالات زیر پاسخ دهید.

ناصرالدین شاه با هدف آشنایی با پیشرفت های تمدنی اروپائیان و اخذ فناوری مدرن غربی سه مرتبه به اروپا سفر کرد. در دوران سلطنت او تلگراف، تلفن، بانگ، موزه، دوربین عکاسی و برخی دیگر از جلوه های تمدن جدید غرب علی رغم برخی مخالفت ها وارد ایران شد. ناصرالدین شاه به مقوله عکس و عکاسی علاقه فراوانی داشت. یکی از دلایل رواج آن در ایران، علاقه وی به عکاسی بود. او خود عکاسی می کرد و در این زمینه مهارت داشت. (خرداد ۹۹، خرداد ۱۴۰۱)

الف) هدف سفرهای ناصرالدین شاه به اروپا چه بود؟

ناصرالدین شاه با هدف آشنایی با پیشرفت های تمدنی اروپائیان و اخذ فناوری مدرن غربی سه مرتبه به اروپا سفر کرد

ب) یکی از دلایل رواج عکاسی در ایران در دوره قاجار چه بود؟

علاقه وی به عکاسی بود. او خود عکاسی می کرد و در این زمینه مهارت

متن زیر را بخوانید و به سوالات داده شده پاسخ دهید. (جشنواره ۱۴۰۲)

یکی از ترفندهای استعمار برای از بین بردن بنیان های اعتقادی و فرهنگی کشورهای اسلامی، به وجود آوردن فرقه های منحرف مانند مسلک بابی در دوره محمد شاه و فرقه بهایی در دوره ناصری، در ایران بود. سید علی محمد باب، رهبر فرقه گمراه و منحرف بابیه، که ابتدا ادعا می کرد باب، یعنی واسطه میان امام زمان (عج) و مردم است، در نهایت مدعی پیامبری و آوردن دین جدید شد. او پس از آنکه در مجلس مناظره نتوانست از ادعاهای واهی خود دفاع کند، توسط علمای شیعه تکفیر گردید. وی در زمان ناصرالدین شاه در قلعه چهریق آذربایجان زندانی بود؛ و پس از سرکوب اغتشاش های بابیان در مازندران و زنجان، به دستور امیر کبیر، به اتفاق یکی از همراهانش، در میدان صاحب الزمان (عج) تبریز اعدام شد.

الف: جمله ترفندهای استعمار برای از بین بردن بنیان های اعتقادی و فرهنگی کشورهای اسلامی چیست؟

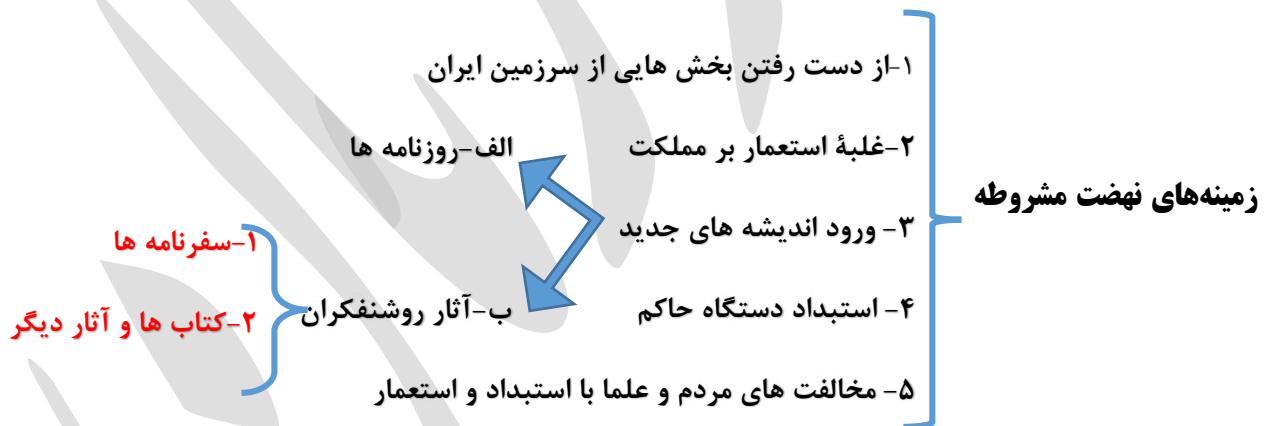
ب- سید علی محمد باب، رهبر فرقه بابیه چه ادعای داشت؟

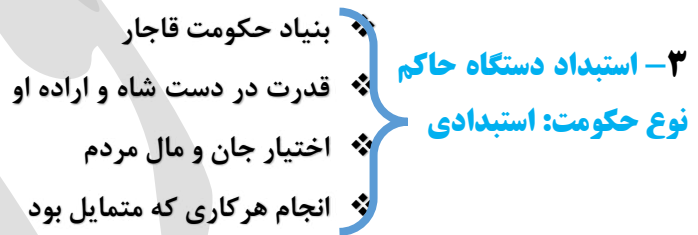
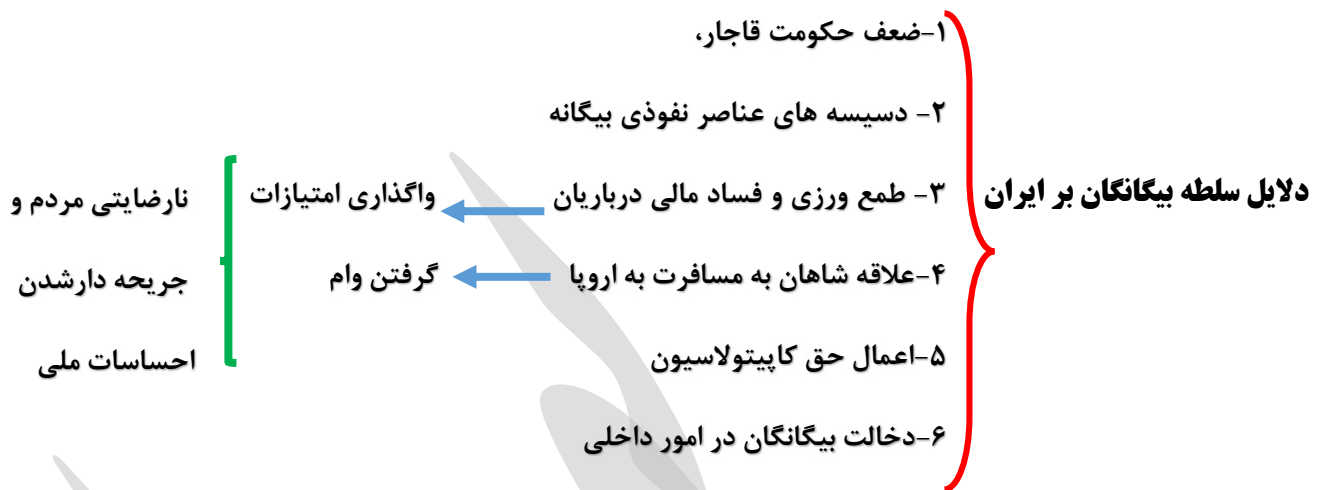
الف- به وجود آوردن فرقه های منحرف

ب- ابتدا ادعا می کرد باب، یعنی واسطه میان امام زمان (عج) و مردم است، در نهایت مدعی پیامبری و آوردن دین جدید شد.

تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۷	در دوران سلطنت ناصرالدین شاه ، انگلیسی ها موفق به گرفتن کدام امتیازات اقتصادی از ایران شدند. (دو مورد) (شهریور ۹۸ معارف) ۱. امتیاز رویتزر ۲. بانک شاهنشاهی ۳. امتیاز توتون و تنباکو (رژی یا تالبوت)
۸	علت اعتراض و مخالفت علما به رهبری حاج ملاعلی کنی با امتیاز رویتزر چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) چراکه در صورت اجرای آن امتیاز، زمینه سلطه کامل انگلستان بر ایران همچون هند فراهم می آمد.
۹	نهضت «تحریم تنباکو» عصر قاجار موجب انسجام چه گروه هایی در کشور شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) مرجعیت شیعه، علما و مردم متدین ایران
۱۰	چرا امتیاز توتون و تنباکو «رژی» نیز می نامند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) از آنجا که نام شرکت او «رژی» بود، این عهدنامه را رژی نیز می نامند.

درس سوم

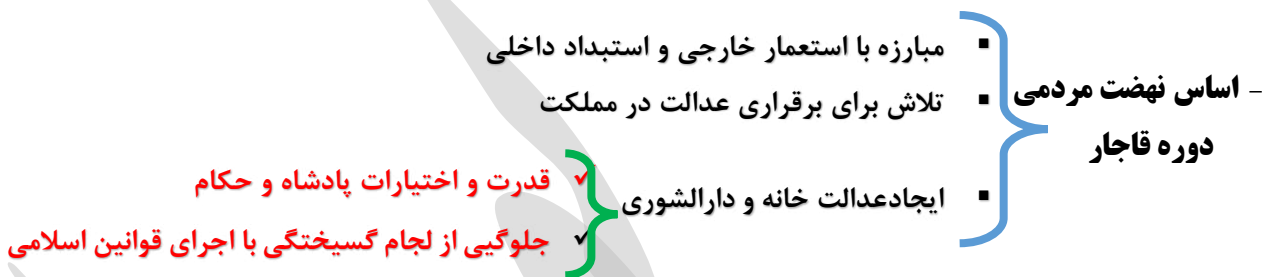

۴- مخالفت های مردم و علما با استبداد و استعمار

- توجّه مردم مسلمان ایران به آموزه های دین اسلام (نظیر امر به معروف و نهی از منکر، عدالت خواهی و لزوم دفع ظلم که در آیات قرآن کریم و سیره ی معصومین)
- نامشروع بودن قدرت مطلق سلاطین در مکتب شیعه
- مشروعیت نسبی قدرت حکام مشروط به پاسداری از باورهای دینی مردم و حفظ تمامیت کشور
- گسترش فعالیت علمای دین و نتیجه آن پیروزی در نهضت تنباکو
- برقراری ارتباط منظم میان علما و مردم در نتیجه پیدایش حرکتی فکری به رهبری عالمان دینی
- افزایش آگاهی مردم در زمینه ی مسائل اعتقادی و دینی
- قرارگرفتن باورهای مذهبی و فرهنگی جامعه در مقابل آیین های ساختگی و دسیسه های بیگانگان
- آشکار شدن **قدرت و رهبری روحانیون شیعه** در صحنه سیاسی

- ✓ لغو قرارداد توتون و تنباکو
 - ✓ آشکار شدن آسیب پذیری استبداد داخلی و استعمار خارجی در برابر اراده مردم
- و از جمله در نهضت تنباکو

-رهبران نهضت مردمی: آیت الله سید محمد طباطبایی، آیت الله سید عبدالله بهبهانی و آیت الله شیخ فضل الله نوری در داخل ایران و مراجعی همچون آیت الله محمد کاظم خراسانی، آیت الله شیخ عبدالله مازندرانی و آیت الله حاج میرزا حسین فرزند میرزا خلیل تهرانی در نجف اشرف

۵- ورود اندیشه‌های جدید

دوره حکومت استبدادی قاجار: همزمان با حکومت مشروطه در کشورهای مختلف و بروز تحول فکری و آزادی خواهی و تأثیر مستقیم و غیر مستقیم این تفکرات در ایران

سوالات درس ۳		ردیف
جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید.		۱
ص	الف- انتشار روزنامه‌ها یکی از عوامل تحول بزرگ در دوره قاجار در میان مردم بود. (دی ۱۴۰۰ معارف)	
غ	ب- «تربیت» و «ادب» از معروفترین روزنامه های دولتی چاپ ایران بودند. (جشنواره ۱۴۰۲)	
غ	غیردولتی	
ص	پ- در دوره قاجار «کاغذآخبار» و «وقایع اتفاقیه» از معروفترین روزنامه‌های غیردولتی چاپ ایران بودند. (جشنواره ۱۴۰۲)	
غ	دولتی	
ص	ت- اولین نشانه‌های اندیشه‌های نوین، در سفرنامه‌های خارجی عهد قاجار مشاهده می‌شود. (جشنواره ۱۴۰۲)	
غ	ث- اولین نشانه‌های اندیشه‌های نوین، در روزنامه‌های عهد قاجار مشاهده می‌شود. (جشنواره ۱۴۰۲)	
ص	سفرنامه‌ها	
ص	ج- نخستین روزنامه‌ی ایرانی به نام «کاغذآخبار» توسط میرزا صالح شیرازی انتشار یافت. (جشنواره ۱۴۰۲)	
غ		
کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است).		
۱- آخال	الف- معاهده جدا کننده مناطق وسیع ایران در شرق دریای کاسپی (خرداد ۱۴۰۱) ۱	
۲- گلداسمیت	ب- تسخیر سرزمین‌های شرق دریای خزر توسط روس‌ها (شهریور ۹۹) ۱	

۳- میرزا صالح شیرازی	پ- معاهده جدا کننده افغانستان و هرات (خرداد ۱۴۰۱) ۲ ت- منتشر کننده‌ی اولین روزنامه در ایران (جشنواره ۱۴۰۲) ۳
جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر نمایید. الف- نظام حکومتی ایران تا پیش از انقلاب مشروطه پادشاهی مطلقه و.... بود. (استبدادی-قانونی) (خرداد ۹۹ خارج از کشور) ب- اولین روزنامه ایران نام داشت. (کاغذآخبار- قانون) (جشنواره ۱۴۰۲) پ- از معروفترین روزنامه‌های غیردولتی چاپ ایران بود. (تربیت- جبل‌المتین) (جشنواره ۱۴۰۲)	
گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف- انگلیس با تحمیل کدام عهدنامه افغانستان را از ایران جدا کرد؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) ۱. مجمل ۲. مفصل ۳. پاریس ۴. گلداسمیت ب- بارزترین نتیجه سلطه همه جانبه بیگانگان بر ایران در عصر قاجار چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. واگذاری امتیازات ۲. دریافت وام ۳. اعمال کاپیتولاسیون ۴. از دست رفتن بخش‌هایی از ایران پ- کدام گزینه جزء زمینه‌های «سلطه بیگانگان» بر ایران عصر قاجار نیست؟ ۱. ضعف حکومت قاجار ۲. قرض‌های شاهان قاجار از کشورهای بیگانه ۳. دخالت‌های درباریان در امور کشور ۴. طمع ورزی و فساد مالی درباریان ت- کدام گزینه، صحیح و غلط بودن جملات زیر را به ترتیب نشان می‌دهد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) اولین نشانه‌های اندیشه‌های نوین در روزنامه‌های عصر قاجار مشاهده می‌شود - شرافت، اختر و قانون از روزنامه‌های فارسی زبان خارج از کشور بودند- هزینه‌های سفر مظفرالدین شاه به اروپا با گرفتن وام از بیگانگان تأمین می‌شد. ۱. غلط- غلط- صحیح ۲. غلط- صحیح- صحیح ۳. صحیح- غلط- صحیح ۴. غلط- صحیح- غلط	
به سوالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید. الف- سیاحتنامه ابراهیم بیک اثر کیست؟ (خرداد ۱۴۰۲) حاج زین العابدین مراغه‌ای ب- اولین ثمره مبارزات علما و مردم ایران علیه استبداد داخلی و استعمار خارجی چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) نهضت تنباکو	
مقایسه پدیده‌های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت‌ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت‌ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...)	
۲ مقایسه دو قرارداد آخال و گلستان از نظر مناطقی که از ایران به روسیه واگذار شد مقایسه نمایید؟ (خرداد ۹۸ و ۹۹ خارج از کشور) ۱- در عهدنامه گلستان ایران بخشی از سرزمینهای خود را در غرب دریای خزر از دست داد. ۲- ایران در عهدنامه گلستان از داشتن کشتی جنگی در دریای کاسپی محروم شد	

	۳- مناطق وسیعی از سرزمینهای ایرانی در شرق دریای کاسپی (خوارزم و ماوراءالنهر) در عهدنامه آخال از ایران جدا شد.
اظهار نظر و قضاوت	
۳	الف: به نظر شما چرا برخی روزنامه های فارسی زبان در دوره قاجار خارج از ایران چاپ می شد؟(خرداد ۱۴۰۰) به این دلیل که این گروه از روزنامه ها نگرش سیاسی داشته و از وضع موجود انتقاد می کردند. از طرفی چون در زمان قاجار آزادی بیان نبود و شیوه حکومت استبدادی آنان مانع از چاپ مطالب انتقادی می شد، در نتیجه گروهی از آزادی خواهان ایرانی روزنامه های خود را در خارج از ایران چاپ کرده و مخفیانه به ایران می فرستادند تا موجب بیداری مردم ایران شوند .
توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی	
۴	زمینه های ورود تفکر و اندیشه مشروطه خواهی در ایران چه بود؟ (ذکر دو مورد کافیست) (دی ۱۴۰۰) به شکل های مختلف نظیر*اعزام دانشجو به خارج،* سفرهای درباریان و سیاستمداران به خارج * و مهاجرت برخی از ایرانیان به کشورهای مختلف فراهم شد .
کار بست مدارک و شواهد تاریخی(نقشه ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت های آن	
۵	متن زیر را بخوانید و به پرسشهای مربوط به آن پاسخ دهید.(دی ۱۴۰۱،ص ۷۳) زنان ایرانی در بسیاری از نهضت های تاریخ معاصر ایران در زمینه های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نقش ارزنده ای ایفا نمودند. علاوه بر نقش تاریخی زنان در نهضت تحریم تنباکو در نهضت مشروطه نیز، زنان به کارهای خردمندانانه ای دست زدند. اکثر فعالیت های آنان برگرفته از هویت ایرانی اسلامی بوده است؛ به عنوان نمونه در جریان مهاجرت صغری، زنان با شرکت در تظاهرات خیابانی خواهان بازگشت علما شدند. پس از صدور فرمان مشروطه، زنان به مجلس رفتند و خواستار تکمیل قانون اساسی توسط نمایندگان شدند. زنان به هنگام تأسیس بانک ملی با اهدای طلا و زیورآلات شخصی خود بخشی از سرمایه بانک ملی را تهیه کردند و پس اندازهای خود را در اختیار دولت گذاشتند تا این امر ملی به دور از دست خارجیان و استقراض از آنها انجام شود. الف- فعالیت زنان ایرانی در تاریخ معاصر بر گرفته از چه هویتی بود؟ بر گرفته از هویت ایران اسلامی بود. ب- زنان ایرانی پس از تأسیس بانک ملی با چه هدفی پس اندازهای خود را در اختیار دولت قاجار قرار دادند؟ تا این امر ملی به دور از دست خارجیان و استقراض از آنها انجام شود
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی(۸نمره)	
۶	چه عواملی موجب نشر و ترویج اندیشه مشروطه خواهی در ایران شد؟ دو مورد را نام ببرید. (خرداد ۱۴۰۰) ۱. برخی از ایرانیانی که به اروپا مسافرت می کردند پس از بازگشت به ایران، دیده ها و شنیده هایشان را از پیشرفت ها و ترقیات تمدنی اروپاییان، به ویژه اصول حکومت داری آنان، برای هموطنان خود بازگو کردند و به مرور اندیشه مشروطه خواهی را رواج دادند . ۲. ورود صنعت چاپ به ایران ۳. رونق نشر کتاب ۴. انتشار روزنامه کمک شایانی به نشر و ترویج افکار جدید کرد
۷	از زمینه ها و علل سیاسی شکل گیری انقلاب مشروطه بعد خارجی آن را توضیح دهید.(شهریور ۹۸ معارف)

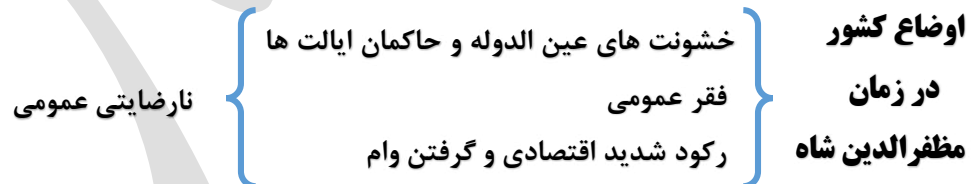
در بعد خارجی: شکست های سیاسی و نظامی حکومت قاجار در برابر روسیه و انگلستان که منجر به جدایی سرزمین های پهناور و آباد و پرجمعیتی از خاک ایران در شمال و شرق کشور و گسترش نفوذ و دخالت با پیروزی ژاپن که کشوری آسیایی بود در جنگ با روسیه حقارت و ضعف سلسله بیگانگان شد قاجار را بیش از پیش آشکار ساخت	
۸ نهضت تحت رهبری روحانیون در دوره ناصرالدین شاه و مظفردالدین شاه بر چه پایه‌هایی استوار بود و چه اهدافی را دنبال می‌کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) مبارزه با استعمار خارجی و استبداد داخلی و تلاش برای برقراری عدالت در مملکت	
۹ زمینه های ورود تفکر مشروطه خواهی در ایران را بنویسید؟ (ذکر دو مورد کافی است) (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- اعزام دانشجویان به خارج ۲- سفرهای درباریان و سیاستمداران ۳- مهاجرت برخی از ایرانیان به کشورهای مختلف	
۱۰ دلیل توجه کشورهای استعمارگر در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم به سرزمین ایران چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ایران به دلایل موقعیت ویژه جغرافیایی و برخورداری از منابع سرشار مواد اولیه	

درس چهارم

نمونه ی نارضایتی عمومی: ترور ناصرالدین شاه

۵- مظفردالدین شاه: جانشین ناصرالدین شاه

ویژگی های مظفردالدین شاه: فردی سست عنصر، بی‌اراده و بیمار و عدم توانایی اداره کشور در نتیجه واگذاری آن به عین الدوله صدراعظم
 صدراعظم: عین الدوله فردی بسیار مستبد
 پیامد سفرهای سه‌گانه مظفردالدین شاه به اروپا: هزینه سنگین در نتیجه گرفتن وام از بیگانگان، آگاهی مردم از این سفرها و افزایش نارضایتی عمومی

زمان مناسب اعتراضات مردمی: محرم و بیان ظلم ستیزی و عدالت خواهی امام حسین (ع) توسط روحانیون

۱- ماجرای نوز بلژیکی: کارگزار روس در گمرکات ایران (انتشار عکس با لباس روحانیت در حال کشیدن

قلیان)

الف: فلک کردن علمای کرمان در اعتراض به فرقه ساختگی شیخیه به منظور حفظ تشیع (محور

اصلی سخنرانی واعظان تهران در ماه رمضان: توهین به علمای کرمان)

ب: ستمگری آصف الدوله حاکم خراسان

ج: ستمگری شعاع السلطنه حاکم فارس

مردم ایالت ها

رویدادهای مؤثر

در

شکل گیری

نهضت مشروطه

۳- ماجرای بانک استقراضی روس: اعتراض مردم و علما به احداث ساختمان در قبرستان متروکه

۴- فلک شدن بازرگانان توسط حاکم تهران به بهانه گران شدن قیمت قند

۵- مهاجرت صغری: مهاجرت علما و مردم به حرم حضرت عبدالعظیم (ع) در ری به دنبال فلک کردن

بازرگانان و حمله به مردم معترض ۲۱

۶- مهاجرت کبری: مهاجرت علما و مردم به حرم حضرت معصومه (س) در قم به دنبال بی توجهی به

خواسته‌های مردم

ماجرای نوز بلژیکی:

واکنش مردم در برابر توهین به مقدسات-اولین جرقه نهضت مشروطه

مسیو نوز بلژیکی: کارگزار روس در گمرکات ایران بر اساس قرارداد گمرکی ایران و روسیه-

۱- بدرفتاری بلژیکی‌ها با بازرگانان ایرانی

۲- انتشار عکس نوز در جشن بالماسکه در میان مردم در ماه محرم

۳- اعتراض مردم برهبری آیت الله بهبهانی

۴- اتحاد آیت الله بهبهانی و آیت الله طباطبایی به منظور ادامه حرکت مردمی

۵- آشکارشدن فعالیت «انجمن‌های مخفی»

۶- تحصن تعدادی از بازرگانان در حرم حضرت عبدالعظیم(ع) همزمان با سفرسوم مظفرالدین شاه

علت اعتراض مردمی
به مسیونوزو نتایج

ماجرای بانک استقرای روس‌ها:

❖ ساخت ساختمان در محل قبرستان متروکه با وجود مخالفت مردم توسط روس‌ها

❖ بی توجهی روس‌ها به اعتقادات مردم و انداختن اجساد تازه کشف شده در چاه

❖ اعتراض آیت الله طباطبایی

❖ ناخشنودی مردم از این اقدامات

❖ بی اعتنایی روس‌ها به اعتراضات مردمی **در نتیجه ورود علمای نجف به موضوع**

❖ حرکت مردم تهران به سوی بانک به رهبری آیات عظام **طباطبایی، بهبهانی و مصطفی آشتیانی** به سوی

ساختمان و تخریب آن

فلک شدن بازرگانان

➤ گران شدن برخی اقلام چون قند، کبریت و نفت به دنبال جنگ روسیه و ژاپن به علت واردات آن از روسیه و نارضایتی مردم

➤ فلک کردن بازرگانان و آزار آنان

➤ اجتماع مردم در مسجد شاه برای اعتراض

➤ حمله عمال دولت با چوب و چماق به مردم به دستور امام جمعه (طرفدار استبداد) و تشنج این اعتراض

➤ اجتماع مردم در خانه علما

➤ حرکت اعتراضی مردم برای تحصن و اعتراض به سوی حرم حضرت عبدالعظیم(ع) به پیشنهاد **آیت الله**

طباطبایی

رهبران جنبش مشروطه: آیت الله طباطبایی- آیت الله بهبهانی

مهاجرت صغری

▪ اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد

▪ تلاش بی‌نتیجه عین الدوله برای بازرگرداندن علما

▪ اطلاع شاه از خواسته‌های مهاجرین از طریق سفیر عثمانی به علت بی‌اعتمادی مهاجرین به نزدیکان شاه و

درباریان

رسیدگی به شکایت های مردم

برقراری عدالت در جامعه

۱- ایجاد عدالت خانه در همه شهرها برای

۲- عمل به قانون اسلامی، به طور دقیق و به دور از ملاحظه های شخصی

مهمترین خواسته های

مهاجرین صغری

واکنش مظفرالدین شاه و نتیجه مهاجرت صغری: موافقت وی با خواسته های ایشان و دستور به عین الدوله در

اجرای آن در نتیجه بازگشت علما و مردم به تهران و پایان مهاجرت

مهاجرت کبری

۱- عدم اجرای خواسته های مهاجرین صغری

۲- ایجاد اختلاف در میان آنان

۳- دستگیری، تبعید و زندانی کردن رهبران قیام

اقدامات عین الدوله

-نوشتن نامه توسط آیت الله طباطبایی به مظفرالدین شاه و بیان خواسته های مردم و بی اعتنایی عین الدوله

-نرسیدن این نامه ها به دست شاه و عدم توجه به آنها

=در نتیجه برافروختن شعله های قیام باردیگر

=قیام مردم به خاطر بی اعتنایی شاه

واکنش مردم

✓ قیام مردم به دنبال بی توجهی شاه و اقدامات عین الدوله و مجروح شدن چند نفر

✓ شهادت یک طلبه و برانگیخته شدن خشم مردم و اجتماع در مسجدی در مرکز شهر

✓ سخت گیری بیشتر عین الدوله و ایجاد حکومت نظامی در تهران

✓ درخواست عین الدوله از علما برای بازگشت به خانه هایشان به منظور عملی شدن خواسته های آنان

✓ تصمیم علما پس از شور به خروج اعتراضی از تهران اینبار به سوی قم

علت مهاجرت

به قم

تحصن در سفارت انگلیس

بست نشینی: از دیرگاه سنت بست نشینی در ایران وجود داشت و مردم برای اعتراض در اماکن

مذهبی و مورد احترام مثل مساجد، زیارتگاه ها و ... تحصن می کردند.

-به موازات مهاجرت عدالت خواهان به قم، تحصن عده ای در باغ سفارت انگلیس

-دستیابی به خواسته ها توسط مشروطه خواهان بدون پناهندگی به سفارت انگلستان،

-حمایت دولت انگلستان از نهضت مشروطه برای نیل به مقاصد و منافع استعماری اش

-عدم درک سیاست پیچیده استعمار انگلستان و غفلت مردم از غرض های بیگانگان و عبرت نگرفتن

آنان از تجربه جنبش تنباکو

-تشویق مردم به تحصن در سفارت انگلستان در تهران توسط نیروهای وابسته شان

پیروزی نهضت و تشکیل مجلس شورای ملی

ورود شیخ فضل الله نوری و علمای شهرهای دیگر در کنار رهبران مشروطه در نتیجه اوج نهضت مردم

۱- برکناری عین الدوله از صدارت

۲- فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران

۳- ایجاد عدالت خانه

۴- تشکیل داراشورا (مجلس شورای ملی)

مهمترین خواسته های مهاجرین کبری

پذیرش خواسته‌های مردم توسط مظفردالدین شاه و هفت روز بعد امضای مشروطه، بازگشت علما، با استقبال پرشکوه مردم، از قم و تشکیل **اولین دوره مجلس شورای ملی** با حضور نمایندگان تهران

اقدامات مظفردالدین شاه در راستای خواسته‌های مهاجرین

- ۱- عزل عین الدوله از صدارت و
- ۲- صدور فرمان تشکیل مجلس شورای ملی در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ش
- ۳- امضای قانون اساسی

آثار و دستاورد مهم انقلاب مشروطه

- ۱- شکل گیری مجلس شورای ملی -
- ۲- شکل گیری هیئت وزیران
- ۳- تدوین و تصویب قانون اساسی
- ۴- گسترش روزنامه و روزنامه نگاری

وفات مظفردالدین شاه ده روز بعد از امضای قانون اساسی

مقایسه نظام حکومتی ایران در دوران پیش از انقلاب مشروطه با خواسته ایرانیان از انقلاب مشروطه: **نظام حکومتی ایران تا پیش از انقلاب مشروطه پادشاهی مطلق و استبدادی بود. و شاه در رأس هرم قدرت قرار داشت و از اختیارات نامحدود برخوردار بود** {اشاره به مفهوم استبداد و قدرت مطلق} در این شرایط مردم ایران با انقلاب مشروطه خواهان تغییر شیوه اداره کشور شدند و در صدد برآمدن حکومت خودکامه قاجار را به سلطنتی مشروطه در چارچوب قانون و تحت نظارت نمایندگان خود در مجلس شورای ملی در آورند. {اشاره به حکومت سلطنتی مشروطه و مجلس و قانون}

مقایسه درخواست‌های مهاجران در دو مهاجرت صغری و کبری در جریان نهضت مشروطه:

اشتراک: ایجاد عدالتخانه (دادگستری) اما تفاوتها: در مهاجرت صغری مهاجران خواستار عمل به قانون اسلامی بودند اما در مهاجرت کبری خواهان برکناری عین الدوله از صدارت، فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران، تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان) بودند.

سوالات درس ۴			ردیف
ص	غ	جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید. الف- انقلاب مشروطه، جنبش سیاسی و اجتماعی گسترده و قدرتمندی بود که در زمان مظفردالدین شاه به وقوع پیوست. (شهریور ۹۸ معارف)	۱
	ص		
	غ	ب- به موازات مهاجرت عدالت خواهان به قم، عده‌ای در باغ سفارت روسیه گرد آمدند و به بست نشستند (جشنواره ۱۴۰۲). انگلیس	
کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است).			

۱- مظفرالدین شاه ۲- مسیونوز بلژیکی ۳- عین الدوله	الف- نخستین دوره مجلس شورای ملی با حضور این پادشاه قاجار گشایش یافت. (شهریور ۱۴۰۰ معارف) ۱ ب- کارگزار روس‌ها در اداره امور گمرکی ایران عصر قاجار (جشنواره ۱۴۰۲) ۲ پ- صدر اعظمی که پس از مهاجرت کبری به دستور مظفرالدین شاه قاجار عزل گردید. (جشنواره ۱۴۰۲) ۳

گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

الف- اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد در جریان انقلاب مشروطه، چه حادثه‌ای بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. **مهاجرت صغری** ۲. مهاجرت کبری ۳. ماجرای مسیونوز ۴. عزل محمدعلی شاه

ب- متن زیر در مورد ماجرای نوز بلژیکی بخوانید. چند اشتباه در این متن دوجود دارد؟ (به کلماتی که زیر آنها خط کشیده شده است توجه کنید) (جشنواره ۱۴۰۲)

«یکی از حوادث شتاب‌دهنده‌ی جنبش مشروطیت ماجرای مسیونوز بلژیکی بود. این واقعه آغازگر یک جنبش عمومی شد موسیو نوز طبق قرارداد ترکمانچای، کارگزار روس‌ها در امور گمرک ایران بود نوز در ایام محرم با لباس روحانیون و در حالی که قلبان به ست داشت عکس گرفت. این عکس موجب اعتراض مردم شد زیرا بلژیکی‌ها با بدرفتاری افکار عمومی مردم را بر ضد خود تحریک کرده بودند. رهبری این حرکت با آیت الله سید محمد طباطبایی بود. این ماجرا اولین جرقه نهضت مشروطه بود.»

۱. دو ۲. سه ۳. چهار ۴. پنج

پ- در کدام گزینه حوادث دوره نهضت مشروطیت به ترتیب زمانی صحیح آمده است؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. مهاجرت کبری - امضای قانون اساسی - فرمان تشکیل مجلس شورای ملی - تدوین متمم قانون اساسی - مرگ مظفرالدین شاه - استبداد صغیر

۲. فرمان تشکیل مجلس شورای ملی - مرگ مظفرالدین شاه - استبداد صغیر - مهاجرت کبری - امضای قانون اساسی - تدوین متمم قانون اساسی

۳. **مهاجرت کبری - فرمان تشکیل مجلس شورای ملی - امضای قانون اساسی - مرگ مظفرالدین شاه - تدوین متمم قانون اساسی - استبداد صغیر**

۴. استبداد صغیر - مهاجرت کبری - فرمان تشکیل مجلس شورای ملی - امضای قانون اساسی - تدوین متمم قانون اساسی - مرگ مظفرالدین شاه

ت- کدام واقعه موجب مهاجرت صغری و تحصن روحانیون و مردم در صحن حضرت عبدالعظیم گردید؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. ماجرای نوز بلژیکی ۲. ماجرای بانک استقراضی روس ۳. **فلک شدن بازرگانان** ۴. نارضایتی مردم ایالت‌ها

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف- در جریان انقلاب مشروطه ایران، اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد در چه حادثه‌ای اتفاق

افتاد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

مهاجرت صغری

ب- کدام خواسته مهاجران در مهاجرت صغری و مهاجرت کبری مشابه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

ایجاد عدالتخانه

۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف- بست نشینی : (دی ۱۴۰۰، جشنواره ۱۴۰۲) از دیرگاه سنت بست نشینی در ایران وجود داشت و مردم برای اعتراض در اماکن مذهبی و مورد احترام مثل مساجد، زیارتگاه ها و ... تحصن می کردند. بیشتر در مساجد و زیارتگاه ها و اماکنی صورت می گرفت که مورد احترام مردم قرار داشت و با باورهای دینی آنها سازگار بود. ب- مهاجرت صغری (جشنواره ۱۴۰۲) مهاجرت روحانیون و مردم به شهر ری و تحصن در صحن حضرت عبدالعظیم به مهاجرت صغری مشهور است.
مقایسه پدیده های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...)	
۳	الف: نظام حکومتی ایران در دوران پیش از انقلاب مشروطه را با خواسته ایرانیان از انقلاب مشروطه مقایسه کنید. (شهریور ۹۸، خرداد ۹۹) نظام حکومتی ایران تا پیش از انقلاب مشروطه پادشاهی مطلق و استبدادی بود. و شاه در رأس هرم قدرت قرار داشت و از اختیارات نامحدود برخوردار بود {اشاره به مفهوم استبداد و قدرت مطلق} در این شرایط مردم ایران با انقلاب مشروطه خواهان تغییر شیوه اداره کشور شدند و درصدد برآمدند حکومت خودکامه قاجار را به سلطنتی مشروطه در چارچوب قانون و تحت نظارت نمایندگان خود در مجلس شورای ملی در آورند. {اشاره به حکومت سلطنتی مشروطه و مجلس و قانون} ب: درخواست های مهاجران در دو مهاجرت صغری و کبری را در جریان نهضت مشروطه با هم مقایسه نمایید. (شهریور ۱۴۰۱) در مهاجرت صغری مهاجران خواستار ایجاد عدالتخانه (دادگستری) و عمل به قانون اسلامی بودند اما در مهاجرت کبری خواهان برکناری عین الدوله از صدارت، فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران، ایجاد عدالت خانه، تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان) بودند.
۴	حق اظهار نظر و قضاوت الف - به نظر شما انقلاب مشروطه ایران دارای چه دستاوردهایی بوده است؟ (جشنواره ۱۴۰۲) از بین رفتن استبداد، قانون اساسی، تشکیل مجلس پادشاهی مشروطه، انتخابات، رأی، تفکیک قوا، افزایش آگاهی سیاسی ایرانیان، رشد بیشتر نشریات. ذکر دو مورد کافی است. جدای از موارد نامبرده به دریافت مفهومی از دستاوردهای مشروطه نمره تعلق می گیرد).
توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی	
۵	الف: مهم ترین خواسته های مهاجرین در مهاجرت کبرا به قم چه بود؟ (ذکر یک مورد کافی است). (دی ۹۹، شهریور ۱۴۰۰ قسمت توصیف) ۱. برکناری عین الدوله از صدارت ۲. فراهم کردن زمینه برای بازگشت مهاجران به تهران ۳. تأسیس عدالتخانه

	۴. تشکیل دارالشورا مجلس نمایندگان
کاربست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت های آن	
۶	متن زیر را بخوانید و به پرسش های مربوط به آن پاسخ دهید. (دی ۱۴۰۱) زنان ایرانی در بسیاری از نهضت های تاریخ معاصر ایران در زمینه های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نقش ارزنده ای ایفا نمودند. علاوه بر نقش تاریخی زنان در نهضت تحریم تنباکو در نهضت مشروطه نیز، زنان به کارهای خردمندانانه ای دست زدند. اکثر فعالیت های آنان برگرفته از هویت ایرانی اسلامی بوده است؛ به عنوان نمونه در جریان مهاجرت صغری، زنان با شرکت در تظاهرات خیابانی خواهان بازگشت علما شدند. پس از صدور فرمان مشروطه، زنان به مجلس رفتند و خواستار تکمیل قانون اساسی توسط نمایندگان شدند. زنان به هنگام تأسیس بانک ملی با اهدای طلا و زیورآلات شخصی خود بخشی از سرمایه بانک ملی را تهیه کردند و پس اندازهای خود را در اختیار دولت گذاشتند تا این امر ملی به دور از دست خارجیان و استقراض از آنها انجام شود. الف: فعالیت زنان ایرانی در تاریخ معاصر بر گرفته از چه هویتی بود؟ بر گرفته از هویت ایران اسلامی بود. ب: زنان ایرانی پس از تأسیس بانک ملی با چه هدفی پس اندازهای خود را در اختیار دولت قاجار قرار دادند؟ تا این امر ملی به دور از دست خارجیان و استقراض از آنها انجام شود.
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۷	الف: بایروزی انقلاب مشروطه در ایران، به چه دستاوردهایی رسیدند. (چهار مورد) (خرداد ۹۸) آزادی-برابری-تدوین قانون اساسی-برپایی مجلس شورای ملی-حکومت قانون مند و کارآمد-رشد سریع نشریات-تشکیل احزاب و گروهها
۸	مهمترین خواسته های مردم در جریان مهاجرت صغری را بنویسید؟ (دی ۱۴۰۱ معارف) ایجاد عدالت خانه (دادگستری) در همه شهرها، برای رسیدگی به شکایت های مردم و برقراری عدالت در جامعه. عمل به قانون اسلامی، به طور دقیق و به دور از ملاحظه های شخصی
۹	مظفرالدین شاه در راستای خواسته های مشروطه خواهان چه اقداماتی انجام داد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) مظفرالدین، عین الدوله را عزل کرد و فرمان تشکیل مجلس شورای ملی را داد.

درس پنجم

۶- محمدعلی شاه

جانشین مظفرالدین شاه: محمدعلی شاه ← مخالف مشروطه ← اعتقاد او در برده و رعیت

بودن مردم و لیاقت نداشتن نمایندگان مجلس برای دخالت در امور کشور در نتیجه کشمکش وی و مجلس

۱- دعوت نکردن از، نمایندگان مجلس شورای ملی در مراسم تاجگذاری

موارد بی اعتنایی محمدعلی شاه

۲- خودداری از امضای متمم قانون اساسی

نسبت به مشروطه و مشروطه خواهان:

به منظور استقرار

دوباره نظام استبدادی

تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها

➤ تنظیم قانون اساسی در زمان مظفرالدین شاه در ۵۱ اصل ➤ تدوین در حد اداره امور مجلس و حدود آن و مشخص نبودن دولت و ملت نسبت به همدیگر ➤ تلاش برای رفع نواقص قانون اساسی در کمیسیون متشکل از ۶ نماینده	علت تدوین متمم (مشکلات قانون اساسی)
❖ تلاش در تصویب اصل دوم متمم قانون اساسی ❖ نظارت ۵ تن از علمای طراز اول به عنوان نماینده مجلس بر مصوبات و قوانین مجلس برای تطابق آن با قواعد اسلام	نقش شیخ فضل الله نوری
- عدم امضای متمم توسط محمدعلی شاه - اعتراض مردم تهران و حرکت به سوی مجلس - اعتراض مردم در شهرهای مختلف: تبریز، اصفهان، شیراز، رشت و کرمان - ارسال تلگراف توسط علمای نجف به شاه - در نتیجه امضای متمم با فشار مردم	محمدعلی شاه

(۱) اختلاف درونی مشروطه خواهان

(۲) مخالفت محمدعلی شاه با مشروطیت

علل آشفتگی اوضاع کشور

همزمان با تدوین متمم قانون اساسی

(۱) اعمال نفوذ غرب گرایان در نهضت

مشروطه

علت جدایی شیخ فضل الله نوری پس از تدوین متمم قانون اساسی از صف طرفداران مشروطه

(۲) انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیّه

در خواست وی در ایجاد «مشروطه مشروعه»

اهداف انگلستان و روسیه برای مداخله در نهضت مردم: در نظر گرفتن منافع خویش

(۱) جلوگیری از نفوذ انگلیس در میان مشروطه خواهان

(۲) کمک به محمدعلی شاه طرفدار روس

(۳) پیشگیری از انتقال افکار مشروطه خواهان ایران در منطقه قفقاز روسیه

علل مخالفت روسیه

۱ افزایش اعتبار خود در ایران، برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه؛

۲. به قدرت رساندن مهره های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس؛ (جریان بست نشینی)

۳. محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه

علل حمایت انگلیس

قرارداد ۱۹۰۷ روس و انگلیس

کشورهای	روسیه و انگلیس
علت	کنار گذاشتن اختلافات با وساطت فرانسه به علت ترس از قدرت‌گیری آلمان
مفاد	واگذاری شمال ایران به روسیه (خط فرضی بین قصر شیرین، اصفهان، یزد، خواف و مرز افغانستان) منطقه جنوب به انگلیس (خط فرضی بین بندرعباس، کرمان، بیرجند، زابل و سرحدات افغانستان به منظور حفظ هند) مرکز بی طرف به دلیل جلوگیری از برخورد دو کشور
واکنش مردم	پس از اطلاع مردم ایجاد هیجان عمومی علیه این دو کشور
واکنش مجلس	رو قرارداد توسط اکثریت نمایندگان مجلس اول شورای ملی

اقدامات مجلس اول شورای ملی

۱. رد قرارداد ۱۹۰۷
۲. ممنوع کردن دریافت وام از دولت های خارجی
۳. تلاش در تأسیس بانک ملی

پیامد اقدامات مجلس اول: ضربه به منافع روسیه و انگلیس

به توپ بستن مجلس و استبداد صغیر

الف: حمایت و همراهی روسیه از به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه

ب: سکوت انگلیس به معنای رضایت

نتیجه: توافق برای سرکوب مجلس

بهبانه	- ترور امین السلطان (نخست وزیر) توسط مشروطه خواهان به علت درپیش گرفتن سیاست دوگانه وی - سوء قصد به شاه در یکی از خیابان ها و انتساب آن به مشروطه خواهان
چگونگی	- پس از ترور نافرجام شاه، صدور فرمان حمله به مجلس با تشویق سفارت روسیه - حمله لیاخوف روسی فرمانده نیروی قزاق به ساختمان مجلس و تخریب آن
پیامد	۱- تبعید آیت الله سید محمد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی ۲- اعدام میرزا جهانگیر خان صوراسرافیل ملک المتکلمین و سید جمال واعظ ۳- پناهندگی برخی نمایندگان مورد تعقیب (تقی زاده) به سفارت انگلیس - تعطیلی مجلس اول - استقرار دوران یک ساله استبداد صغیر: پس از به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه و بسته شدن مجلس شورای ملی، بار دیگر برقراری استبداد به جای مشروطه به مدت یکسال

مقاومت مردم

پس از به توپ بستن مجلس، رفتن جمعی از غرب گرایان مشروطه خواه از هر طریق ممکن، به اروپا و راه اندازی محفل های سیاسی در شهرهای پاریس، لندن، استانبول و کشور سوئیس، مقاومت مردم و علما، در داخل کشور

آغاز مقاومت اصلی از تبریز

رهبری: دو تن از مجاهدان نام آور آن خطه به نام های ستارخان و باقرخان،

مقاومت نه ماهه در تبریز با حمایت مراجع نجف

- آیت الله محمدکاظم خراسانی
- آیت الله سید عبدالله مازندرانی
- آیت الله حاج میرزا حسین فرزند میرزاخلیل تهرانی

مراجع مقیم نجف حامی مشروطه خواهان

- ✓ چگونگی فتح تهران:
- ✓ مقاومت مردم تبریز در ابتدا
- ✓ حمایت علمای نجف از مشروطه در برابر محمدعلی شاه
- ✓ فعالیت مردم مناطق فارس، اصفهان، قزوین، کرمانشاه، گیلان، همدان و برخی دیگر از شهرها با مشاهده مقاومت مردم تبریز و ایستادگی رهبران دینی و ملی، در نتیجه فراگیر شدن جنبش
- ✓ فراگیر شدن قیام علیه محمدعلی شاه و راهی شدن نیروهای مردمی هوادار مشروطه از اصفهان و بختیاری و گیلان، به تهران
- ✓ تلاش روس و انگلیس در حفظ محمدعلی شاه

ورود هواداران مشروطه به تهران
نتیجه حرکت مشروطه خواهان به سوی تهران
پناهنده شدن محمد علی شاه به سفارت روسیه
پایان حکومت استبدادی

سوالات درس ۵			ردیف
ص	غ	جمله های درست یا نادرست را مشخص نمایید.	۱
ص	غ	الف - یکی از اقدامهای شاخص مشروطه خواهان پس از صدور فرمان مشروطه تدوین قانون اساسی بود. (دی ۹۸)	
ص	غ	ب - شیخ فضل الله نوری خواستار برپایی مشروطه مشروع شد. (دی ۹۷، معارف)	
ص	غ	پ - قانون اساسی مشروطه که با عجله تدوین شده بود، بیشتر به طرز کار مجلس شورای ملی مربوط می شد. (شهریور ۹۸ معارف)	
ص	غ	ث: قرارداد ۱۹۰۷ بین دو کشور انگلیس و روسیه بسته شد، که به موجب آن ایران را میان خود تقسیم کردند. (دی ۱۴۰۰ معارف)	

ص غ	ت-محمدعلی شاه برای مبارزه با مشروطه خواهان، نخست وزیر را به عین الدوله سپرد. (جشنواره ۱۴۰۲) امین السلطان
ص غ	ج- دولت های روس و انگلیس، با پادرمیانی فرانسه در قرارداد ۱۹۰۷ م. ایران را به دو منطقه تحت نفوذ خود تقسیم کردند. (جشنواره ۱۴۰۲) سه منطقه
کدام یک از گزینه های سمت راست با شماره های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)	
۱- محمدعلی شاه ۲- جهانگیرخان صوراسرافیل ۳- میرزا علی اصغر خان امین السلطان ۴- روسیه و انگلستان	الف- ناسازگاری با مجلس شورای ملی (دی ۹۸) ۱ ب- از مشروطه خواهانی که پس از به توپ بستن مجلس به دستور محمدعلی شاه کشته شد. (شهریور ۹۸ معارف) ۲ پ- محمدعلی شاه قاجار برای مبارزه با مشروطه خواهان چه کسی را به ریاست دولت برگزید؟ (دی ۱۴۰۱ معارف) ۳ ت- توسط یکی از طرفداران مشروطه ترور شد. (جشنواره ۱۴۰۲) ۳ ج- قرارداد ۱۹۰۷ م (جشنواره ۱۴۰۲) ۴
جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید.	
الف- با هدف به قدرت رساندن مهره های خود در مجلس، دولت..... از مشروطه ایران دفاع کرد. (انگلستان- روسیه) (جشنواره ۱۴۰۲)	
ب- پس از بمباران مجلس شورای ملی مقاومت اصلی مردم از شهر آغاز شد. (تبریز- رشت) (جشنواره ۱۴۰۲)	
گزینه مناسب را انتخاب کنید.	
الف- محمدعلی شاه با چه بهانه ای مجلس را به توپ بست؟ (دی ۱۴۰۱)	
۱. به بهانه نافرمانی نمایندگان از فرامین شاه ۲. به بهانه ترور عین الدوله صدراعظم	
۳. به بهانه انتشار مطالب توهین آمیز در روزنامه ها ۴. به بهانه سوء قصد به جان شاه	
ب- قرارداد ۱۹۰۷ بین روس و انگلیس با پادرمیانی کدام کشور منعقد شد؟ (دی ۱۴۰۱)	
۱. بلژیک ۲. عثمانی ۳. فرانسه ۴. آلمان	
پ- کدام یک از روحانیون دوره مشروطه، خواهان «مشروطه مشروعه» بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	
۱. آیت الله طباطبایی ۲. آیت الله بهبانی ۳. آیت الله محمدکاظم خراسانی ۴. آیت الله شیخ فضل الله نوری	
ب- دوره استبداد صغیر مربوط به کدام یک از پادشاهان قاجار می باشد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	
۱. احمد شاه ۲. ناصرالدین شاه ۳. محمدعلی شاه ۴. مظفرالدین شاه	
به سوالات زیر پاسخ های کوتاه دهید.	
الف: محمد علی شاه قاجار، به بهانه سوء قصد نافرمام به جان خود دست به چه اقداماتی زد. (ذکر دو مورد) (دی ۹۷)	
با برقراری حکومت نظامی توقیف روزنامه ها و منع تجمع ها فرمان حمله به مجلس را صادر کرد.	
تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی	
الف: استبداد صغیر: (دی ۹۸؛ خرداد ۹۹ خارج از کشور و دی ۹۹، جشنواره ۱۴۰۲)	۲

	پس از به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه ۵/۰ که باعث کشتار وسیع مشروطه خواهان و بسته شدن مجلس شورای ملی شد ۵/۰ بار دیگر استبداد برقرار شد و به مدت یکسال طول کشید ۵/۰
۳	مقایسه پدیده های تاریخی: الف- خواسته ها و دلایل روسیه و انگلستان برای دخالت در نهضت مشروطه را باهم مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) روسیه به دلایل زیر با مشروطه مخالف بود: ۱. جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه خواهی، از مشروطه طلبان حمایت می کرد ۲. کمک به محمدعلی شاه - که - طرفدار روس بود ۳. پیشگیری از قیام ملت های منطقه قفقاز برای گرفتن تحت پیروزی مشروطه خواهان در ایران اما انگلیس با دلایل زیر با مشروطه موافق بود: ۱. افزایش اعتبار خود در ایران، برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه؛ ۲. به قدرت رساندن مهره های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس؛ ۳. محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه.
اظهار نظر و قضاوت	
۴	به نظر شما چرا شیخ فضل الله نوری پس از تدوین متمم قانون اساسی از صف طرفداران مشروطه جدا و خواهان مشروطه مشروعه شد؟ (شهریور ۱۴۰۲، خرداد ۱۴۰۲، معارف) شیخ فضل الله نوری به دلیل اعمال نفوذ غرب گرایان در نهضت مشروطه وانحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه از صف طرفداران مشروطه جدا شد ب- به نظر شما چرا شیخ فضل الله نوری خواستار عضویت هیئتی پنج نفره از مجتهدان و فقیهان اسلام در مجلس شورای ملی بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) تا بر قانون هایی که تدوین و تصویب می شد ، نظارت کنند که خلاف قواعد اسلامی و دستوره های شرع نباشد.
توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی	
۵	الف- موارد بی اعتنایی محمدعلی شاه را نسبت به مشروطه و مشروطه خواهان بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲، جشنواره ۱۴۰۲) ۱- در مراسم تاجگذاری، نمایندگان مجلس شورای ملی را دعوت نکرد ۲- خودداری از امضای متمم قانون اساسی ۳- محمدعلی شاه برای مبارزه با مشروطه خواهان، میرزا علی اصغر خان امین السلطان را به نخست وزیری برگزید. ب- روسیه به چه دلایلی با انقلاب مشروطه ایران مخالفت می کرد؟ (خرداد ۱۴۰۲، معارف) - جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه خواهی، از مشروطه طلبان حمایت می کرد؛ - کمک به محمدعلی شاه که طرفدار روس بود؛ - پیشگیری از قیام ملت های منطقه قفقاز برای گرفتن آزادی، تحت تأثیر پیروزی مشروطه خواهان در ایران .
۶	کار بست شواهد و مدارک تاریخی بر روی نقشه ایران مطابق با قرارداد ۱۹۰۷م. شماره هایی نوشته شده. (جشنواره ۱۴۰۲)

براساس این شماره‌ها به سؤالات پاسخ دهید.

- الف - شماره ۱، منطقه تحت نفوذ روسیه
- ب - شماره ۲، منطقه تحت نفوذ..... انگلستان
- ج - شماره ۳، منطقه بی طرف

تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)

۷	محمد علی شاه قاجار با چه بهانه‌ای فرمان حمله به مجلس را صادر کرد. (دی ۹۸ معارف) سوء قصد نافرجام به جان خود را بهانه قرار داد
۸	علل مخالفت شیخ فضل الله نوری با مشروطه خواهان را توضیح دهید. (دی ۹۸ معارف) ویبه دفاع از «مشروطه مشروعه» و قانون اساسی بر پایه ارزش های اسلامی پرداخت و با مشروطه اقتباس شده از غرب، مخالفت کرده بود. (او اصول و مبانی مشروطه را مغایر و ناسازگار با اسلام شمرد و خواستار برپایی مشروطه مشروعه شد. وی ادعا می کرد که انقلاب مشروطه از مواضع اصیل و اولیه خود منحرف شده است ، و برخی افراد مخالف با اسلام در پوشش مشروطه خواهی قصد دارند مبانی و ارزش های اسلامی را تضعیف و نابود کنند) حذف
۹	محمدعلی شاه به چه بهانه ای تصمیم گرفت مجلس را تعطیل کند و آن را به توپ ببندد؟ (شهریور ۱۴۰۰ معارف) محمدعلی شاه در یکی از خیابان های تهران مورد سوء قصد قرار گرفت، ولی آسیبی ندید . شاه این اقدام را به مشروطه خواهان نسبت داد و به همین بهانه، تصمیم گرفت مجلس را برای همیشه تعطیل کند.
۱۰	قانون اساسی زمان مظفرالدین شاه دارای چه ضعفی بود که نمایندگان مجلس را ملزم به تدوین متمم قانون اساسی نمود؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود
۱۱	پس از به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه چه کسانی به دستور وی اعدام شدند؟ (دی ۱۴۰۱ معارف) میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل، ملک المتکلمین و سید جمال الدین واعظ
۱۲	دو مورد از بی اعتنایی های محمدعلی شاه نسبت به نظام مشروطه و نمایندگان مجلس شورای ملی را ذکر کنید. (جشنواره ۱۴۰۲)

اولین بی‌اعتنایی محمدعلی شاه، جشن تاج‌گذاری بر پا کرد و از اشراف و نمایندگان دولت‌های خارجی برای شرکت در این مراسم دعوت به عمل آورد، اما نمایندگان مجلس شورای ملی را دعوت نکردند، گامی که متمم قانون اساسی تقدیم او شد، از امضای آن خودداری کرد. تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلافات

درس ششم

دور دوم مشروطه: آغاز ← **فتح تهران توسط مشروطه خواهان**

ویژگی‌های دور دوم مشروطه

- ۱- اختلاف‌های شدید بین طرفداران مشروطه
- ۲- مداخله‌های آشکار و سلطه‌گرانه روس و انگلیس در سرنوشت ایران

مهمترین تصمیمات فاتحان تهران (شورای بهارستان)

- ۱- برکناری محمدعلی شاه از سلطنت
- ۲. انتخاب پسر خردسالش، ۷ ساله اش **احمد میرزا**، به جانشینی محمد علی شاه
- ۳. تعیین مقرری برای محمدعلی شاه و رفتن وی به ادسا در روسیه
- ۴. انتخاب دولت موقت برای اداره امور کشور
- ۵. اعدام شیخ فضل الله نوری

علت نارضایتی ستارخان و باقرخان: انتصاب دوباره مستبدان به مقامات حکومتی و درخواست اخراج تندروهای غرب‌گرا نظیر تقی زاده از مجلس

شهادت شیخ فضل الله نوری

- ۱- مخالفت وی با مشروطه‌ای اقتباس شده از غرب
- ۲- دفاع وی از «مشروطه‌ی مشروعه»
- ۳- دفاع از قانون اساسی بر پایه‌ی قوانین اسلامی

اعتقادات شیخ فضل‌الله:

رد کردن تقاضای روسیه در پناهنده شدن به آنجا یا مراقبت چند نفر سرباز روسی از منزلش و گفت: «در مقابل مشیت و اراده الهی، تسلیم صرف است.»
 مأمور دستگیری وی: پیرم خان ارمنی
 حکم دادگاه فرمایشی: اعدام شیخ فضل‌الله
 به نظر بسیاری از مورخان شهادت شیخ فضل‌الله نوری، یکی از فجیع‌ترین اعمال مشروطه خواهان و در نظر عدّه‌ای اعدام او: انتقام استعمار از روحانیت ایران برای جبران شکست در نهضت تحریم تنباکو و پیشگیری از تکرار مقاومت‌های مشابه آن

تشدید اختلاف و درگیری میان مشروطه خواهان در مجلس دوم

احزاب مجلس دوم	اعتقاد	رهبران
اعتدالیون	مذهب سدی محکم در برابر ظلم و بی‌عدالتی و اجرای شریعت در دستور کار خود. حکومت بر اساس اسلام	آیت الله طباطبایی آیت الله بهبهانی
دمکرات	جدایی دین از سیاست به منظور مشروطه از جنبه‌های دینی	سیدحسن تقی‌زاده

عدم موفقیت مجلس دوم در سرورسامان دادن به اوضاع کشور به خاطر سلطه جویی روس و انگلیس

- ۱- ترور آیت‌الله بهبهانی توسط دمکرات‌ها
- ۲- فرار تقی‌زاده متهم به قتل بهبهانی به خارج از کشور
- ۳- ترور چند تن از دمکرات‌ها

نتیجه افزایش اختلاف بین مشروطه‌خواهان و وجود احزاب مخالف در مجلس دوم

مجلس نویای مشروطه و مداخلهٔ بیگانگان

اقدامات مجلس دوم:

- ۱. چند سوئدی برای ژاندارمری
- ۲. یک فرانسوی برای دادگستری
- ۳. مورگان شوستر آمریکایی: اصلاح امور دارایی و خزانه‌داری کل

استخدام کارشناسان خارجی به منظور اصلاح امور

اقدامات شوستر: انجام اصلاح‌هایی دامنه‌دار در امور مالی و گمرک‌ها با کمک اختیارات وی در قانون‌گذاری با اجازه مجلس

نتیجه اقدامات شوستر: بهبود و نظم اقتصادی کشور و در نتیجه عصبانیت روس و انگلیس و اخطار ۴۸ ساعته روسیه به ایران

مهمترین خواسته‌های روسیه

- ۱. توقف اقدام‌های مورگان شوستر و او اخراج از ایران
- ۲. خودداری از استخدام اتباع خارجی در ایران بدون اجازه روس و انگلیس
- ۳. پرداخت هزینه نگهداری قوای روسیه در ایران، توسط دولت ایران

- ۱. تسلیم خواسته روسیه از ترس اشغال تهران
- ۲. پذیرش اخطار
- ۳. انحلال مجلس

رد خواسته روسیه

۲. مجلس

واکنش

در مقابل

اخطار روسیه

- ۳. مردم
- حمله مردم خصوصا زنان با شعار «یامرگ یا استقلال» به مجلس
- دعوت مردم توسط علمای ایران و نجف به مقاومت
- حرکت آیت‌الله آخوندخراسانی به سوی تهران برای رهبری مردم
- مرگ مشکوک وی در شب حرکت به سوی ایران

اقدامات روسیه پس از اخطار به ایران:

- ورود نیروهای خود را به داخل خاک ایران
- سرکوب کانون‌های مقاومت تبریز و مشهد
- به توپ بستن گنبد امام رضا(ع)

➤ اشغال تحت منطقه نفوذ خود از آذربایجان تا خراسان براساس قرارداد ۱۹۰۷

اقدامات روسیه پس از اشغال

اشغال منطقه زیر نفوذ خود در جنوب بر اساس قرارداد ۱۹۰۷

ورود نیروهای هندی انگلیسی به ایران

ایران توسط روس‌ها:

تاج‌گذاری احمدشاه و شروع به کار مجلس سوم

چندروز بعد تاج‌گذاری احمدشاه: شروع جنگ جهانی اول

جنگ اول جهانی

بحران سیاسی و اقتصادی به خاطر ضعف تشکیلات اداری
اشغال توسط نیروهای بیگانه
دخالت آنان در امور از جمله انتصاب نخست وزیر

سیاست ایران در جنگ جهانی اول: اعلام بی‌طرفی توسط مستوفی‌الممالک نخست وزیر

علت بی‌توجهی متفقین (دول روس و انگلیس) به اعلام بی‌طرفی ایران: **موقعیت حساس ایران برای نیروهای درگیر**

جنگ و اشغال آن

قرارداد ۱۹۱۵

کشورهای	روسیه و انگلیس
علت	اهمیت ایران برای متفقین بعد از پیوستن دولت عثمانی همسایه غربی ایران به متحدین
مفاد	واگذاری شمال ایران به روسیه منطقه جنوب به انگلیس

- ❖ بی‌توجهی روس و انگلیس به بی‌طرفی ایران
- ❖ دخالت در امور داخلی از جمله انتصاب فرمانفرما به نخست‌وزیری
- ❖ اشغال شمال ایران توسط روسیه
- ❖ اشغال جنوب توسط انگلیس و تأسیس پلیس جنوب به فرماندهی سرپرسی سایکس

ایران در جنگ اول

واکنش مردم در مقابل اشغال جنوب ایران توسط انگلیس در جنگ اول: مقاومت دلیرانه رئیس علی دلواری و

عشایر تنگستانی در جنوب ایران و سرکوب آن با کمک پلیس جنوب
پلیس جنوب: انگلستان بعد از اشغال نظامی ایران در زمان جنگ جهانی اول گروهی از افسران انگلیسی
و مزدوران هندی را به ایران فرستاد و در بخش‌های جنوبی ایران، نیروی پلیس جنوب را تشکیل داد.

علت خروج روسیه از ایران در سال ۱۹۱۷م: بروز انقلاب بلشویکی در روسیه و خروج نیروهای روس از ایران برای رسیدگی به امور داخلی

یکی از مهم‌ترین عبرت‌های مشروطه: ضرورت شناخت دشمن

تبدیل نظام مشروطه‌ی سلطنتی در دوران رضاشاه به استبداد به علت: بی‌توجهی به خطر استعمار و نقش آن در انحراف حرکت عدالت خواهانه ملت ایران،

سوالات درس ۶

ردیف

۱

ص	غ	جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید.
ص	غ	الف- دمکرات‌ها در مجلس دوم شورای ملی مذهب راسدی محکم در برابر ظلم و بی عدالتی می دانستند. (جشنواره ۱۴۰۲) اعتدالیون
ص	غ	ب- اوضاع ایران همزمان با شروع جنگ جهانی اول از نظر سیاسی و اقتصادی کشوری بحران زده و در اشغال نیروهای بیگانه بود. (جشنواره ۱۴۰۲)

کدامیک از گزینه های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است.

الف- تقسیم ایران به دو ناحیه شمال از آن روس و جنوب از آن انگلیس (دی ۹۹) ۱	۱- قرارداد ۱۹۱۵
ب- توسط دمکرات‌ها ترور شد. (جشنواره ۱۴۰۲) ۲	۲- آیت‌الله بهبهانی
پ- تصمیم داشت همراه عشیره‌های شیعه عراق به ایران عزیمت کند. (جشنواره ۱۴۰۲) ۳	۳- آیت‌الله آخوند خراسانی

در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.

الف- از اقدامات فاتحان مشروطه خواه تهران انتخاب..... به پادشاهی بود. (**احمد میرزا** - محمدعلی میرزا) (شهریور ۹۸ معارف)

ب- دولت ایران پس از شروع جنگ جهانی اول سیاست... اعلام کرد. (**بی طرفی** - طرفدار متحدین) (خرداد ۹۹، معارف)

پ- پس از شروع جنگ جهانی اول، رئیس‌الوزاری ایران یعنی اعلان سیاست بی‌طرفی کرد. (**مستوفی** - **الممالک** - عین‌الدوله) (جشنواره ۱۴۰۲)

گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

الف- مورگان شوستر آمریکایی اصلاحات دامنه‌داری را در کدام زمینه‌ها انجام داد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

۱. ژاندارمری و امور نظمیه
۲. **امور مالی و گمرک‌ها**
۳. دادگستری و قوانین کشور
۴. آموزش و ایجاد مدارس عالی

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف- کدام احزاب در مجلس دوم شورای ملی فعالیت داشته و با یکدیگر شدیداً رقابت داشتند؟ (فقط نام ببرید.) (جشنواره ۱۴۰۲)

اعتدالیون - دمکرات‌ها

۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف- پلیس جنوب: (دی ۱۴۰۱) انگلستان بعد از اشغال نظامی ایران در زمان جنگ جهانی اول گروهی از افسران انگلیسی و مزدوران هندی را به ایران فرستاد و در بخش های جنوبی ایران، نیروی پلیس جنوب را تشکیل داد ب- اعتدالیون: (جشنواره ۱۴۰۲) گروهی از نمایندگان مجلس دوم شورای ملی به رهبری آیت الله بهبهانی و آیت الله طباطبایی بودند مذهب سنی محکم در برابر بی عدالتی و استبداد بوده و بیگانگان را از دخالت در امور کشور باز می داشت. آنها اجرای شریعت را در دستور کار خود قرار داده بودند.
مقایسه پدیده های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...)	
۳	دو اندیشه «اعتدالیون» و «دمکراتها» در جریان انقلاب مشروطه و تشکیل مجلس دوم را مقایسه کنید. (دی ۹۹، جشنواره ۱۴۰۲) از نظر عده ای (اعتدالیون) مذهب سنی محکم در برابر بی عدالتی و استبداد بوده و بیگانگان را از دخالت در امور کشور باز می داشت. آنها اجرای شریعت را در دستور کار خود قرار داده بودند و از نظر عده ای دیگر (دمکراتها)، دین باید از سیاست جدا شده و نهضت مشروطه از جنبه های دینی تهی گردد (نهضت از آرمانهای اصیل خود دور شود)
توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی	
۴	الف- بر اساس قرارداد ۱۹۱۵ روسیه و انگلیس چگونه ایران را بین خود تقسیم کردند؟ (شهریور ۱۴۰۲) نیمه شمالی متعلق به روسیه و نیمه جنوبی سهم انگلستان ب- دولت ایران بعد از شروع جنگ جهانی اول چه سیاستی نسبت به آن در پیش گرفت؟ (خرداد ۱۴۰۲، معارف) اعلام سیاست بی طرفی کرد. پ- ویژگی های بارز دوره ی دوم نهضت مشروطه را بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) اختلاف های شدید بین طرفداران مشروطه ۲. مداخله های آشکار و سلطه گرانه ی روس و انگلیس در سرنوشت ایران
کار بست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت های آن	
۵	یحیی دولت آبادی، یکی از رجال سیاسی عصر مشروطه، درباره وضعیت روستاهای میان تبریز و زنجان در دوران پس از جنگ دهات بی سکنه عرض راه، لاشه بسیار حیوانات بارکش که به واسطه قحطی سال پیش و ناامنی و غیره در هر چند قدم در اطراف و بلکه در میان راه دیده می شود، قبرستانهای تازه احداث شده در نزدیک دهات و قصبات به ضمیمه احوال پریشان [و] رقت انگیز زن و مرد و بزرگ و کوچک مردم ستم دیده، اگر گاهی در دهات دیده شوند که تازه می خواهند سروسامانی بگیرند، حقیقتاً تأثر آور است. آری در راه تبریز و زنجان، دهاتی دیده می شود که نعش اموات در انا قهای ویرانه آنها مانده است و خوراک جانوران شده و اگر نظر عمومی به نقاط مختلف مملکت انداخته شود، دیده می شود که همه جای مملکت بی طرف ما در سایه جنگ اروپا و بی لیاقتی حکومت خود به صورت راه تبریز درآمده است. الف- متن یحیی دولت آبادی مربوط به تأثیر کدامیک از جنگهای جهانی بر ایران است؟ ب- متن فوق مربوط به اوضاع کدام نواحی ایران می باشد؟ ج- دولت آبادی در این متن به کدام سیاست ایران در قبال این جنگ اشاره دارد؟ (شهریور ۱۴۰۰)

	الف- جنگ جهانی اول ب - وضعیت روستاهای میان تبریز و زنجان ج- بی طرفی ایران در جنگ
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۶	چرا نمایندگان دومین دوره مجلس شورای ملی (۱۲۸۸-۱۲۸۹) رای به استخدام چندین کارشناس امور اداری - مالی به ریاست مورگان شوستر آمریکایی دادند؟ (شهریور ۹۸ معارف) (حذف شده: فقدان تشکیلات منظم و منسجم اداری و اقتصادی به حکومت مشروطه اجازه نمی داد که حاکمیت ملی را برقرار کند و بر نامه های خود را پیش ببرد .) وزرای جدید انتخاب شده بودند، اما وزارتخانه ها و تشکیلات منسجمی برای اجرای قوانین وجود . خزانه تقریباً خالی بود و دولت نمی توانست وزارت خانه ها را راه اندازی و اصلاحات را آغاز کند . کار گردآوری درآمدهای حکومتی هم مختل بود .
۷	دو مورد از اقدامات فاتحان مشروطه خواه تهران را نام ببرید . (خرداد ۱۴۰۰ معارف) ۱. برکناری محمدعلی شاه از سلطنت ۲. انتخاب پسر خردسالش، احمد میرزا، به جانشینی محمد علی شاه ۳. با تعیین مقرری برای شاه برکنار شده، به او اجازه داد از کشور خارج شود . ۴. انتخاب دولت موقت برای اداره امور کشور ۵. اعدام شیخ فضل الله نوری
۸	دو ویژگی دوره دوم مشروطه را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱، معارف) ۱- اختلاف های شدید بین طرفداران مشروطه؛ ۲- مداخله های آشکار و سلطه گرانه روس و انگلیس در سرنوشت ایران.

درس هفتم

اهمیت ایران برای انگلستان

علت خروج نیروهای روسی از ایران: وقوع انقلاب ۱۹۱۷م. روسیه و بروز مشکلات و درگیری داخلی

خروج روسها از ایران و اقدامات انگلیس:

- به نفع انگلیس

- بی رقیب ماندن وی در سیاست ایران در نتیجه تصمیم به ایجاد دولت متمرکز و تغییر نظام حکومتی
- تلاش در جهت به اختیار و اداره خود در آوردن نیروی قزاق و قوای نظامی ایران
- عدم خروج قوای نظامی خود از ایران به بهانه مختلف از جمله خطر کمونیست

سیاست های جدید دولت انگلستان
در خاورمیانه
پس از جنگ اول جهانی

۱- تسلط بر منطقه حساس خاورمیانه
۲- تسلط بر منابع نفت که اهمیت آن در جنگ جهانی اول مشخص شده بود
۳- ایجاد کمربند آهنین در برابر نفوذ شوروی

سیاست انگلیس قبل خروج روس‌ها در ایران: عدم وجود دولت قدرتمند مرکزی با توجه به تسلط روس بر دربار ایران

علت قیامهای ضد استعماری ایرانی:

واکنش به نفوذ بیگانه و فساد حاکم بر کشور

- ۱- نهضت جنگل به رهبری میرزا کوچک خان، روحانی مبارک
- ۲- شیخ محمد خیابانی در تبریز
- ۳- گلنل محمدتقی خان پسیان در خراسان
- ۴- تنگستانی‌ها در جنوب، با حمایت علمای فارس،

- ۱- برای تثبیت منافع دائمی خود در ایران
- ۲- کنترل منطقه حساس خاورمیانه
- ۳- سرکوب نهضت‌های ضد استعماری در کشور
- ۴- مخارج سنگین پلیس جنوب
- ۵- اهمیت روز افزون نفت
- ۶- ترس از گسترش اعتقادات کمونیستی

اهداف انگلستان
برای ایجاد
حکومت متمرکز
وابسته

تسلط انگلستان بر نیروهای نظامی ایران

ورود نیروهای روسیه پس از پاک‌سازی ناحیه‌های جنوبی کشور خود از عنصرهای مخالف در تعقیب گروه‌هایی از آنان، به شهرهای شمالی ایران
واکنش انگلیس و علت انتصاب «ژنرال آبرون ساید» به فرماندهی نیروهای انگلیسی در ایران: شکست نیروهای انگلیسی در مقابله با نیروهای دولت انقلابی شوروی و عقب‌نشینی

کشورهای	ایران و انگلیس - وثوق الدوله نخست وزیر ایران (احمدشاه) و سرپرستی کاکس
موضوع	نظارت بر تشکیلات نظامی مالی و سیاسی ایران، منحصرأ در اختیار مستشاران انگلیسی در نتیجه شکل-گیری تحت حمایتی ایران
مخالفان	مخالفت آزادی خواهان و شخصیت‌های سیاسی-مذهبی ایران، خصوصاً آیت الله مدرس
نتیجه	توقف اجرای قرارداد-زمینه سقوط دولت وثوق الدوله- آغازی برای طرح کودتای ۱۲۹۹- شروع سیاست مداخله غیر مستقیم انگلیس در ایران- تصمیم به تغییر نظام حکومتی و رسیدن به منافعش از طریق ایجاد حکومت استبدادی رضاخان- لغو رسمی قرارداد در زمان نخست‌وزیری سیدضیاءالدین طباطبایی-

قرارداد ۱۹۱۹

کودتای ۱۲۹۹

-شکست انگلستان در اجرای قرارداد 1919 م، ← آغازی برای طرح کودتای ۱۲۹۹ ش

- علت در پیش گرفتن سیاست
- تجربه لغو قرارداد وثوق الدوله
- نفرت تاریخی مردم مسلمان ایران از نظام استعماری انگلستان

عوامل کودتا

علت کودتا	خروج روسیه از ایران و تصمیم انگلیس در ایجاد دولت متمرکز قدرتمند برای رسیدن به اهداف استعماری، ابتدا بستن قرارداد ۱۹۱۹ اما عدم موفقیت در نتیجه تصمیم به تغییر سیاست در ایران و تغییر حکومت و اعمال نفوذ از طریق مهره وابسته قدرتمند بدون سلطه نظامی
عوامل	یک فرد سیاسی سیدضیاءالدین طباطبایی و یک فرد نظامی رضاخان میرپنج (نکته: علت انتخاب رضاخان: روحیه استبدادی و نظامی گری اش، مخفی نگاه داشتن نیتش تا رسیدن به هدف، تلاش فراوان و انجام هر کاری برای رسیدن به هدفش، بنابراین شخصیت مناسب جایگزین افراد ناکارآمد قاجار)

ملاقات بین رضاخان و سیدضیاء با حضور آبرون ساید در قزوین و پذیرش نخست‌وزیری سیدضیاء بعد موفقیت کودتا. تطمیع نیروهای ژاندارم تهران قبل کودتا ورود نیروی کودتا بدون مقاومت در شب سوم اسفند ۱۲۹۹ به تهران و تصرف نواحی حساس پایتخت	چگونگی اجرای کودتا
با تصرف تهران استقرار حکومت کودتا و نخست‌وزیری سیدضیاء و وزارت جنگ رضاخان سردار سپه (ملقب به سردار سپه پس از اجرای کودتا) دستگیری و زندانی کردن بسیاری از شخصیت های سیاسی، از جمله آیت الله مدرس، که از مخالفان سیاست های انگلستان در ایران بود، به دستور سید ضیاءالدین طباطبایی، ملاقات سید ضیاء چند روز پس از کودتا با احمدشاه و تشکیل کابینه‌ی خود به طور رسمی اقدامات سیدضیاء پس از نخست‌وزیری به قصد منحرف ساختن افکار عمومی سربوش نهادن بر نقش انگلستان در کودتا لغو رسمی قرارداد ۱۹۱۹ با هدف نشان دادن دولت خود به عنوان کابینه ای ملی و ضدانگلیسی	اوضاع پس از کودتا
۱- مخالفت با وی بدنبال ظاهر سازی ها و تندروی های او، (نقش خود وی) ۲- افزایش مشکلات وی به دنبال خودسری های رضاخان سردار سپه در اختصاص درآمد شهرداری و اداره های مالیه به نفع قزاق های زیر فرمانش، ۳- در نتیجه بروز اختلاف و جنگ قدرت میان سید ضیاء و رضاخان ۴- حمایت انگلیس از رضاخان و در نتیجه سقوط کابینه سیدضیاء	علل سقوط کابینه سیدضیاء (کابینه سیاه)

سوالات درس ۷		ردیف
	جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید. الف- آیت الله سیدحسن مدرس یکی از جدی ترین مخالفان قرارداد ۱۹۱۹ بود. (دی ۹۱ معارف) ص ب- پس از کودتای اسفند ۱۲۹۹ رضاخان به نخست وزیر منصوب شد. (شهریور ۹۹) غ سیدضیاء الدین طباطبایی پ- در پی کودتای ۱۲۹۹، احمدشاه تحت فشار انگلیسیها رضاشاه را به نخست وزیر انتخاب کرد. (دی ۱۴۰۰) ص سید ضیاء الدین طباطبایی	۱
	کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. الف- دولت مرد ایرانی موافق قرارداد ۱۹۱۹ (خرداد ۹۸) ۱ ب- تحکیم نفوذ و سلطه انگلیس در ایران (دی ۹۹) ۲ پ- نخست وزیر احمدشاه بعد از کودتای ۱۲۹۹ (خرداد ۹۸) ۳ ۱- وثوق الدوله ۲- قرارداد ۱۹۱۹ ۳- سیدضیاء الدین طباطبایی ۴- سیدحسن مدرس	

۱۹۱۹ - ۵	ت- یگانه دشمن سرسخت و جدی رضاشاه (شهریور ۹۸، دی ۹۸ شهریور ۹۹) (دی ۱۴۰۰) ۴ ث- نام دیگر قرارداد و ثوقالدوله-کاکس (جشنواره ۱۴۰۲) ۵
جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر نمایید. الف- یکی از جدی ترین مخالفان قرارداد ۱۹۱۹ بین ایران و انگلستان بود. (آیت الله کاشانی- آیت الله مدرس) (شهریور ۱۴۰۲) ب- سیدضیاء چند روز پس از کودتا به حضور رفت و رسماً کابینه خود را تشکیل داد. (احمدشاه - محمدعلی- شاه) (جشنواره ۱۴۰۲)	
گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف- کدام گزینه از نتایج و آثار جنگ اول جهانی در ایران <u>نمی باشد</u>؟ (شهریور ۱۴۰۰ معارف) ۱. ویرانی اقتصادی و تلفات انسانی ۲. سقوط دولت و ثوق الدوله ۳. بی ثباتی دولت مرکزی ۴. تعطیل شدن مجلس شورای ملی ب- 3- سیاست انگلستان در ایران قبل از خروج نیروهای روسیه چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. جلوگیری از ایجاد حکومت مرکزی ۲. ایجاد حکومت مرکزی مقتدر ۳. ایجاد کمربند آهنین در برابر نفوذ شوروی ۴. تسلط بر منطقه حساس خاورمیانه و منابع نفت	
به سؤالات زیر پاسخهای کوتاه دهید. الف- فرمانده نظامی نیروهای انگلیسی در ایران در کودتای سیاه علیه احمدشاه چه کسی بود. (دی ۹۸) آیرون ساید ب- مهره سیاسی و نظامی کودتای سیاه به ترتیب چه کسانی بودند. (جشنواره ۱۴۰۲) سیدضیاء الدین طباطبایی - رضاخان پ- احمدشاه بعد از کودتای ۱۲۹۹ سیاه تحت چه شرایطی سیدضیاء الدین طباطبایی را به نخست وزیری منصوب نمود؟ (شهریور ۱۴۰۰) تحت فشار انگلیس ت- انگلیسی ها در جریان تغییر سلطنت قاجار از انتشار کدام اندیشه ها در ایران بیم داشتند؟ (شهریور ۱۴۰۰) اندیشه های انقلابی کمونیست های روسیه	
۲	مقایسه پدیده های تاریخی سیاست دولت انگلستان در قبال ایران ، پیش و بعد از خروج نیروهای روسی از ایران را با هم مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) تا پیش از خارج شدن نیروهای روسی از ایران، سیاست دولت انگلستان، بر پایه جلوگیری از ایجاد حکومت مرکزی اما پس از وقوع این تحولات سیاست انگلستان، به سوی ایجاد حکومت مرکزی مقتدر در قدرتمند ایران متمایل شد.
اظهار نظر و قضاوت	
۳	الف- به نظر شما چرا انگلستان در اوایل قرن بیستم سرمایه گذاری و طمع ورزی وسیعی در جنوب ایران آغاز نمود. (دی ۱۴۰۰)

به دلیل اکتشاف نفت و پی بردن به اهمیت آن در مبادلات جهانی

ب- نظر شما ، چرا انگلستان در اوایل قرن بیستم برای تغییرات مورد نظرش در ایران نمی توانست روی حکومت قاجار حساب کند؟ (دی ۱۴۰۰)

چون بی کفایتی و فساد حکومت قاجار به حدی باعث نفرت مردم از آنها شده بود که هیچ گونه همراهی با این سلسله نمی-کردند .

پ- به نظر شما هدف انگلستان از طراحی کودتای سیاه اسفند ۱۲۹۹ چه بود؟ (خرداد ۱۴۰۲، معارف)

تغییر حکومت در ایران (نابودی قاجارها)

۴

کاربست شواهد و مدارک تاریخی

الف: نهضت جنگل قیام مردمی بود که در یکی از حساس ترین دوره های تاریخی کشور ما، شکل گرفت. این نهضت از جنگل های گیلان آغاز شد و سپس، روستاها و شهرهای این استان رادربر گرفت و هفت سال ادامه یافت. رهبر نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، طلبه آزادمنش و انقلابی و فردی مؤدب، متواضع، خوش برخورد و پای بند به اجرای دستورات دینی بود. او از همان ابتدای جوانی دارای صفات عالی و ممتاز بود و در میان همسالان خود شاگردی با استعداد، بی پروا و طرفدار عدل و حامی مظلومان به شمار می رفت؛ آن چنان که هرگاه کسی به دیگری ستم می کرد، مشت میرزا را بالای سر خود می دید. میرزا کوچک خان ورزش را دوست می داشت و هر روز ورزش می کرد. او مردی متفکر و آرام بود؛ زیاد حرف نمی زد و آهسته و سنجیده سخن می گفت و صحبت هایش اغلب با لطیفه و مزاح همراه بود. دارای جذبه ای خاص بود و به ندرت اتفاق می افتاد که مخاطبش مجذوب متانت و بیان او نشود.

میرزا یک مرد مذهبی تمام عیار بود و هیچ گاه واجباتش را ترک نمی کرد. او به اشعار فردوسی علاقه خاصی داشت؛ به طوری که در مرکز فرماندهی خود در جنگل، جلسات منظمی برای خواندن شاهنامه ترتیب داده بود. میرزا در آستانه انقلاب مشروطیت، زمانی که بسیار جوان بود، در رشت دست به حرکت های انقلابی زد؛ در حرکت مشروطه خواهان شمال برای سرنگونی محمدعلی شاه، دلاوری های بسیاری از خود نشان داد و همراه با مشروطه خواهان به تهران رفت. او در جریان جنگ جهانی اول و اشغال ایران توسط روس و انگلیس، به فکر برپا کردن یک نهضت مسلحانه افتاد. اهداف او و یارانش در برپایی این نهضت عبارت بودند از: اخراج نیروهای بیگانه، رفع نا امنی و بی عدالتی و برقراری امنیت، مبارزه با خودکامگی و استبداد. (شهریور ۹۹)

۱. هدف میرزا کوچک خان و یارانش از برپایی نهضت جنگل چه بود.

۲. اخراج نیروهای بیگانه رفع نا امنی و بی عدالتی و برقراری امنیت مبارزه با خودکامگی و فساد

چه عواملی موجب سرکوب نهضت جنگل شد.

خیانت شوروی بروز اختلافات در میان سران نهضت جنگل و حمله نیروهای دولتی به فرماندهی رضاخان

ب: نهضت جنگل قیام مردمی بود که جنگل های گیلان آغاز شد و هفت سال به رهبری میرزا کوچک خان ادامه یافت. میرزا یک مرد مذهبی تمام عیار بود و هیچ گاه واجباتش را ترک نمی کرد. او به اشعار فردوسی علاقه خاصی داشت. میرزا در آستانه انقلاب مشروطیت، زمانی که بسیار جوان بود، در رشت دست به حرکت های انقلابی زد؛ در حرکت مشروطه خواهان شمال برای سرنگونی محمدعلی شاه، دلاوری های بسیاری از خود نشان داد و همراه با مشروطه خواهان به تهران رفت. او در جریان جنگ جهانی اول و اشغال ایران توسط روس و انگلیس، به فکر برپا کردن یک

نهضت مسلحانه افتاد. اهداف او و يارانش در برپايي اين نهضت عبارت بودند از: اخراج نيروهاي بيگانه، رفع نا امنی و بی عدالتی و برقراری امنیت، مبارزه با خودکامگی و استبداد. (خرداد ۱۴۰۲) ۱. میرزا کوچک خان در چه جریانی دلاوری‌های بسیار از خود نشان داد؟ در جریان حرکت‌های مشروطه خواهان شمال برای سرنگونی محمد علی شاه ۲. اهداف میرزا کوچک خان و یارانش را بنویسید. (دومورد) اخراج نیروهای بیگانه، رفع ناامنی و بی عدالتی، مبارزه با خودکامگی و استبداد	
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۵ قرارداد ۱۹۱۹م .بین ایران و چه کشوری منعقد شد ؟ سه مورد از مفاد آن را بنویسید. (خرداد ۹۸ معارف) انگلیس ۲۵٪؛ به موجب این قرارداد ، اداره امور دارایی و برخی از ادارات و وزارتخانه های ایران در اختیار انگلستان قرار می گرفت .مسئولیت تجدید سازمان و ایجاد ارتش یکپارچه ایران و تامین اسلحه و تدارکات آن به افسران انگلیسی داده می شد .در عوض انگلستان متعهد می شود که وامی در اختیار دولت ایران قرار دهد تا تحت نظارت کارشناسان انگلیس هزینه شود .نوشتن 3 مورد کافی است	۵
۶ دولت انگلستان پس از جنگ جهانی اول چه سیاست‌هایی در منطقه خاورمیانه دنبال می‌کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) تسلط بر منطقه حساس خاورمیانه و منابع نفت آن و ایجاد کمربند آهنین در برابر نفوذ شوروی	۶
۷ چرا با وقوع انقلاب سوسیالیستی روسیه در اکتبر ۱۹۱۷ روس‌ها نیروهای خود را از شمال ایران بیرون بردند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به سبب سرگرم شدن به مشکلات داخلی خود	۷
۸ پس از خارج شدن نیروهای روسی از ایران (۱۹۱۷) سیاست دولت انگلستان در ایران چه تغییری کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) سیاست انگلستان به سوی ایجاد حکومت مرکزی قدرتمند در ایران متمایل شد.	۸
۹ چرا کشور انگلیس پس از جنگ جهانی اول روش «مداخله غیر مستقیم» را در ایران در پیش گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به دلیل شکست انگلستان در اجرای قرارداد ۱۹۱۹م. و نفرت تاریخی مردم مسلمان ایران از نظام استعماری انگلستان	۹

درس هشتم

سقوط کابینه سیدضیاء

بعد از سه ماه و خروج وی با حمایت انگلیس از ایران و سفر به فلسطین و واسطگی خرید زمین از مسلمانان برای یهودی ها و کمک به اشغال آن

جانشین وی: قوام السلطنه

پیشنهاد انگلیس برای نخست‌وزیری رضاخان و مخالفت احمدشاه (عدم اصرار انگلیس به علت آماده نبودن شرایط)

دولت های ناپایدار

بعد از کودتای سیاه: حضور ۶ نخست وزیر: سیدضیاء، قوام السلطنه، مشیرالدوله، مستوفی الممالک

اقدامات رضاخان بعد کودتای سیاه: با وجود تغییر کابینه‌ها اختیار وزارت جنگ در دست وی و (اقدامات رضاخان

در مدت وزارت جنگ): افزایش خودسری وی و تثبیت تسلطش بر ارتش در این مدت، انتقال ژاندارمری

از وزارت «داخله» به وزارت «جنگ» و افزایش نفوذ خود

✓ هموارشدن زمینه حکومت خودکامه و استبدادی

✓ کاهش قدرت نخست‌وزیر در مقابل وزیر جنگ

✓ تسلط وی بر ارتش و تمامی نیروهای نظامی

✓ طرح استیضاح وی توسط عده‌ای از نمایندگان به رهبری آیت‌الله مدرس در مجلس

پیامد اقدامات خودسرانه

رضاخان به‌عنوان وزیر جنگ

✓ طرح شایعه استعفا توسط رضاخان

✓ تحریک طرفدارانش علیه مجلس

✓ ضرب و شتم مخالفان

✓ تغییر موضع رضاخان

واکنش رضاخان در

مقابل استیضاح از وزارت:

مهم‌ترین طرفداران و حامیان رضاخان: تیمورتاش، داور، تقی زاده و تدین، از نمایندگان تجدیدطلب مجلس

ایران و سلیمان میرزا از اولین پایه‌گذاران «جریان کمونیستی» و محمد علی فروغی (فراماسونرایرانی)

مهم‌ترین مخالف رضاخان: - آیت‌الله مدرس، مخالفت وی با جمهوری رضاخانی (اعتقاد به استفاده ابزاری از

جمهوری) ایستادگی سرسختانه در میدان مبارزه با خودکامگی رضاخان

- تلاش در نجات دولت و دربار از سلطه استعمار انگلیس و رضاخان با همراهی عده‌ای از نمایندگان مجلس، و

پایداری تا پای جان،

نخست‌وزیری رضاخان

عوامل زمینه‌ساز نخست‌وزیری رضاخان

✓ تبلیغ‌های گسترده، دسیسه چینی و دستاویز قراردادن ناامنی در کشور

✓ تمایل رضاخان در کسب قدرت و اختیارات بیشتر

✓ در نتیجه موفقیت در تثبیت موقعیتش

✓ تلاش در جهت برقراری امنیت در کشور

✓ حمایت دولت انگلیس

- تثبیت موقعیت رضاخان به‌عنوان وزیر جنگ

- تبلیغ گسترده طرفدارانش

- انتخاب وی به نخست‌وزیری توسط احمد شاه و مجلس

چگونگی انتصاب رضاخان به نخست‌وزیری

- سفر احمد شاه بلافاصله پس از انتصاب رضاخان به نخست‌وزیری به اروپا به توصیه انگلیس

- واگذاری رسمی کشور به دست رضاخان

- بهره‌انگیزی‌ها و عوامل وابسته‌ی آنها، از نبود احمدشاه و تبلیغ بی‌اعتنایی احمدشاه به اوضاع بحرانی و

آشفته کشور (تأثیرات عدم حضور احمدشاه در ایران)

- اعلام خروج احمد شاه نمونه بی‌کفایتی و بی‌علاقگی اش به ایران

قدرت طلبی به اسم جمهوری خواهی

هم زمان با نخست وزیری رضاخان در ایران، قدرت یابی مصطفی کمال پاشا (آتاتورک) با حمایت دولت انگلستان، در کشور عثمانی (ترکیه) لغو نظام امپراتوری عثمانی و تأسیس نظام جمهوری. این واقعه، بهانه مناسبی برای جایگزینی «جمهوری» رضاخانی به جای سلطنت قاجار

جمهوری رضاخانی

نظام	جمهوری جایگزین سلطنت قاجار
پیشنهاددهنده	رضاخان با حمایت انگلیس به تقلید از ترکیه
زمان	دوره نخست وزیری رضاخان و آغاز مجلس پنجم
اقدامات زمینه ساز	- تلاش رضاخان در برگزاری سریع و با اعمال نفوذ و تقلب، انتخابات دوره پنجم مجلس شورای ملی - ورود اکثریتی از نمایندگان موافق و طرفدار خود به مجلس حمایت حزبها و جریانهای سیاسی طرفدار خود - کوشش برای برقراری نظام جمهوری در ایران
طرفداران	حزب تجدد به رهبری داور- حزب سوسیالیست به رهبری سلیمان میرزا- تیمورتاش و تدین
واکنش	مخالفت اقلیتی در مجلس به رهبری آیت الله مدرس با توجه به اطلاع از ماهیت استبدادی و تأمین اهداف انگلیس
	علت مخالفت ماهیت استبدادی آن و داشتن یک نامزد
نتیجه	مخالفت نمایندگان اقلیت مجلس، علما و مردم با طرح جمهوری رضا خانی، در نتیجه انصراف رضاخان

علت مخالفت آیت الله مدرس با جمهوری رضاخانی: «این جمهوری که می خواهند بر ما تحمیل کنند، بنا بر اراده ملت نیست. بلکه انگلیسی ها می خواهند آن را به ملت ایران تحمیل نمایند، تا حکومتی را که صد درصد دست نشانده و تحت اراده خود باشد در ایران برقرار سازند... اگر واقعاً نامزد و کاندیدای جمهوری فردی آزادی خواه و ملی بود، حتماً با او موافقت می کردم و از هیچ کمک و مساعدتی دریغ نمی نمودم.»

برکناری سلسله قاجار و تغییر سلطنت

چگونگی به سلطنت رسیدن رضاشاه:

- تثبیت قدرت به عنوان وزیر جنگ

- رسیدن به نخست وزیری و در اختیار گرفتن امورات کشور در غیاب احمدشاه

- پس از شکست طرح جمهوری خواهی، تلاش برای کسب سلطنت

- زمینه چینی و تبلیغات گسترده طرفداران رضاخان

- تصویب ماده واحده ای در مجلس شورای ملی در روز نهم آبان ماه ۱۳۰۴ مبنی بر خلع سلسله قاجار و واگذاری

نیابت موقت سلطنت به رضاخان با وجود مخالف شخصیت هایی چون آیت الله مدرس

- در آذر سال ۱۳۰۴ تشکیل مجلس مؤسسان از طرفداران رضاخان و تغییر چهار اصل از اصول متمم قانون اساسی،

واگذاری سلطنت دائمی ایران به رضاخان و فرزندان پسر وی

- تاج گذاری رسمی رضاشاه در چهارم اردیبهشت ماه ۱۳۰۵،

محمدعلی فروغی: نخستین نخست وزیر رضاشاه
 ۱- مخالفت با قرارداد ۱۹۱۹

اقدامات سیاسی
 آیت الله مدرس:

۲- مخالفت با رضاخان

الف: طرح استیضاح رضاخان وزیر چنگ
 قبل سلطنت: ب: مخالفت با جمهوری رضاخانی در مجلس پنجم

در آستانه سلطنت: مخالفت با انتصاب رضاخان به پادشاهی و تلاش در
 جلوگیری از تغییر سلطنت و اعلام غیرقانونی بودن آن

۳- عاقبت: قتل وی

شرایط داخلی
 ایران
 در اواخر
 دوره قاجار

عوامل داخلی

الف- حوادث تلخ دوران مشروطه، و انحراف آن نهضت از مسیر و اهداف اولیه
 ب: بی کفایتی احمد شاه و دولت مردان
 ج: سرپیچی حاکمان محلی از فرمان حکومت مرکزی،

عوامل خارجی

۱- بروز جنگ جهانی اول
 ۲- مداخله های گسترده بیگانگان در سرنوشت مردم ایران

گارت منابع ملی، فقر اقتصادی، قحطی، گرسنگی و ناامنی های اجتماعی

به خطر افتادن استقلال ایران، با حضور قدرت های بیگانه در شمال و جنوب کشور

**عوامل زمینه ساز اجتماعی، اقتصادی و روانی جامعه در قدرت یابی رضاخان:

- گسترش ناامنی اواخر حکومت احمدشاه و سرکوبی چند شورش داخلی توسط رضاخان

- معرفی وی به عنوان عامل برقرار کننده امنیت در کشور

- افزایش حمایت انگلستان

- جانبداری جریان ها و حزب های سیاسی از او

- باور مردم در برقراری امنیت و آرامش در ایران تنها توسط رضاخان،

- سرکوب شورش « شیخ خزعل » و افزایش محبوبیت و نفوذ رضاخان در میان مردم به علت وابستگی شیخ خزعل

به انگلستان و تسلط او بر منطقه خوزستان (عدم حمایت انگلیس از شیخ خزعل به خاطر منافع سیاسی جدید

خود، و تلاش در جهت افزایش قدرت رضاخان

- معرفی رضاخان به عنوان قهرمان ایجاد امنیت در شرایط خروج احمدشاه از ایران

- بدین ترتیب خارج کردن احمدشاه از صحنه سیاسی ایران توسط رضاخان

حزب ها و جریان های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی :

۱- سرخوردگی مردم
 ۲- شیوع آشوب و از میان رفتن امنیت در جامعه

- ✓ جریان کمک کننده در دستیابی رضاخان به قدرت: حمایت گروهی از رهبران و حزب های سیاسی غرب گرا
- ✓ استفاده از شعار «ترقی خواهی» و «تجدد» و قدرت یابی در مجلس چهارم و پنجم، قدرت
- ✓ اعتقادات گروهی از نمایندگان در توسل به اجبار و زور برای ایجاد تحول های اجتماعی در ایران
- ✓ در نتیجه پرداختن به نظریه پردازی درباره لزوم استقرار نظام استبدادی در ایران در نشریه های وابسته به خود
- ✓ حمایت آشکار از «دیکتاتوری مُصلِح»

سوالات درس ۸		ردیف
ص	غ	۱
جمله های درست یا نادرست را مشخص نمایید.		
ص	غ	الف- الف- پس از سرکوبی شورش خزل با توجه به امنیتی که رضاخان به وجود آورده بود، محبوبیت او افزایش یافت. (شبه نهایی)
ص	غ	ب- جمهوری رضاخانی به خوبی آگاه بود، رهبری مخالفان را به دست گرفت. (جشنواره ۱۴۰۲)
کدام یک از گزینه های سمت چپ با جملات سمت راست در ارتباط است.		
۱- سلیمان میرزا اسکندری ۲- سیدحسن مدرس		الف- از اولین پایه گذاران جریان کمونیستی در ایران (جشنواره ۱۴۰۲) ۱ ب- مخالف جمهوری خواهی رضاشاه (جشنواره ۱۴۰۲) ۲
در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.		
الف- محبوبیت رضاخان پس از سرکوبی شورش های مختلف از جمله شورش.... افزایش یافت. (شیخ خزل - کوچک خان جنگلی) (شهریور ۹۹، معارف)		
ب- رهبر حزب سوسیالیست در دوره پنجم مجلس ، بود. (تیمورتاش- سلیمان میرزا اسکندری) (جشنواره ۱۴۰۲)		
پ- با انتقال سلطنت به سلسله پهلوی..... به عنوان اولین نخست وزیر دوران سلطنت رضاشاه منصوب شد. (محمدعلی فروغی - سیدحسن تقی زاده) (جشنواره ۱۴۰۲)		
ت- احزاب «تجدد» و «سوسیالیست» در مجلس پنجم ایران با هدف برقراری نظام..... با یکدیگر متحد شدند. (جمهوری - پادشاهی) (جشنواره ۱۴۰۲)		
گزینه های مناسب را انتخاب کنید.		
الف- کدامیک از اقدامات رضاخان پیش از رسیدن به سلطنت موجب افزایش محبوبیت او در بین مردم شد. (دی ۹۸)		
۱.انتساب به عنوان نخست وزیر		۲.پیشنهاد نظام جمهوری به جای حکومت سلطنتی
۳.مهار کردن نیروی رزمی عشایر		۴.سرکوبی شورشها و ایجاد امنیت در ایران
ب- رضاخان در دوره نخست وزیری برای زمینه سازی انتقال قدرت برای خود دست به چه اقداماتی زد. (خرداد ۹۸)		
۱.ارتش منظمی در کشور تشکیل داد		۲.شیخ خزل را در جنوب سرکوب کرد
۳.خواستار نظام جمهوری در کشور شد		۴.احمدشاه را به سفر اروپا تشویق کرد.
پ- کدام یک از موارد زیر در مورد دوره نخست وزیری رضاخان صحیح است؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		

۱. ژاندارمری را از وزارت داخله به وزارت جنگ انتقال داد. - ۲. سپردن سلطنت دائمی ایران به رضاخان در مجلس شورای ملی. ۳. شکست ایده حکومت جمهوری. ۴. مخالفت شدید شیخ فضل الله با ایده حکومت جمهوری. به سؤالات زیر پاسخهای کوتاه دهید. الف- با توقف طولانی احمدشاه در اروپا طرفداران رضاخان چه تبلیغاتی می کردند. شاه علاقه ای به سرنوشت ایران ندارد و مردم نیز کم و بیش این نکته را باور می کردند. (دی ۹۷) ب- رضاخان چه زمانی ملقب به سردار سپه شد. (خرداد ۹۹۵ خارج از کشور) بعد از کودتای سیاه (کودتای ۱۲۹۹) احمد شاه سید ضیاء را بعنوان نخست وزیر و رضاخان را با لقب سردار سپه بعنوان فرمانده ارتش انتخاب نمود پ- رضاخان در دوران نخست وزی اش، ایده برقراری چه نظام حکومتی در کشور مطرح کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) جمهوری	
توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی	
۲ رضاخان چگونه احمدشاه را از صحنه سیاسی ایران خارج کرد. (شهریور ۹۸) وی می کوشید تا با تبلیغاتی گسترده علیه احمدشاه که در اروپا بسر می برد او را بی اعتنا به سرنوشت کشور نشان داد. ب- رضاخان چگونه در سمت وزارت جنگ در سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۲ موقعیت خود را تثبیت کرد؟ (شهریور ۱۴۰۲، ص ۹۴) با دسیسه چینی و حمایت انگلستان	
۳ اظهار نظر الف- به نظر شما چرا گروهی از رهبران و حزب های سیاسی غرب گرا که حامی رضاخان بودند آشکارا ندای «دیکتاتور مصلح» سر دادند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) گروهی از نمایندگان توسل به اجبار و زور را برای ایجاد تحول های اجتماعی در ایران لازم می دانستند در نشریچه های خود به نظریه پردازی درباره لزوم استقرار نظام استبدادی در ایران پرداختند.	
۴ کار بست شواهد و مدارک تاریخی یحیی دولت آبادی، یکی از رجال سیاسی عصر مشروطه، درباره وضعیت روستاهای میان تبریز و زنجان در دوران پس از جنگ بین الملل اول می گوید «دهات بی سکنه عرض راه، لاشه بسیار حیوانات بارکش که به واسطه قحطی سال پیش و ناامنی و غیره در هر چند قدم در اطراف و بلکه در میان راه دیده میشود، قبرستانهای تازه احداث شده در نزدیک دهات و قصبات به ضمیمه احوال پریشان [و] رقتانگیز زن و مرد و بزرگ و کوچک مردم ستم دیده، اگر گاهی دردهات دیده شوند که تازه میخواهند سروسامانی بگیرند، حقیقتا تأثر آور است. آری در راه تبریز و زنجان، دهاتی دیده می شود که نعش اموات در اتاقهای ویران آنها مانده است و خوراک جانوران شده و اگر نظر عمومی به نقاط مختلف مملکت انداخته شود، دیده میشود که همه جای مملکت بیطرف ما در سایه جنگ اروپا و بیلیاقتی حکومت خود به صورت راه تبریز درآمده است.» حیات یحیی، ج ۴ ص ۸۹. - وضعیت مردم ایران در جنگ جهانی اول چگونه بوده است؟ جان دادن مردم ایران در اثر قحطی، ناامنی، خالی شدن دهات در اثر از بین رفتن مردم، پریشان احوالی مردم، دخالت دولت های اروپایی و بی لیاقت دولت ایران باعث مشکلات مردم شده است (اشاره به دو مورد و یا پاسخ مفهومی نمره تعلق می گیرد).	

تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۵	زمانی که احمدشاه تصمیم به بازگشت به ایران گرفت، انگلیسی ها چگونه مانع از عزیمت ایشان شدند؟ (شهریور ۱۴۰۰) نزد احمدشاه رفتند و ضمن مبالغه گویی در اوضاع آشفته ایران، صلاح او را در این دانستند که مدتی از رفتن به ایران چشم ببوشد تا رضاخان بتواند امنیت لازم را برای حضورش در کشور فراهم آورد
۶	چرا انگلستان برای تغییرات مورد نظرش در ایران نمی توانست روی حکومت قاجار حساب کند؟ (خرداد ۱۴۰۰) چون بی کفایتی و فساد حاکمان قاجار به حدی باعث نفرت مردم از آن ها شده بود که هیچ گونه همراهی با این سلسله نمی کردند.
۷	چرا آیت الله مدرس با رضاخان دربرقراری نظام جمهوری بجای حکومت سلطنتی مخالفت کرد. (خرداد ۹۸۵) آیت الله مدرس با شناختی که از رضاخان داشت این کار را ابزاری برای رسیدن وی به قدرت می دانست و با آن به مخالفت پرداخت و مردم را به حرکت بر ضد این پیشنهاد تشویق نمود.
۸	نخستین اقدام محمدعلی فروغی پس از رسیدن به نخست وزیری چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) (ونیز پاسخ کوتاه) برپایی آیین تاج گذاری و نشستن رضاشاه بر تخت قدرت
۹	نتیجه لغو نظام امپراتوری عثمانی توسط مصطفی کمال پاشا (آتاتورک) در ترکیه چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) تأسیس نظام جمهوری در ترکیه

درس نهم

ویژگی های حکومت رضاشاه

- ۱- وابستگی
- ۲- خودکامگی و حکومت فردی
- ۳- ترویج ملی گرایی افراطی
- ۴- نظامی گری
- ۵- تضعیف و تخریب ارزش های دینی

الف: وابستگی: - آغاز حکومت پهلوی نقطه عطفی در تاریخ فرایند وابستگی ایران - پیش از روی کار آمدن رضاشاه، شکل گیری سلسله های پادشاهی و حاکمان ایرانی و خاستگاه و منشأ روی کار آمدن آنها عموماً در چارچوب روابط قومی و یا اشرافیت داخلی البته حمایت بیگانگان از برخی از آنان - ظهور سلسله پهلوی و روی کار آمدن رضاشاه از همان ابتدا در امتداد استقرار نظام سلطه جهانی و استعمار انگلستان و آغاز دوره استعمارنو در ایران

ب: خودکامگی و حکومت فردی :

- ✓ حکومت رضاشاه، حکومتی فردی و استبدادی با وجود عدم سرکوبی نظام مشروطه و مجلس
- ✓ دخالت رضاشاه در همه کارها و ارکان مملکت با وجود اصل تفکیک قوا در قانون اساسی
- ✓ روحیه نظامی و استبداد رأی رضا شاه و عدم اظهار نظر نخبگان سیاسی

دخالت در انتخاب نمایندگان مجلس } تهیه لیست نمایندگان مجلس شورای ملی توسط فرماندار، فرمانده لشکر و رئیس شهربانی
حوزه انتخابیه و تأیید آن توسط شخص رضاشاه و ابلاغ به وزارت کشور

دخالت در امور عدم استقلال قوای قضائیه (عدلیه) و مجریه. عدم قدرت تصمیم‌گیری دستگاه‌های دولتی و وزارت خانه‌ها،
قوه قضائیه و مجریه

ج: ترویج ملی‌گرایی افراطی :

هدف رضاشاه از ملی‌گرایی افراطی : به حاشیه راندن اسلام شدت

از بین بردن گویش‌ها و لهجه‌های محلی، آداب و رسوم و لباس‌های زیبای محلی : به عنوان عامل تقویت‌کننده
هویت ملی ایرانیان با اعمال تبعیض قومی و توسل به خشونت و نظامی‌گری

مطرح شدن توسط کارگزاران فرهنگی رضاشاه
و نادیده گرفتن نقش همبستگی میان علایق
ملی و دینی در ایجاد وحدت و اقتدار کشور و
هویت ملی جامعه ایرانی

❖ جدایی دین از سیاست « به تقلید از غرب

❖ قومیت‌ستیزی و نادیده گرفتن هویت اقوام ایرانی: مانند ترک، کرد، عرب، بلوچ و ترکمن

❖ تغییر الفبای فارسی به لاتین } اصرار تقی زاده بر این کار و امکان تغییر خط فارسی تنها با
حمایت و به کارگیری زور به دست رضاشاه

❖ همبستگی با جنبش نژادپرستانه نازی‌های آلمان به رهبری هیتلر
دستور رضاشاه به نشریه‌ها در مقایسه شخصیت او با هیتلر و تجلیل از وی

شاخصه‌های ملیت‌گرایی
افراطی دوران رضاشاه

نظامی‌گری : اساس حکومت رضاشاه : ارتش - به سبب خصلت‌های فردی و روحیه نظامی‌اش،

اعتبار برتر فرماندهان ارتش نسبت به سایر مقام‌های دولتی و تلاش وی برای ایجاد ارتشی نوین، اما ملی و
مقتدر نبودن ارتش

✓ برای ترساندن و سرکوب مخالفان داخلی

✓ چپاول و غارت ایلات و عشایر

✓ استحکام پایه‌های حکومت خود

✓ عدم کارایی در برابر نیروهای بیگانه

کارکرد ارتش رضاخانی:

نمونه اقدامات ارتش رضاشاه: یکجانشین نمودن عشایر ایرانی و برخورد با عشایر همانند دوره اشغال ایران توسط
بیگانگان و سرکوبی قیام مسجد گوهرشاد

ه: تضعیف و تخریب ارزش‌های دینی :

سیاست دینی رضاشاه قبل سلطنت: معرفی خود به عنوان حامی دین

علت حمایت رضاشاه از مذهب پیش از رسیدن به سلطنت: برای جلب اعتماد مردم و احساسات عمومی به نفع خود
و نزدیکی به علما، رسیدن به نقشه‌هایش

اقدامات دینی رضا شاه قبل رسیدن به سلطنت:

- ✓ شرکت در مراسم عزاداری و مذهبی از جمله در نخستین سال پیروزی کودتا، شرکت در مراسم محرم و عزاداری
- ✓ امام حسین (ع)، در حالی که گل بر پیشانی خود می مالید و گاه بر سر می ریخت،
- ✓ تظاهر به شعایر مذهبی
- ✓ دستور رضاشاه در دوره نخست وزیری به وزارت معارف برای نظارت بر چاپ مطالب مذهبی و شرعی در مطبوعات و جلوگیری از درج مطالب خلاف شرع،
- ✓ صدور فرمان تعطیلی مشروب فروشی ها و قمارخانه ها
- ✓ سفر به عراق و ملاقات با عدّه ای از علما و مراجع نجف، و معرفی خود به عنوان حامی اسلام و قول اجرای دومین اصل متمم قانون اساسی مبنی بر نظارت علما بر مصوبه های مجلس

سیاست دینی رضا شاه در دوران سلطنت: مخالفت آشکار با دین

بعد از دستیابی به قدرت مطلقه، آشکار نمودن ماهیت ریاکارانه ی خود
علت آشکار نمودن مخالفت رضاشاه با دین در دوره سلطنت: عدم وجود ضرورتی برای عوام فریبی و تظاهر به دینداری،
اولین نشانه حمله علنی و آشکار رضا شاه به شعایر و ارزش های مذهبی: در نوروز سال 1306 در واقعه اعتراض آیت الله بافقی به زنان عضو خانواده سلطنتی که بدون رعایت موازین شرعی وارد حرم مطهر حضرت معصومه (س) شدند،
به دنبال این اعتراض، رفتن رضاشاه به قم و با گستاخی تمام، ورود با چکمه به حرم و کتک زدن آیت الله بافقی و دستور تبعید وی

هدف رضاشاه از «اصلاح دین»: از بین بردن ریشه اسلام

اقدامات دینی رضاشاه بعد از رسیدن به سلطنت:

- تلاش رضاشاه در محدود کردن روحانیون و کنترل حوزه های با سیاست حذف دین از اجتماع،
- جایگزین ساختن قانون های غربی به جای قوانین مذهبی
- محدود کردن روحانیان و مراسم مذهبی
- ممنوع کردن برگزاری مراسم سوگواری حضرت امام حسین (ع)،
- برپایی «کارناوال» های شادی و رژه دسته های موزیک نظامیان در روز عاشورا،
- تخریب مدارس و حوزه های علمیه،
- تغییر کلاه و لباس،
- برداشتن حجاب
- رواج منکرات و کارهای خلاف شرع،

*اقدامات رضاشاه برای تضعیف روحانیت:

1. دستور داد که روحانیون نیز لباس های مخصوص خود را کنار بگذارند
2. دستور داد دفترخانه های شرعی تعطیل شدند
3. دخالت روحانیون در مسائل اجتماعی اکیداً ممنوع اعلام شد
4. عزاداری سیدالشهدا قدغن شد
5. از انجام پذیرفتن بسیاری از آداب مذهبی به شدت جلوگیری به عمل آمد

جریان فکری اقدامات ضد دینی رضاشاه: شخصی نبودن آن و تأثیرپذیری از جریان هدایت‌گری متشکل از حامیان روی کارآمدن و دستیابی او به قدرت،

اقدام‌های ضد دینی رضاشاه: به ظاهر تحت عنوان **تجدد خواهی یا اصلاح مذهبی** اما در حقیقت تلاش استعمار نوین، برای از میان برداشتن مظاهر دین و روحانیت به عنوان مانع اصلی سلطه آنها در ایران، به این روش‌ها بر اساس اسناد تاریخی

نتیجه رفتار خشونت‌آمیز رضاشاه با طلبه‌های علوم دینی و یورش به حوزه‌های علمیه: آشکارشدن چهره واقعی و ماهیت ضد دینی و تخریب هویت ملی و افزایش نفوذ استعمار - شهادت علمای آگاه و مبارزی چون آیت الله مدرس - دستگیری و تبعید عالمان بزرگ،

واکنش علما در مقابل سیاست ضد دینی رضاشاه: مخالفت آیت الله حاج آقا نورالله اصفهانی در اصفهان، آیت الله حاج حسین طباطبایی قمی در مشهد، آیت الله سیدابوالحسن انگجی و آقامیرزا صادق در تبریز و ... با حرکت‌های ضد مذهبی رضاشاه

تغییر کلاه و لباس

تغییر کلاه و لباس، بخشی از برنامه شبیه‌سازی جامعه ایران و هم‌رنگ شدن مردم آن با اروپایی‌ها تفاوت لباس و پوشاک هر جامعه: به تناسب اعتقادات دینی، فرهنگ، آداب و رسوم ملی و شرایط اجتماعی و اقلیمی با دیگر جوامع،

از دیرباز، اقوام ایرانی دارای لباس و پوشش مخصوص به خود؛ نوع لباس و پوشش هر ملت نمایشگر هویت آن مردم؛ محروم کردن اجباری مردم از لباس محلی و یا پوشش ملی ضربه زدن به هویت آن‌ها

*ابتدا: با به کارگیری زور اجبار مردم در پوشیدن «کلاه پهلوی»
**دستور ممنوع شدن استفاده از کلاه پهلوی به تقلید از «آتاتورک» پس از بازگشت از سفر ترکیه، و پوشیدن «کلاه شاپو» برای مردان

**تصویب قانون اجباری متحدالشکل کردن لباس در ایران، با قید دو فوریت، در مجلس هفتم در دی ماه سال ۱۳۰۷*

قانون متحدالشکل کردن لباس: رعایت یکسان بودن لباس برای همه مردم ایران، اعم از شهری و روستایی و عشایر چادرنشین، و مجازات متخلفان، با جزای نقدی یا زندان

کشف حجاب

تغییر لباس، مقدمه‌ای برای کاهش مقاومت و حساسیت جامعه نسبت به حجاب و در نهایت، برداشتن آن ایرانیان از دیرباز مردمی نجیب و موقر. برخوردار از فرهنگ و تمدن مردم ایران باستان در مقایسه با سایر تمدن‌های هم‌عصر خود، از اصالت، عقلانیت، اخلاق و معنویت متعالی

وجود عفاف و حجاب در میان زنان ایران باستان بر اساس مستندات چون تخت جمشید و تقویت آن پس از پذیرش اسلام. پوشیدگی لباس زنان ایرانی جزو فرهنگ ملی و دینی آنان، لذا مبارزه با آن امری غیر عاقلانه؛ به ویژه استفاده از زور و تحقیر با عنوان کشف حجاب

کشف حجاب (منع حجاب) آغاز به طور رسمی از روز ۱۷ دی ۱۳۱۴ با به کارگیری زور و خشونت، واکنش مردم در مقابل فرمان اجباری کشف حجاب: مقاومت‌های مردم و عالمان دینی شهرهای مختلف ایران از جمله مشهد -

واقعه گوهرشاد: اعتراض مردم در شهر مقدس مشهد، در مسجد گوهرشاد، به دستور مستقیم رضاشاه، محاصره مسجد توسط مأموران و شکستن در مسجد با پتک و ورود به صحن و گلوله باران مردم با مسلسل های سنگین، از اطراف و بام های حرم مشرف به صحن مسجد گوهرشاد، و شهادت جمع کثیری بخش دیگری از فعالیت های بیدارگرانه علما در زمان رضاشاه، **مبارزه با گسترش کمونیسم** در جامعه، افزایش آن در سال های پس از برکناری و تبعید او، اقدامات رضا شاه تحت تأثیر آتاتورک: ۱- قبل سلطنت: اعلام طرح جمهوری ۲- پس از سلطنت: مبارزه با همه سنتهای اسلامی از جمله **کشف حجاب، تغییر لباس، محدود کردن روحانیون و تعطیلی دفاتر شرعی**

سوالات درس ۱۰		ردیف
ص	غ	۱
ص	غ	
غ	ص	
جمله های درست یا نادرست را مشخص نمایید. الف- آغاز سلطنت پهلوی، در واقع فصل جدیدی از تاریخ ایران است که به «استعمارنو» شهرت دارد. (شهریور ۱۴۰۱) ب- محمدرضا شاه پهلوی در قیام مسجد گوهرشاد زنان و مردان بیگناه را به خاک و خون کشید. (جشنواره ۱۴۰۲) رضاشاه		
کدام یک از گزینه های سمت راست با شماره های سمت چپ در ارتباط است. الف- وی تغییر خط فارسی به لاتین را با به کارگیری زور توسط رضاشاه امکان پذیر می دانست. (جشنواره ۱۴۰۲) ۱ ۱- حسن تقی زاده		
جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر نمایید. الف- آغاز حکومت رژیم پهلوی و سلطنت رضا شاه در ایران به شهرت دارد. (استعمار نو - استبدادنو) (خرداد ۱۴۰۰، شهریور ۱۴۰۰ معارف) ب- همزمان با آغاز سلطنت پهلوی، دوره نوینی از غارت کشور ما به دست بیگانگان آغاز می شود که به شهرت دارد. (استعمار نو- مدرنیسم) (دی ۱۴۰۱ معارف) پ- رضاشاه پس از مسافرت به به مبارزه با همه سنت های اسلامی پرداخت. (ترکیه - هندوستان) (شهریور ۹۹)		
گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف- قیام مردم مشهد در مسجد گوهرشاد در اعتراض به کدام اقدام رضاشاه صورت گرفت. (دی ۹۸) ۱. اسکان اجباری عشایر ۲. یک شکل کردن لباس ها و کشف حجاب ۳. احداث خط آهن سراسری ۴. بازگشت به حکومت استبدادی ب- قیام مردم مشهد در " مسجد گوهرشاد " در اعتراض به کدام اقدام رضاشاه صورت گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. احداث خط آهن سراسری ۲. بازگشت به حکومت استبدادی- ۳. یک شکل کردن لباس ها و کشف حجاب ۴. اسکان عشایر پ- قومیت ستیزی و نادیده گرفتن هویت اقوام ایرانی مربوط به کدام یک از ویژگی های حکومت رضاشاه م باشد؟ ۱. خودکامگی و حکومت فردی ۲. ترویج ملی گرایی افراطی ۳. تضعیف و تخریب ارزشهای دینی ۴. وابستگی		

	ت- قیام مسجد گوهرشاد در واکنش به کدام اقدام حکومت رضاشاه صورت گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. اسکان عشایر ۲. کشف حجاب ۳. تخریب حوز های علمیه ۴. ترویج ملی گرایی
	به سوالات زیر پاسخ های کوتاه دهید. الف- رضاشاه پس از مسافرت به ترکیه و آشنایی با آتاتورک به تقلید از وی دست به چه اقدامی زد؟ (خرداد ۹۸) به مبارزه با همه سنت های اسلامی پرداخت (به مصداق های مبارزه با سنت ها مانند کشف حجاب، تغییر لباس، محدود کردن روحانیون و تعطیلی دفاتر شرعی نیز اشاره نمره کامل) ب- از نظر رضاشاه پهلوی مهمترین راه پیشرفت و توسعه کشور چه بود؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) او تصور می کرد مهم ترین راه پیشرفت و توسعه کشور تقلید از غرب و اشاعه فرهنگ غربی است پ= رضاشاه با چه نامی به دنبال یک شکل کردن لباس مردم ایران بود. (خرداد ۹۹، دی ۱۴۰۰ در قسمت تشریحی- جشنواره ۱۴۰۲ قسمت اظهار نظر) رضاشاه به نام تمدن و تجدد و مبارز با کهنه پرستی
	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی
۲	الف- استعمار نو (خرداد ۱۴۰۲، معارف) در استعمار نو، ارتش و تجهیزات نظامی دشمن دیده نمی شود بلکه مسئولانی که زمام امر را در دست دارند وابسته به قدرت های مستکبر بوده و اقتصاد و فرهنگ جامعه را به گونه ای معماری می کنند که منافع و خواست استعمارگران را تأمین کند.
۳	اظهار نظر و قضاوت: الف- به نظر شما، آیا مبارزه رضاشاه با حجاب امری عقلانی بود؟ توضیح دهید. (جشنواره ۱۴۰۲) با نگاهی به حجاری ها و نقش های برجسته تخت جمشید، بیستون و دیگر آثار برج مانده از ایران باستان، این حقیقت به روشنی آشکار می شود که خلاف فرهنگ برهنگی رایج در تمدن یونان و روم باستان، زنان ایرانی، در روزگاران قدیم نیز حجاب و عفاف داشته اند، به خصوص پس از پذیرش اسلام این سنت تقویت شد. پوشیدگی لباس زنان ایرانی جزو فرهنگ ملی و دینی آنان بوده است، لذا مبارزه با آن امری عقلانی نیست. ب- به نظر شما، در استعمار نوین برای از میان برداشتن مظاهر دین و روحانیت به چه روش هایی متوسل شدند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) تحت عنوان تجدد خواهی و اصلاح مذهبی
	توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی
۴	الف: دو مورد از اقدامات رضاشاه را پس از رسیدن نام ببرید. (خردادو دی ۹۸ و دی ۹۹) (دی ۹۷ خرداد ۹۸ معارف) بازگشت به حکومت استبدادی، ایجاد ارتش منظم، احداث راه آهن سراسری، اسکان عشایر، یک شکل کردن لباس ها و کشف حجاب ب- رضاشاه بعد از تغییرات در شیوه اداره کشور چگونه تبدیل به مستبدی خودکامه شد؟ (شهریور ۱۴۰۰) رضا شاه با نادیده گرفتن اصول مشروطه و بی احترامی به مجلس و قوانین آن به راحتی تصمیمات فردی خود را به اجرا در می آورد پ- ویژگی های حکومت رضاشاه را بنویسید (دو مورد کافی است) (جشنواره ۱۴۰۲) وابستگی، خودکامگی و حکومت فردی، ترویج ملی گرایی افراطی، نظامی گری، تضعیف و تخریب ارزشهای دینی

تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۵	هدف رضا خان از ایجاد ارتش منظم چه بود؟ (شهریور ۹۸ معارف) این ارتش ضمن اینکه- ۱ تمرکز قدرت سیاسی را در کشور ممکن می ساخت و برای استحکام پایه های حکومت ۲ - قیام های مردمی را سرکوب می کرد و برای ترساندن و سرکوب مخالفان داخلی، چپاول و غارت ایلات و عشایر و شکل گرفته بود ۳ - در مواقع ضروری به عنوان تامین کننده اهداف نظامی انگلستان مورد استفاده قرار می گرفت و به هیچ وجه ارتشی ملی و مقتدر نبود تا در برابر نیروهای بیگانه کارایی داشته باشد
۶	رضاشاه برای تضعیف روحانیت در ایران چه اقداماتی انجام داد؟ دو مورد را نام ببرید. (دی ۹۸؛ شهریور ۱۴۰۰ قسمت پاسخ کوتاه (یکی از اقدامات)؛ معارف، خرداد ۱۴۰۱، شهریور ۱۴۰۲) دستور داد که ۱. روحانیون نیز لباس های مخصوص خود را کنار بگذارند ۲. دستور داد دفترخانه های شرعی تعطیل شدند ۳. دخالت روحانیون در مسائل اجتماعی اکیداً ممنوع اعلام شد ۴. عزاداری سیدالشهدا قدغن شد ۵. از انجام پذیرفتن بسیاری از آداب مذهبی به شدت جلوگیری به عمل آمد
۷	چرا رضاشاه پس از مسافرت به ترکیه و آشنایی با آتاتورک، رئیس جمهور آن کشور، به تقلید از او به مبارزه با همه سنت های اسلامی پرداخت؟ (شهریور ۱۴۰۱) رضاشاه تصور می کرد مهم ترین راه پیشرفت و توسعه کشور تقلید از غرب و اشاعه فرهنگ غربی است
۸	اقدامات رضاشاه بعد از رسیدن به سلطنت را بنویسید. (ذکر سه مورد) (دی ۱۴۰۱ معارف) یک شکل کردن لباس ها و کشف حجاب- انباشت سرمایه شخصی- احداث خط راه آهن سراسری- اسکان عشایر- تغییرات در شیوه اداره کشور- ایجاد ارتش منظم
۹	در دوران حکومت رضاشاه، ملی گرایی افراطی، با چه هدفی شکل گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به حاشیه راندن اسلام
۱۰	هدف رضا شاه از ترویج ملی گرای افراطی چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به حاشیه راندن اسلام و قومیت ستیزی و نادیده گرفتن هویت اقوام ایرانی

درس دهم

گرایش رضا شاه به آلمان

- علت تقویت آلمان توسط انگلیس، علت گرایش رضا شاه به آلمان، علت همکاری تجاری-صنعتی رضاشاه با آلمان و باز نمودن درهای ایران بروی آلمان:
- تغییر سیاست انگلستان نسبت به آلمان بعد از جنگ جهانی اول؛ به علت ترس انگلستان و فرانسه از گسترش تفکر حکومت کمونیستی شوروی؛ بنابراین تصمیم انگلیسی ها به توسعه و تقویت آلمان نازی به رهبری هیتلر برای مقابله با شوروی. در چنین شرایطی اجازه دولت انگلیس به حکومت رضاشاه در جهت توسعه مناسبات سیاسی و اقتصادی خود با آلمان. بنابراین گسترش سطح روابط تجاری و صنعتی دو کشور به سرعت واشتغال به کار صدها کارشناس و تبعه آلمانی در ایران

جنگ جهانی دوم

چگونگی شروع جنگ جهانی دوم :

✓ با حمله برق آسای هیتلر به لهستان در شهریور ۱۳۱۸خ / ۱۹۳۹م.

✓ اعلان جنگ انگلستان و فرانسه و بعداً آمریکا (متفقین) به آلمان

✓ عدم حضور شوروی به دلیل امضای مخفیانه پیمان عدم تجاوز مشترک با آلمان، تقریباً دو سال اول جنگ

سیاست ایران در جنگ دوم جهانی: اعلام بی طرفی در آن جنگ، و تأکید بر عدم اجازه به هیچ یک از طرف های

جنگ در عبور از خاک ایران

در سال ۱۳۳۰خ / ۱۹۴۱م حمله ارتش ناگهانی هیتلر به مرزهای شوروی و پیشروی سریع در خاک آن کشور .

۱- توجه متفقین به سبب موقعیت حسّاس خود به ایران به دنبال حمله آلمان به شوروی زیرا

مناسب ترین راه برای انتقال کمک های اقتصادی و نظامی انگلستان و آمریکا به شوروی

خاک ایران به منظور توقف ماشین جنگی هیتلر

۲- نگرانی انگلستان از تسلط آلمان ها بر چاه های نفت ایران و خاورمیانه،

علت توجه متفقین به

ایران در جنگ دوم جهانی:

(اهمیت حیاتی ایران)

علت و بهانه اشغال ایران (هجوم توسط متفقین در جریان جنگ دوم جهانی): در تیر ۱۳۲۰خ درخواست انگلستان

و شوروی در اخراج آلمان ها از ایران و بعداً مطرح نمودن خواسته های دیگری (اقدام خصمانه علیه آلمان) .

مشکل ایران در انتخاب: الف. از یک سو مشاهده پیروزی های مکرر آلمان در جنگ وقول

هیتلر به رضاشاه برای ورود سربازان او به ایران در بهار ۱۳۲۱

ب: از سوی دیگر قراردادشکن ایران در معرض هجوم نیروهای متفقین

وضعیت حکومت رضاشاه همزمان

با درخواست متفقین

در اخراج آلمانیها

اشغال ایران

چگونگی اشغال ایران توسط متفقین در جنگ جهانی:

✓ ارسال یادداشت هایی به طور جداگانه توسط سفیران انگلیس و شوروی در سوم شهریور ۱۳۲۰خ، برای

دولت ایران و اعلام نارضایتی از سیاست مبهم ایران در مقابل درخواست های آنان در اخراج آلمانی ها

✓ ورود ارتش های شوروی و انگلستان به خاک ایران و پیشروی در ایران و تأیید آنان به احترام به حق حاکمیت

ایران و خروج از ایران پس از خاتمه جنگ

✓ با ورود نیروهای بیگانه از شمال و جنوب اشغال ایران توسط نیروهای متفقین و جریحه دارشدن غرور ملی

ایرانیان

بهانه متفقین برای اشغال ایران: استناد به حضور اتباع آلمانی اما بی اعتباری آن ؛ به علت تعداد محدود مستشار

نظامی و صنعتی آلمان در ایران

هدف واقعی متفقین از اشغال ایران: ضرورت اشغال ایران با هدف بی خطر ساختن خط تدارکاتی متفقین، زیرا

تنها راه انتقال تدارکات جنگی متفقین از طریق راه آهن ایران به شوروی

برکناری و تبعید رضاشاه

واکنش ارتش ایران به اشغال توسط متفقین: عدم مقاومت ارتش نوین یک صد و بیست هزار نفری رضاشاه با تجهیزات جنگی، در برابر هجوم نیروهای متفقین، به علت عدم حمایت واقعی ارتش همانند سایر مردم ایران از حکومت دیکتاتوری وابسته به بیگانه وازهم پاشیدگی ارتش ظرف مدت شش روز،

عاقبت رضاشاه: انتصاب رضاشاه با کمک انگلیسی ها به قدرت، همچنین برکناری وی از سلطنت و تبعید به جزیره موریس در اقیانوس هند، و شادی مردم از سقوط دیکتاتور وابسته به بیگانه

کارنامه حکومت رضاشاه

صنعت، کشاورزی و دامداری :

مهمترین اقدامات برای ایجاد تحول در بخش کشاورزی در دوران حکومت رضاشاه: تأسیس دانشکده کشاورزی در کرج و وارد کردن ماشین آلات کشاورزی،

علت رکود کشاورزی و صنعت در دوره رضاشاه:

- ۱- توجه به نظامی گری و ایجاد ارتش متحد الشكل به عنوان اولویت اصلی رضاشاه و علاقه فردی او
- ۲- کاهش انگیزه کشاورزان برای تولید بیشتر به علت تصرف صدها هزار هکتار از زمین های مرغوب (اکثراً در خطه شمال) توسط شخص رضاشاه و رعایت نکردن حقوق دهقانان و کشاورزان،
- ۳- اسکان اجباری عشایر و تخریب دامداری سنتی بدون جایگزینی دامداری صنعتی
- ۴- عدم اولویت کشاورزی که از پایه های استقلال و خودکفایی یک کشور به شمار می رود، در این دوران، بلکه باماندن از رشد طبیعی خود

علل عدم رشد اقتصادی ایران در دوره رضاشاه: - توجه بیش از اندازه به ارتش - نقش تعیین کننده نظامیان در صحنه های مختلف، از جمله در عرصه های اقتصادی و سیاسی، - اختصاص چهل درصد از کل بودجه کشور به توسعه نظامی

علل و هدف اسکان اجباری ایل ها و عشایر (تخته قاپو) توسط رضاشاه: با هدف مهار قدرت سیاسی و نظامی آنان

پیامد اسکان اجباری عشایر: تخریب دامداری سنتی، بدون جایگزینی دامداری صنعتی

فعالیت های صنعتی: - با توسعه روابط ایران و آلمان، تأسیس تعدادی کارخانه در کشور

-مشکل اساسی صنایع در آن زمان: وابستگی شدید به فن آوری و نیروی انسانی ماهر خارجی در نتیجه تبدیل ایران به واردکننده و مصرف کننده محصولات آلمان

-ورود ماشین آلات صنعتی به مملکت بدون آگاهی از چگونگی ابداع و ساخت ماشین آلات توسط نیروی با استعداد ایرانی

۲-**شبکه راهها و راه آهن:** در ابتدای حکومت رضاشاه، بازسازی و تکمیل راه های زمینی کشور

هدف اصلی از ساخت راهها: ایجاد زمینه مناسب برای حرکت نیروهای نظامی به قصد سرکوب شورش ها و مخالفت های

نتایج ساخت راهها: علاوه بر سرکوب سریع شورش هاعلیه حکومت، بالا رفتن سرعت حمل و نقل کالاها، درجاده ها

احداث راه آهن در دوره رضاشاه(۱۳۰۶): ساخت راه آهن سراسری ایران در نظر بسیاری مورخان: برای جلب

رضایت انگلیسی ها، و تأمین مقاصد نظامی آنان

دلیل

هدف اصلی از ساخت راه آهن: اتصال بندر ترکمن به بندر امام خمینی (کنونی) توسط راه آهن سراسری، با هدف ایجاد راهی سهل و آسان برای انتقال نیروهای انگلیسی از جنوب به شمال کشور. نیاز اهداف نظامی انگلستان در انتقال سریع نیروهای خود به شمال کشور در صورت پیشروی نیروی شوروی عدم عبور این راه آهن، از هیچ شهر اصلی در آن زمان، غیر از تهران، امالزوم منافع اقتصادی ایران، در عبور راه آهن از بندرهای مهم و پیوند شهرهای بزرگ به یکدیگر

۳- قرارداد نفت ۱۹۳۳ م. ایران و انگلستان :

قرارداد ۱۹۳۳	ایران: تقی زاده و انگلیس
زمان	دوران سلطنت رضاشاه و بعد از لغو قرارداد داری
علت	✓ پایان یافتن مدت قرارداد داری و تقاضای تجدید آن توسط انگلستان ✓ پاره کردن قرارداد توسط رضاشاه، با ظاهری وطن پرستانه و در واکنشی تند ✓ پس از آن فراهم شدن زمینه بستن قرارداد جدید
بعد قرارداد	عدم انتشار مطلبی درباره قرارداد ۱۹۳۳/م ۱۳۱۲خ در هیچ روزنامه‌ای به دستور رضاشاه و مسکوت ماندن پرونده آن تا بعد شهریور ۱۳۲۰

۴- پیمان سعدآباد

علت	تلاش دولت انگلستان در سال‌های میان دو جنگ جهانی در افزایش دامنه نفوذ و سلطه خود بر منطقه مهم خاورمیانه انعقاد پیمان همکاری و دفاعی چهار جانبه ای موسوم به پیمان سعد آباد توسط انگلیس به منظور جلوگیری از نفوذ و توسعه شوروی
طرفین	دوران سلطنت رضاشاه بین ایران، عراق، ترکیه و افغانستان
مفاد	▪ پیش از امضای پیمان سعدآباد، پایان اختلافات مرزی ایران با سه کشور همسایه با حکمیت انگلستان ▪ اجبار حکومت رضاشاه در بخشیدن ارتفاعات کوه «آرارت» به ترکیه، بخش‌هایی از شرق ایران به افغانستان و چشم پوشی دولت ایران از حق حاکمیت «اروند رود»
بعد قرارداد	نادیده گرفتن تمامیت ارضی توسط رضاشاه به دلیل تعهدهای شخص وی به دولت انگلستان از نظر برخی از مورخان

۵- سلب آزادی، خشونت و بی رحمی :

- ممنوعیت کامل فعالیت های سیاسی در دوران حکومت رضاشاه،
- جلوگیری از فعالیت تشکل های سیاسی
- عدم اعتقاد رضاشاه به احزاب در نتیجه انحلال تمامی احزاب توسط وی
- سخن او: «هر مملکتی رژیم دارد و رژیم ما یک نفره است»
- سرکوبی شدید منتقدان و مخالفان سیاسی در حکومت رضاشاه،
- تبعید، زندان، شکنجه و مرگ برای کسانی که برخلاف نظر او سخنی می گفتند و می نوشتند
- برخورد بی رحمانه رضاشاه حتی نسبت به دوستان و حامیان خود و سرکوب آنان با کمترین سوءظنی
- برکناری و قتل اشخاصی مانند فیروز فرمانفرما، تیمورتاش و سردار اسعد بختیاری که نقش زیادی در به قدرت رسیدن و استحکام حکومت استبدادی او داشتند،

۶- جاه طلبی و ثروت اندوزی :

کسب ثروتی فراوان توسط رضاشاه نتیجه جاه طلبی ها و مال اندوزی های وی با ترساندن و تهدید و زور و تبدیل وی به یکی از ثروتمند ترین مردان آن عصر

اموال رضاخان: بالغ بر یک میلیون هکتار زمین ، ده ها کاخ و ساختمان، هتل، شرکت، چندین کارخانه و مبلغ های ، بسیار هنگفتی پول در بانک های انگلستان و ایران، انتقال آن پس از شهریور ۱۳۲۰ به فرزندش ، چگونگی کسب ثروت رضاشاه: با زور و تهدید: از جمله غصب زمین های مردم و برقراری انحصارهای فروش برنج، پنبه و گندم ، اختصاص اعتبارها و بودجه مملکتی و خصوصا درآمدهای نفت بدون هیچ حساب و کتاب به خود، و استفاده آن به میل و اراده شخصی

سؤالات درس ۱۰		
غ	ص	الف- جمله های درست یا نادرست را مشخص نمایید.
غ	ص	الف: هدف رضاشاه از اسکان اجباری عشایر قدرت بخشیدن به نیروی نظامی عشایر بود. (شهریور ۹۸) مهارت قدرت نظامی و سیاسی عشایر
غ	ص	ب- احداث راه آهن سراسری در ایران در زمان محمد رضاشاه پهلوی آغاز گشت. (شهریور ۱۴۰۱) رضاشاه
غ	ص	پ- با شروع جنگ جهانی دوم دولت ایران آماده شرکت در جنگ شد. (خرداد ۹۸) اعلام بی طرفی
غ	ص	ت- ایران پلی برای پیروزی متحدین در جنگ دوم جهانی بود. بدون استفاده از ایران سرنوشت جنگ تغییر می کرد. (خرداد ۱۴۰۱)
غ	ص	ج- بعد از شروع جنگ جهانی دوم دولت ایران اعلام بی طرفی نمود. (شهریور ۹۹)
غ	ص	ح- سیاست اسکان اجباری ایلات و عشایر توسط رضاشاه، و «تخته قاپو» نام داشت. (جشنواره ۱۴۰۲)
غ	ص	خ- پیمان سعد آباد به منظور جلوگیری از نفوذ و توسعه شوروی بود. (جشنواره ۱۴۰۲)
غ	ص	چ= سیاست اسکان اجباری ایل ها و عشایر توسط رضاشاه با هدف مهارت قدرت سیاسی - نظامی آنان صورت گرفت. (جشنواره ۱۴۰۲)
غ	ص	د- سیاست رضا شاه برای استحکام پایه های حکومتش، دادن آزادی به تشکل های سیاسی بود. (جشنواره ۱۴۰۲) جلوگیری از فعالیت های سیاسی

جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید.

الف- از حوادث مهم دوران نخست وزیری علاء، پیوستن ایران به پیمان امنیتی بود. (بغداد- سعدآباد) (جشنواره ۱۴۰۲)

ب- در جنگ جهانی دوم متفقین حضور اتباع کشور را در ایران بهانه کردند و خواستار اخراج آنها شدند. (آلمان _ فرانسه) (جشنواره ۱۴۰۲)

گزینه های مناسب را انتخاب کنید.

الف- جنگ جهانی دوم با کدام حادثه شروع شد؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف)

۱. کشته شدن ولیعهد اتریش
۲. **حمله آلمان به لهستان**

۳. حمله آلمان به فرانسه
۴. حمله ایتالیا به انیوپی

ب- رضاشاه از اسکان عشایر چه هدفی را دنبال می کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

	۱. استحکام پایه‌های قدرت خود ۲. رواج دامداری صنعتی به جای سنتی ۳. هدف مهار قدرت نظامی و سیاسی عشایر ۴. استفاده از قدرت نظامی آنها به سوالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید. الف- رضاشاه با چه هدفی اقدام به اسکان اجباری عشایر نمود؟ (دی ۱۴۰۰) مهار نیروی نظامی عشایر ب- ایران در قبال جنگ اول جهانی چه سیاستی در پیش گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) بی طرفی پ= جنگ جهانی دوم با حمله برق‌آسای هیتلر به کدام کشور در شهریور ۱۳۲۰ آغاز شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) لهستان	
	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف- اسکان عشایر: (دی ۹۷، خرداد ۹۸، شهریور ۹۸، دی ۹۸، خرداد ۹۹ خارج از کشور در بخش سؤالات تشریحی، شهریور ۱۴۰۲ توصیف) از دیگر اقدامات رضاشاه اسکان عشایر بود با هدف مهار کردن نیروی رزمی عشایر، پیامد آن: کاهش رونق دامداری کشور، در نتیجه وابستگی ایران از نظر دامی به بیگانه	۲
اظهار نظر و قضاوت		
	الف- به نظر شما، اسکان اجباری عشایر توسط رضاشاه چه نتایجی به دنبال داشت؟ (خرداد ۱۴۰۱) ضمن ایجاد نارضایتی و خشم در بین عشایر از رونق دامداری کشور کاست و باعث شد ایران از نظر دامی به بیگانگان نیازمند شود ب- به نظر شما چرا رضا شاه به آلمان گرایش یافت؟ (خرداد ۱۴۰۲) هم زمان با آغاز سلطنت رضا شاه، انگلیسی‌ها تصمیم گرفتند با تقویت کشور آلمان که همچنان گرفتار مشکلات جنگ جهانی اول بود، کمی از مشکلات اقتصادی کشور یاد شده بکاهند و با این همکاری مانع از افتادن آلمان‌ها به دام کمونیست شوند. از نظر انگلیسی‌ها بهترین راه مساعدت به آلمان این بود که سیاست مداران انگلیسی به رؤسای کشورهای تحت سلطه خوش دستور دهند تا امکان فعالیت‌های تجاری و صنعتی آلمان در این کشورها فراهم سازند؛ به همین دلیل، رضاشاه درهای کشور ایران را به روی سرمایه‌های آلمانی گشود. (کلید واژه: تقویت کشور آلمان جلوگیری از گسترش کمونیست ورود سرمایه‌های آلمان به ایران) (ذکر دومورد کافی است) پ- به نظر شما، هدف نظامی انگلستان در دوره رضا شاه از ایجاد راه آهن سراسری جنوب به شمال در ایران چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) هدفی جز ایجاد راهی سهل و آسان برای انتقال نیروهای انگلیسی از جنوب به شمال کشور نداشت تا در صورت پیشروی شوروی‌ها، آنان بتوانند به سرعت، نیروهای خود را به شمال کشور منتقل کنند.	۳
	کار بست شواهد و مدارک تاریخی الف- متن زیر را بخوانید و به پرسش‌های داده شده پاسخ دهید. جنگ جهانی دوم با حمله برق‌آسای هیتلر به لهستان در شهریور ۱۳۱۸ش/ سپتامبر ۱۹۳۹م آغاز شد دولت ایران با اعلام بی طرفی در آن جنگ، تاکید کرد به هیچ یک از طرف‌های جنگ اجازه نخواهد داد از خاک ایران عبور کنند	۴

در سال ۱۳۲۰ ش/ ۱۹۴۱م ارتش هیتلر ناگهان روانه مرزهای شوروی شد و به سرعت در خاک آن کشور پیشروی کرد. پس از آن ایران به سبب موقعیت حساس خود مورد توجه متفقین قرار گرفت. زیرا مناسب‌ترین راه برای انتقال کمک‌های اقتصادی و نظامی انگلستان و آمریکا به شوروی بود تا ماشین جنگی هیتلر را متوقف کند. از سوی دیگر احتمال تسلط آلمان‌ها بر چاه‌های نفت ایران و خاورمیانه انگلستان را به وحشت انداخته بود. الف- دولت ایران چه سیاستی در قبال جنگ جهانی دوم اتخاذ کرد؟ ب- چرا خاک ایران مورد توجه کشورهای درگیر در جنگ جهانی دوم واقع شد؟ الف- دولت ایران اعلام بی طرفی کرد. ب - زیرا موقعیت حساس داشت و مناسب‌ترین راه کمک اقتصادی و نظامی به روسیه بود. ب- با توجه به متن زیر، به هر یک از سؤالات پاسخ دهید. «در سال‌های بعد از جنگ جهانی اول سیاست انگلستان نسبت به آلمان تغییر کرد، زیرا انگلستان و فرانسه از جانب حکومت کمونیستی شوروی بیشتر احساس خطر می‌کردند. بنا بر این انگلیسی‌ها توسعه و تقویت آلمان نازی به رهبری هیتلر را برای مقابله با شوروی را مناسب می‌دانستند. در چنین شرایطی بود که دولت انگلیس به حکومت رضاشاه اجازه داد تا مناسبات سیاسی و اقتصادی خود را با آلمان توسعه دهد.» (جشنواره ۱۴۰۲) الف) انگلیسی‌ها در ایران برای مقابله با شوروی به چه اقدامی دست زدند؟ ب) چرا در سال‌های بعد از جنگ جهانی اول سیاست انگلستان نسبت به آلمان تغییر کرد؟ الف) دولت انگلیس به حکومت رضاشاه اجازه داد تا مناسبات سیاسی و اقتصادی خود را با آلمان توسعه دهد. ب) زیرا انگلستان و فرانسه از جانب حکومت کمونیستی شوروی بیشتر احساس خطر می‌کردند.	
تلخیصی، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی (۸نمره)	
۵ به چه دلیل رضاشاه درهای کشور را به روی سرمایه‌های آلمانی گشود. (چرا انگلیس هاهمزمان با آغاز سلطنت رضاشاه، تصمیم گرفتند کشور آلمان را تقویت نمایند؛ چرا انگلیسی‌ها همزمان با پادشاهی رضاشاه به او اجازه دادند که با آلمان همکاری تجاری و صنعتی داشته باشد. (دی ۹۷، دی ۹۹، خرداد ۱۴۰۰ قسمت اظهار نظر) تصمیم انگلیسی‌ها، به کمک اقتصادی به آلمان پس از جنگ جهانی اول برای جلوگیری از نفوذ کمونیست در آن کشور. در آن شرایط، بهترین راه مساعدت به آلمان از نظر سیاستمداران انگلیسی؛ دستور به رؤسای کشورهای تحت سلطه ی خویش برای فراهم نمودن امکان فعالیت‌های تجاری و صنعتی آلمان در این کشورها؛ کلید واژه: انگلستان- مشکلات اقتصادی آلمان- کمونیسم- رؤسای کشورهای تحت سلطه	
۶ احداث خط آهن سراسری در دوره رضاشاه پهلوی با چه هدفی صورت گرفت؟ توضیح دهید. خرداد ۱۴۰۰ (معارف) (هدف رضاشاه از احداث خط آهن سراسری را بررسی نمایید؟) (خرداد ۱۴۰۱ معارف) هدف آن ایجاد راهی سراسری برای انتقال سریع نیروهای انگلیسی از جنوب به شمال بود. در صورت پیشروی روس‌ها، انگلیسی‌ها با استفاده از این راه می‌توانستند نیروهای خود را به سرعت به شمال بفرستند و مانع نفوذ آنها به هندوستان شوند.	
۷ رضا شاه با چه هدفی اقدام به اسکان اجباری عشایر نمود؟ (شهریور ۱۴۰۱) مهار نیروی رزمی عشایر	
۸ چرا آلمان پس از جنگ جهانی اول در شرایط اقتصادی وخیمی قرار داشت. (دی ۱۴۰۰، خرداد ۱۴۰۲) علاوه بر خرابی‌های حاصل از جنگ، مستعمراتش را از دست داده و محکوم به پرداخت غرامت‌های سنگین شده بود.	

۹	چرا ایران در زمان جنگ دوم جهانی برای متفقین اهمیت حیاتی یافت؟ (شهریور ۱۴۰۱) حفاظت از منابع نفت جنوب ایران، خاک ایران مناسبترین مسیر برای رساندن کمکهای تسلیحاتی و تدارکاتی متفقین به نیروهای شوروی بود
۱۰	ایران چه سیاستی در جنگ دوم جهانی در پیش گرفت؟ (دی ۱۴۰۱ معارف) دولت ایران اعلام بی طرفی کرد
۱۱	ایران چه نقشی در پیروزی متفقین در جنگ جهانی دوم داشت؟ (خرداد ۱۴۰۲، معارف) ایران پلی برای پیروزی متفقین در جنگ بود
۱۲	جنگ جهانی دوم چگونه آغاز شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) جنگ جهانی دوم با حمله برق آسای هیتلر به لهستان آغاز شد.
۱۳	اشغال نظامی ایران توسط دولت‌های روسیه و انگلستان در جریان جنگ دوم جهانی با چه هدفی صورت گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) هدف بی خطر ساختن خط تدارکاتی متفقین، زیرا تنها راه انتقال تدارکات جنگی متفقین از طریق راه آهن ایران به شوروی
۱۴	چرا ارتش نوین رضاشاه، با وجود تعداد قابل توجه نفرات و تجهیزات جنگی در جنگ جهانی دوم مقاومتی از خود نشان نداد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا آحاد ارتش، همانند سایر مردم ایران اعتقادی به حکومت دیکتاتوری وابسته به بیگانه نداشت و ظرف مدت شش روز، به کلی از هم فروپاشید.
۱۵	مشکل اساسی صنایع ایران در دوره رضاشاه چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) مشکل اساسی صنایع در آن زمان، وابستگی شدید به فناوری و نیروی انسانی ماهر خارجی بود.
۱۷	در پیمان سعدآباد چه بخش‌های به کشورهای ترکیه و عراق واگذار شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) بخشیدن ارتفاعات کوه آرارات به ترکیه و چشم‌پوشی دولت ایران از حق حاکمیت خود بر اروند رود.
۱۸	چرا دولت آمریکا در ابتدا به طور نسبی از ملی شدن نفت ایران حمایت می‌کرد؟ (دو مورد از دلایل را بنویسید). (جشنواره ۱۴۰۲) دامداری سنتی، به سرعت تخریب شد بدون آنکه دامداری صنعتی جایگزین آن شود.
۱۹	توجه بیش اندازه به کدام اولویت‌ها در دوره رضاشاه باعث شد سایر بخش‌ها از جمله کشاورزی و صنعت از تحرک و رونق طبیعی باز بمانند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) نظامی‌گری و ایجاد ارتش متحدالشکل

درس یازدهم

نخستین سال‌های حکومت محمدرضا پهلوی

عزل رضاشاه توسط انگلیسی‌ها

جانشین رضاشاه: محمدرضا شاه با حمایت انگلستان، آمریکا و شوروی و تلاش‌های برخی از درباریان، واگذاری اموال فراوان و املاک زیاد غصب شده در طول سلطنت توسط رضاشاه قبل از خروج از ایران، به پسرش، و تبعید وی همراه با جواهرات سلطنتی به جزیره موریس

وضعیت ایران پس از تبعید و خروج رضاشاه : (بعدشهریور ۱۳۲۰- شرایط ایران در ابتدای سلطنت محمدرضاشاه)

۱- حضور نیروهای متفقین در ایران

- ✓ تصاحب امکانات و منابع ایران توسط متفقین
- ✓ تصاحب کلیه وسایل حمل و نقل خصوصی و دولتی توسط متفقین
- ✓ تسلط آنان بر بخش قابل توجهی از امکانات کشور
- ✓ ارسال مایحتاج عمومی از جمله گندم و برنج تولیدی داخلی به شوروی و یا مصرف آن توسط نیروهای اشغالگر در شرایط قحطی
- ✓ اختیارکارخانه ها در دست متفقین

۲- وضعیت سیاسی ایران

- آغاز سلطنت محمدرضاشاه
- ضعف دولت مرکزی
- از بین رفتن جو اختناق
- شروع بحث های سیاسی در فرصت و آزادی به وجود آمده
- بحث آزادانه درباره حوادث بیست سال گذشته
- پرسش مردم و مطبوعات، در مورد هزاران قتل، شکنجه، زندان و تبعید آزادی خواهان، و غصب اموال و تجاوز به حقوق عمومی،
- محاکمه های جنجالی عوامل جنایت های دوران استبداد رضاشاه
- محاکمه و بازداشت معدودی از افراد اجراکننده جنایت ها، نظیر سرپاس رکن الدین مختاری، رئیس شهربانی تهران، مصطفی راسخ، رئیس زندان قصر و پزشک احمدی، پزشک زندان قصر دوره رضاشاه

۳- وضعیت اقتصادی

-گسترش قحطی در میان مردم به علت اختصاص امکانات مالی به متفقین

اقدامات مجلس سیزدهم

دعوت از دکتر میلسپو آمریکایی	اقدام اقتصادی مالی
اختیار تنظیم امور مالی و اقتصادی کشور (شبهت با حضور مورگان شوستر)	علت دعوت
- امور مالی - قدرت وضع مقررات و قوانین و تغییر قیمت ارز (در جهت منافع متفقین) - نظارت بر امور مالی ارتش و شهربانی	اختیارات میلسپو
✓ آثار مهم و مخربی بر اقتصاد ایران ✓ سقوط ارزش ریال ✓ نابودی درآمدهای دولت ✓ ورشکستگی اقتصادی ✓ قحطی و بیماری	نتایج اقدامات میلسپو

تشکیل حزب های سیاسی و دخالت بیگانگان

- **حزب اراده ملی:** سیدضیاء الدین طباطبایی
- **حزب توده:** شوروی با کمک کمونیست های سابق
- **حزب دمکرات:** قوام السلطنه - گاهی متمایل به آمریکا و زمانی متمایل
- **حزب آریا و سومکا:** تأسیس برای پیشبرد اهداف و مقاصد شاه و دربار
- **جمعیت فدائیان اسلام:** به رهبری شهید نواب صفوی جزو تشکّل سیاسی و فرهنگی جریان های مذهبی

مذاکره های نفت و سیاست موازنه منفی

- تقاضای چندین شرکت نفتی انگلیس و آمریکا برای کسب امتیاز نفت مناطق جنوب شرقی ایران (بلوچستان) -
- مخالفت اعضای حزب توده در مجلس با اعطای امتیاز نفت به طور جدّی (موضع حزب توده)
- هم زمان درخواست امتیاز نفت شمال ایران توسط دولت شوروی و حمایت حزب توده از اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی
- فشار به مجلس و دولت ایران توسط دولت شوروی برای تحمیل امتیاز نفت شمال از طریق اهرم هایی چون :
 - ۱- حزب توده و عوامل داخلی اش
 - ۲- قوای مسلّح شوروی که به رغم پایان یافتن جنگ همچنان در خاک ایران حضور داشتند،

سیاست موازنه منفی

پیشنهاد	دکتر مصدق در مجلس چهاردهم
علت	درخواست شوروی در واگذاری نفت شمال
طرح دکتر مصدق	ممنوعیت مذاکره با کشورهای خارجی برای واگذاری امتیاز نفت، بدون تأیید مجلس
سیاست موازنه منفی	ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت های شرق و غرب در برابر سیاست موازنه مثبت : اعطای امتیاز نفت به دو قدرت شرق و غرب (تفاوت سیاست موازنه منفی و مثبت)

شکست تجزیه طلبان و تخلیه ایران از نیروهای شوروی

تعهدات دول متّفق در طول جنگ: مبنی بر احترام به حقّ حاکمیت ایران و تخلیه سریع کشور پس از خاتمه جنگ (حداکثر ظرف شش ماه)،
خروج نیروهای نظامی دولت های آمریکا و انگلستان
اما عدم تخلیه ایران از سوی قوای شوروی

علت عدم خروج شوروی از ایران پس از پایان جنگ: به خاطر اهداف جاه طلبانه

- ۱- ایجاد حاشیه امنیتی و منطقه حائل از طریق تجزیه برخی از مناطق ایران (آذربایجان ایران و الحاق آن به آذربایجان شوروی)
- ۲- دستیابی به امتیاز نفت شمال و...، در مقابل امتیاز نفت جنوب در دست انگلیسی ها

اقدامات شوروی در زمان حضور در ایران:

❖ **آذربایجان:** تلاش فرقه دمکرات، در آذربایجان که تحت اشغال شوروی ها بود، در فراهم نمودن مقدمات

جداسازی آن از ایران - دریافت تجهیزات جنگی این گروه از شوروی و تلاش برای **تضعیف حاکمیت**

دولت مرکزی ایران و اشغال بخش هایی از آذربایجان با پشتیبانی نیروهای نظامی شوروی

❖ **کردستان:** اعلام جمهوری خودمختار توسط حزب دمکرات کردستان در بهمن ماه ۱۳۲۴ در مهلباد -

علت عدم حمایت مردم از فرقه دمکرات: به دلیل وابستگی اش به شوروی و تفکرات مارکسیستی

نتیجه غائله آذربایجان و کردستان: تبدیل به بحرانی بزرگ و احتمال تجزیه این دو بخش از خاک ایران ، اما

سرکوبی آن با رشادت و مقاومت مردم وطن خواه و مسلمان آذربایجان و کردستان و خروج شوروی از ایران

۱- فشارهای بین المللی

۲- تلاش های قوام السلطنه در دادن وعده امتیاز نفت شمال به شوروی

دولت های بی ثبات

- پس از خروج متفقین از ایران، روی کار آمدن دولت های بی ثباتی یکی پس از دیگری -

- با سقوط دولت قوام السلطنه، در طول سه سال حضور شش دولت

علت ضعف کابینه دولت در سال های ۱۳۲۶ تا ۱۳۳۰ خ:

۱- دخالت های آشکار و پنهان بیگانگان و عوامل آنها در امور داخلی ایران

۲- ناهماهنگی میان مجلس و دولت

۳- بحران های سیاسی و اقتصادی ناشی از آن،

به رسمیت شناختن رژیم اشغالگر قدس

روی کار آمدن مجدد محمدساعده مراغه ای (در مهرماه ۱۳۲۷ خ) ، هم زمان با اعلام موجودیت دولت صهیونیستی

در سرزمین غصب شده فلسطین

تشکیل اجتماع هایی گسترده در حمایت از مردم فلسطین به دعوت آیت الله کاشانی و سیدمجتبی نواب صفوی،

رهبر «فداییان اسلام» و ثبت نام بیش از پنج هزار نفر فدایی، برای اعزام به آن سرزمین،

واکنش دولت ایران در مقابل دولت اسرائیل: در اوج کشمکش های منطقه ای و التهاب های داخلی ناشی از اشغال

فلسطین، اعلام رسمیت دولت اسرائیل توسط محمد ساعده مراغه ای، پس از دریافت چهارصد هزار دلار رشوه از

اسرائیل، با تعویض وزیر خارجه، و موافقت شاه،

تغییر قانون اساسی برای افزایش اختیارات شاه

در خرافاتادن منافع دولت انگلستان با مطرح شدن طرح الغای قرارداد نفت جنوب در مجلس،

هدف سوءقصد به شاه در ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ خ: توقف مبارزه ضد استعماری ملت ایران

پیامدهای سوءقصد نافر جام شاه: پس از این واقعه،

۱- تغییر قانون اساسی

۲- انحلال حزب توده، به عنوان عامل نفوذ سیاست خارجی شوروی

۳- فرستادن آیت الله کاشانی ابتدا به زندان فلک الافلاک خرم آباد و سپس تبعید به لبنان

علت تبعید آیت الله کاشانی: درخواست لغو امتیاز نفت داده شده به انگلیس در زمان رضاشاه توسط وی طی

اعلامیه شدیداللحنی.

در قانون اساسی مشروطه: شاه فاقد اختیارات

۱- قدرت انحلال دو مجلس ،

۲- فرماندهی کل قوا

۳- اعلان جنگ و صلح

۴- نصب وزراء

اختیارات محمدرضاشاه بعد تغییر قانون اساسی

جریان‌های دینی و فرهنگی

جریان روشنفکر مؤثر در بیداری اسلامی: مطبوعات دینی و جنبش اسلامی دانشجویان (انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران)

اهداف مهم این جریان ها: مقابله با اندیشه و جریان های غیراسلامی به ویژه کمونیسم
دغدغه اصلی روشنفکری دینی در دهه ۱۳۲۰: ارائه چهره ای تازه و پویا از اسلام سازگار با مقتضیات زمان و علوم جدید و پاسخ به مشکلات و نیازهای فکری نسل جوان و تحصیلکرده

سؤالات درس ۱۱		ردیف
الف- جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید.	ص	۱
الف: موازنه منفی به معنی تسلیم شدن در برابر قدرتهای بزرگ و اعطای امتیاز به آنها تلقی می‌شد.	ص	
(دی ۹۸)	غ	
ب- نمایندگان مجلس شورای ملی با اعطای امتیاز نفت شمال ایران به شوروی موافقت کردند.	ص	
(خرداد ۹۹)	غ	
پ- فرقه دموکرات به دلیل وابستگی‌اش به انگلیس و تفکرات مارکسیستی فاقد پشتوانه مردمی بود (جشنواره ۱۴۰۲) شوروی	ص	
غ		
ب- کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)		
الف- پیشنهاددهنده اتخاذ سیاست موازنه منفی ایران (خرداد ۹۹) ۱	۱- دکتر مصدق	
ب- واگذار کننده امتیاز نفت شمال به شوروی (شهریور ۱۴۰۲) ۲	۲- قوام	
پ- رژیم اشغال گر قدس را به رسمیت شناخت. (جشنواره ۱۴۰۲) ۳	۳- محمدساعدمراغه‌ای	
ت- موسس حزب اراده ملی در دوران پهلوی (جشنواره ۱۴۰۲) ۴	۴- سید ضیاءالدین طباطبایی	
ج- رهبری جمعیت فداییان اسلام (جشنواره ۱۴۰۲) ۵	۵- شهید نواب صفوی	
چ- رهبری حزب اراده ملی (جشنواره ۱۴۰۲) ۴	۶- قوام السلطنه	
ح- رهبری حزب دموکرات (جشنواره ۱۴۰۲) ۶		
گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.		
الف- کدام یک از گزینه‌های زیر، از عوامل تزلزل و سقوط کابینه‌ها پس از دولت قوام ، به شمار نمی‌رود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		
۱. دخالت‌های بیگانگان	۲. ناهماهنگی میان مجلس و دولت	
۳. اعتراضات مردمی	۴. بحران‌های سیاسی-اقتصادی	

	ب- کدام گزینه زیر از نتایج ناگوار مجموعه سیاست‌های اقتصادی مجلس سیزدهم در آبان ۱۳۲۱ نیست. (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. سقوط ارزش ریال ۲. نابودی درآمدهای دولت ۳. قحطی و بیماری ۴. سقوط حمل و نقل دولتی پ- مورگان شوستر آمریکایی اصلاحات دامن‌داری را در کدام زمینه‌ها انجام داد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. ژاندارمری و امور نظامی ۲. امور مالی و گمرک‌ها ۳. دادگستری و قوانین کشور ۴. آموزش و ایجاد مدارس ت- کدام مورد تعریف سیاست موازنه منفی است؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. اعطای امتیاز نفت به دو قدرت شرق و غرب ۲. فروش نفت به نرخ عادلانه به کشورهای جهان ۳. ممنوعیت دولت در مذاکرات نفتی با فرانسه و انگلیس ۴. ممنوعیت واگذاری نفت به قدرت‌های شرق و غرب به سؤالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید. الف- مجلس سیزدهم، اختیار تنظیم امور مالی و اقتصادی کشور را به چه کسی سپرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) آرتور میلیسپو ب- ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت‌های شرق و غرب به چه سیاستی معروف شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) سیاست موازنه منفی پ- پس از اشغال ایران در جنگ جهانی دوم، شوروی در کدام استانها «فرقه دمکرات» را داد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) آذربایجان و کردستان
۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف- سیاست موازنه منفی: (خرداد و شهریار، خرداد و شهریار و دی ۹۹، شهریار ۱۴۰۱، شهریار ۱۴۰۲، دی ۹۸ معارف، جشنواره ۱۴۰۲) ایستادگی در برابر امتیاز خواهی دولت‌های سلطه جو و خلاف سیاست موازنه مثبت که تسلیم در برابر قدرت‌های بزرگ و اعطای امتیاز - یعنی ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت‌های شرق و غرب. ب- فداییان اسلام (جشنواره ۱۴۰۲) از احزابی که در اوایل حکومت محمدرضا پهلوی توسط جریان‌های مذهبی به رهبری نواب صفوی تاسیس شد.
	تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی (۸نمره)
۳	الف: سیاست موازنه منفی و سیاست موازنه مثبت در تاریخ معاصر ایران را باهم مقایسه کنید. (دی ۹۷) - سیاست موازنه منفی دکنتر مصدق به چه معناست و با موازنه مثبت چه تفاوتی داشت. (شهریار ۱۴۰۰ معارف) - سیاست موازنه منفی در مجلس چهاردهم به چه معنی بود؟ (شهریار ۱۴۰۰) (جشنواره ۱۴۰۲) موازنه منفی یعنی ایستادگی در برابر امتیاز خواهی دولت‌های سلطه جو بود، سیاست موازنه مثبت تسلیم شدن در برابر قدرت‌های بزرگ و اعطای امتیاز به آنها را توصیه می‌کرد. یعنی ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت‌های شرق و غرب.
۴	علت و هدف از طرح سیاست موازنه منفی چه بود. (خرداد ۹۸ معارف) در دوران اشغال ایران، دولت‌های آمریکا و شوروی برای کسب امتیاز استخراج نفت در مناطقی که در خارج از محدوده قرارداد ۱۹۳۳ ایران و انگلیس قرار داشتند از جمله نفت شمال به شدت با هم رقابت می‌کردند. در این میان نمایندگان مجلس شورای ملی به پیشنهاد دکتر مصدق طرحی را به تصویب رساندند که

	دولت را از مذاکره و انعقاد قرارداد با کشورهای خارجی در خصوص نفت ایران بدون تأیید و تصویب مجلس منع می‌کرد.
۵	واکنش نمایندگان مجلس شورای ملی در قبال واگذاری موافقنامه امتیاز نفت شمال به شوروی را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲) نمایندگان مجلس نه تنها موافقت نامه مذکور را رد کرد بلکه واگذاری هرگونه امتیاز استخراج نفت ومشتقات آن را به خارجی‌ها ممنوع کردند.
۶	بعد از تغییر قانون اساسی جدید شاه چه اختیاراتی به دست آورد؟ (ذکر دو مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) در قانون اساسی جدید قدرت انحلال دو مجلس فرماندهی کل قوا اعلان جنگ و صلح نصب وزرا به دست آورد

درس دوازدهم

زمینه‌های شکل‌گیری نهضت ملی شدن نفت ایران

قرارداد الحاقی «گس گلشائیان»:

ایران-گلشائیان وزیر دارایی؛ انگلیس-گس نماینده شرکت انگلیسی	بین
منافع انگلیس با توجه به درآمد فراوان محصول نفت ایران و سایر کشورهای خاورمیانه خصوصاً بعد جنگ دوم جهانی و بازنگری قرارداد ۱۹۳۳ با توجه به اوضاع اقتصادی تأمین منافع ایران	علت و هدف
الحاق قراردادی به قرارداد ۱۹۳۳ ایران و انگلیس	موضوع
محمدساعت: قول تصویب آن ارائه قرارداد الحاقی به مجلس پانزدهم اما عدم تصویب آن توسط نمایندگان استعفای وی به دلیل عدم تصویب قرارداد الحاقی (علت استعفای ساعت)	نتیجه دوره نخست وزیری
حسنعلی منصور: نخست وزیر بعد دوماه از تشکیل مجلس شانزدهم ارائه دوباره لایحه قرارداد الحاقی به مجلس شانزدهم استعفای وی به دلیل عدم تصویب قرارداد الحاقی توسط مجلس با حمایت مردم (علت استعفای منصور)	
رزم آرا: انتصاب وی به عنوان رئیس ستاد ارتش به نخست وزیری	

عوامل زمینه ساز مخالفت با قرارداد الحاقی و تلاش برای ملی کردن صنعت نفت ایران : عدم تصویب قرارداد در مجلس و همچنین آگاهی مردم از ماهیت استعماری قراردادهای قبلی
مخالفان اصلی قرارداد گس-گلشائیان: دکتر مصدق و آیت الله کاشانی

جبهه مذهبی	جبهه ملی	احزاب
آیت الله کاشانی	دکتر مصدق	رهبر
	مخالفت با قرارداد الحاقی و مبارزات ضد استعماری	هدف

- ۱- طرح سیاست موازنه منفی دکتر مصدق در مجلس چهاردهم به دنبال رقابت آمریکا و شوروی در کسب امتیاز نفت
- ۲- اعتراض نمایندگان به قرارداد نفتی جنوب (انگلیس) و لزوم مذاکرات نفتی جدید
- ۳- جلوگیری نمایندگان از تصویب قرارداد الحاقی گس-گلشائیان
- ۴- مطرح شدن پیشنهاد ملی شدن صنعت نفت توسط مخالفان قرارداد الحاقی
- ۵- حمایت نیروهای ملی و آیت الله کاشانی و نیروهای مذهبی و مطبوعات از ملی شدن نفت و تظاهرات حمایتی مردم
- ۶- تلاش انگلیس در جلوگیری از تصویب ملی شدن نفت با انتصاب رزم آرا به نخست‌وزیری
- ۷- ترور رزم آرا توسط فداییان اسلام و تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت در مجلس شورای ملی و سنا

زمینه‌های

ملی شدن

صنعت نفت:

مراحل مبارزه برای ملی شدن صنعت نفت:

- تأسیس جبهه ملی در ۱۳۲۸ خ. جزو اقلیت مجلس اما از برخورداری از محبوبیت؛ تشکیل یک فراکسیون هشت نفره توسط این جبهه

هدف جبهه ملی: مخالفت با قرارداد الحاقی

نقش آیت الله کاشانی در حمایت از ملی شدن صنعت نفت: در همین زمان بازگشت آیت الله کاشانی بعد از حدود یک سال تبعید در میان استقبال با شکوه مردم به ایران و تأثیر بر مبارزات ضد استعماری
- برخورداری آیت الله کاشانی از نفوذ و محبوبیت زیادی در میان مردم، و حمایت از دکتر مصدق؛ در نتیجه پیوستن مردم و نیروهای مذهبی به مبارزات ضد استعماری و حمایت مردم از نیروهای مخالف قرارداد الحاقی در مجلس شانزدهم و عدم موفقیت منصور

دولت رزم آرا مانعی بر سر راه ملی شدن نفت ایران

روی کار آمدن دولت رزم آرا با حمایت انگلستان و آمریکا
علت انتخاب رزم آرا به نخست‌وزیری: حمایت انگلیس و آمریکا و مهم‌ترین مخالف ملی شدن صنعت نفت و نظامی بودن وی

پیامد رسیدن رزم آرا به نخست‌وزیری: افزایش اتحاد نیروهای مذهبی و ملی - صدور اعلامیه ای علیه نخست‌وزیری
رزم آرا توسط آیت الله کاشانی و جبهه ملی و اعلام شباهت تشکیل دولت او به شبه کودتا
آگاهی رزم آرا از عدم رأی مجلس به لایحه الحاقی و افزایش حساسیت افکار عمومی و آگاهی فزاینده مردم نسبت به سیاست های استعماری دولت انگلستان در قبال مسائل نفتی ایران
ارائه طرح «ملی شدن صنعت نفت» توسط نمایندگان اقلیت مجلس اما مطرح نشدن به دلیل کمبود امضا

اقدامات رزم آرا برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت

- ۱- مذاکره محرمانه با انگلستان شد و مطرح نمودن پیشنهاد جدیدی به جای قرارداد الحاقی جهت تأمین منافع انگلستان
- ۲- تحقیر روحیه ملی و اعلام عدم توانایی ایرانیان در اداره یک کارخانه سیمان و خیانت بزرگ در صورت ملی کردن صنعت نفت ایران

واکنش مردم در مقابل مخالفت رزم آرا: گسترش اعتراض های مردمی علیه رزم آرا در تهران و تشکیل گروههایی های .خواسته مردم تظاهرکننده ملی شدن صنعت نفت اما بی نتیجه ماندن این فعالیتها به علت قدرت سیاسی و نظامی رزم آرا و تعداد کم نمایندگان مدافع نهضت ملی شدن نفت در مجلس،

عاقبت رزم آرا: قتل وی توسط خلیل طهماسبی از اعضای برجسته فداییان اسلام

پیامد قتل رزم آرا

- ✓ از دست دادن مهره قدرتمند انگلیس در ایران، و اعلام کشته شدن رزم آرا به عنوان یک فاجعه
- ✓ کاهش بهای سهام شرکت نفت انگلستان به سرعت
- ✓ تصویب پیشنهاد ملی کردن فردای آن روز یعنی در ۱۷ اسفند ۱۳۲۹ توسط کمیسیون نفت مجلس

تصویب ملی شدن صنعت نفت

موافقان دکتر مصدق و جبهه ملی: مطرح نمودن طرح ملی شدن صنعت نفت آیت الله کاشانی و جبهه مذهبی: صدور اعلامیه ای علیه نخست وزیری رزم آرا توسط آیت الله کاشانی و جبهه ملی و اعلام شباهت تشکیل دولت او به شبه کودتا پشتیبانی مردم با برپایی گردهمایی و تظاهرات	
مخالفتان رزم آرا نخست وزیر و مدافع منافع انگلستان	داخلی خارجی
چگونگی ✓ ترور رزم آرا در ۱۶ اسفند ۱۳۲۹ ✓ تصویب پیشنهاد ملی کردن فردای آن روز یعنی در ۱۷ اسفند ۱۳۲۹ توسط کمیسیون نفت مجلس ✓ تصویب طرح ملی شدن صنعت نفت ایران در ۲۴ اسفند در مجلس شورای ملی ✓ تصویب طرح ملی شدن صنعت نفت ایران در ۲۹ اسفند ۱۳۲۹ در مجلس سنا	
واکنش شادی و جشن سراسری در کشور	داخلی خارجی
اقدامات علاء ۱- برقراری حکومت نظامی در خوزستان و متعاقباً در سایر مناطق نفت خیز جنوب برای آرام کردن بحران و مناقشات نفتی ۲- تلاش برای الغای قانون ملی شدن نفت	

حسین علاء: نقش وی در ماجرای قرارداد ۱۹۳۳ م / ۱۳۱۲ ش در زمان رضاشاه در کنار تقی زاده عاقبت علاء: تلاش برای لغو ملی شدن صنعت نفت اما ناکامی در برابر اراده مردم و سرانجام استعفا به علت ناتوانی در حل بحران نفت

نخست‌وزیری مصدق

نخست‌وزیری دکتر محمد مصدق: در اردیبهشت ماه ۱۳۳۰ خ

- شرط مصدق در پذیرش نخست‌وزیری: تصویب طرح سه‌گانه
- ۱- خلع ید شرکت نفت ایران و انگلیس از نفت کشور توسط دولت؛
 - ۲- تنظیم اساسنامه شرکت ملی نفت
 - ۳- فروش عادلانه نفت ایران به مشتریان

در این دوره تلاش دولت با تقویت وحدت ملی، برای ملی شدن صنعت نفت و آغاز اقدام هیئت خلع ید از شرکت نفت در مورد انتقال شرکت

- اقدامات انگلیس برای فشار به ایران بعد ملی شدن نفت**
- شکایت دولت انگلستان "حقوقی" به دیوان دادگستری بین‌المللی لاهه (سیاسی)
 - تهدید نظامی مرز آبی ایران با اعزام چتر باز و رزمناوهای خود (نظامی)
 - استعفای دسته جمعی کارشناسان خارجی شرکت (اقتصادی-سیاسی)
 - خودداری کشتی‌های نفتکش از بارگیری نفت ایران (اقتصادی)
 - شکایت دولت انگلستان از ایران به شورای امنیت سازمان ملل متحد (سیاسی)
 - اقتصادی: تحریم اقتصادی ایران

واکنش ایران در مقابل تهدید نظامی انگلیس: تهدید آیت‌الله کاشانی به اعلام جهاد
علت استعفای دسته جمعی کارشناسان خارجی شرکت نفت ایران و انگلیس: تحریک آنان توسط دولت انگلستان به دنبال اقدام‌های دولت ایران در خلع ید از شرکت نفت ایران و انگلیس
واکنش مصدق در مقابل استعفای کارشناسان: تلاش دکتر مصدق برای راضی کردن آنان به ادامه کار و عدم موفقیت در نتیجه تلاش دولت در استخدام کشورهای دیگر نظیر آمریکا و هلند اما باز هم ناموفق به دلیل اعمال نفوذ انگلیس،

پیامد استعفای کارشناسان برای ایران: کاهش تولید نفت، تا حد رفع نیاز داخلی
علت تعطیلی آخرین واحد پالایشگاه آبادان: استعفای کارشناسان انگلیسی و خودداری کشتی‌های نفتکش از بارگیری نفت ایران

- اقدامات دکتر مصدق برای مقابله با فشار انگلیس (دور اول نخست‌وزیری)**
- حضور دکتر مصدق، برای پاسخ‌گویی در مورد ملی کردن صنعت نفت و اخراج انگلیسی‌ها
 - دفاع منطقی وی از حقانیت ملت ایران در ملی کردن نفت در سازمان ملل
 - اجرای اقتصاد بدون نفت در مقابل تحریم ایران و فشار انگلیس و فروش اوراق قرضه

اقدامات دکتر مصدق برای اثبات حقانیت ایران در ملی کردن صنعت نفت:

- (۱) حضور دکتر مصدق، برای پاسخ گویی در مورد ملی کردن صنعت نفت و اخراج انگلیسی ها در نیویورک
- (۲) ارائه اسنادی از دخالت دولت انگلستان در امور داخلی ایران به سازمان ملل متحد
- (۳) ارائه طرح جدیدی درباره کشمکش ایران و انگلیس توسط آمریکا
- (۴) رأی شورای امنیت: به مسکوت ماندن شکایت انگلیس و در نتیجه رأی شورا به نفع ایران

- کاهش درآمد دولت دکتر مصدق: به علت قطع صادرات نفت و تحریم های اقتصادی و فشارهای دولت انگلستان،

سیاست دکتر مصدق در مقابل کاهش سریع درآمد دولت و بروز مشکلات شدید اقتصادی: در نتیجه فروش اوراق قرضه توسط دولت مصدق

سوالات درس ۱۲		ردیف
جمله های درست یا نادرست را مشخص نمایید. الف- کاشانی از طریق اعلامیه ای مبارزه برای ملی شدن نفت را تکلیف دینی و وطنی ملت ایران برشمرد.		۱
ص	غ	
ص	غ	
کدام یک از گزینه های سمت راست با شماره های سمت چپ در ارتباط است.		
۱- آیت الله کاشانی ۲- خلیل طهماسبی ۳- رزم آرا	الف- مبارزه برای ملی شدن نفت را تکلیف دینی و وطنی شمرده. (شهریور ۹۸) ۱ ب- ترور کننده حاجعلی رزم آرا (دی ۹۸، خرداد ۹۹) ۲ پ- نخست وزیری که مانع ملی شدن نفت بود و به همین دلیل توسط فدائیان اسلام ترور شد. (شهریور ۱۴۰۰ معارف) ۳ ت- نخست وزیر مخالف ملی شدن صنعت نفت (شهریور ۱۴۰۲) ۳ ث- با استعفای علی منصور، به نخست وزیری رسید (جشنواره ۱۴۰۲) ۳	
جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. الف- سرانجام از اعضای برجسته فداییان اسلام رزم آرا را به قتل رساند. (خلیل طهماسبی- مستوفی الممالک) (جشنواره ۱۴۰۲) ب- هدف اصلی جبهه ملی به رهبری دکتر مصدق در مجلس، مخالفت بود. (قرارداد گیس گلشائیان- قرارداد ۱۹۳۳) (جشنواره ۱۴۰۲) پ- جبهه ملی به رهبری در سال ۱۳۲۸ش تأسیس شد. (دکتر محمد مصدق- محمدعلی فروغی) (جشنواره ۱۴۰۲) گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف- کدام توضیح در خصوص ملی شدن صنعت نفت در ایران درست است؟ (شبه نهایی) ۱. استعفای مصدق مجلس را وادار به تصویب آن کرد ۲. پس از کودتای ۲۸ مرداد لغو آن به طور رسمی آغاز شد		

۳. با اعدام انقلابی رزم آرا مانع سرراه ملی شدن صنعت نفت برداشته شد. ۴. مجلس سنا از امضای آن خودداری کرد	
به سوالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید. الف- مهمترین اقدام اقتصادی دکتر مصدق برای مقابله با تهدیدات و تحریمهای اقتصادی انگلیس چه بود. (شهریور ۹۹؛ شهریور ۱۴۰۰ معارف) (قسمت پاسخ کوتاه: چه برنامه ای) برنامه اقتصاد بدون نفت	
مقایسه الف- دلیل ترور «رزم آرا» و «حسنعلی منصور» را با یکدیگر مقایسه نمایید؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ترور رزم آرا: مخالفت با ملی شدن صنعت نفت- ترور منصور: توسط محمدبخارایی به جرم تصویب لایحه کاپیتولاسیون و خیانت به کشور	۲
توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی	
الف- انگلستان برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت ایران دست به چه اقدامات «نظامی» زد. (دی ۱۴۰۰) فرستادن کشتی های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی ب- دولت ایران پس از پیروزی در دادگاه لاهه در جریان ملی شدن صنعت نفت از انگلستان چه درخواستی کرد؟ (شهریور ۱۴۰۱) از انگلستان خواست که بدهی های شرکت نفت و خسارت های ناشی از تأخیر و غیره را بپردازد پ- دولت مصدق برای مقابله با تهدید انگلستان چه برنامه ای اجرا کرد. (خرداد ۱۴۰۲) برنامه اقتصاد بدون نفت و فروش اوراق قرضه ت- رزم آرا برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت ایران چه رفتاری در پیش گرفت؟ (ذکر دو مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) محرمانه وارد مذاکره با انگلستان شد و پیشنهاد جدیدی به جای قرارداد الحاقی ارائه داد. روحیه ایرانیان را تحقیر کرد. ج- سه مورد از اقدامات انگلستان برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت در ایران را بنویسید. (شهریور ۹۸، خرداد و دی ۹۹ و خارج از کشور، خرداد ۱۴۰۱) ۱. تحریک کارگران صنعت نفت به اعتصاب گسترده از طریق منع شرکت نفت ایران و انگلیس از پرداخت فوق العاده دستمزد آنان؛ ۲. فرستادن کشتیهای جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی؛ ۳. طرح شکایت از ایران در مجامع بین المللی؛ ۴. تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس، خارج کردن سرمایه های شرکت نفت و تحریم خرید نفت	۳
کاربست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت های آن	
➤ بخشی از سخنرانی دکتر مصدق در جلسه شورای امنیت سازمان ملل متحد "آقای رئیس، آقایان اعضای محترم شورای امنیت، امروز من در این شورا حاضر شده تا صدای مردم ایران را در مقابل ادعاهای بی اساس دولت انگلستان به گوش شما و مردم جهان برسانم. هرچند ما این دعوا را به دلالی که بعد اقامه خواهیم کرد، در حدود صلاحیت شورای امنیت نمی دانیم اما نمی توانیم منکر شویم که سازمان ملل متحد	۴

آخرین مرجع و عالی ترین مقامی است که مسئول حفظ صلح دنیاست ملت ایران نیز از کشورهای بزرگ و از یک مؤسسه بین المللی جز این انتظار ندارد تا آن را کمک کنند تا بتواند استقلال اقتصادی خود را به دست آورده و در سایه آن رفاه اجتماعی خود را تأمین و به این وسیله استقلال خویش را تقویت کند. اگر دولتی مسئله ای را که در صلاحیت شورای امنیت نمی باشد در این شورا مطرح کند و شورای امنیت بنا به دلایل و جهات سیاسی تصمیم بگیرد که به آن مسئله رسیدگی کند، در این صورت شورای امنیت وسیله ای برای مداخله یک کشور در امور داخلی کشور دیگر خواهد شد و به این ترتیب، اعتماد مردم از آن سلب خواهد گردید و شورای امنیت از وظایفش، که حفظ صلح جهان می باشد، باز خواهد ماند (« اسناد سخن می گویند!، ج ۱، ۸۲۲).

۱. به گفته دکتر مصدق مردم ایران چه انتظاری از کشورهای بزرگ و شورای امنیت داشتند. (دی ۹۷)

بتوانند استقلال اقتصادی و در سایه آن رفاه اجتماعی خود را تأمین کنند.

۲. به گفته دکتر مصدق چه امری سبب می شد اعتماد مردم از شورای امنیت سلب شود.

اگر دولتی مسئله ای را که بر صلاحیت شورای امنیت بنا به دلایل و جهات سیاسی تصمیم بگیرد که به آن مسئله رسیدگی کند، در این صورت شورای امنیت وسیله ای برای مداخله یک کشور در امور داخلی کشور دیگر خواهد شد و به این ترتیب اعتماد مردم از آن سلب خواهد گردید.

الف) شورای امنیت سازمان ملل چه وظیفه و مسئولیتی را در جهان بر عهده دارد؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف)

حفظ صلح در جهان

ب) اگر دولتی مسئله ای را که در صلاحیت شورای امنیت نمی باشد در این شورا مطرح کند و این نهاد بنا به دلایل سیاسی به آن مسئله رسیدگی کند، در این صورت شورای امنیت مرتکب چه اشتباهی شده است؟

شورای امنیت وسیله ای برای مداخله یک کشور در امور داخلی کشور دیگر خواهد شد

➤ دخالت عبدالحسین هژیر

دخالت عبدالحسین هژیر، وزیر دربار شاهنشاهی، در برگزاری انتخابات شانزدهمین دوره مجلس شورای ملی، باعث اعتراض بسیاری از سوی گروهها و چهره های سیاسی شد. عده ای از سیاستمداران و روزنامه نگاران به رهبری دکتر محمد مصدق، در اعتراض به دخالتهای دولت وقت در ۲۲ مهرماه ۱۳۲۸ در کاخ مرمر متحصن شدند. چندی پس از پایان تحصن، افراد متحصن در منزل مصدق جمع شدند. سیدحسین فاطمی در سخنانی پیشنهاد تشکیل ائتلاف جبهه ملی را داد و به این ترتیب، جبهه ملی ایران به رهبری محمد مصدق تشکیل شد (آبان ۱۳۲۸). این جبهه مهمترین تشکیلاتی بود که بر مبنای ملی گرایی در ایران به وجود آمد. پس از تشکیل جبهه ملی، علاوه بر هیئت مؤسس، احزاب مختلفی از قبیل حزب ملت ایران، حزب زحمتکشان ملت ایران، حزب مردم ایران، مجمع مسلمانان مجاهد و انجمن اصناف و تجار بازار تهران به آن پیوستند و جبهه واحدی را برای مقابله با استعمار انگلیس، تأمین حقوق و منافع ملی از طریق اجرای کامل اصول قانون اساسی و استقرار حکومت مشروطه به وجود آوردند.

الف: چرا عده ای از سیاستمداران و روزنامه نگاران به رهبری دکتر مصدق در کاخ مرمر معترض شدند؟ (دی ۹۹)

اعتراض به دخالتهای دولت وقت در ۲۲ مهرماه ۱۳۲۸ در کاخ مرمر متحصن شدند.

ب: جبهه ملی بر چه مبنایی تشکیل شد؟

بر مبنای ملی گرایی در ایران

➤ توضیح زیر را درباره نهضت ملی شدن صنعت نفت بخوانید و به سوالات داده شده پاسخ دهید؟

	«نهضت ملی شدن صنعت نفت با اتحاد و یکپارچگی احزاب و گروه های سیاسی و مذهبی مختلف بر محور مبارزه بااستعمار انگلیس آغاز شد .با همدلی و یگانگی دکتر مصدق و آیت الله کاشانی، موانع داخلی و خارجی یکی پس از دیگری از سر راه برداشته شد و موفقیت های بزرگی به دست آمد اما پس از پیروزی قیام 30 تیر، شرایط تغییر کرد؛ همکاری و اتحاد اکثر رهبران، شخصیت ها، احزاب و گروه های دست اندرکار نهضت بر اثر غلبه روحیه لجاجت، خودمحموری، قدرت طلبی و منفعت جویی های فردی و گروهی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد. با گسترش اختلاف ها و نزاع های سیاسی میان شخصیت ها و گروه های ملی و مذهبی، منافع کشور و اهداف نهضت ملی شدن نفت به فراموشی سپرده شد.» الف: نهضت ملی شدن صنعت نفت بر چه اساسی شروع شد؟ (دی ۱۴۰۱ معارف) مبارزه بااستعمار انگلیس ب: چرا همکاری و اتحاد میان رهبران نهضت به تفرقه و دشمنی تبدیل شد؟ بر اثر غلبه روحیه لجاجت، خودمحموری، قدرت طلبی و منفعت جویی های فردی و گروهی
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۵	دو مورد از اقدامات انگلستان برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت در ایران را بنویسید. (خرداد ۹۸ و دی ۹۷، خرداد ۱۴۰۰ قسمت توصیف؛ دی ۹۸ و دی ۱۴۰۱ معارف) ۱. تحریک کارگران صنعت نفت به اعتصاب گسترده از طریق منع شرکت نفت ایران و انگلیس از پرداخت فوق العاده دستمزد آنان؛ ۲. فرستادن کشتی های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و تهدید نظامی؛ ۳. طرح شکایت از ایران در مجامع بین المللی؛ ۴. تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس، خارج کردن سرمایه های شرکت نفت و تحریم خرید نفت.
۶	ملی شدن صنعت نفت در ایران چگونه آغاز شد؟ (شهریور ۱۴۰۰) نهضت ملی شدن صنعت نفت با اتحاد و یکپارچگی احزاب و گروه های سیاسی و مذهبی مختلف بر محور مبارزه با استعمار انگلیس آغاز شد
۷	در مجلس شانزدهم کدام گروه با تصویب قرارداد الحاقی «گس گلشائیان» با انگلیس مخالفت کرد و این قرارداد چه سرنوشتی یافت؟ (خرداد ۱۴۰۰) در مجلس شانزدهم اقلیتی از نمایندگان عضو جبهه ملی به رهبری دکتر مصدق با مخالفت مؤثر خود از تصویب قرارداد «گس گلشائیان» جلوگیری کردند.
۸	مهم ترین علل مخالفت نمایندگان مجلس شانزدهم با «قرارداد گس-گلشائیان» چه بود؟ (خرداد و دی ۱۴۰۱) نادیده گرفتن حقوق مادی مردم ایران؛ حاکمیت ملی و استقلال کشور را به نوعی نقض می کرد و به تسلط بیگانگان بر منابع و صنعت نفت مشروعیت می بخشید. (ذکر دو مورد کافی است)
۹	اعدام انقلابی رزم آرا به دست خلیل طهماسبی چه نتیجه ای بدنبال داشت. (دی ۹۸) مهمترین مانع بر سر راه ملی شدن صنعت نفت برداشته شد ۵/۰ و بعد از آن مجلس شورای ملی و مجلس سنا ملی شدن صنعت نفت را تصویب نمودند(۱)
۱۰	قرارداد الحاقی گس گلشائیان با چه هدفی به امضاء رسید سرانجام آن چه شد. (دی ۹۷ معارف)

	پس از مذاکراتی که میان نماینده دولت ایران و نماینده شرکت نفت ایران و انگلیس با هدف بازنگری در قرارداد نفت جنوب و تأمین منافع ایران صورت گرفت، قرارداد الحاقی تدوین و امضا شد. این قرارداد معاهده نفتی ۱۳۱۲ را اندکی تعدیل کرد اما باز هم تأمین کننده حقوق و منافع کشور مانده بود. به همین سبب معدودی از نمایندگان مجلس شورای ملی که مخالف قرارداد بودند مانع رأی گیری درباره آن شدند. در مجلس شانزدهم نیز اقلیتی از نمایندگان عضو جبهه ملی به رهبری دکتر مصدق با مخالفت مؤثر خود از تصویب قرارداد مذکور جلوگیری کردند.
۱۱	علل مخالفت برخی از نمایندگان مجلس شورای ملی با قرارداد الحاقی گس-گلشائیان چه بود. (خرداد ۹۸ معارف) نادیده گرفتن حقوق مادی مردم ایران - مشروعیت بخشیدن بر تسلط بیگانگان بر منابع و صنعت نفت - نقض حاکمیت ملی و استقلال کشور
۱۲	هدف فراکسیون ۸ نفره جبهه ملی در مجلس شانزدهم چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) هدف آن مخالفت با قرارداد الحاقی گس-گلشائیان بود
۱۳	چرا درآمد دولت دکتر مصدق به سرعت کاهش یافت و کشور دچار اقتصادی شدیدی شد؟ (دومورد) (جشنواره ۱۴۰۲) قطع صادرات نفت - تحریم های اقتصادی - فشارهای انگلستان
۱۴	دولت انگلستان در مقابل ملی شدن صنعت نفت ایران دست به چه اقداماتی زد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) انگلستان ضمن شکایت به دیوان دادگستری بین المللی لاهه تهدید کرد که «چهار هزار چتر باز و رزم ناوهای خود را به مرز آبی ایران خواهد فرستاد»

درس سیزدهم

قیام ۳۰ تیر

در تیرماه ۱۳۳۱ تقاضای دکتر مصدق از شاه در واگذاری پست وزارت جنگ برای مواجهه با مخالفان
 علت استعفای دکتر مصدق
 داخلی خصوصا دربار ← عدم پذیرش شاه ← در نتیجه ← استعفای وی
 از نخست وزیری:

جانشین مصدق: قوام

اقدامات قوام پس از نخست وزیری:
 ۱- حمله وی به طرفداران نهضت ملی شدن نفت طی اعلامیه شدیدالحن
 ۲- تهدید به اعدام دسته جمعی

قیام ۳۰ تیر

- ۱- استعفای دکتر مصدق
- ۲- تهدید قوام به اعدام دسته جمعی طرفداران ملی شدن نفت
- ۳- دعوت آیت الله کاشانی از مردم برای قیام علیه قوام
- ۴- صدور اعلامیه آیت الله کاشانی: ای خدای لایزال، اگر قوام نرود، اعلام جهاد می کنم و خودم در کفن پوشیده، با ملت در پیکار شرکت می کنم.»
- ۵- عدم موفقیت دربار و نمایندگان قوام السلطنه در متقاعد نمودن آیت الله کاشانی
- ۶- تهدید دربار توسط آیت الله کاشانی
- ۷- حرکت مردم در روز ۳۰ تیر با وجود محاصره نیروهای نظامی و انتظامی و تانک ها و زره پوش ها
- ۸- شهادت عده ای از مردم
- ۹- در نتیجه برکناری قوام و نخست وزیری دوباره دکتر مصدق

قیام ۳۰ تیر علت: اعتراض مردم به نخست‌وزیری قوام با حمایت آیت‌الله کاشانی
نتیجه: استعفای قوام و نخست‌وزیری مجدد دکتر مصدق

دور دوم نخست‌وزیری دکتر مصدق

اقدامات دکتر مصدق در دور دوم نخست‌وزیری
۱- در اختیار گرفتن وزارت جنگ و فرماندهی نیروهای مسلح همزمان نخست‌وزیری (قدرت سیاسی و نظامی)
۲- منع شاه از برقراری روابط مستقیم با سفرای خارجی

آیت‌الله کاشانی: ریاست مجلس

زمینه‌های بروز اختلاف میان آیت‌الله کاشانی و دکتر مصدق

داخلی ← دسیسه‌های شاه و دربار
خارجی ← انگلستان: نارضایتی از ملی شدن نفت در نتیجه توطئه علیه مصدق
عدم حمایت گسترده و پشتیبانی مردم و افکار عمومی

علت عدم حمایت مردم در دور دوم نخست‌وزیری دکتر مصدق
۱- ضعف ساختاری و بی‌کفایتی برخی از اعضای کابینه دولت،
۲- رقابت‌ها و قدرت‌طلبی‌ها
۳- روند جدایی و بروز شکاف و تشتت سیاسی رهبران جبهه ملی و مذهبی

عامل مهم رویارویی با استعمار خارجی و استبداد داخلی: حمایت و پشتیبانی مردم

سیاست شوروی در مقابل دولت دکتر مصدق: با وجود شدت یافتن جنگ سرد با آمریکا در این دوران، عدم کمک به ایران و پرداخت نکردن بدهی‌های خود به ایران در شرایط سخت بحران اقتصادی ناشی از تحریم نفت ایران،

عوامل زمینه‌ساز کودتای ۲۸ مرداد
الف- عوامل خارجی
۱- آمریکا: جانبداری آمریکا از انگلیس در جریان نفت و اجرای کودتا با کمک عوامل خود
۲- انگلیس: طراحی کودتا و کسب موافقت آمریکا در همراهی

ب- عوامل داخلی
۱- حزب توده
۲- شبکه بدامن
۳- شاه و درباریان
۴- مطبوعات (تخریب شخصیت مصدق و دامن زدن به اختلافات)
۵- اشتباه مصدق در انحلال مجلس
۶- اعتماد بیش از حد مصدق به آمریکایی‌ها
۷- جدا شدن مصدق از روحانیت (اختلاف مصدق و کاشانی و عدم حمایت مردم از وی)

عوامل خارجی:

۱- آمریکا:

- علت حمایت مشروط دولت آمریکا حمایت از نهضت ملی شدن نفت ایران:
- ۱) رقابت نفتی با انگلستان در خاورمیانه
 - ۲) تلاش این کشور در سهمیم شدن در منابع نفت ایران
 - ۳) اعتقاد به پایان بخشیدن به تسلط انحصاری انگلستان بر نفت ایران با اجرای قانون ملی شدن نفت
 - ۴) رقابت آمریکا در جنگ سرد با شوروی در آن دوران و تلاش در برقراری روابط دوستانه با دولت مصدق، ایران با پشتیبانی از نهضت ملی شدن نفت به منظور زیر نفوذ درآوردن ایران
- ❖ پس از مدتی تصمیم آمریکا برای میانجیگری میان ایران و انگلستان در موضوع نفت **علت** ← ضرورت حفظ ثبات بازار نفت برای جلوگیری از بحران اقتصادی
- با گذشت زمان، تغییر سیاست دولت آمریکا نسبت به نهضت ملی شدن نفت و دولت دکتر مصدق از حمایت و میانجی‌گری به مداخله‌گری و همکاری با انگلستان برای براندازی به علت:
- ✓ قول انگلیسی در شراکت شرکت‌های نفتی آمریکایی در منابع نفت ایران
 - ✓ خطر نفوذ کمونیسم و حزب توده در ایران
- در نتیجه چرخش سیاست آمریکا در قبال نهضت ملی شدن نفت و دولت دکتر مصدق، مأموریت سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) با همکاری سازمان جاسوسی انگلستان، در برنامه‌ریزی و اقدام برای براندازی دولت مصدق و سرکوب نهضت ملی شدن نفت.

۲- انگلستان

- ابتدا طراحی حل بحران نفت از طریق اعمال قدرت نظامی و توسل به کودتا از سوی دولت انگلستان تحت عنوان «عملیات چکمه»
- در پیش گرفتن سیاست واحدی علیه نهضت ملی توسط آمریکا و انگلیس با هدف تصاحب منابع عظیم نفتی ایران
- اقدام دولت انگلستان در تضعیف دولت دکتر مصدق
- ۱- تحریم خرید نفت ایران
- ۲- تهدید کشورهای خریدار نفت ایران به تعقیب قضایی و مجازات

عوامل داخلی

۱- حزب توده:

- اعتقاد حزب توده در وابستگی نهضت ملی شدن نفت به سرمایه‌داری غرب و خواستار ملی شدن نفت جنوب و حمایت از واگذاری نفت شمال به شوروی (حزب توده: حامی منافع شوروی در ایران)
- حمایت حزب توده به دلیل وابستگی به شوروی از منافع آن دولت و رفتار خصمانه با نهضت ملی شدن نفت، اما پس از واقعه ۳۰ تیر ۱۳۳۱ تصمیم برخی از رهبران حزب در حمایت و پشتیبانی از دولت دکتر مصدق در مواردی چون خروج شاه از کشور و فراندوم برای انحلال مجلس دوره هفدهم.
- در فاصله کودتای نافرمام ۲۵ مرداد تا کودتای ۲۸ مرداد حزب توده با وجود داشتن تشکیلات وسیع و سازمان نظامی، فراخوانی نیروهایش از خیابان‌ها و عدم واکنش در برابر کودتا به جز پایین کشیدن مجسمه‌های شاه و شعار الغای سلطنت و استقرار جمهوری دموکراتیک که موجب بهره‌برداری کودتاچیان در جنگ روانی منجر شد.

آگاهی سازمان نظامی حزب توده از طریق شبکه اطلاعاتی خود در ارتش از توطئه کودتا و امکان جلوگیری از آن با کمک پست‌های نظامی مهم

علل عدم واکنش شوروی و حزب توده در قبال کودتا: بلا تکلیفی ناشی از مرگ استالین.

وضعیت حزب توده پس از پیروزی کودتا: فرار رهبران آن از کشور و یا همکاری با سران کودتا برای نجات جان خود، حتی عضویت برخی از اعضای حزب توده در ساواک

۲- شبکهٔ بدامن

نفوذ در احزاب و جریان‌های سیاسی، ایجاد بلوا و آشوب در کشور و اختلاف افکنی میان اعضای نهضت ملی ایران، در نتیجه بدبینی نسبت به رهبران نهضت

عدم توانایی دولت در نظارت بر این شبکه به علت فعالیت‌های پیچیده، سری و غیرشفاف این شبکه و تصور هر گروه و حزبی در انجام این فعالیت‌ها به نفع سیاست‌های آنان.

۳- شاه و درباریان

✓ تردید محمدرضا شاه در ابتدای نهضت ملی شدن نفت. نگرانی وی از پیامدهای نهضت به علت تضعیف موقعیت و قدرت او. اما عدم توانایی ایستادگی در برابر نهضت و ملت، از طرفی عدم همراهی با آن به دلیل ترس از انگلیسی‌ها با توجه به برکناری و اخراج پدرش توسط آنان

✓ مخالفت آشکار و پنهان وی علیه نهضت ملی شدن نفت و کارشناسی علیه دولت دکتر مصدق

✓ افزایش تحریکات و توطئه‌های شاه به دنبال اختلافات رهبران و اعضای نهضت،

✓ سرانجام پذیرش اجرای کودتای ۲۸ مرداد با تشویق و حمایت دولت‌های آمریکا و انگلستان

▪ مخالفت وابستگان شاه و درباریان، با صراحت و جدیت بیشتری با نهضت ملی شدن نفت و دولت

توطئه چینی و دسیسه‌کاری دائمی بر ضد آن در طول دوران نهضت

▪ ایستادگی اشرف پهلوی، خواهرشاه، مادرشاه و افراد دربار از جمله اسدالله علم و شاپور ریپورتر بر ضد حقوق

و منافع ملت ایران و به نفع دولت انگلستان، در مقابل نهضت ملی شدن نفت

علت اخراج خانواده شاه توسط مصدق بعد ۳۰ تیر ۱۳۳۰:

به دنبال اقدامات ایشان و همکاری با انگلیس در جهت تضعیف دولت مصدق، اخراج اشرف پهلوی و مادرش از ایران

۴- مطبوعات

استفاده کودتاگران از مطبوعات برای سازماندهی افکار عمومی. تخریب شخصیت دکتر مصدق از طریق ایجاد شایعات و تبلیغات ویرانگر در نتیجه بروز نارضایتی عمومی از دولت او و تشدید اختلاف‌ها.

۵- اشتباه مصدق در انحلال مجلس

علت انحلال مجلس هفدهم توسط دکتر مصدق: به بهانه نفوذ و تحریکات بیگانگان در مجلس

تلاش آیت الله کاشانی برای جلوگیری از انحلال مجلس و عدم موفقیت وی.

پیامد انحلال مجلس: ایجاد فرصت مناسبی برای کودتاگران؛ به دنبال مخدوش شدن مشروعیت رئیس دولت و هموار شدن عملیات کودتا. ادعای کودتاگران در نداشتن مشروعیت قانونی دولت دکتر مصدق پس از انحلال

مجلس شورای ملی،

۶- اعتماد بیش از حد دکتر مصدق به آمریکایی‌ها

تلاش آمریکا برای تصاحب منابع نفتی ایران

۷- جدا شدن مصدق از روحانیت

ارسال نامه تندی توسط دکتر مصدق به آیت الله کاشانی در ششم مرداد ۱۳۳۱ و درخواست از ایشان در عدم دخالت در امور سیاسی کشور.

سوالات درس ۱۳		ردیف
الف- جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید.	ص	۱
الف- طراحی کودتای ۲۸ مرداد حاصل توافق آمریکا و انگلیس بود. (خرداد ۹۸ معارف)	غ	
ب- کاشانی از طریق اعلامیه ای مبارزه برای ملی شدن نفت را تکلیف دینی و وطنی ملت ایران برشمرد. (جشنواره ۱۴۰۲)	غ	
ب- کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است.		
الف- مبارزه برای ملی شدن نفت را تکلیف دینی و وطنی شمرد. (شهریور ۹۸) ۱	۱- آیت الله کاشانی	
ب- سفیر آمریکا در ایران در زمان کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ (جشنواره ۱۴۰۲) ۲	۲- لوئی هندرسن	
ج- جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر نمایید.		
الف- انگلستان در براندازی دولت دکتر مصدق طرح عملیات را در ایران انجام داد. (چکمه - بدامن) (جشنواره ۱۴۰۲)		
گزینه مناسب را انتخاب کنید.		
الف: چرا مصدق از محمدرضا شاه خواست که اختیار وزارت جنگ و فرماندهی ارتش را به او بسپارد. (شهریور ۹۸)		
۱. کاستن نفوذ و قدرت دربار		
۲. سرکوب مخالفان داخلی		
۳. کوتاه کردن دست استعمار		
۴. ایجاد ارتش قدرتمند		
ت: آمریکا و انگلیس چه نقشی در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ داشتند. (شهریور ۹۹)		
۱. آماده کردن ارتش برای کودتا		
۲. حمایت مالی از کودتاچیان		
۳. تصرف مراکز دولتی پایتخت در روز کودتا		
۴. طراحی نقشه به همراه حمایت مالی و سیاسی		
ث- متن زیر در مورد کدام حزب می باشد؟		
«پس از پیروزی کودتا مثل کوه یخ آب شد و رهبران آن از کشور گریختند و برای نجات جان خود با سران کودتا همکاری کردند و برخی از اعضای آن بعدها به خدمت ساواک در آمدند.» (جشنواره ۱۴۰۲)		
۱. اراده ملی		
۲. دمکرات		
۳. توده		
۴. مردم		
به سوالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید.		
الف- طراحی کودتای ۲۸ مرداد حاصل توافق کدام کشورها بود؟ (شهریور ۹۸ و خرداد ۱۴۰۲ معارف) (عوامل خارجی که زمینه‌ساز کودتای ۲۸ مرداد شدند را نام ببرید؟ (بخش توصیف، جشنواره ۱۴۰۲)		
آمریکا و انگلیس		
تعریف اصطلاحات		
الف- عملیات چکمه (جشنواره ۱۴۰۲)		
حل بحران نفت از طریق اعمال قدرت نظامی و توسل به کودتا برای نخستین بار از سوی دولت انگلستان		

مقایسه پدیده های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...)	
۳	الف: علت قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ را با قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ مقایسه نمایید. (خرداد ۱۴۰۲) قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱: مخالفت با نخست وزیر قوام (یا حمایت از نخست وزیر دکتر مصدق) قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ اعتراض به دستگیری امام خمینی ب- عوامل زمینه ساز کودتای ۲۸ مرداد توسط آمریکا و انگلستان را مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) سیاست آمریکا در قبال نهضت ملی شدن نفت و دولت دکتر مصدق: سازمان جاسوسی آمریکا سیا ماموریت یافت با همکاری سازمان جاسوسی انگلستان برای براندازی دولت دکتر مصدق و سرکوب نهضت ملی شدن و سرکوب نهضت ملی شدن برنامه ریزی و اقدام نماید. انگلستان: حل بحران نفت از طریق اعمال قدرت نظامی و توسل به کودتا برای نخستین بار از سوی دولت انگلستان تحت عنوان عملیات چکمه طراحی شد
۴	اظهار نظر و قضاوت: به نظر شما چرا انحلال مجلس شورای ملی، از اشتباهات دکتر مصدق به حساب می آید؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا مشروعیت رئیس دولت را آشکارا مخدوش کرد و باعث هموار شدن عملیات کودتا شد.
۵	توصیف الف- شبکه بدامن چه نقشی در کودتای ۲۸ مرداد داشت؟ (دو مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) نفوذ در احزاب و جریان های سیاسی، ایجاد بلوا و آشوب در کشور، اختلاف افکنی میان اعضای نهضت ملی ایران، فعالیت های پیچیده و غیر شفاف، ایجاد بدبینی ب- انگلستان از چه راه هایی همکاری آمریکا برای انجام کودتا در ایران جلب کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) انگلیسی ها قول دادند شرکت های نفتی آمریکایی را در منافع نفت ایران شریک کنند و از سوی دیگر خطر نفوذ کمونیسم و حزب توده را در ایران بزرگ جلوه دادند پ- چهار مورد از عوامل داخلی زمینه ساز کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را فهرست وار بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) (بخش تشریحی) حزب توده - شبکه بدامن - شاه و درباریان - مطبوعات - اشتباه مصدق در انحلال مجلس - اعتماد بیش از حد دکتر مصدق به آمریکایی ها - جدا شدن مصدق از روحانیت (چهار مورد)
۶	کار بست شواهد شبکه بدامن بعد از جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۸ با هدف مقابله با توسعه روزافزون نفوذ شوروی و حزب توده در ایران توسط انگلیسی ها شکل گرفت. این شبکه اقدام به یک سلسله عملیات با رمز بدامن کرد. عملیات های سیاسی و تبلیغاتی این شبکه توسط ایران با نام های رمزی «نرن» و «سیلی» اداره می شد. این شبکه ۱۰۰ نفر عضو داشت و بودجه آن یک میلیون دلار بود. یکی از اقدامات شبکه بدامن که در پوشش حزب توده انجام شد، آشوب خیابانی ۲۳ تیر ۱۳۳۰ همزمان با ورود اورل هریمن نماینده مخصوص رئیس جمهور آمریکا به ایران بود و بر نگرانی آمریکایی ها از نفوذ و قدرت حزب توده کمونیست ها در ایران افزود. اعضای شبکه بدامن در آستانه کودتای ۲۸ مرداد به نام طرفداری از دکتر مصدق به منزل آیت الله کاشانی نارنجک انداختند و عزاران امام حسین حمله کردند. شبکه بدامن چندین روزنامه در اختیار داشت که همه آنها در عملیات جنگ روانی مربوط به کودتا نقش موثری داشتند. الف- شبکه بدامن بعد از جنگ جهانی دوم به چه منظور شکل گرفته بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

ب- اعضای شبکه بدامن در حمایت از مصدق در آستانه کودتای ۲۸ مرداد دست به چه اقداماتی زدند؟ الف- با هدف مقابله با توسعه روزافزون نفوذ شوروی حزب توده در ایران ب= توسط انگلیسی‌ها شکل گرفت به منزل آیت الله کاشانی نارنجک انداختند و به عزاداران امام حسین حمله کردند	
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۷ چرا دکتر مصدق از محمدرضاشاه پهلوی خواست که اختیار وزارت جنگ و فرماندهی ارتش را به او بسپارد. (دکتر محمد مصدق در تیر ۱۳۳۱، به چه دلایلی از شاه درخواست کرد که اختیار وزارت جنگ و فرماندهی ارتش را به او بسپارد.) (دی ۹۸ و خرداد و دی ۱۴۰۰) برای کاهش نفوذ دربار و مقابله با کارشکنیهای آن در اداره امور کشور	۷
۸ چرا پس از پیروزی قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ میان رهبران، شخصیتها، احزاب و گروههای نهضت ملی شدن نفت تفرقه و دشمنی افتاد؟ (دی ۹۹) غلبه روحیه لجابت، خودمحوری، قدرت طلبی و منفعت جویی های فردی و گروهی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد	۸
۹ چرا دکتر مصدق در دور اول نخست وزیری استعفاء داد و آیت الله کاشانی در حمایت از او دست به چه اقدامی زد. (شهریور و دی ۹۹) (به نظر شما چرا مصدق از پست نخست وزیری استعفا کرد؟) (قسمت اظهار نظر، جشنواره ۱۴۰۲) در تیر ۱۳۳۱ درخواست دکتر مصدق از محمدرضاشاه پهلوی در واگذاری اختیار وزارت جنگ و فرماندهی ارتش به او؛ برای کاستن از نفوذ و قدرت دربار و برای مقابله با مخالفان داخلی که در رأس آن دربار قرار داشت و مقابله با کارشکنی در اداره امور کشور؛ (جشنواره ۱۴۰۲) اما مخالفت شاه با این تقاضا در نتیجه استعفای دکتر مصدق از مقام خود، (خرداد ۱۴۰۱) در پی این رویداد، مخالفت آیت الله کاشانی با نخست وزیری قوام، دعوت مردم به مبارزه و اعلام جهاد در صورت عدم کناره گیری قوام از نخست وزیری و پوشیدن کفن همراه با ملت شرکت در پیکار شرکت؛ در نتیجه در روز ۳۰ تیر ۱۳۳۱ آمدن مردم به خیابانها.	۹
۱۰ انگلستان بعد از ملی شدن صنعت نفت ایران در زمینه اقتصادی دست به چه اقداماتی زد؟ (شهریور ۱۴۰۰) تهدید اقتصادی ایران با تعطیلی شعب بانک انگلیس، خارج کردن سرمایه های شرکت نفت و تحریم خرید نفت	۱۰
۱۱ آیت الله کاشانی چه واکنشی نسبت به نخست وزیری احمد قوام در تیرماه ۱۳۳۱ از خود نشان داد. (خرداد ۹۹) در پی این رویداد آیت الله کاشانی ضمن مخالفت با نخست وزیری قوام مردم را به مبارزه فراخواند و اعلام کرد اگر قوام کناره گیری نکند، اعلام جهاد می کنم و خودم کفن پوشیده با ملت در پیکار شرکت می کنم.	۱۱
۱۲ چرا آمریکا در ابتدا به طور نسبی و مشروط از نهضت ملی شدن نفت ایران حمایت کرد؟ (دومورد) (جشنواره ۱۴۰۲) سهیم شدن در منابع نفتی ایران - پایان بخشیدن سلطه انحصاری انگلستان بر منابع نفت ایران - برقراری رابطه دوستانه با دولت مصدق - آمریکا در جنگ سرد با شوروی به سر می برد، قصد داشت با پشتیبانی از نهضت ملی شدن نفت و برقراری روابط دوستانه با دولت مصدق، ایران را زیر نفوذ و سلطه خود درآورد.	۱۲
۱۳ دکتر محمد مصدق به چه بهانه ای شورای ملی دوره هفدهم را منحل کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به بهانه نفوذ و تحریکات بیگانگان در مجلس	۱۳
۱۴ پیامدهای قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ را بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) شهادت تعدادی از مردم بار دیگر دکتر مصدق را به نخست وزیری منصوب کند.	۱۴
۱۵ چرا انحلال مجلس هفدهم توسط دکتر مصدق، زمینه ی کودی ۲۸ مرداد را فراهم کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	۱۵

انحلال مجلس فرصت مناسبی برای کودتاگران فراهم آورد زیرا مشروعیت رئیس دولت را مخدوش کرد کودتاچیان مدعی بودند پس از انحلال مجلس شورای ملی دیگر دولت دکتر مصدق مشروعیت قانونی ندارد.

درس چهاردهم

اجرای کودتا

طراحی کودتا: حاصل توافق آمریکا و انگلیس
نقش دولت ایالات متحده آمریکا براساس اسناد محرمانه کودتا در سازماندهی و هدایت نیروهای مخالف برای سرنگونی دولت مصدق و هدایت و رهبری کودتا
فرماندهی نظامی کودتا: فضل الله زاهدی
پیشنهاد مقامات آمریکا در مشاوره با همتایان انگلیسی خود، درانتخاب زاهدی و متقاعد نمودن شاه در حمایت از کودتا

مراحل اجرای کودتای ۲۵ مرداد: صدور فرمان عزل نخست‌وزیری دکتر مصدق و انتصاب فضل‌الله زاهدی توسط شاه در ۲۴ مرداد، حضور نصیری در ساعت یک بامداد روز ۲۵ مرداد، در خانه مصدق و دادن نامه عزل دکتر مصدق؛

نتایج کودتای ۲۵ مرداد: بازداشت نصیری به دستور دکتر مصدق و خروج شاه از ایران با حمایت کودتاگران و برای درامان ماندن از خطرهای احتمالی.

اوضاع کشور در فاصله ۲۵ تا ۲۸ مرداد:

- ۱- فرار شاه به بغداد و سپس رم
- ۲- برپایی تظاهرات عمومی در سراسر کشور
- ۳- خراب کردن مجسمه‌های شاه و پدرش
- ۴- جمع‌آوری عکس‌های او از اداره‌ها
- ۵- اعلام برچیده‌شدن نظام سلطنتی و برپایی حکومت جمهوری در تجمع میدان بهارستان توسط دکتر حسین فاطمی وزیر خارجه (این موضع شخصی فاطمی بود و دولت دکتر مصدق نسبت به فرار شاه از کشور، موضع خاصی را نشان نداد).
- ۶- تغییر اوضاع با تلاش کودتاچیان .
- ۷- بی‌توجهی دولت به کودتای مقدماتی و عدم پیش‌بینی کودتای بعدی در نتیجه امکان ساقط نمودن حکومت ملی و استقرار رژیم آمریکایی توسط کودتاچیان بدون برخورد با مانع جدی و به سهولت غیرقابل انتظار زیرا پس از وقوع کودتای نافرجام ۲۵ مرداد دیگر دلیلی برای خوش‌بینی وجود نداشت.

واکنش آمریکا به دنبال شکست کودتای ۲۵ مرداد:

- حضور روزولت در محل اختفای زاهدی بنا بر گزارش مندرج در اسناد سازمان سیا درباره کودتا ← برای جلوگیری از شکست کامل کودتا.
- تصمیم آن‌ها در ایجاد جنگ روانی علیه مصدق در روزنامه‌ها و متقاعد نمودن افکار عمومی در قانونی بودن دولت زاهدی و غصب آن مقام توسط مصدق و تلاش مصدق در انجام کودتا علیه شاه .

نیروهای اجرایی کودتا: سازمان سیا، نیروهای نظامی تهران، ارادل و اوباش تهران

مهم ترین نیروی کمکی کودتاجیان: ارادل و اوباش تهران

چگونگی اجرای کودتا:

عوامل اجرایی کودتا:

***سازمان سیا** ← طراحی نقشه اصلی و تأمین هزینه‌ها

***نیروهای نظامی تهران** } بسیج دستجاتی از ارادل و اوباش با استفاده از پول‌های مراکز اطلاعاتی انگلستان و آمریکا
بخش عمده آشوب‌های خیابانی در روز کودتا توسط شعبان جعفری معروف به شعبان بی مخ با عده‌ای از چماق داران خود و همراهی گروه‌های دیگر اوباش و ولگردها

***ارادل و اوباش تهران** } حرکت نیروهای نظامی اصفهان، کرمانشاه و همدان با برنامه ریزی قبلی (البته عدم نیاز به این نیرو)
تصرف خیابان‌های تهران یکی پس از دیگری توسط ارادل
هم زمان با این اقدامات تصرف مناطق حساس از جمله ستاد ارتش، ایستگاه رادیو، مراکز پلیس و ژاندارمری، مرکز تلفن و تلگراف و خانه دکتر مصدق و یارانش توسط عوامل نظامی کودتا
حضور زاهدی سوار بر تانک در نخست‌وزیری
عدم فعالیت مؤثر واحدهای انتظامی و نظامی طرفدار دکتر مصدق

نماینده آمریکا در کودتای ۲۸ مرداد: لویی هندرسون سفیر آمریکا

اقدامات دکتر مصدق در موفقیت کودتای ۲۸ مرداد:

فرمان هندرسون سفیر آمریکا در ایران به دکتر مصدق برای کناره‌گیری از پست خود، ولی عصبانیت دکتر مصدق و اخراج وی از خانه‌اش

ممنوع کردن تظاهرات توسط دکتر مصدق در نتیجه خالی شدن خیابان‌ها از هواداران خود

علت عدم حمایت مردم از دکتر مصدق در کودتای ۲۸ مرداد:

ممنوع نمودن تظاهرات توسط دولت مصدق و عدم بهره‌وی از ظرفیت مردم به علت فاصله گرفتن از جریان روحانیت که توان بسیج کردن مردم را داشت، در نتیجه عدم پشتیبانی مردم.

پیچیده بودن طرح براندازی حکومت دکتر مصدق اما اجرای راحت و با کمترین هزینه برای کودتاجیان

۱- نخست‌وزیری زاهدی و اعلام حکومت نظامی

۲- به سلطه همه جانبه آمریکا در ایران به مدت ۲۵ سال تاراج میلیاردها بشکه نفت

۳- بازگشت محمدرضا پهلوی

۴- توافق نفتی حکومت پهلوی با آمریکا و انگلیس (قرارداد کنسرسيوم)

۵- منحل شدن احزاب و گروه‌های سیاسی و روزنامه‌های مختلف

پیامد

کودتای

۲۸ مرداد:

امام خمینی: « محمدرضا رفت و رضا شاه برگشت.»
 تشکر شاه در ملاقات با کریمیت روزولت: « من تاج و تختم را از برکت خداوند، ملتّم و ارتشم و شما (کریمیت روزولت) دارم.»

نتیجه گیری

بعد از تبعید رضاشاه، فرصت جدید ملت ایران در برداشتن گام‌های مؤثری جهت احیای نظام مشروطه.

حرکت مردم از شهریور ۱۳۲۰ تا ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ بر چه پایه‌ای استوار بود :

۱- جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی

۲- کوتاه کردن دست استعمار .

در این راه همکاری رهبران مذهبی و ملی و برداشتن گام‌های مؤثر ← **نتیجه** محدود کردن قدرت دربار و ملی شدن صنعت نفت

دسیسه بیگانگان

اختلافات داخلی

علت عدم موفقیت حرکت مردم:

فقدان رهبری مقتدر، بصیر و جامع

سوالات درس ۱۴		ردیف
الف- جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید.	ص	۱
الف- طراحی کودتای ۲۸ مرداد حاصل توافق آمریکا و انگلیس بود. (خرداد ۹۸ معارف)	ص	
ب- بر اساس اسناد محرمانه‌ی کودتای ۲۸ مرداد، دولت انگلستان هدایت و رهبری کودتا را برعهده داشته‌است. (جشنواره ۱۴۰۲) آمریکا	ص	
پ- از نتایج کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ خ ۲۵ سال سلطه مستقیم آمریکا بر کشورمان بود. (جشنواره ۱۴۰۲)	ص	
ب- کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است.		
الف- از عاملان آمریکایی کودتای ۲۸ مرداد (شهریور ۱۴۰۰) ۱	۱- نورمن شوارتسکف	
ب- فرمانده نظامی کودتای ۲۸ مرداد (شهریور ۱۴۰۲) ۲	۲- زاهدی	
گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.		
الف- آمریکا و انگلیس چه نقشی در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ داشتند. (شهریور ۹۹)	۱. آماده کردن ارتش برای کودتا	
	۲. حمایت مالی از کودتاچیان	
	۳. تصرف مراکز دولتی پایتخت در روز کودتا	
	۴. طراحی نقشه به همراه حمایت مالی و سیاسی	
سؤال کوتاه پاسخ:		
الف- طراحی کودتای ۲۸ مرداد حاصل توافق کدام کشورها بود؟ (شهریور ۹۸ و خرداد ۱۴۰۲ معارف)	آمریکا و انگلیس	
ب- (کدام اقدام دکتر مصدق در روز کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ باعث شد خیابان‌ها از طرفداران وی خالی گردد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		

ممنوع کردن تظاهرات

۲ اظهار نظر

الف- به نظر شما، چرا در ماجرای کودتای ۲۸ مرداد دکتر مصدق در مقابل کودتاچیان تنها ماند و به سهولت و با کمترین هزینه برای کودتاچیان دولت وی ساقط گردید؟ (به نظر شما، چرا دولت دکتر مصدق در جریان کودتای ۲۸ مرداد چندان از پشتیبانی مردمی برخوردار نبود؟) (جشنواره ۱۴۰۲)

دکتر مصدق از طرفیت مردم استفاده نکرد و با فاصله گرفتن از روحانیت که توان بسیج کردن مردم را داشت نتوانست از پشتیبانی مردم بهره چندان ببرد. به علاوه وی با ممنوع کردن تظاهرات خیابان را از هواداران خود خالی کرد. وی با انحلال مجلس به بهانه نفوذ بیگانگان مشروعیت دولت خود را مخدوش کرد و فرصت مناسب را برای کودتاچیان فراهم کرد. یکی دیگر از عوامل اعتماد بیش از حد او به آمریکایی‌ها بود. (کلید واژه فاصله گرفتن از روحانیت- ممنوع کردن تظاهرات- انحلال مجلس- اعتماد بیش از حد به آمریکایی‌ها)

ب- به نظر شما چرا حرکت مردم ایران پس از شهریور ۱۳۲۰ به نتیجه نهایی نرسید؟ (چه عواملی در بی‌نتیجه ماندن حرکت‌های ملی- مذهبی مردم بعد از تبعید رضاشاه مؤثر بود؟) (دومورد- بخش تشریح) (جشنواره ۱۴۰۲)

همانند دوره مشروطه (۱۲۵۰/۰) به دلیل دسیسه بیگانگان، اختلافات داخلی و فقدان رهبری مقتدر، بصیر و جامع، این نهضت دینی و ملی نیز به نتیجه نهایی نرسید.

کار بست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه‌ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت‌های آن

۳

تحلیل یکی از مورخان معاصر در باره اتحاد آمریکا و انگلستان علیه نهضت ملی شدن نفت را بخوانید و به سؤالات زیر جواب دهید.

از نظر واشنگتن و همچنین لندن، کنترل ایرانی‌ها بر نفت احتمالاً پیامدهای دراز مدت ویرانگری به همراه داشت. این امر «صرفاً یک ضربه مستقیم به منافع بریتانیا نبود. ممکن بود کنترل نفت را کاملاً در اختیار ایران قرار دهد. ممکن بود الهام بخش دیگر کشورها - به ویژه اندونزی، ونزوئلا و عراق - شود، به طوری که آنان نیز از این رویه پیروی کنند و در نتیجه، کنترل بازار بین‌المللی نفت از شرکت‌های نفت به کشورهای تولیدکننده منتقل شود. همچنین، تهدیدی بالقوه برای شرکتهای آمریکایی و سایر کشورهای غربی و طبعاً دولت آمریکا و بریتانیا بود.

الف- از دید واشنگتن و لندن کنترل کامل ایران بر نفت می‌توانست چه تأثیری بر سایر کشورهای نفت خیز داشته باشد؟

ب- پیروی کشورهای نفت خیز از ایران در کنترل نفت خود می‌توانست چه نتیجه‌ای در پی داشته باشد؟ (دی ۱۴۰۰)

الف- ممکن بود الهام بخش دیگر کشورها به ویژه اندونزی و ... شود به طوری که آنان نیز از این رویه پیروی کنند .

ب- می‌توانست کنترل بازار بین‌المللی نفت را از شرکت‌های نفت غربی به کشورهای تولیدکننده منتقل کند

تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی (۸نمره)

۴

بر اساس طرح مشترک انگلیس و آمریکا برای انجام کودتا علیه دولت دکتر مصدق چه اقداماتی در دستور کار شبکه جاسوسی دو کشور قرار گرفت؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف)

	- ایجاد آشوب های خیابانی در ایران - به راه انداختن جنگ روانی علیه مصدق در مطبوعات در دستور کار شبکه جاسوسی دو کشور قرار گرفت.
۵	حرکت مردم بعد از شهریور ۱۳۲۰ بر چه پایه‌ای استوار بود؟ (بخش توصیف، جشنواره ۱۴۰۲) جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی و کوتاه کردن دست استعمار
۶	اراذل و اوباش چه نقشی در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ داشتند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) بخش عمده‌ای از آشوب‌های خیابانی در روز کودتا را شعبان جعفری معروف به شعبان بی مخ با عده‌ای از چماق داران خود و همراهی گروه‌های دیگر اوباش و ولگردها انجام دادند و خیابان‌های تهران را یکی پس از دیگری تصرف کردند. کلید واژه (شعبان جعفری یا شعبان بی مخ-چماق داران یا ولگردها) نوشتن یک مورد از هر یک از دو بخش کافی است.
۷	چگونه کودتاچیان در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ نقشه‌های خود را برای براندازی دولت دکتر مصدق عملی کردند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) کودتاچیان با هدایت سازمان سیا با بسیج دستجاتی از اراذل و اوباش که با پول‌های مراکز اطلاعاتی انگلستان و آمریکا سازماندهی شده بودند، نقشه‌های خود را عملی کنند.
۸	چرا نهضت ملی شدن صنعت نفت به نتیجه نهایی خود نرسید؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به دلیل دسیسه بیگانگان، اختلافات داخلی و فقدان رهبری مقتدر، بصیر و جامع، این نهضت دینی و ملی نیز به نتیجه نهایی نرسید. پاسخنامه جشنواره (عدم حمایت مردم از مصدق با توجه به ۱- ضعف ساختاری و بی کفایتی برخی از اعضای کابینه دولت، ۲- رقابت‌ها و قدرت‌طلبی‌ها ۳- روند جدایی و بروز شکاف و تشتت سیاسی رهبران جبهه ملی و مذهبی و اختلاف بین مصدق و کاشانی به علت غلبه روحیه لجاجت، خودمحوری، قدرت طلبی و منفعت جویی‌های فردی و گروهی)

درس پانزدهم

اوضاع سیاسی ایران پس از کودتا

نخست‌وزیر پس از کودتای ۲۸ مرداد: سرلشکر زاهدی

اوضاع ایران پس از کودتای ۲۸ مرداد:

- ۱- کمک مالی و نظامی آمریکا پس از پیروزی کودتاچیان به دولت کودتا
- ۲- ایجاد اختناق سیاسی پس از روی کار آمدن دولت نظامی زاهدی
- ۳- انتصاب سرتیپ تیمور بختیار به فرمانداری نظامی تهران مشهور به افسری بی رحم و خونریز

- اقدامات تیمور بختیار
- ✓ سرکوبی نیروهای ضدکودتا و میهن دوست
 - ✓ به منظور استقرار و
 - ✓ دستگیری و زندانی کردن عده بسیاری از مخالفان و تبعید و تیرباران عده ای از آنها
 - ✓ تثبیت حکومت کودتا
 - ✓ سرکوبی شدید تظاهرات شهرستان‌ها و تهران
 - ✓ تخریب سقف بازار تهران توسط فرمانداری نظامی و تبعید جمعی از بازاریان به جزیره خارک

عاقبت دکتر مصدق: دستگیری، محاکمه در دادگاه نظامی، محکومیت به سه سال زندان و عملاً تا آخر عمر، تحت نظر بودن در احمدآباد، روستایی در اطراف تهران،

انتخابات دوره هجدهم مجلس شورای ملی

شرایط برگزاری انتخاب دور هجدهم: در محیط وحشت و خفقان،

واکنش آیت الله کاشانی و نهضت مقاومت ملی با انتخابات مجلس هجدهم: مخالفت با مجلس فرمایشی که دست ساخته و مطیع حکومت کودتا بود،

روابط ایران و انگلیس پس از کودتای ۲۸ مرداد:

- برقراری مجدد ارتباط میان دولت کودتا و انگلیس
 - ورود کاردار انگلیس «سردنيس رایت» به تهران
 - اعلام برقراری روابط سیاسی طی اعلامیه‌ای توسط دو دولت ایران و انگلیس
- واکنش آیت الله کاشانی به برقراری روابط سیاسی ایران و انگلیس: مخالفت با این اقدام دولت زاهدی

انقصاد قرارداد کنسرسیوم نفت

قرارداد کنسرسیوم نفت: یک قرارداد استعماری بین ایران و چند شرکت نفتی آمریکایی، انگلیسی، فرانسوی و هلندی
هدف قرارداد کنسرسیوم: بهره‌برداری از مخازن نفت ایران توسط حکومت دست نشانده شاه - پرداخت غرامت از سوی ایران به شرکت سابق نفت انگلیس و ایران

(۱) مغایرت این قرارداد با قانون ملی شدن صنعت نفت،

(۲) سیطره بیگانگان بر نفت ایران.

(۳) حضور فزاینده مستشاران آمریکایی

(۴) نفوذ سیاسی، اقتصادی و نظامی آمریکا در ایران

(۵) حل اختلافات آمریکا و انگلیس بر سر مسئله نفت ایران

(۶) از بین رفتن ثمرات مبارزه ملت ایران در جریان نهضت ملی شدن نفت

پیامد قرارداد کنسرسیوم:

دولت حسین علاء

علت برکناری زاهدی: برکناری سپهبد زاهدی، عامل اجرای کودتای ۲۸ مرداد که خود را «تاج بخش» می‌نامید با کمک انگلیس، به علت اشتها به حیف و میل کمک‌های آمریکایی‌ها و بی‌اعتنایی به شاه،
جانشین زاهدی: حسین علاء

پیامد انتصاب حسین علاء به نخست‌وزیری: با روی کار آمدن حسین علاء، وزیر سابق دربار که در برابر شاه و نزدیکان او اراده و اختیاری نداشت، شاه گام مهمی در تحکیم قدرت استبدادی‌اش برداشت و معیار قدرت دولت، شخص او شد.

در واقع همان گونه که یکی از نمایندگان مجلس آن زمان گفته بود: «هرچه اعلیحضرت بیسندند، همان قانون اساسی است.»

ورود نمایندگان مجلس شورای ملی با اراده شاه و دربار به مجلس و عدم تأثیر اراده مردم در انتخابات.

پیمان بغداد

زمان	طرح پیشنهاد	اعضا	هدف	پیامد	مخالف
دوران نخست وزیری علاء	آمریکا بر مبنای نظریه آیزنهاور رئیس جمهور	ابتدا بین کشورهای ترکیه و عراق و سپس پاکستان و ایران	کامل کردن حلقه محاصره شوروی، به بهانه خطر کمونیسم	-نقض بی طرفی با عضویت ایران در این پیمان -امضای قرارداد نظامی دو جانبه با آمریکا -حضور گسترده نظامیان - و مستشاران آمریکایی در ایران و پرداخت هزینه آنها توسط دولت ایران	شهید نواب صفوی رهبر فداییان اسلام

علت مخالفت شهید نواب صفوی رهبر فداییان اسلام با پیمان بغداد: اعتقاد وی به فراهم شدن زمینه سلطه نظامی آمریکا بر ایران با ورود در پیمان بغداد حضور ۴۰ هزار نفر از نیروهای نظامی آمریکایی در ایران در شهریور ۱۳۵۷ و بهره‌مندی از انواع امکانات ایران

تأسیس ساواک

علت تأسیس ساواک توسط آمریکا در ایران: پس از کودتای ۲۸ مرداد، تصمیم آمریکایی‌ها به تبدیل ایران به پایگاه اصلی قدرت خود در منطقه؛

چگونگی تأسیس سازمان ساواک: تصمیم آمریکا برای حفظ منافع خود در ایران و منطقه در نتیجه تشکیل سازمان مخوف ساواک (سازمان اطلاعات و امنیت کشور) با کمک مستشاران آمریکایی به دستور شاه به منظور بقای خود و تبعیت از آمریکا

همسایگی ایران با شوروی، به عنوان رقیب اصلی آمریکا
اهمیت تأسیس ساواک از دیدگاه آمریکا
 حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران

تأسیس ساواک، با هدایت و حمایت سرویس‌های اطلاعاتی آمریکا و انگلیس و سپس با کمک سازمان اطلاعاتی اسرائیل (موساد)، به صورت یک تشکیلات مخوف امنیتی و اطلاعاتی.

اولین رئیس ساواک: سپهبد تیمور بختیار، یکی از بی رحم‌ترین افسران ارتش و فرماندار نظامی تهران

اقدامات ساواک: (نقش ساواک در اداره ایران)

- ✓ گسترده‌ترین نهاد اطلاعاتی و امنیتی از سال ۱۳۳۶ تا ۱۳۵۷ در حکومت محمدرضا شاه
- ✓ نقش مهم در شناسایی و سرکوب گروه‌های مخالف
- ✓ شکنجه جسمی و روحی مخالفان رژیم
- ✓ ایجاد جوّ اختناق، رعب و وحشت،
- ✓ کنترل دولتمردان و نمایندگان مجلسین
- ✓ تأمین منافع آمریکا و انگلیس و سپس اسرائیل
- ✓ مانعی در برابر توسعه شوروی و کمونیسم،

دولت منوچهر اقبال

جانشین حسین علاء : دکتر منوچهر اقبال، وزیر دربار، علت تأسیس احزاب در دوره نخست‌وزیری اقبال: مشکل فقدان مشروعیت و نبود آزادی سیاسی حکومت محمدرضا پهلوی در نتیجه تأسیس احزاب برای جلب افکار عمومی. احزاب دوره نخست‌وزیری دکتر اقبال: حزب ملیون (اکثریت) به رهبری نخست وزیر، دکتر اقبال، و حزب مردم (اقلیت) به رهبری اسدالله علم پیامد تشکیل احزاب دوره نخست‌وزیری دکتر اقبال: از آن به بعد، جنجال‌های سطحی و ساختگی میان دو حزب دولتی در مطبوعات برای سال‌های طولانی به منظور الغای وجود دموکراسی‌های غربی در ایران

سوالات درس ۱۵		ردیف						
کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) <table border="1"> <tr> <td>الف- نخست وزیر بعد از کودتای ۲۸ مرداد (شهریور ۹۹) ۱</td> <td>۱- زاهدی</td> </tr> <tr> <td>ب- رئیس‌جمهور آمریکا و نظریه پرداز خطر کمونیسم شوروی (جشنواره ۱۴۰۲) ۲</td> <td>۲- آیزنهاور</td> </tr> <tr> <td>پ- پیمان بغداد (جشنواره ۱۴۰۲) ۳</td> <td>۳- ترکیه و عراق</td> </tr> </table>			الف- نخست وزیر بعد از کودتای ۲۸ مرداد (شهریور ۹۹) ۱	۱- زاهدی	ب- رئیس‌جمهور آمریکا و نظریه پرداز خطر کمونیسم شوروی (جشنواره ۱۴۰۲) ۲	۲- آیزنهاور	پ- پیمان بغداد (جشنواره ۱۴۰۲) ۳	۳- ترکیه و عراق
الف- نخست وزیر بعد از کودتای ۲۸ مرداد (شهریور ۹۹) ۱	۱- زاهدی							
ب- رئیس‌جمهور آمریکا و نظریه پرداز خطر کمونیسم شوروی (جشنواره ۱۴۰۲) ۲	۲- آیزنهاور							
پ- پیمان بغداد (جشنواره ۱۴۰۲) ۳	۳- ترکیه و عراق							
جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. الف- از حوادث مهم دوران نخست‌وزیری علاء ، پیوستن ایران به پیمان امنیتی بود. (بغداد-سعدآباد) (جشنواره ۱۴۰۲) گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید. الف- کدام گزینه از نتایج قرارداد کنسرسیوم نیست؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. پرداخت غرامت از سوی ایران به شرکت سابق نفت ایران و انگلیس ۲. حل اختلاف آمریکا و انگلیس بر سر نفت ایران ۳. حضور فزاینده مستشاران آمریکایی در ایران ۴. کامل کردن حلقه محاصره شوروی به بهانه خطر کمونیست به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. الف- عضویت ایران در پیمان بغداد کدام سیاست جهانی کشور ما را نقض می‌کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) سیاست بی طرفی ایران ب- سردنيس رايت کاردار انگلستان بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ به چه منظوری به ایران آمد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) برای برقراری روابط سیاسی با ایران								
۲ تعريف اصطلاحات يا مفاهيم تاريخی: الف - قرارداد کنسرسیوم نفت (جشنواره ۱۴۰۲) قرارداد کنسرسیوم نفت یک قرارداد استعماری بود که بین ایران و چند شرکت نفتی آمریکایی، انگلیسی، فرانسوی و هلندی بسته شد (اسامی کشورها دو مورد نوشته شود کافی است).								

	ب- ساواک (جشنواره ۱۴۰۲) تشکل سازمان مخوف (سازمان اطلاعات و امنیت کشور)
۳	توصیف الف- اهمیت تأسیس «ساواک» برای آمریکا از چه جهاتی بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- همسایگی ایران با شوروی، به عنوان رقیب اصلی آمریکا- حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران
۴	مقایسه پدیده‌های تاریخی: نحوه ارتباط حسین علاء و علی امینی نخست وزیران محمدرضا پهلوی با شاه و قدرت‌های بزرگ جهان را با هم مقایسه کنید . (جشنواره ۱۴۰۲) حسین علاء وزیر سابق دربار پهلوی بود و در برابر شاه و نزدیکان او اراده و اختیاری نداشت ، اما علی امینی در دوران تصدی سفارت ایران در آمریکا، بیش از پیش به مقامات آمریکایی نزدیک شده بود و با جان . اف . کندی ارتباط صمیمانه‌ای داشت .
کار بست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت های آن	
۵	➤ جمعیت فدائیان اسلام: فداییان اسلام تشکلی مذهبی، سیاسی و انقلابی بود که در سال ۱۳۳۴ش به همت طلبه جوانی به نام سیدمجتبی نواب صفوی به وجود آمد و تا سال ۱۳۳۴ش نقش مؤثری در رویدادهای سیاسی کشور داشت. هدف این جمعیت برقراری حکومتی بود که اجرای قوانین اسلام را در دستور کار خود قرار دهد. شهرت و تأثیر این جمعیت بیشتر مدیون اقدام های مسلحانه و ترورهای بود که به دست اعضای آن صورت گرفت. آنها نخست احمد کسروی را به اتهام افکار و نوشته های ضدشعیی اش به قتل رساندند ۱۳۳۴ش سپس، عبدالحسین هژیر وزیر دربار را به جرم فساد و خیانت کشتند. قتل رزم آرا یکی دیگر از اقداماتی بود که فداییان اسلام به عهده گرفتند. همراهی و همکاری فداییان اسلام با جبهه ملی و دولت دکتر مصدق خیلی زود به دشمنی تبدیل شد؛ زیرا از نظر فداییان اسلام آن دولت وفادار و مصمم به اجرای قوانین و احکام اسلام نبود . الف: هدف جمعیت فدائیان اسلام چه بود؟ (خرداد ۹۹ معارف) هدف این جمعیت برقراری حکومتی بود که اجرای قوانین اسلام را در دستور کار خود قرار دهد . ب: علت ترور احمد کسروی توسط فدائیان اسلام چه بود؟ به اتهام افکار و نوشته های ضدشعیی
تشریحی (:عمل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)	
۶	هدف از امضای پیمان امنیتی بغداد در دوره نخست وزیری حسین علا چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) این پیمان با هدف کامل کردن حلقه محاصره شوروی به بهانه خطر کمونیسم و بر مبنای نظریه آیزنهاور رئیس جمهور آمریکا تشکیل شد.
۷	یکی از مخالفان سرسخت پیمان بغداد را نام برده و دلیل مخالفت وی را بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) نواب صفوی زیرا معتقد بود که ورود ایران در پیمان بغداد زمینه ساز سلطه نظامی آمریکا بر ایران است .

۸	قرارداد کنسرسيوم نفت (پس از کودتای ۲۸ مرداد سال) ۱۳۳۲ چه نتایجی را به دنبال داشت ؟ (دو مورد از نتایج را بنویسید). (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- این قرارداد که مغایر با قانون ملی شدن صنعت نفت بود، مجدد نفت ایران را زیر سیطره بیگانگان درآورد . ۲- کنسرسيوم اختلافات میان آمریکا و انگلستان را برسر مسئله نفت ایران حل کرد . ۳- همه ثمرات مبارزه ملت ایران در جریان نهضت ملی شدن نفت را بر باد داد . ۴- ایران موظف به پرداخت غرامت به شرکت سابق نفت انگلیس و ایران شد . ۵- تعداد مستشاران آمریکایی در ایران افزایش یافت ، که باعث سلطه آمریکا بر ایران شد . هر مورد ۵/۰ نمره، ذکر دو مورد کافی است .
۹	سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) در تثبیت قدرت محمدرضا شاه پهلوی چه نقشی داشت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- شناسایی و سرکوب گروه‌های مخالف ۲- شکنجه جسمی و روحی مخالفان رژیم ۳- ایجاد جو اختناق، رعب و وحشت ۴- کنترل دولتمردان و نمایندگان مجلس
۱۰	دولت آمریکا به خاطر نگرانی از خطر کمونیست در دوره نخست‌وزیری علاء چه سیاستی در پیش گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) پیوستن ایران به پیمان بغداد
۱۱	نظریه پرداز خطر کمونیسم شوروی در ایران که بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) براساس نظریه آیزنهاور رئیس‌جمهور آمریکا
۱۲	عضویت ایران در پیمان بغداد کدام سیاست جهانی کشور را نقص کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) سیاست بی‌طرفی ایران

درس شانزدهم

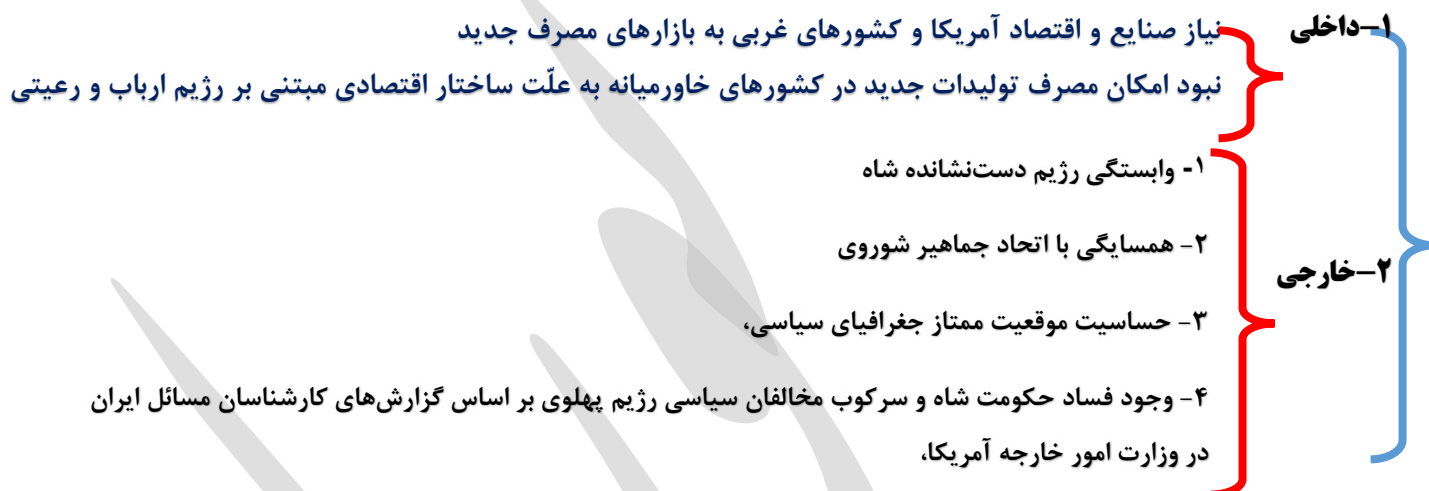
تحول‌های بین‌المللی منطقه‌ای

سیاست خارجی آمریکا در دوره ریاست جمهوری جان اف. کندی در برابر کشورهای توسعه نیافته جهان سوم و خاورمیانه: اجرای اصلاحات اقتصادی-اجتماعی از بالا به پایین با هدف پیشگیری از انقلاب‌های قهرآمیز.

اتحاد برای پیشرفت:

پیشنهاددهنده	کشورهای هدف	علت	نحوه اجرا
جان اف. کندی رئیس-جمهور آمریکا	کشورهای توسعه نیافته جهان سوم و خاورمیانه	پیشگیری از انقلاب‌های قهرآمیز مردمی «انقلاب سرخ» و جلوگیری از فعالیت علیه حکومت‌های دیکتاتور و دست نشانده آمریکا و فراهم شدن زمینه «انقلاب سفید» و جلوگیری از نفوذ کمونیست	مسالمت‌آمیز بدون تغییر نظام دیکتاتوری و استبدادی حاکم بر آن کشورها و در صورت مقاومت مردم استفاده از زور

علت لزوم اجرای سیاست اتحاد برای پیشرفت (اصلاحات اقتصادی-اجتماعی آمریکایی) در ایران:

- اهداف برنامه‌های آمریکا در ایران:
۱. حفظ حکومت پهلوی
 ۲. تداوم سلطه آمریکا
 ۳. دنبال نمودن هدف مقابله با نفوذ شوروی در ایران

نخست‌وزیری شریف امامی

اولین گام شاه در جهت اجرای سیاست آمریکا (برنامه اتحاد برای پیشرفت): انتصاب شریف‌امامی به نخست‌وزیری در سال ۱۳۳۹ و طرح شعارهایی مانند آزادی احزاب و فضای باز سیاسی و اصلاحات اقتصادی (انتصاب شریف امامی در ۱۳۳۹ به نخست‌وزیری و طرح شعارهای: ۱- آزادی احزاب ۲- فضای باز سیاسی ۳- اصلاحات اقتصادی، برای استقبال از سیاست‌های آمریکا) انتخاب شریف امامی: حاصل توافق شاه و انگلستان با استفاده از فرصت انتخابات ریاست جمهوری آمریکا.

علت برکناری شریف‌امامی (انتصاب امینی به نخست‌وزیری):

- ۱- عدم اعتماد کندی رئیس جمهوری آمریکا به شاه و شریف امامی برای اجرای برنامه‌هایش در ایران
 - ۲- برقراری روابط با برخی از رجال ایران توسط آمریکا، در این زمان، برای هموار کردن سیاست‌های خود در ایران،
 - ۳- درخواست آمریکا در برکناری شریف‌امامی و روی کار آمدن علی امینی
- علت انتخاب علی امینی توسط آمریکا برای اجرای اصلاحات: ارتباط نزدیک علی امینی در دوران تصدی سفارت ایران در آمریکا به مقامات آمریکایی و کندی

اصلاحات دوره نخست‌وزیری علی امینی

اجرای سیاست‌های پیش‌بینی شده آمریکا در ایران: با روی کار آمدن علی امینی

اقدامات علی امینی	هدف	مهم‌ترین اقدام
۱- مبارزه با فساد اداری	۱- جلوگیری از سقوط رژیم پهلوی	انحلال مجلس‌های شورای ملی و سنا
		هدف: برداشتن موانع از سر راه- انجام نقشه‌هایش

هدف: ۱- معرفی آنان به عنوان مفسدان اقتصادی و سیاسی رژیم پهلوی ۲- جلوگیری از تعمیق اعتراضات اجتماعی و مردمی علیه آمریکا ۳- جاه طلبی‌های شخصی خود و ارتباط مستقیم با آمریکا و نگرانی شاه از این اقدام مستقلانه	دستگیری تعدادی از سران حکومت از نظامیان عالی رتبه گرفته تا مقام های اقتصادی	۲- جلوگیری از سقوط رژیم پهلوی	
	تصویب قانون اصلاحات ارضی در هیئت دولت در سال ۱۳۴۰ و شروع آن از منطقه آذربایجان	تغییر زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی کشور	۲- اصلاحات ارضی

پیامد اجرای اصلاحات توسط علی امینی: نگرانی شاه از ناحیه او. مسافرت محمد رضا شاه در فروردین ۱۳۴۱ به همراه اسدالله علم به آمریکا و کسب رضایت آمریکا با کمک انگلستان در برکناری امینی و اجرای اصلاحات مورد نظر آمریکا توسط شخص شاه

سوالات درس ۱۶	ردیف
جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر نمایید.	
الف- جیمی کارتر رئیس جمهور آمریکا در سال ۱۳۵۵ برای کاهش تنفر عمومی از سیاستهای آمریکا به شعار متوسل شد. (دفاع از حقوق بشر) (خرداد ۹۸ معارف)	
ب- اصلاحات ارضی در سال ۱۳۴۰ در زمان نخست وزیری..... آغاز شد. (علی امینی - اسدالله علم) (دی ۱۴۰۱ معارف) پ- قانون اصلاحات ارضی که در بهمن ۱۳۴۰ در هیئت دولت به تصویب رسیده بود، از منطقه..... شروع شد. (آذربایجان - فارس) (جشنواره ۱۴۰۲) گزینه مناسب را انتخاب کنید.	
الف- نخستین مرحله برنامه اصلاحی آمریکا در دوره محمدرضا شاه پهلوی چه بود؟ (شهریور ۱۴۰۲) ۱. فضای باز سیاسی ۲. اصلاح قانون انتخابات ۳. اجازه حق رای به زنان ۴. اصلاحات ارضی ب- قانون « اصلاحات ارضی در دوره رژیم پهلوی دوم از کدام منطقه کشور شروع شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. خراسان ۲. فارس ۳. مازندران ۴. آذربایجان به سوالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید.	
الف- نخستین مرحله برنامه‌های اصلاحی آمریکا در ایران پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ ه. ش کدام برنامه بود؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) اصلاحات ارضی ب- اصلاحات از بالا به پائین با چه عنوانی در کشورهایی که در معرض خطر کمونیسم بودند اجرا می‌شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) اتحاد برای پیشرفت	
۲- مقایسه پدیده‌های تاریخی:	

الف- نحوهٔ ارتباط حسین علاء و علی امینی نخست وزیران محمدرضا پهلوی با شاه و قدرت‌های بزرگ جهان را با هم مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) حسین علاء وزیر سابق دربار پهلوی بود و در برابر شاه و نزدیکان او اراده و اختیاری نداشت. اما علی امینی در دوران سفارت ایران در آمریکا، بیش از پیش به مقامات آمریکایی نزدیک شده بود و با جان. اف. کندی ارتباط صمیمانه ای داشت.	۳ اظهار نظر و قضاوت: الف- به نظر شما، چرا اجرای سیاست «اتحاد برای پیشرفت» توسط آمریکا دربارهٔ ایران از اهمیت خاصی برخوردار بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا رژیم دست نشانده شاه وابسته و متحد آمریکا بود و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیتی حساس و تعیین کننده قرار داشت. ب- به نظر شما، چرا دولت آمریکا انجام اصلاحات اقتصادی- اجتماعی در ایران را ضروری می دانست؟ (جشنواره ۱۴۰۲) کارشناسان مسائل ایران در وزارت امور خارجهٔ آمریکا، گزارش‌هایی از وضعیت فساد حکومت شاه و سرکوب مخالفان سیاسی رژیم پهلوی تهیه کردند که نشان میداد وجود یک سلسله اصلاحات اقتصادی- اجتماعی در ایران ضروری است. علاوه بر این، صنایع و اقتصاد آمریکا و کشورهای غربی نیازمند بازارهای مصرف جدیدی بود و کشورهای خاورمیانه به علت ساختار اقتصادی مبتنی بر رژیم ارباب و رعیتی، امکان مصرف تولیدات جدید را نداشت. به باور زمامداران آمریکا، اصلاحات اقتصادی و اجتماعی می توانست ضمن جلوگیری از انقلاب سرخ و کاهش خطر کمونیسم، زمینهٔ ایجاد انقلاب سفید را فراهم آورد و از گسترش فعالیت‌های مردمی علیه حکومت‌های دیکتاتوری و دست نشاندهٔ آمریکا جلوگیری کند. کلید واژه‌ها: فساد حکومت شاه و سرکوب مخالفان سیاسی، نیاز به بازار مصرف برای کشورهای غربی، زمینه سازی انقلاب سفید. توضیح هر یک از موارد فوق حائز دریافت نمرهٔ کامل می باشد (نظر مصحح صائب است)
توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی	
۴ الف- نخستین مرحله برنامه های اصلاحی حکومت پهلوی در دوران نخست وزیری علی امینی با چه عنوانی آغاز شد؟ (خرداد ۱۴۰۲) اصلاحات ارضی ب- علی امینی در دوره نخست وزیری خود چه اقداماتی انجام داد؟ (دو مورد از اصلاحات حکومت پهلوی در دوره علی امینی را ذکر کنید. - علی امینی، برای جلوگیری از قیام‌های مردمی علیه آمریکا در ایران چه کرد؟ جشنواره ۱۴۰۲) ۱- انحلال مجلس‌های شورای ملی و سنا- ۲- به دنبال آن دستگیری جمعی از سران حکومت به بهانه مفسد اقتصادی و سیاسی ۳- تصویب قانون اصلاحات ارضی	کار بست مدارک و شواهد تاریخی (نقشه ها، نمودارها، آثار و بناها، اسناد و متون) استخراج و استنباط دلالت های آن
۵ پیام کندی پیام کندی، رئیس جمهور، به کنگرهٔ آمریکا به نقل از روزنامهٔ اطلاعات مورخ ۶ خرداد ۱۳۴۰ با عنوان: کندی، طرفدار انقلاب دموکراتیک پیمانهای نظامی نمی تواند به کشورهایی که بی عدالتی اجتماعی و هرج و مرج اقتصادی راه خرابکاری را در آنها باز کرده کمک... نماید. آمریکا نمی تواند به مشکلات کشورهای کم رشد فقط از نظر نظامی توجه کند. این امر خاصه در مورد کشورهای کم توسعه که به میدان بزرگ مبارزه تبدیل شده اند، صادق است. ما می خواهیم در این کشورها امیدواری پدید آید. پیمانهای نظامی نمی توانند به مللی که بی عدالتی اجتماعی	۹۶

	و هرج و مرج اقتصادی مشوق قیام و رخنه و خرابکاری { در آنها} است، کمک کنند. ماهرانه ترین مبارزات ضدپارتیزانی نمی تواند در نقاطی که مردم محلی کاملاً گرفتار بینوایی هستند و به این جهت از پیشرفت خرابکار نگرانی ندارند، با موفقیت روبه رو گردد (روحانی، بررسی و تحلیلی از نهضت امام خمینی، ج 1، ص 120) الف- آمریکا برای نفوذ در دیگر کشورها و پیشبرد اهداف خود از چه رو شهایی استفاده می کرد؟ (دی ۱۴۰۰، معارف) برنامه های اصلاحی یا انقلاب دموکراتیک ب- به نظر شما اهداف آمریکا از اجرای برنامه های اصلاحی در دیگر کشورها چه بود؟ پیشگیری از بروز انقلاب یا خرابکاری
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸نمره)	
۶	دو مورد از اهداف آمریکا در اجرای برنامه های پیشنهادی خود در ایران را بنویسید. (شبه نهایی) حفظ حکومت پهلوی - تداوم سلطه آمریکا - مقابله با نفوذ شوروی
۷	به چه دلایلی اجرای سیاست آمریکایی اتحاد برای پیشرفت در مورد ایران از اهمیت خاصی برخوردار بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا رژیم دست نشانده شاه وابسته به آمریکا بود و به دلیل همسایگی با اتحاد جماهیر شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیایی سیاسی در وضعیتی حساس و تعیین کننده قرار داشت.
۸	شاه در شهریور ۱۳۳۹، با منصوب کردن «شریف امامی» به نخست وزیری، با طرح چه شعارهایی به استقبال از سیاست های جدید آمریکا رفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) آزادی احزاب، فضای باز سیاسی، اصلاحات اقتصادی
۹	اصلاحات دوره نخست وزیری علی امینی را بیان کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) (به طور فهرست وار اقدامات دوره نخست وزیری علی امینی را بنویسید. قسمت توصیف) درخواست انحلال مجلس های شورای ملی و سنا و اجرای قانون اصلاحات ارضی.
۱۰	هدف آمریکا از انجام اصلاحات در کشورهای توسعه نیافته چه بود؟ این اصلاحات با چه عنوانی و در چه کشورهایی اجرا شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) با هدف پیشگیری از انقلاب های قهرآمیز - با عنوان اتحاد برای پیشرفت - کشورهای که در معرض کمونیسم بودند.
۱۱	چرا به باور زمامداران آمریکا انجام اصلاحات اقتصادی و اجتماعی در ایران ضروری بود؟ توضیح دهید. (جشنواره ۱۴۰۲) به باور زمامداران آمریکا، اصلاحات اقتصادی و اجتماعی می توانست ضمن جلوگیری از «انقلاب سرخ» را فراهم آورد و از گسترش فعالیت های «انقلاب سفید» و کاهش خطر کمونیسم، زمینه ایجاد مردمی علیه حکومت های دیکتاتور و دست نشانده آمریکا جلوگیری کند.
۱۲	چرا کشور آمریکا برای انجام اصلاحات در ایران سیاست مبارزه با فساد اداری را دنبال می کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) جلوگیری از سقوط رژیم پهلوی و افتادن حکومت ایران به دست کمونیست ها

دولت اسدالله علم

زمان اجرای اصلاحات آمریکایی توسط شاه: با رحلت آیت الله بروجردی مرجع بزرگ تقلید شیعیان جهان در فروردین ماه ۱۳۴۰

علت اجرای اصلاحات پس از وفات آیت الله بروجردی: تصور شاه در نبودن جانشینی مرجع یا مراجع تقلید به جای آیت الله بروجردی در نتیجه مناسب بودن زمان برای اجرای اصلاحات مورد نظر آمریکا
علت برکناری علی امینی: رقابت شاه با امینی: در تیر ماه ۱۳۴۱ برکناری امینی توسط شاه به بهانه اختلاف بر سر بودجه نظامی

جانشین امینی: اسدالله علم یکی از نزدیکان شاه

مهم‌ترین اقدامات شاه پس از وفات آیت الله بروجردی: ۱- اجرای اصلاحات آمریکایی ۲- برکناری علی امینی از نخست‌وزیری و انتصاب علم ۳- تصمیم به تغییر قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی در غیاب مجلس شورای ملی

تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی

قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی: تصویب در اولین دوره مجلس شورای ملی به منظور تشکیل شوراهای استان و شهرستان و عدم تغییر آن تا زمان نخست‌وزیری اسدالله علم
مهم‌ترین تغییرات و اصلاحات قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی: **در مهر ۱۳۴۱ توسط هیئت دولت دوره نخست-وزیری علم، ۱- برداشتن شرط مسلمان بودن از شرایط انتخاب شوندگان ۲- حذف سوگند به قرآن مجید**

اولین مرحله فعالیت سیاسی امام خمینی: اعتراض به اصلاحات قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی

واکنش‌ها به اصلاحات قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی: ۱- اعتراض علما ۲- اعتراض مردم مسلمان ایران
۱- اعتراض علما: دعوت علمای طراز اول قم به نشست‌ها و گفت‌وگوهای متعدد برای لغو این تصویب‌نامه. تشریح نقشه‌های استعمار و توطئه‌های آنها توسط امام، یادآوری مسئولیت علما در قبال صیانت از اسلام و استقلال کشور و دعوت از ایشان در ارسال تلگرام به شاه، جهت لغو فوری تصویب‌نامه مذکور.
نتیجه مبارزه پی‌گیر امام خمینی، مراجع تقلید و دیگر علما: عقب‌نشینی شاه و دولت و اعلام لغو تصویب‌نامه در نتیجه شکست شاه در اجرای سیاست اسلام‌زدایی

اولین پیروزی سیاسی ملت ایران به رهبری امام خمینی بعد از کودتای ۲۸ مرداد: نهضت دو ماهه روحانیون، مبارزه با تغییر قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی

کناره‌گیری برخی از علمای قم از ادامه مبارزه و کافی دانستن این اقدام، اما ادامه مبارزه توسط امام خمینی با هوشیاری کامل

اقدامات امام بعد از لغو تصویب‌نامه: تشریح اهداف پشت پرده رژیم پهلوی و افشای ماهیت دخالت آمریکا و صهیونیسم در امور مملکت. اعلام خطر اسرائیل و صهیونیست‌ها و در خطر قراردادن اسلام و استقلال مملکت و اقتصاد ایران در اعلامیه‌ها و سخنرانی بعدی خود و ادامه مبارزه تا رفع این خطر

هدف امام خمینی: با استفاده از فرصت به وجود آمده ایجاد مبارزه دامن‌داری برای **سرنگونی رژیم وابسته شاه و قطع سلطه آمریکا و اسرائیل و تشکیل حکومت مستقل و مردمی.**

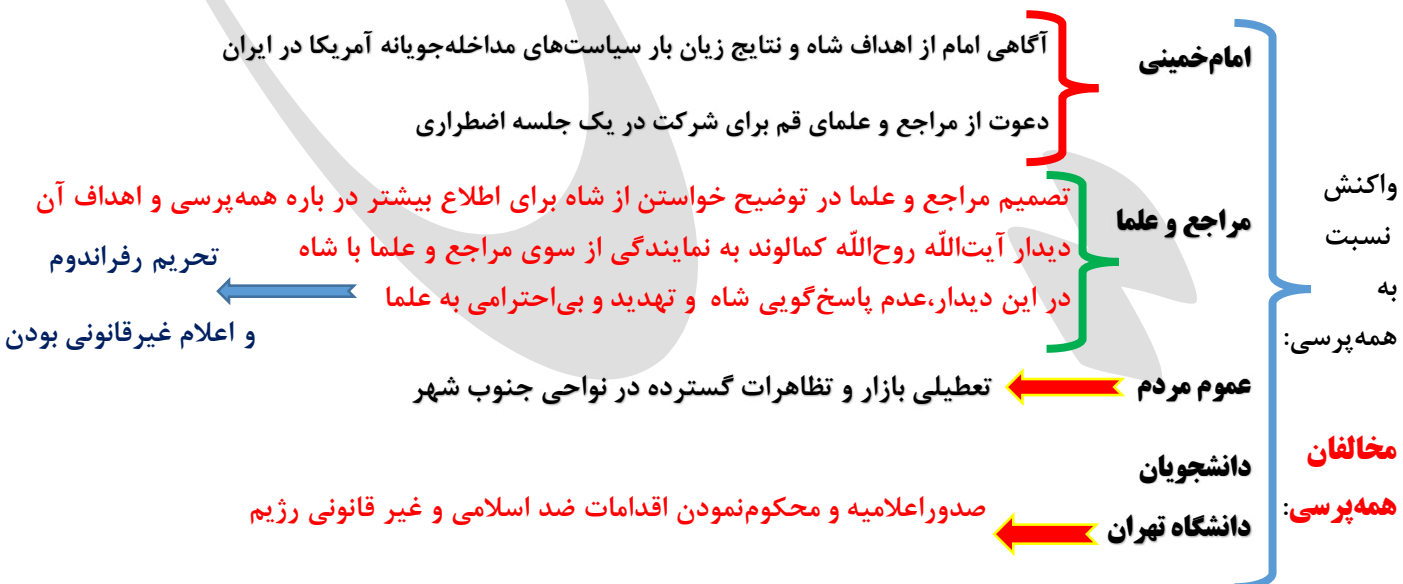
علت اعتراض امام به این تصویب نامه:

- ✓ تضعیف اسلام
- ✓ افزایش حضور بهائیان در حکومت
- ✓ نقش استعمار و توطئه های آنها
- ✓ دفاع از اسلام و استقلال کشور
- ✓ شکست سیاست های اسلام زدایی شاه
- ✓ افشای ماهیت دخالت های آمریکا و صهیونیسم در امور مملکت
- ✓ اعلام خطر نسبت به صهیونیسم
- ✓ مبارزه برای سرنگونی رژیم شاه
- ✓ قطع سلطه آمریکا و اسرائیل
- ✓ تشکیل حکومت مستقل و مردم

انقلاب سفید

انقلاب سفید (انقلاب شاه و مردم): اجرای یک سلسله تغییرات و اصلاحات اقتصادی و اجتماعی توسط شاه در جهت خواست آمریکایی ها برای جلوگیری از نفوذ شوروی در ایران، ابتدا در شش اصل مطرح و به همه پرسی گذاشته و سپس ۱۳ اصل دیگر به آن افزوده شد. با نخست وزیری امینی و علم آغاز شد. اولین گام آن اصلاحات ارضی بود.

زمان اجرای انقلاب سفید: بعد از لغو تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی، در اثر فشار آمریکا، تصمیم شاه به رأی گیری برای اصول شش گانه انقلاب

علت مخالفت علما و امام با همه‌پرسی و پیامد آن:

- ۱- گسترش وابستگی کشور
- ۲- نابودی بنیادهای اقتصادی
- ۳- اسلام زدایی

اتشار اعلامیه علیه همه‌پرسی توسط: امام خمینی، آیت‌الله گلپایگانی، آیت‌الله مرعشی نجفی و آیت‌الله خوانساری

واکنش رژیم در مقابل تظاهرات مردمی:

- ۱- اشغال نظامی تهران برای کنترل اوضاع.
- ۲- سرکوب مردم
- ۳- هجوم به دانشگاه تهران
- ۴- دستگیری تعدادی از روحانیون و زندانی کردن ایشان

علت سفر شاه به قم در روز چهارم بهمن ماه ۱۳۴۱: سخنرانی در این شهر که کانون اصلی مخالفان بود، به منظور

اثبات یکپارچه نبودن علما در مخالفت با اصول شش‌گانه

واکنش علما در مقابل مسافرت شاه در ۴ بهمن ۴۱: تحریم استقبال از شاه و حضور در مراسم توسط علمای قم به رهبری امام خمینی

واکنش مردم در تحریم استقبال از شاه: تعطیلی کامل شهر قم

واکنش شاه: با مشاهده این حوادث طی نطقی، توهین به روحانیت و اسلام

انتخابات انقلاب سفید: با وجود تحریم انتخابات، برپایی همه‌پرسی فرمایشی با اعمال فشار و خشونت، در ۶ بهمن ۱۳۴۱

موافقان همه‌پرسی: رئیس جمهور آمریکا و ملکه انگلیس و تبریک این فرزندوم به شاه

نتایج برگزاری همه‌پرسی: چند روز بعد، اجرای تصویب‌نامه لغو شده انجمن‌های ایالتی و ولایتی به صورت ماده اصلاحی قانون انتخابات و اعتراض امام خمینی، و اعلام بی‌اعتباری از نظر قانون اساسی و شرع.

سوالات درس ۱۷

ص	غ	جمله‌های درست یا نادرست را مشخص نمایید.
ص	غ	الف- با انتشار اعلامیه‌های امام و تعدادی از علما، مبنی بر غیر قانونی خواندن فرزندوم فرمایشی اصول شش‌گانه؛ مردم تهران و قم به تظاهرات پرداختند. (خرداد ۹۸)
ص	غ	ب- نتیجه انقلاب سفید شاه نابودی اقتصادی ایران و وابستگی به بیگانه بود. (دی ۹۹)

جاهای خالی را با واژه‌های داده شده، پر نمایید.

الف- در ادامه اجرای اصلاحات شاه اصول شش‌گانه ای را با عنوان مطرح کرد و آن را به تصویب دولت رساند. (انقلاب سفید) (خرداد ۹۸ معارف)

ب- اولین مرحله فعالیت سیاسی و مبارزه امام خمینی علیه رژیم شاه اعتراض به تصویب نامه بود. (انجمن‌های ایالتی-ولایتی- اصول ششگانه) (دی ۹۸ معارف)

به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

الف- اولین پیروزی سیاسی ملت ایران به رهبری امام خمینی بعد از کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)
لغو لایحه انجمن‌های ایالتی ولایتی

تعریف اصطلاحات

۲	الف- انقلاب سفید (جشنواره ۱۴۰۲) تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی مقدمه اجرای حرکتی در جهت خاص آمریکا برای جلوگیری از نفوذ شوروی در ایران بود که بعدها از سوی شاه و دربار انقلاب سفید نام گرفت.
۳	اظهار نظر الف- به نظر شما، چرا امام خمینی با تصویب نامه انجمن‌های ایالتی-ولایتی مخالفت کرد؟ (خرداد ۱۴۰۱) چون این تصویب نامه موجب تضعیف اسلام + و افزایش نفوذ بهائیان در حکومت می شد ب- به نظر شما، علت اعتراض امام خمینی (ره) به تصویب نامه انجمن‌های ایالتی-ولایتی چه بود؟ (شهریور ۱۴۰۰) - امام خمینی (ره) معتقد بود که این تصویب نامه موجب تضعیف اسلام و افزایش حضور بهائیان در حکومت می شود. پ- به نظر شما، چرا امام خمینی با تصویب نامه انجمن‌های ایالتی-ولایتی مخالفت کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به دلیل نقش استعمار و توطئه های آنها - دفاع از اسلام و استقلال کشور - شکست سیاست‌های اسلام زدایی شاه - افشای ماهیت دخالت‌های آمریکا و صهیونیسم در امور مملکت - اعلام خطر نسبت به صهیونیسم - مبارزه برای سرنگونی رژیم شاه - قطع سلطه آمریکا و اسرائیل و تشکیل حکومت مستقل و مردم (چهار مورد کافی است). ت- به نظر شما، علت مخالفت امام خمینی با اجرای اصلاحات آمریکایی یب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی و انقلاب سفید چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا بر اساس تصویب نامه انجمن‌های ایالتی ولایتی شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید از شرایط انتخاب شوندگان و انتخاب کنندگان حذف می شد برای انتخابات شوراهای استان و شهرستان و این موجب تضعیف دین اسلام می گشت از طرفی دیگر اجرای اصلاحات اصول ششم ششگانه موسوم به انقلاب سفید موجب نفوذ بیشتر آمریکا در ایران تحت استعمار قرار گرفتن کشور می شد. کلید واژه حذف شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید، تضعیف اسلام، نفوذ بیشتر آمریکا، تحت استعمار قرار گرفتن
تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده های تاریخی (۸ نمره)	
۴	اجرای انقلاب سفید در ایران توسط رژیم پهلوی، چه نتایجی را در سال ۱۳۴۱ ه . ش نشان می داد؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) نابودی اقتصاد ایران ؛ وابستگی به بیگانگان
۵	تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه تغییری در انتخابات انجمن ها ایجاد نمود. (در زمان پهلوی در قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه تغییراتی ایجاد شد. (خرداد ۹۹، دی ۹۷ و ۱۴۰۱ معارف، جشنواره ۱۴۰۲) ۱. برداشتن دو قید مسلمان بودن و مرد بودن از شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان ۲. حذف قید سوگند خوردن به قرآن مجید و تبدیل آن به سوگند خوردن به کتاب آسمانی

۶	چرا امام به تصویب نامه انجمن ایالتی - ولایتی اعتراض نمود. (خرداد ۹۸ معارف) موجب تضعیف اسلام و افزایش نفوذ بهائیان در حکومت می‌شد
۷	مهمترین برنامه‌های آمریکا در سالهای پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا اوایل دهه ۱۳۴۰ برای تسلط بر ایران چه بود. (ذکر دو مورد کافیست) (خرداد ۹۹، شهریور ۹۹، خرداد ۱۴۰۱ قسمت توصیف) ۱. پیوستن ایران به پیمان بغداد (سنتو)، ۲. تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک)، ۳. اعطای کمک های نظامی و مالی به ایران ۴. اجرای بعضی اصلاحات در کشور ما.
۸	چرا امام خمینی با تصویب نامه انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی به مخالفت پرداختند؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) از دیدگاه حضرت امام، این تصویب‌نامه موجب تضعیف اسلام و افزایش حضور بهائیان در حکومت می‌شد.
۹	پس از لغو تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی، شاه در اثر فشار آمریکا، اعلام کرد چه قصدی دارد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) شاه اعلام کرد قصد دارد اصول ششگانه به اصطلاح انقلاب سفید را به نظرخواهی بگذارد.
۱۰	علت و نتیجه مخالفت امام خمینی و علما با تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی را بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) امام خمینی و علما این قانون را ضد اسلامی (سیاست اسلام زدایی) و در جهت خواست آمریکایی‌ها می‌دانستند پیگیری‌های فراوان خواهان لغو کامل این تصویب‌نامه شدند.
۱۱	مخالفت امام خمینی و سایر علما با تصویب‌نامه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه نتیجه‌ای به همراه داشت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) مبارزه‌ی پیگیر امام خمینی، مراجع تقلید و دیگر علما سرانجام شاه و دولت را وادار به عقب نشینی و اعلام لغو تصویب نامه کرد .

درس هجدهم

حمله به فیضیه

علت تحریم نوروز ۱۳۴۲، توسط امام خمینی: اعلام عزای عمومی در اعتراض به سیاست‌های رژیم پهلوی، و حمایت مراجع و علما، از او

حمله به فیضیه: دوم فروردین ماه، در جریان برگزاری مراسم عزاداری شهادت حضرت امام صادق (ع)، حمله نیروهای ساواک و کماندوهای شاه در لباس غیرنظامی به مدرسه فیضیه قم و شهید و زخمی کردن عده‌ای از روحانیان. شکستن درهای حجره‌ها و پاره کردن و به بیرون ریختن قرآن‌ها و کتاب‌ها. حتی حمله به مجروحان بستری شده این ماجرا در بیمارستان قم و دستگیری ایشان.

هم زمان با این فاجعه: حمله به مدرسه طالبیه تبریز و جراحت و شهادت چند تن در این حادثه

هدف رژیم، از یورش به مدرسه فیضیه: ایجاد ارباب و وحشت. (بعد از تحریم همه‌پرسی توسط علما)

واکنش امام در مقابل حمله به فیضیه:

۱- سرزنش شاه در اعلامیه خود

۲- مساوی دانستن شاه دوستی با غارتگری، جنایت و تجاوز به احکام

۳- به نام ملت، استیضاح نخست‌وزیر

۴- حرام کرن تقیّه و سکوت در مقابل حکومت

اعلامیه امام: «ناراحت نشوید، مضطرب نگردید، ترس و هراس را از خود دور کنید. دستگاه حاکمه با ارتکاب این جنایت، خود را رسوا و مفتضح ساخت و ماهیت چنگیزی خود را به خوبی نشان داد ... ما پیروز شدیم، ما از خدا خواستیم که این دستگاه ماهیت خود را بروز دهد و خود را رسوا کند. من اکنون قلب خود را برای سرنیزه های مأمورین شما حاضر کرده‌ام»

پیامد حادثه خونین فیضیه: برخلاف انتظار رژیم، جدّی و آشکارتر شدن مبارزه

واکنش علما در مقابل حادثه فیضیه: اعتصاب یک هفته‌ای روحانیون تهران، قم، مشهد، اصفهان، شیراز و برخی از دیگر شهرستان‌ها به منظور ابراز همدردی و پشتیبانی از حوزه علمیه قم و عدم برگزاری نماز جماعت

قیام پانزده خرداد

علت دستگیری امام در عاشورای ۴۲: در عصر عاشورای سال ۱۳۸۳ ق. مطابق با سیزدهم خرداد ۱۳۴۲، سخنرانی امام خمینی در مدرسه فیضیه درباره مسائل سیاسی روز،

گسترده‌گی اعتراض مردمی و حمایت از امام خمینی با استناد به گزارش مأمور ساواک گزارش مأمور ساواک: «در تاریخ قم چنین جمعیتی دیده نشده‌است. خمینی را مثل امام وارد کردند و تمام جمعیت آن چنان صلوات فرستاد که تا دو کیلومتر صدای آنها شنیده می‌شد.»

چگونگی دستگیری امام: یک روز پس از سخنرانی امام علیه رژیم و مسائل سیاسی روز، در بامداد چهاردهم خرداد، دستگیری امام خمینی در خانه خود و انتقال به تهران.

همزمان: دستگیری چند تن دیگر از علمای شهرستان‌ها

واکنش مردم در مقابل (پیامد) انتشار خبر دستگیری امام: با انعکاس خبر دستگیری امام خمینی، در پانزدهم خرداد تشکیل موجی عظیم از اعتراض مردمی در قم. به دنبال آن، تظاهرات اعتراض آمیز در تهران و شهرستان های ورامین، مشهد، قزوین، کاشان، شیراز، تبریز و اصفهان و چند شهر دیگر

خواسته مردم: آزادی امام خمینی.

نخست‌وزیر ایران در قیام ۱۵ خرداد: اسدالله علم،

واکنش رژیم در مقابل تظاهرات مردم در حمایت از امام و اعتراض به دستگیری ایشان: صدور فرمان کشتار بی رحمانه مردم توسط علم به دستور شاه.

علت اعلام حکومت نظامی در تهران و قم: تظاهرات بسیار گسترده در تهران و قم،

قیام ۱۵ خرداد در قم:

- با اعلام حکومت نظامی، ورود تانک‌ها و مسلسل‌های سنگین به خیابان.

- پرواز هواپیماهای نظامی بر فراز شهر قم.

- حضور چشم‌گیر زنان در تظاهرات اعتراض آمیز قم.

- حضور آیت الله مرعشی نجفی در میان تظاهرکنندگان و سخنرانی وی: «نخواهیم گذاشت آسیبی به خمینی عزیزمان برسد»

- حرکت روحانیون به سمت حرم

- افزایش درگیری و صدای رگبار مسلسل‌ها.

- محاصره تظاهرکنندگان توسط مأموران و به شهادت رساندن ایشان. تنها در یک کوچه شهادت و مجروح شدن تعداد ۳۲ نفر.

- حمل اجساد شهدا در کامیون‌های نظامی به مقصدی نامعلوم.

قیام ۱۵ خرداد در تهران:

- ✓ در تهران، تعطیلی بازار
- ✓ حضور گسترده مردم در خیابان‌ها
- ✓ تعطیلی دانشگاه تهران توسط دانشجویان با شنیدن خبر دستگیری امام خمینی
- ✓ اعلام شعار مرگ بر دیکتاتور،
- ✓ درخواست آزادی امام خمینی
- ✓ حمله نیروهای انتظامی
- ✓ حرکت دسته‌ای از تظاهرکنندگان به سمت ایستگاه رادیو در جنوب شهر تهران
- ✓ با ورود گارد شاهنشاهی، شروع قتل عام صدها نفر از مردم

اعتراف اسدالله علم، نخست‌وزیر، درباره کشتار مردم در ۱۵ خرداد در صدور فرمان تیراندازی توسط شاه و پشتیبانی از قتل عام مردم.

عدم تأسف شاه از بابت دستور تیراندازی در واقعه ۱۵ خرداد

علت سرکوب ۱- نبود برنامه برای تظاهرات

قیام توسط رژیم: ۲- حرکت اعتراض آمیز خودجوش مردم (بدون سازماندهی)

در نتیجه موفقیت دولت در سرکوب تظاهرکنندگان

نظر ارتشبد فر دوست، یکی از نزدیک‌ترین مشاوران امنیتی شاه: فرار شاه در آن روز در صورت ادامه تظاهرات توسط تظاهرکنندگان،

پس از سرکوب و کشتار مردم در قیام ۱۵ خرداد: آغاز دستگیری‌ها و تبعیدها در سراسر کشور و دستگیری و تبعید یاران امام خمینی یکی پس از دیگری و تیرباران جوانمردانی چون طیب حاج رضایی و حاج اسماعیل رضایی که پیش‌تاز تظاهرات مردم جنوب تهران،

- خاموش کردن شعله‌های قیام ۱۵ خرداد و درهم شکستن قیام عشایر فارس و اعدام سران آنها که به پشتیبانی از نهضت امام خمینی و روحانیت برخاستند، در نتیجه احساس موفقیت در انجام اصلاحات مورد نظر آمریکا در محمدرضا شاه

دستاوردهای قیام ۱۵ خرداد

- ۱- بسیج توده‌های مختلف مردم به رهبری امام خمینی در صحنه مبارزه علیه رژیم دست‌نشانده پهلوی
- ۲- توجه به مبارزه به عنوان یک تکلیف الهی
- ۳- افزایش رشد سیاسی در میان حوزه‌های علمیه و روحانیت و گرایش بیشتر روشنفکران و دانشگاهیان به ارزش‌های اسلامی به عنوان برافروزنده مشعل مبارزات و پیوستگی دین و سیاست
- ۴- عدم اصلاح رژیم شاه از طریق مسالمت‌آمیز و در چارچوب قانون اساسی و مبارزه مستمر با نظام استبدادی و وابسته (تغییر هدف مبارزه به سرنگونی شاه)
- ۵- ادامه مبارزه تا پیروزی در ۲۲ بهمن ۵۷
- ۶- ابعاد ضد استعماری و ضد استبدادی قیام ۱۵ خرداد

دولت حسنعلی منصور

جانشین اسدالله علم: حسنعلی منصور

ویژگی مهم دوره نخست‌وزیری منصور: روی کار آمدن سیاست‌مداران وابسته به آمریکا و دخالت آمریکا در روی کار آمدن منصور در نتیجه نگرانی دولتمردان حامی سیاست‌های انگلیس در ایران اولین اقدام منصور پس از دستیابی به قدرت: تغییرهای گسترده در عرصه مدیریت کشور
علت آزاد نمودن امام در ۱۷ فروردین ۴۳:

الف-شاه: **جلب رضایت امام خمینی** ← **امام خمینی همچنان بر استمرار مبارزه پافشاری کرد**
ترس از رویارویی با قیامی دیگر
ب-منصور: نیاز دولت منصور به آرامش برای انجام سیاست‌هایش.

بازگشت کاپیتولاسیون

قانون کاپیتولاسیون: تصویب در دوره نخست‌وزیری منصور

علت: افزایش حضور آمریکایی‌ها و مستشاران و نظامیان آنها در ایران
مراحل:

- ✓ تقدیم لایحه‌ای توسط دولت منصور به مجلس شورا مبنی بر درخواست مصونیت قضایی برای مستشاران و نظامیان آمریکایی و خدمتکاران آنها (قبلاً در دولت علم تنظیم و تصویب شده بود)
- ✓ ابتدا تصویب توسط نمایندگان مجلس سنا
- ✓ در جلسه نیمه شب بیست و یکم مهر ۱۳۴۳، تصویب این لایحه با تطمیع و تهدید، بی سروصدا. در مجلس شورای ملی و تبدیل لایحه کاپیتولاسیون به قانون
- پس از قرارداد کاپیتولاسیون: اعطای وام دو بیست میلیون دلاری به ایران برای خرید اسلحه توسط آمریکایی‌ها
- واکنش امام خمینی در مقابل کاپیتولاسیون:**

اطلاع وی از طریق یکی از کارمندان دبیرخانه مجلس از تصویب لایحه کاپیتولاسیون، سخنرانی بسیار مهیج علیه آمریکا و اسرائیل و شاه که به قول یکی از محققان آمریکایی یکی از مهم‌ترین بیانات سیاسی در ایران در این قرن بود،

پیامد سخنرانی امام در قضیه کاپیتولاسیون: دستگیری امام خمینی در نیمه شب سیزدهم آبان ۴۳ توسط رژیم در خانه مسکونی‌اش، به دنبال اعتراض شدید و تند امام خمینی به تصویب لایحه کاپیتولاسیون، با برقراری حکومت نظامی در تهران و قم و انتقال به تهران و تبعید به ترکیه

واکنش مردم ایران به تبعید امام خمینی

- ❖ برگزاری تظاهرات و اعتصابات و بازتاب جهانی و واکنش شخصیت‌های علمی و سیاسی و دانشجویان ایرانی خارج از کشور
- ❖ تحمل فضای خفقان
- ❖ ترور حسنعلی منصور به جرم خیانت به کشور، در جلوی مجلس شورای ملی توسط محمد بخارایی یکی از اعضای هیئت‌های مؤتلفه اسلامی (عاقبت منصور)
- دستگیری بخارایی و تیرباران وی به همراه ۳ نفر دیگر از اعضای آن گروه
- جانشین حسنعلی منصور: امیرعباس هویدا
- آثار و نتایج نهضت بیدارگری اسلامی به رهبری امام خمینی (ره)**

۱. ورود جدی اسلام سیاسی به روند بیداری اسلامی و عرصه مبارزه با دیکتاتوری و استعمار خارجی؛
۲. ورود آشکار مرجعیت شیعه به عرصه مبارزه با استبداد داخلی و وابستگی رژیم پهلوی به آمریکا و اسرائیل
۳. پیوند بیش از پیش حوزویان و دانشگاهیان و مخالفت صریح و عملی هر دو گروه با اقدامات دین ستیزانه رژیم پهلوی؛
۴. طرح اندیشه حکومت اسلامی بر پایه نظریه ولایت فقیه؛
۵. بازسازی کارکرد مسجد و منبر و تبدیل آنها به کانون‌های بیداری اسلامی.

سوالات درس ۱۸	ردیف				
الف- کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) <table border="1" data-bbox="172 712 1380 878"> <tr> <td data-bbox="172 712 478 772">الف- بعد از تبعید امام خمینی، منصور نخست وزیر وقت توسط چه کسی به قتل رسید؟ (دی ۱۴۰۱ معارف)</td> <td data-bbox="478 712 1380 772">۱</td> </tr> <tr> <td data-bbox="172 772 478 833">ب- نخست وزیر سرکوب گر قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ (جشنواره ۱۴۰۲)</td> <td data-bbox="478 772 1380 833">۲</td> </tr> </table> ب- گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف- امام خمینی پس از وقوع کدام حادثه تقیه را حرام اعلام کردند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. حمله به فیضیه ۲. اصلاح قانون انتخابات ۳. برگزاری انقلاب سفید ۴. واقعه ۱۷ شهریور ب- مخالفت امام خمینی با کدام اقدام رژیم پهلوی موجب تبعید ایشان به ترکیه شد؟ (خرداد معارف ۱۴۰۰) ۱. تصویب نامه انتخابات انجمنهای ایالتی و ولایتی ۲. انقلاب سفید و همه پرسی آن ۳. حمله به مدرسه فیضیه ۴. حق کاپیتولاسیون به اتباع آمریکایی مقیم ایران پ- در تیتراژ اول روزنامه اطلاعات ۱ بهمن ۱۳۴۳ نوشته شد: «ضارب طبق اوراق جیبش محمد بخارایی نام دارد.» این نوشته روزنامه اطلاعات بیانگر کدام رویداد تاریخ معاصر است؟ (۰/۲۵) ۱. ترور حسنعلی منصور ۲. ترور تیمسار قرنی ۳. سوء قصد به محمدرضاشاه ۴. ترور رزم آرا ج- به سوالات زیر پاسخهای کوتاه دهید. الف- یک مورد از نتایج قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را بنویسید. (دی ۹۷) تغییر هدف مبارزه و هدف نهایی سرنگونی رژیم پهلوی ۲. روی آوردن بسیاری روحانیون به مبارزات سیاسی به تقلید از امام ۳. برجستگی رهبری امام بعنوان مرجع دینی ۴. توجه به نقش و قدرت مذهب در مبارزه ب- چه حادثه ای باعث تبعید امام خمینی از ایران به ترکیه شد؟ (شهریور ۱۴۰۰، معارف) مخالفت صریح امام با قانون واگذاری حق کاپیتولاسیون به مستشاران آمریکایی و خانواده های آنان در ایران پ- علت تبعید امام به ترکیه چه بود؟ (دی ۱۴۰۱ معارف) کاپیتولاسیون ت- پس از کدام رویداد، امام خمینی تقیه را تحریم و شاه دوستی را با غارتگری، جنایت و ... مساوی دانست؟ (جشنواره ۱۴۰۲) حمله به فیضیه قم	الف- بعد از تبعید امام خمینی، منصور نخست وزیر وقت توسط چه کسی به قتل رسید؟ (دی ۱۴۰۱ معارف)	۱	ب- نخست وزیر سرکوب گر قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ (جشنواره ۱۴۰۲)	۲	۱
الف- بعد از تبعید امام خمینی، منصور نخست وزیر وقت توسط چه کسی به قتل رسید؟ (دی ۱۴۰۱ معارف)	۱				
ب- نخست وزیر سرکوب گر قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ (جشنواره ۱۴۰۲)	۲				
مقایسه پدیده های تاریخ (نقش و عملکرد شخصیت ها، شرایط ظهور و سقوط حکومت ها، رویدادها و تحولات مهم تاریخی و...)					

۲	الف- قانون کاپیتولاسیون در زمان محمد رضا شاه را با توافق نامه بین المللی «وین» مقایسه نمایید. (خرداد۱۴۰۱) براساس توافق نامه بین المللی وین، مأموران سیاسی یک کشور در کشور دیگر از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردارند. اما با تصویب قانون کاپیتولاسیون در ایران، مستشاران نظامی آمریکا و خانواده های آنان نیز از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردار شدند. کلید واژه :مصونیت سیاسی و قضایی - مصونیت مستشاران نظامی و خانواده های آنان ب- دلیل ترور «رزم آرا» و «حسنعلی منصور» را با هم مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) ترور رزم آرا: مخالفت با ملی شدن صنعت نفت (درس ۱۲) - ترور حسنعلی منصور: توسط بخارایی به جرم تصویب لایحه کاپیتولاسیون و خیانت به کشور پ: علت قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ را با قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ مقایسه نمایید. (خرداد۱۴۰۲) قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ مخالفت با نخست وزیری قوام (یا حمایت از نخست وزیر دکتر مصدق) قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲: اعتراض به دستگیری امام خمینی (خرداد۱۴۰۲، معارف، تشریحی) ت- نحوه واگذاری امتیاز کاپیتولاسیون به روسیه دوره قاجار و آمریکا دوره پهلوی را با یکدیگر مقایسه کنید . (جشنواره ۱۴۰۲) افزایش حضور آمریکایی ها و مستشاران و نظامیان آنها در ایران دولت حسنعلی منصور ضمن تقدیم لایحه به مجلس شورا که قبلاً در دولت علم تنظیم و تصویب شده بود برای مستشاران و نظامیان آمریکا و خدمتکاران درخواست مصونیت قضایی کرد در جلسه نیمه شب ۲۱ مهر ۴۳ با تطمیع و تهدید نمایندگان بی سر و صدا این لایحه تصویب شد (با بسته شدن قرارداد « ترکمانچای» در پایان دوره ی دوم جنگ ها ی ایران و روسیه حق کاپیتولاسیون یا قضاوت کنسولی ، برای ایران تحمیل گردید (.کلید واژه ها : عهدنامه ترکمانچای تحمیل گردید اشاره به هر مورد نمره داده شود. درس ۱) با افزایش حضور آمریکایی ها و مستشاران و نظا میان آنها در ایران ، دولت حسنعلی منصور، ضمن تقدیم لایحه ی به مجلس شورا که قبلاً در دولت علم تنظیم و تصویب شده بود، برای مستشاران و نظا میان آمریکایی و خدمتکاران درخواست مصونیت قضایی کرد . در جلسه نیمه شب بیست و یکم مهر ۱۳۴۳ ، با تطمیع و تهدید نمایندگان ، بی سروصدا، این لایحه تصویب شد (.کلید واژه ها : دولت علم تنظیم و تصویب با تطمیع و تهدید نمایندگان ، اشاره به هر مورد نمره داده)
۳	اظهار نظر و قضاوت الف-به نظر شما چرا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲، موجب افزایش رشد سیاسی در میان حوزه های علمیه و روحانیت شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا قیام پانزده خرداد به خاطر دستگیری امام خمینی که خود روحانی و از حوزه علمیه بود صورت گرفت و روحانیون در اعتراض به دستگیری ایشان نقش داشتند و همچنین امام خمینی اعتقاد داشتند اسلام (دین) از سیاست جدا نیست به همین دلیل حضور ایشان در مبارزات مقدمه ای برای افزایش رشد سیاسی در میان حوزه های علمیه و روحانیت بود (. کلید واژه : رهبری امام خمینی، اسلام (دین)از سیاست جدا نیست، حضور روحانیون در قیام ۱۵ خرداد - برداشت مفهومی از موضوع سؤال یا اشاره به دو مورد از کلید واژه ها نمره تعلق می گیرد). با توجه به مطالب ص ۱۵۹ و برداشت کلی از مطالب صفحات ۱۵۴ الی ۱۵۸.
۴	توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگی های پدیده های تاریخی:

	الف- با تصویب قانون کاپیتولاسیون در مجلس شورای ملی در زمان محمدرضا شاه، آمریکایی‌های مقیم ایران از چه امتیازاتی برخوردار شدند؟ برای مستشاران و خدمتکاران آن‌ها در ایران و نظامیان آمریکایی درخواست مصونیت قضایی شد.
۵	کار بست شواهد: با تصویب لایحه کاپیتولاسیون و اعطای مصدومیت سیاسی به مستشاران نظامی آمریکا امام خمینی در پیامی لایحه کاپیتولاسیون را «امضای سند بردگی ایران» اعلام کرد. امام تزلزل استقلال و عظمت ایران را با احیای لایحه کاپیتولاسیون عملی دانست و آن را با رای ملت در تضاد تلقی کرد، به طوری که به نظر ایشان لایحه کاپیتولاسیون باعث حذف نفوذ روحانیت از جامعه می‌شد. بر این اساس امام خمینی به تمامی اقشار ملت اعلام خطر کرد که سکوت در مقابل ابرقدرت‌ها از معاصی کبیره است و علما و روحانیت را موظف دانست که با آگاه ساختن ملت در مقابل مطامع استعمارگران ایستادگی کنند و در مقابل ملت نیز باید فریاد اعتراض برآورد که «چرا مملکت ما فروخته شد؟» (صحیفه نور، ۱۳۶۱، ج ۱، ص ۱۰۷) الف- امام خمینی لایحه کاپیتولاسیون را با چه عنوانی اعلام کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ب- به نظر امام خمینی لایحه کاپیتولاسیون چه پیامدی در جامعه داشت؟ الف- امضای سند بردگی ایران ب- باعث حذف نفوذ روحانیت از جامعه می‌شد. امام خمینی در مخالفت با تصویب لایحه کاپیتولاسیون اظهار داشت: «این چند روزی که مسائل اخیر ایران را شنیده‌ام، خوابم کم شده است. ناراحت هستم. قلبم در فشار است ... عزت ما پای کوب شد، عظمت ایران از بین رفت. عظمت ارتش ایران را پای کوب کردند. قانونی در مجلس بردند ... اگر یک خادم آمریکایی، اگر یک آشپز آمریکایی مرجع تقلید شما را در وسط بازار ترور کند، زیر پا منکوب کند، پلیس ایران حق ندارد جلوی او را بگیرد! دادگاه‌های ایران حق ندارند محاکمه کنند، بازپرسی کنند، باید برود آمریکا! آنجا در آمریکا ارباب‌ها تکلیف را معین کنند...» الف- امام خمینی در این سخنرانی بر علیه کدام لایحه تصویب شده در مجلس شورای ملی سخن گفته است؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ب- دلیل مخالفت امام خمینی با این لایحه چیست؟ الف- لایحه کاپیتولاسیون ب- چون بر اساس این لایحه دادگاه‌های ایران حق محاکمه آمریکایی‌ها را نداشتند. (در صورت نوشتن سه خط پایانی متن ارائه شده هم نمره تعلق می‌گیرد)
	تلخیص، تشریح و تحلیل زمینه‌ها، علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای پدیده‌های تاریخی (۸ نمره)
۶	دو مورد از نتایج قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را بنویسید. (خرداد و شهریور و دی ۹۸، شهریور ۱۴۰۱، خرداد و شهریور ۱۴۰۰ معارف) تغییر هدف مبارزه و هدف نهایی سرنگونی رژیم پهلوی ۲. روی آوردن بسیاری روحانیون به مبارزات سیاسی به تقلید از امام ۳. برجستگی رهبری امام بعنوان مرجع دینی ۴. توجه به نقش و قدرت مذهب در مبارزه توسط مبارزان ۵. علاوه بر روحانیون و دانشگاهیان؛ پیوستن اقشار دیگر به مبارزان

۱- بسیج توده‌های مختلف مردم علیه رژیم دست‌نشانده پهلوی ۲- گسترش بذر فرهنگ مبارزه به عنوان یک تکلیف الهی در جامعه ۳- رشد سیاسی میان حوزه‌های علمیه و روحانیت و همچنین گرایش بیشتر روشنفکران و دانشگاهیان به ارزش‌های اسلامی ۴- اثبات اصلاح ناپذیری رژیم شاه به روش‌های مسالمت آمیز و نیاز به مبارزه مستمر (۱- قیام ۱۵ خرداد دارای ابعاد ضد استعماری و ضد استبدادی بود که توانست به طور فراگیری توده‌های مختلف مردم را در صحنه مبارزه علیه رژیم دست‌نشانده پهلوی بسیج کند. ۲- افزایش رشد سیاسی در میان حوزه‌های علمیه و روحانیت و گرایش بیشتر روشنفکران و دانشگاهیان به ارزش‌های اسلامی به عنوان برفروزنده مشعل مبارزات سیاسی بود. ۳- قیام ۱۵ خرداد همچنین به جریان‌های مبارز دینی و غیردینی نشان داد که رژیم شاه از طریق مسالمت آمیز و در چارچوب قانون اساسی اصلاح ناپذیر است و برای مبارزه با نظام استبدادی و وابسته، راهی جز مبارزه مستمر وجود ندارد. ۴- قیام ۱۵ خرداد نقطه عطف مهمی در جنبش‌های تاریخ معاصر ایران و جهان اسلام به شمار می‌رود که شکل جدیدی از مبارزه را عرضه و آزمایش کرد و تجربه گرانقدری بود که توانست با رهبری امام خمینی، مبارزه ملت ایران را تا دستیابی به پیروزی در ۲۲ بهمن ماه ۱۳۵۷ تداوم و ثمر بخشد.	
۷ علت تبعید امام خمینی از ایران به ترکیه چه چیزی بود؟ (پیامد سخنرانی امام خمینی (ره) علیه کاپیتولاسیون چه بود؟ بخش اظهار نظر (جشنواره ۱۴۰۲) به دنبال اعتراض شدید و تند امام خمینی به تصویب لایحه کاپیتولاسیون برای مستشاران و نظامیان آمریکایی و خدمتکاران آنها توسط رژیم پهلوی به ترکیه تبعید شد. (به دنبال اعتراض شدید و تند امام خمینی به تصویب لایحه کاپیتولاسیون)	
۸ آثار و نتایج نهضت بیدارگری اسلامی به رهبری امام خمینی (ره) را بنویسید. (ذکر دو مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. ورود جدی اسلام سیاسی به روند بیداری اسلامی و عرصه مبارزه با دیکتاتوری و استعمار خارجی؛ ۲. ورود آشکار مرجعیت شیعه به عرصه مبارزه با استبداد داخلی و وابستگی رژیم پهلوی به آمریکا و اسرائیل ۳. پیوند بیش از پیش حوزویان و دانشگاهیان و مخالفت صریح و عملی هر دو گروه با اقدامات دین ستیزانه رژیم پهلوی؛ ۴. طرح اندیشه حکومت اسلامی بر پایه نظریه ولایت فقیه؛ ۵. بازسازی کارکرد مسجد و منبر و تبدیل آنها به کانون‌های بیداری اسلامی.	

درس نوزدهم

اوضاع سیاسی ایران در فاصله ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ ش

سیاست داخلی:

وضعیت سیاسی: نخست‌وزیر سال‌های ۴۳ تا ۵۶: امیرعباس هویدا نخست‌وزیر

ویژگی‌های دوره نخست‌وزیری هویدا:

- سیزده سال و اوج استبداد و دیکتاتوری محمدرضا شاه در ایران.
- عزل و نصب و انتخاب نخست‌وزیر، وزیران، نمایندگان مجلس شورای ملی و مجلس سنا و حتی مقامات پایین تر از آن، براساس میل و خواست شاه

- دخالت شاه در تمام امور و شئون کشور و اجرای فرامین وی توسط دولت و دو مجلس
- تعطیلی تمام حزب‌های فرمایشی و دولت ساخته توسط شاه و برقراری نظام تک‌حزبی و اجبار همه مردم ایران در عضویت در حزب شاه، یعنی حزب رستاخیز
- شروع فعالیت حزب رستاخیز به مثابه یک سازمان امنیتی جدید در ذیل ساواک: علاوه بر فعالیت‌های به ظاهر حزبی، رصد عملکرد تمام گروه‌ها و بخش‌های فعال در سیاست رژیم و گزارش آن به شاه
- «بنای حزب رستاخیز بر این است که معترضان به برنامه شاه در ایران، باید بین زندان، تبعید یا محو شدن، یکی را انتخاب کنند.»
- اجرای اصلاحات موسوم به انقلاب سفید در سال‌های مذکور شاه با تبلیغات وسیع،
- تعریف و تمجید برنامه‌های انقلاب سفید توسط تمام رسانه‌ها و ابزارهای تبلیغی رژیم

عرصه فرهنگی: تدارک برنامه‌های گسترده‌ای به قصد تضعیف ارزش‌های دینی و ملی و ترویج فرهنگ غربی توسط رژیم.

برگزاری جشن‌های تاج‌گذاری و جشن‌های ۲۵۰۰ ساله به منظور

- ۱- تضعیف ارزش‌های دینی و ملی توسط شاه با نوعی حس تفاخر
- ۲- عدم مقبولیت شاه در مقایسه با بسیاری از شخصیت‌های مطرح جهان و تلاش در جهت کسب اعتبار کاذب، در نتیجه پیوند حکومت و شخصیت خود به کوروش، پادشاه بزرگ هخامنشی و از این طریق کسب محبوبیت مشروعی

نادیده گرفتن چندین هزار سال تمدن ایران باستان قبل از هخامنشیان و نیز هزار و چهارصد سال از تمدن ایران اسلامی توسط شاه با این کار،

تغییر تقویم هجری شمسی به تقویم شاهنشاهی و نتیجه این اقدام‌ها، تخریب و تضعیف مؤلفه‌های هویت ملی فعالیت‌های امنیتی:

تشدید، سیاست فشار بر منتقدان و سرکوب مخالفان توسط حکومت شاه در فاصله سال‌های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ ش بسیج نیروهای ساواک، شهربانی و ژاندارمری برای مقابله با مردم شکل‌گیری کمیته مشترک ضدخرابکاری برای هماهنگی مطلوب در میان نیروهای سرکوبگر، اقدام نیروهای امنیتی رژیم در برابر منتقدان و مخالفان: دستگیری، حبس، تبعید و ممنوع‌المنبرکردن و شدیدترین برخورد با مخالفان در فاصله سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۵ ش در این سال‌ها استفاده ساواک از وحشیانه‌ترین شیوه‌های شکنجه علیه مبارزان و شهادت و جمع زیادی در زیر شکنجه و تیرباران برخی دیگر پیامدهای منفی بسیار زندانی و تبعید کردن روحانیان، دانشمندان، فرهنگیان، استادان دانشگاه و نویسندگان برای رژیم

«براساس اعلام سازمان عفو بین‌المللی، ایران در سال‌های مذکور از نظر تعداد زندانیان سیاسی، با حدود دویست هزار زندانی مقام سوم را در جهان داشت.»

سیاست خارجی:

سیاست خارجی حکومت پهلوی در فاصله ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ ش، همچون سال‌های پیش از آن و حتی بیشتر از آن تحت تأثیر منافع و اغراض قدرت‌های بزرگ جهان و به‌خصوص آمریکا در این سال‌ها افزایش سلطه سیاسی، نظامی و اقتصادی آمریکا بر ایران.

انتخاب ریچارد نیکسون از حزب جمهوری خواه به ریاست جمهوری آمریکا، واگذاری نقش ژاندارمی منطقه خلیج فارس به شاه توسط آمریکادرن نتیجه حمایت و پشتیبانی آمریکا بر غرور و استبداد محمدرضا شاه در داخل ایران روابط دوستانه و گرم حکومت پهلوی در این دوران با سایر کشورهای غربی از جمله انگلستان مناسبات سیاسی نسبتاً دوستانه شاه با شوروی که رقیب و دشمن آمریکا بود به رغم سلطه آمریکا بر ایران، و عدم روابط سرد و خصمانه حکومت پهلوی با شوروی

دخالت شاه در تمام امور و عزل و نصب تمامی مقامات کشوری و لشکری

برقراری نظام تک‌حزبی حزب رستاخیز

تعریف و تمجید برنامه‌های انقلاب سفید توسط تمام رسانه‌ها و ابزارهای تبلیغی رژیم

سیاست داخلی

فعالیت سیاسی

فعالیت‌های

رژیم طی

سال‌های

۴۳ تا ۵۶

نخست-

وزیری

هویدا

افزایش سلطه سیاسی، نظامی و اقتصادی آمریکا بر ایران

خرید تسلیحات نظامی از آمریکا

روابط دوستانه و گرم حکومت پهلوی با انگلستان

مناسبات سیاسی نسبتاً دوستانه شاه با شوروی

سیاست خارجی

تضعیف ارزش‌های دینی و ملی و ترویج فرهنگ غربی

برگزاری جشن‌های تاج‌گذاری و جشن‌های ۲۵۰۰ ساله

تبدیل تقویم هجری به شاهنشاهی

فعالیت فرهنگی

کسب مشروعیت

شکل‌گیری کمیته مشترک ضدخرابکاری ساواک و تشدیدسیاست فشار بر منتقدان و سرکوب

فعالیت امنیتی

مخالفتان و دستگیری، حبس، تبعید و ممنوع‌المنبر کردن

خریدهای تسلیحاتی سنگین رژیم پهلوی و پیامدهای آن

پایه‌های قدرت محمدرضاشاه: دیوان‌سالاری دولتی، دربار و ارتش در نتیجه به پیروی از پدرش رضاشاه، خرید تسلیحات نظامی و تبدیل شدن شاه به اولین مشتری سلاح‌های جنگی آمریکا در دنیا ب سهم ایران در هزینه‌های نظامی نسبت به تولید ناخالص ملی به طور متوسط: سه برابر بیشتر از آمریکا و یا اتحاد جماهیر شوروی و شش برابر بیشتر از کشورهای فرانسه و انگلستان سالیانه بیش از ۳۰ درصد از بودجه دولت صرف هزینه‌های نظامی توسط شاه به طور متوسط، نتیجه افزایش خرید تسلیحات نظامی ایران از آمریکا: وابستگی بیشتر ایران به آمریکا و حضور گسترده مستشاران آمریکایی در کشور ما، حضور بیشترین تعداد مستشاران آمریکایی در یک کشور خارجی، در ایران و افزایش این تعداد در اواخر حکومت پهلوی به ۹۰ هزار نفر

پیامد افزایش سرسام‌آور بودجه نظامی بر اقتصاد ایران:

وابستگی صنعت و به ویژه کشاورزی کشور ما به تدریج به سمت وابستگی به سود آمریکا: (صرف درآمدهای حاصل از نفت):

- خرج درآمد حاصل از نفت، برای واردات کالاهایی که پیش از اصلاحات آمریکایی و انقلاب به اصطلاح سفید، کشاورزان و صنعت‌گران ایرانی تولید می‌کردند در نتیجه بازگشت دلارهای نفتی، به مبدأ اولیه خود یعنی کشورهای غربی، به ویژه آمریکا
- خرید سهام و سرمایه‌گذاری در شرکت‌های ورشکسته اروپایی و آمریکایی و دادن وام به کشورهای وابسته به بلوک غرب

گسترش فساد اقتصادی در ارکان حکومت پهلوی

فساد و دخالت‌های بی‌رویه خاندان سلطنت در اقتصاد ایران، کسب ثروت اعضای خانواده پهلوی، از طریق درآمد حاصل از فروش زمین‌های متصرفی در دوره رضاشاه و برداشت بیش از دو میلیارد دلار از درآمدهای نفتی، همچنین کسب ثروت از قمارخانه‌ها و سایر مکان‌های فساد، قاچاق مواد مخدر، دلالتی معامله‌های خارجی و مشارکت نامشروع در سهام صدها شرکت خصوصی و دولتی، قراردادن شخص محمدرضا شاه و برادران و خواهرانش در رأس آنها، کمک همه ارکان حکومت، اعم از نیروهای امنیتی، نظامی و اداری، برای کسب دارایی‌های خانواده سلطنتی در ایران و خارج

استمرار مبارزه پس از تبعید امام خمینی

اولین سخن امام خمینی هنگام تبعید به ترکیه با افسر مأمور در درون هواپیما «من برای دفاع از وطنم تبعید شدم»

تبعید امام خمینی در تاریخ ۱۳ مهرماه ۱۳۴۴ از ترکیه به نجف اشرف

- صدور اعلامیه به مناسبت‌های مختلف
- فرستادن پیام به سران و مردم کشورهای اسلامی
- ترسیم مبانی حاکمیت دینی با تدریس مباحث ولایت فقیه

در نجف، استقبال کم‌نظیر و باشکوه از امام خمینی

هدف شاه از تبعید امام خمینی: دوری رهبری نهضت از ایران به منظور خاموش کردن شعله‌های بیداری در ایران. به همین منظور تلاش ساواک برای جلوگیری از ارتباط امام خمینی با ملت ایران، حتی جلوگیری از چاپ و توزیع رساله امام خمینی و زندانی کردن دارنده آن شش ماه تا دو سال پیامد معکوس اقدامات ساواک و رژیم شاه برای دور کردن امام خمینی از ایران و فراموش شدن نام و راه ایشان، افزایش عظمت و محبوبیت روز به روز رهبری با مردم تحمل محدودیت‌ها و تنگناها توسط امام خمینی در دوران تبعید با مواضع شجاعانه، هوشمندانه و نیز ساده زیستی

شخصیت بی‌بدیل و متمایز امام

دعوت پیوسته مردم به استقامت توسط امام خمینی در دوران تبعید

فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی امام خمینی در دوران تبعید :

- با شجاعت هوشمندی و ساده زیستی محدودیت‌ها را تحمل کرد و در دل مردم و آزادی‌خواهان جا گرفت
- پیوسته مردم را به استقامت دعوت می‌کرد و به آنان امید می‌بخشید
- با تحلیل مسائل ایران و خاورمیانه جنگ اعراب و اسرائیل و سلطه آمریکا در ایران به روشنگری می‌پرداخت

- کوشید میان روحانیون و دانشگاهیان در مبارزه علیه شاه وحدت ایجاد کند
- به ضرورت تشکیل حکومت اسلامی بر پایه ماهیت اسلامی سیاسی و اجتماعی دین مبین اسلام اهتمام ورزید
- اندیشه جدایی دین از سیاست که سالیان طولانی توسط رژیم پهلوی تبلیغ می‌شد را کمرنگ کرد

اساس مبارزه فرهنگی امام و ملت:

- ✓ روشنگری علیه اقدامات رژیم: تحلیل‌های روشنگرانه درباره مسائل ایران و حوادث غرب آسیا (خاورمیانه) به ویژه جنگ اعراب و اسرائیل، و گوشزد نمودن خطر سلطه همه جانبه آمریکا بر ایران و پیامدهای فرهنگی و سیاسی ناشی از آن (که عظمت و استقلال ایران را مخدوش می‌کرد).
- ✓ آگاهی دادن به مردم
- ✓ تلاش امام خمینی در ایجاد وحدت میان روحانیون و دانشگاهیان در مبارزه علیه شاه و برای حفظ پایه‌های دین و استقلال ایران
- خطاب امام به روحانیون: «شما دانشگاهیان را از خودتان دور نکنید؛ زیرا مقدرات ایران فردا به دست آنها است.»
- ✓ تبیین نظریه حکومت اسلامی در کتاب کشف اسرار و بیان ضرورت تشکیل حکومت اسلامی بر پایه ماهیت سیاسی و اجتماعی دین مبین اسلام
- ✓ تبلیغ و ترویج باورهای دینی: از بین رفتن اندیشه جدایی دین از سیاست که سالیان طولانی توسط رژیم پهلوی تبلیغ و ترویج می‌شد، با رهبری سیاسی امام خمینی به عنوان مرجع تقلید، و ایجاد فصل نوینی در اندیشه سیاسی و فکری جامعه

مبارزات دانشجویی

آرمان جنبش دانشجویی در دهه‌های ۱۳۴۰ و ۱۳۵۰: عدالت اجتماعی، استقلال، آزادی و پیشرفت کشور

پیوند جنبش دانشجویی پس از ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ با روحانیت و دین

شکل‌گیری انجمن‌های اسلامی دانشجویان که پیش از این در دانشگاه تهران شکل گرفته بود، در سایر دانشگاه‌های ایران

محور فعالیت‌های انجمن‌های اسلامی دانشجویی: موضوعات فرهنگی و مقابله با افکار مارکسیستی و الحادی و مخالفت با ایده جدایی دین از سیاست

تضعیف هویت ملی (ایرانی و اسلامی) و ایجاد پدیده از خودبیگانگی فرهنگی در جامعه به علت: گرایش محمدرضاشاه به فرهنگ غرب

در این زمان تلاش‌های فرهنگی گسترده اندیشمندان و روشنفکران دانشگاهی و حوزوی، در برابر مسخ فرهنگ و ارزش‌های جامعه ایرانی، برای احیای هویت دینی و بازگشت به خویشتن

مهم‌ترین شخصیت‌های فرهنگی: چون علامه طباطبایی، شهید مطهری، دکتر بهشتی، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله طالقانی، آیت الله هاشمی رفسنجانی، آیت الله مکارم شیرازی، دکتر باهنر، مهندس بازرگان، جلال آل احمد، دکتر شریعتی، دکتر مفتاح، علامه جعفری و علامه امینی (صاحب‌الغدیر)

گرایش‌های فکری و روش مبارزه مخالفان رژیم

مخالفان پهلوی	رژیم	اعتقادات	رهبر	روش

مسلمانان انقلابی	۱- توجه به مبارزه، به عنوان یک وظیفه اسلامی و تکلیف شرعی	امام خمینی	بهترین راه مبارزه با شاه: افزایش آگاهی عمومی و بسیج همگانی مردم برای مبارزه‌ای گسترده
چپ‌گرایان	تأثیر پذیری از اندیشه‌های مارکسیستی و پیروی از نظریه های مارکسیستی	-----	جنگ مسلحانه- تعلیم و تربیت چریک و به راه انداختن جنگ چریکی علیه حکومت پهلوی
ملّی‌گرایان	عدم اعتقاد به تغییر رژیم سلطنتی پهلوی و پذیرش اصل سلطنت و تنها تلاش برای کاهش خودکامگی شاه	-----	مبارزه در چهارچوب قانون اساسی

فعالیت موازی هر سه جریان در اواسط دهه ۱۳۵۰ ش، اما رشد و گسترش سریع جریان اسلام انقلابی

فعالیت‌های سیاسی امام در نجف:

تحلیل‌های روشنگرانه درباره مسائل ایران و جهان خصوصا اسرائیل
ایجاد وحدت میان روحانیون و دانشگاهیان در مبارزه علیه
تبیین نظریه حکومت اسلامی
مخالفت با نظریه جدایی دین از سیاست

سیاسی

فعالیت‌های

ملت در

سال‌های

۵۶ تا ۴۳

مبارزات دانشجویی: ایجاد انجمن‌های اسلامی دانشجویی

تلاش‌های فرهنگی گسترده اندیشمندان و روشنفکران دانشگاهی و حوزوی برای احیای هویت دینی و بازگشت به خویش

فرهنگی

۱- مسلمانان انقلابی: توجه به مبارزه، به عنوان یک وظیفه اسلامی و تکلیف شرعی و بسیج مردم

۲- چپ‌گرایان: جنگ مسلحانه تحت تأثیر اندیشه‌های مارکسیستی

۳- ملّی‌گرایان: پذیرش اصل سلطنت و تنها تلاش برای کاهش خودکامگی شاه

گروه‌های

مخالف

سوالات درسی ۱۹		۱
جمله‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.		
غ	ص	الف- نتیجه انقلاب سفید شاه نابودی اقتصادی ایران و وابستگی به بیگانه بود. (دی ۹۹)
غ	ص	ب- دوران نخست‌وزیری هویدا، اوج استبداد و دیکتاتوری محمدرضا شاه در ایران است. (جشنواره ۱۴۰۲)
غ	ص	پ- با انتخاب نیکسون از حزب دمکرات به ریاست جمهوری آمریکا، این کشور نقش ژاندارمی منطقه را به شاه واگذار کرد. (جشنواره ۱۴۰۲) حزب جمهوری خواه
غ	ص	ت- از دیدگاه اغلب ملی‌گرایان، تنها راه رهایی جنگ مسلحانه بود. (جشنواره ۱۴۰۲) چپ‌گرایان

غ	ص	ث- روابط حکومت پهلوی با شوروی که رقیب و دشمن آمریکا بود ، خصومت آمیز بود. (جشنواره ۱۴۰۲) روابط حکومت پهلوی با شوروی هم دوستانه بود.
کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است.		
۱- هویدا ۲- نیکسون	الف- دوران نخست وزیری او ، اوج دیکتاتوری محمدرضاشاه بود(جشنواره ۱۴۰۲) ۱ ب- با انتخاب وی به عنوان رئیس جمهور آمریکا، نقش ژاندارمری منطقه خلیج فارس به شاه واگذار شد. (جشنواره ۱۴۰۲) ۲	
در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.		
الف- امام خمینی(ره) بعد از تبعید (آبان ۱۳۴۳) به ترکیه پس از ۱۱ ماه به کشور فرستاده شد. (عراق -فرانسه) (دی ۹۷)		
ب- در فاصله سال‌های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ خ، سلطه سیاسی، نظامی و اقتصادی بر ایران افزایش یافت. (آمریکا - انگلستان)(جشنواره ۱۴۰۲)		
پ- از مخالفان حکومت پهلوی، گروه..... بودند که پیروی از اندیشه های مارکسیستی می دانستند. (چپ‌گرایان - ملی‌گرایان)(جشنواره ۱۴۰۲)		
ت- دوران نخست وزیری..... اوج دیکتاتوری محمدرضاشاه بود. (امیرعباس هویدا - محمدساعتد)(جشنواره ۱۴۰۲)		
گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.		
الف- کدام گروه از مخالفان رژیم پهلوی معتقد بودند که اصل سلطنت را باید پذیرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		
۱. ملی‌گراها ۲. چپ‌گراها ۳. مارکسیست‌ها ۴. مسلمانان انقلابی		
ب- این گروه اصل سلطنت پهلوی را قبول داشتند ولی اعتقاد داشتند باید در جهت کاهش خودکامگی شاه تلاش کرد. (جشنواره ۱۴۰۲)		
۱. چپ‌گرایان ۲. مسلمانان انقلابی ۳. حامیان شاه ۴. ملی‌گرایان		
به سوالات زیر پاسخهای کوتاه دهید.		
الف- «تبدیل تاریخ هجری شمسی به تاریخ شاهنشاهی» در زمینه کدام اقدام رژیم پهلوی قرار داشت. (شبه نهایی)		
در زمینه فرهنگی		
ب- اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بعد از انحراف فکری به کدام جریان فکری تمایل پیدا کرد؟ (دی ۹۹)		
مارکسیسم		
پ- اصلاحات از بالا به پایین با چه عنوانی در کشورهایی که در معرض خطر کمونیسم بودند اجرا می‌شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		
اتحاد برای پیشرفت		
ت- محمدرضا شاه در راستای ایجاد نظام تک حزبی، همه مردم را مکلف کرد در کدام حزب عضویت یابند؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		
حزب رستاخیز		
	توصیف	۲
الف- فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی امام خمینی در دوران تبعید را بنویسید. (ذکر دو مورد)(جشنواره ۱۴۰۲)		

با شجاعت هوشمندی و ساده زیستی محدودیت‌ها را تحمل کرد و در دل مردم و آزادی‌خواهان جا گرفت. پیوسته مردم را به استقامت دعوت می‌کرد و به آنان امید می‌بخشید. با تحلیل مسائل ایران و خاورمیانه جنگ اعراب و اسرائیل و سلطه آمریکا در ایران به روشنگری می‌پرداخت. کوشید میان روحانیون و دانشگاهیان در مبارزه علیه شاه وحدت ایجاد کند. به ضرورت تشکیل حکومت اسلامی بر پایه ماهیت سیاسی و اجتماعی دین مبین اسلام اهتمام ورزیدند. اندیشه جدایی دین از سیاست که سالیان طولانی توسط رژیم پهلوی تبلیغ می‌شد را کمرنگ کرد. ب- دو مورد از برنامه‌های فرهنگی اجرا شده توسط رژیم پهلوی در فاصله سال‌های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ ه. ش را نام ببرید. (جشنواره ۱۴۰۲)

برگزاری جشن‌های تاج‌گذاری و جشن‌های ۲۵۰۰ ساله - ۲ تغییر تقویم هجری شمسی به تقویم شاهنشاهی

۳ مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف- روش مبارزه دو گروه مخالف حکومت پهلوی مسلمانان انقلابی و چپ‌گرایان را با یکدیگر مقایسه کنید؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

مسلمانان انقلابی به مبارزه به عنوان یک وظیفه اسلامی و تکلیف شرعی می‌نگریستند. از دیدگاه امام خمینی بهترین راه مبارزه با شاه افزایش آگاهی عمومی و بسیج همگانی مردم برای مبارزه فراگیر بود گروه چپ‌گرایان با تأثیر پذیرفتن از اندیشه‌های مارکسیستی راه‌هایی را در پیروی از نظریه‌های مارکسیستی می‌دیدند از دیدگاه اغلب اینان تنها راه‌هایی جنگ مسلحانه بود تعلیم و تربیت چریک، راه انداختن جنگ چریکی علیه حکومت پهلوی از جمله اصلی‌ترین روش‌های آنها برای مبارزه بود. (مسلمانان انقلابی: بهترین راه مبارزه با شاه افزایش آگاهی عمومی و بسیج همگانی مردم - اصلی‌ترین روش چپ‌گرایان: تعلیم و تربیت چریک، راه انداختن جنگ چریکی) کلید واژه: افزایش آگاهی عمومی - بسیج همگانی - جنگ مسلحانه - راه انداختن جنگ چریکی

ب- دو گروه مخالف رژیم پهلوی، چپ‌گرایان و ملی‌گرایان را به لحاظ فکری و سیاسی مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲)

چپ‌گرایان: تأثیر پذیری از اندیشه‌های مارکسیستی، از دیدگاه اغلب اینان «تنها راه‌هایی، جنگ مسلحانه» بود. تعلیم و تربیت چریک و به راه انداختن جنگ چریکی علیه حکومت پهلوی، از جمله اصلی‌ترین روش‌های آنان برای مبارزه بود. (کلید واژه: اندیشه‌های مارکسیستی، جنگ مسلحانه یا چریکی)

ملی‌گرایان: اغلب آنها اعتقادی به تغییر رژیم سلطنتی پهلوی نداشتند و معتقد بودند باید اصل سلطنت را پذیرفت ولی در جهت کاهش خودکامگی شاه تلاش کرد. (کلید واژه: پذیرش اصل سلطنت پهلوی، کاهش خودکامگی شاه) (اشاره به کلید واژه‌ها در مقایسه صحیح می‌باشد).

پ- اوضاع سیاسی داخلی ایران را در دوران نخست وزیری امیر عباس هویدا و دکتر مصدق با هم مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲)

دوران امیر عباس هویدا اوج استبداد و دیکتاتوری محمدرضا شاه بود. مقامات و وزیران به خواست و میل شاه عزل و نصب می‌شدند او در تمام شئون کشور دخالت می‌کرد و مجلس و دولت مجری فرامین او بودند وی حتی تمام احزاب را تعطیل کرد و همه را مجبور به عضویت در حزب خود کرد اما در دوره دکتر مصدق با اتحاد علما و آیت الله کاشانی به مصدق و حمایت مردم تا حد زیادی توانسته بودند فعالیت‌ها و اقدامات مستبدانه شاه را محدود کند دکتر مصدق علاوه بر نخست‌وزیری وزارت جنگ را در اختیار داشت احزاب سیاسی و مجلس در تصمیمات مهم تأثیرگذار بودند. کلید واژه: دوره امیر عباس هویدا: عزل و نصب مقامات به فرمان شاه - دخالت در همه شئون -

	تعطیلی تمامی احزاب. دوره دکتر مصدق: اتحاد علما و مصدق - محدود کردن اقدامات شاه - تاثیرگذاری مجلس و احزاب. ت- روابط رژیم پهلوی با دولت آمریکا و کشورهای غربی را با روابط آن رژیم با دولت شوروی مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) آمریکا نقش ژاندارمی منطقه خلیج فارس را به شاه واگذار کرد. پشتیبانی آمریکا بر غرور و استبداد محمدرضا شاه در داخل ایران افزود و او را سرمست قدرت کرد. روابط حکومت پهلوی در این دوران با سایر کشورهای غربی از جمله انگلستان نیز گرم و دوستانه بود. شاه همچنین با شوروی که رقیب و دشمن آمریکا بود، مناسبات سیاسی نسبتاً دوستانه‌ای داشت و به رغم سلطه آمریکا بر ایران، روابط حکومت پهلوی با شوروی سرد و خصومت‌آمیز نبود.	
۴	اظهار نظر و قضاوت الف- به نظر شما چرا فعالیت‌های فرهنگی رژیم پهلوی نتیجه بخش نبود. (شهریور ۹۸) اعتقادات مردم به اسلام، آموزه های دینی، حضور هوشیارانه رهبر انقلاب و فعالیت روشنفکران مذهبی ب- به نظر شما رژیم پهلوی به چه بهانه‌ای تاریخ شمسی را تغییر داد. (دی ۹۹) به بهانه ناهمخوانی تاریخ هجری شمسی با فرهنگ ایرانی پ- به نظر شما اهداف و انگیزه های محمدرضا شاه از برگزاری جشن های ۲۵۰۰ ساله چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) برای کسب اعتبار کاذب و کسب محبوبیت و مشروعیت - پیوند زدن حکومت و شخصیت خود به کوروش هخامنشی	
۵	توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگیهای پدیده های تاریخی: الف: مهمترین برنامه‌های آمریکا برای تسلط بر ایران در اوایل دهه ۴۰ چه بود. (ذکر ۳ مورد کافی) (خرداد ۹۹ و خارج از کشور) (مهمترین برنامه های آمریکا برای تسلط بر ایران پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا اوایل دهه ۱۳۴۰ چه بود؟ (ذکر دومورد) (دی ۱۴۰۱) پیوستن ایران به پیمان بغداد (سنتو) ، تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) - اعطای کمک‌های نظامی و مالی به ایران - اجرای بعضی اصلاحات در ایران (هرمورد ۵/نمره، ذکر دومورد کافی است) ب- آرمان‌های جنبش‌های دانشجویی دهه ۴۰ و ۵۰ را نام ببرید. (جشنواره ۱۴۰۲) عدالت اجتماعی، استقلال، آزادی، پیشرفت کشور پ- برنامه‌های فرهنگی رژیم پهلوی در فاصله ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ش چه اهدافی را تعقیب می‌کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به قصد تضعیف ارزش‌های دینی و ملی و ترویج غرب‌گرایی	
۶	کار بست شواهد امام خمینی در کتاب کشف الاسرار که در سال ۱۳۲۲ منتشر شد به انتقاد از سیاست‌های استعماری و ضد اسلامی دوران ۲۰ ساله رضا شاه پرداخت و همچنین برای اولین بار در این کتاب به طرح مسئله ولایت فقیه و لزوم تشکیل حکومت اسلامی تاکید کرد نخستین بیانیه سیاسی امام خمینی یک سال بعد ۱۳۲۳ صادر شد وی در این بیانیه به طور آشکاری علمای اسلام و جامعه مسلمانان را به قیام عمومی فراخواند و زنگ خطر و بیدار باش را بر سیاست‌های استعماری قدرت‌ها به صدا درآورد الف- امام خمینی در کتاب کشف الاسرار برای اولین بار به طرح چه موضوعی پرداخت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ب- نخستین بیانیه سیاسی امام خمینی نسبت به چه موضوعی هشدار داد؟ الف- برای اولین بار در این کتاب مسئله ولایت فقیه و لزوم تشکیل حکومت اسلامی تاکید کرد.	

	ب- وی در این بیانیه به طور آشکاری علمای اسلام و جامعه مسلمانان را به قیام عمومی فراخواند و زنگ خطر و بیدار باش را در برابر سیاست‌های استعماری قدرت‌ها به صدا درآورد.
	تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)
۷	منظور از مبارزه فرهنگی چیست؟ (شهریور ۹۸ معارف) مبارزه فرهنگی با اتکا بر آگاهی دادن به مردم، تبلیغ و ترویج باورهای دینی، روشنگری علیه اقدامات رژیم پهلوی صورت می‌گرفت
۸	رژیم پهلوی برای ایجاد تقابل مصنوعی میان فرهنگ ایرانی و اسلامی چه اقدامی انجام داد. (دی ۹۸ معارف) تاریخ شاهنشاهی را جایگزین تقویم هجری شمسی کرد.
۹	هدف برنامه‌های فرهنگی رژیم (۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶) چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) تضعیف ارزش‌های دینی و ملی و ترویج فرهنگ غربی
۱۰	اعضای خانواده پهلوی در دوره محمدرضا شاه، از چه راه‌هایی ثروت زیادی اندوختند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) از طریق درآمد حاصل از فروش زمین‌های متصرفی در دوره رضاشاه و برداشت بیش از دو میلیارد دلار از درآمدهای نفتی
۱۱	افزایش سرسام‌آور بودجه نظامی در دوره محمدرضا شاه چه آثار زیانباری بر اقتصاد ایران داشت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) صنعت و به ویژه کشاورزی کشور ما به تدریج به سمت وابستگی پیش رفت فرایند این وابستگی به سود آمریکا بود، در آمد حاصل از نفت، صرف واردات کالاهایی میشد که پیش از اصلاحات آمریکایی و انقلاب سفید کشاورزان و صنعت‌گران ایرانی تولید می‌کردند. بنابراین دلارهای نفتی بار دیگر به مبدأ اولیه خود یعنی کشورهای غربی، به ویژه آمریکا باز می‌گشت
۱۲	نتیجه افزایش خرید تسلیحات نظامی ایران از آمریکا در دو ران محمد رضاشاه چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) موجب وابستگی بیشتر ایران به آمریکا و حضور گسترده مستشاران آمریکایی در کشور ما شد.
۱۳	مخالفتان رژیم پهلوی در فاصله سال‌های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ شامل چه گروه‌هایی بودند؟ (گرایشهای فکری و روش مبارزه مخالفان رژیم پهلوی را بنویسید؟) (ذکر دو مورد کافی است) (جشنواره ۱۴۰۲) مسلمانان انقلابی، چپ‌گرایان، ملی‌گرایان گروه اول- مسلمانان انقلابی- افزایش آگاهی عمومی و بسیج همگانی گروه دوم- چپ‌گرایان- جنگ مسلحانه گروه سوم- ملی‌گرایان- پذیرفتن اصل سلطنت در جهت خود کامگی شاه
۱۴	نتیجه اقدام‌های فرهنگی رژیم پهلوی از جمله تغییر تقویم چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) این اقدام‌ها، تخریب و تضعیف مؤلفه‌های هویت ملی بود.
۱۵	ملی‌گرایان درباره مبارزه با رژیم پهلوی چه اعتقادی داشتند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) اغلب آنها اعتقادی به تغییر رژیم پهلوی نداشتند و معتقد بودند باید اصل سلطنت را پذیرفت ولی در جهت کاهش خود کامگی شاه تلاش کرد.

درس بیستم

انتخابات آذرماه سال ۱۳۵۵ خ/ ۱۹۷۶ م. آمریکا، ریاست جمهوری جیمی کارتر

کارت‌ر: شعار «فضای باز سیاسی» و «حقوق بشر» در کشورهای تحت سلطه آمریکا،

سیاست محمدرضا شاه در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا: حمایت شاه در مبارزه انتخاباتی از حزب جمهوری خواه و صرف هزینه زیادی برای پیروزی رقیب کارتر که نامزد دمکرات‌ها بود
راهبرد جمهوری خواهان در ایران: نقش ژاندارمی منطقه برای آمریکا و پرداخت هزینه‌های تأمین امنیت کشورهای همجوار توسط ایران.

علت مطرح نمودن طرح فضای باز سیاسی و «حقوق بشر» دولت دمکرات آمریکا: جنگ تبلیغاتی علیه دولت شوروی،

تأثیر تغییر سیاست دمکرات‌های آمریکا به دفاع از حقوق بشر در جهان: درخواست آمریکا از دیکتاتورهای خشن تحت سلطه خود، نظیر رژیم شاه در کاهش خشونت و شکنجه

دولت آموزگار

اقدامات شاه (آموزگار) برای نشان دادن هماهنگی خود با سیاست فضای باز سیاسی کارتر:

- اجرای فضای باز سیاسی در ایران
- برکناری امیرعباس هویدا و انتصاب جمشید آموزگار به نخست‌وزیری در مرداد ۱۳۵۶ (علت برکناری هویدا)
- **(پیامد اجرای سیاست فضای باز سیاسی آمریکا در ایران)**
- لغو قانون محاکمه سریع مخالفان در دادگاه‌های سرّی نظامی
- لغو محاکمه‌هایی که در آنها محکومان اغلب به تیرباران و زندان‌های طولانی محکوم می‌شدند،
- تشکیل «کمیسیون شاهنشاهی برای مبارزه با فساد» توسط رژیم و اقرار به وجود فساد گسترده در دستگاه های دولتی

رحلت آیت الله سیدمصطفی خمینی

وفات مشکوک آیت الله سیدمصطفی خمینی، فرزند ارشد امام خمینی در اول آبان ماه ۱۳۵۶ که به همراه ایشان در نجف در تبعید بود و نقش مؤثری در هدایت و هماهنگی مبارزه با رژیم داشت،
واکنش امام خمینی در مقابل وفات حاج آقامصطفی: معرفی این حادثه از الطاف خفیه الهی
تأثیر وفات حاج آقامصطفی بر ادامه مبارزات مردمی (واکنش مردم در مقابل وفات): بر خلاف انتظار رژیم شاه برگزاری مراسم ختم با شکوهی برای آن مرحوم در سراسر کشور. در این مجالس، سخنرانی‌های تند علیه شاه. با وجود ممنوعیت شدید نام بردن از آیت الله خمینی، بر سرزبان افتادن گسترده نام امام خمینی بعد از این حادثه

سفر کارتر به ایران، انتشار مقاله توهین آمیز و شروع انقلاب

ورود کارتر رئیس جمهور آمریکا، در دی ۱۳۵۶ به تهران، تعجب همگان از نحوه برگزاری مراسم ضیافت بزرگ شام، نحوه حضور اعضای خانواده سلطنت در آن و سخنان اغراق آمیز کارتر در ستایش از شاه، در یکی از پراشوب ترین نقاط و معرفی ایران به عنوان «جزیره ثبات» توسط کارتر.

علت انتشار مقاله «ایران و استعمار سرخ و سیاه»: سرمستی شاه از تمجید کارتر و حمایت آمریکا و کشورهای غربی از حکومتش، پس از پایان سفر کارتر، دستور شاه، درنگارش مقاله‌ای شدیدالحن علیه امام خمینی و چاپ آن یک هفته پس از آن با امضای مستعار در ۱۷ دی ۱۳۵۶ در روزنامه اطلاعات

قیام مردم قم و تبریز:

واکنش نسبت به انتشار مقاله احمد رشیدی مطلق در ۱۷ دی ۱۳۵۶: توهین شدید به امام خمینی، در نتیجه واکنش مردم قم و کشتار ایشان و افزایش دامنه اعتراض‌ها و شروع مبارزات زنجیره‌وار در مناطق مختلف کشور و ادامه مبارزه تا بهمن ۵۷

واکنش فوری طلاب، روحانیون و مردم قم به انتشار مقاله اهانت آمیز در روزنامه «اطلاعات»

علت قیام ۱۹ برگزار تظاهرات روز نوزدهم دی ماه،

دی مردم قم حمله نیروهای نظامی به مردم و شهادت چهارده نفر و مجروح شدن عده زیادی و دستگیری جمعی از علما و روحانیون و تبعید ایشان

علت قیام مردم تبریز در بیست و نهم بهمن ۵۶: برگزاری مراسم چهلم شهدای قم در شهر تبریز و کشتار مردم توسط ارتش

علت قیام مردم در یزد: برگزاری مراسم چهلم شهدای تبریز و کشتار مردم و ادامه درگیری‌ها، شهر به شهر،

ایجاد فضای باز سیاسی

سفر کارتر به ایران

وفات آیت‌الله مصطفی خمینی در نجف

انتشار مقاله احمد رشیدی مطلق و توهین به امام و اعتراضات گسترده همراه با کشتار

اعلام حکومت نظامی در اصفهان و شهرضا

در مرداد ۱۳۵۷، آتش زدن سینما رکس آبادان در یک جنایت مهیب و سوختن ۴۷۷ نفر

مهم‌ترین حوادث دوره

نخست‌وزیری آموزگار:

سینما رکس آبادان: آتش زدن سینما و اعتقاد مردم در نقش داشتن ساواک در این امر با توجه به سهل‌انگاری مسئولان رژیم در پیگیری موضوع و عدم رسیدگی مراکز امنیتی

شریف امامی و ادامه کشتارها

علت برکناری آموزگار از نخست‌وزیری: در پی فاجعه سینما رکس، استعفای آموزگار

جانشین آموزگار: جعفر شریف امامی (از فراماسون‌های برجسته بنیاد پهلوی) با شعار **آشتی ملی**

عدم موفقیت شریف امامی در جلوگیری از گسترش اعتراضات با طرح تغییر سیاست‌های رژیم

تظاهرات گسترده مردم تهران در عید فطر ۵۷: تظاهرات پس از اقامه نماز در عید فطر (۱۳ شهریور ۱۳۵۷) به

امامت آیت‌الله مفتوح و نمایش عظیمی از اتحاد و قدرت مردم و در نتیجه افزایش وحشت شاه، دولت و آمریکا؛

علت تصمیم رژیم به ایجاد حکومت نظامی بعد از تظاهرات عید فطر: نگرانی آمریکا، شاه و دولت، از عظمت

راهپیمایی روز عید فطر و توسل به خشونت گسترده

تظاهرات ۱۶ شهریور ۵۷: تظاهرات حدود ۵۰۰ هزار نفر از مردم تهران با شعار «آمریکایی برو بیرون»، «مرگ بر

شاه»، «حسین سرور ماست، خمینی رهبر ماست» همچنین شعار «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» برای

اولین بار سرداده می‌شد، در پایان آن راهپیمایی تصمیم بر برگزاری تظاهرات فردا در میدان ژاله (شهدا) اما در

اخبار رادیویی ساعت (۲۴ نیمه شب)، اعلام حکومت نظامی در تهران و یازده شهر دیگر در حالی که اکثر مردم

در خواب بودند،

قیام ۱۷ شهریور (جمعه خونین):

صبح هفده شهریور اجتماع هزاران نفر از مردم در خیابان‌های تهران، در میدان شهدا، عدم موفقیت نظامیان و کماندوها در پراکنده نمودن مردم گلوله‌باران مردم توسط تانک‌ها به اعتراف یک خبرنگار خارجی استفاده چرخ بال‌ها (هلی کوپترها) از مسلسل و مواد تخریبی برای متفرق کردن مردم، اعدام دسته جمعی مردم

واکنش کارتر در مقابل کشتار قیام ۱۷ شهریور:

اعلام پشتیبانی کارتر از شاه طی پیامی، پس از این کشتار گسترده و حمایت از اقدام‌های او در راه بازگرداندن نظم با وجود ادعای دفاع از حقوق بشر واکنش کاخ سفید بر سرچگونگی مقابله با انقلاب اسلامی: بروز اختلافات جدی. اعتقاد شورای امنیت ملی به کشتار گسترده مردم، و وزارت امور خارجه درصدد نفوذ در انقلاب در نتیجه این اختلاف، سردرگمی کارتر و شاه در سرکوب مردم و انقلاب اسلامی نظر سولیوان، آخرین سفیر آمریکا در ایران نسبت به سیاست‌های دوگانه حقوق بشر و سیاست‌های سرکوب گرایانه آمریکا برای مهار انقلاب اسلامی: کارتر را متهم به نفاق می‌کند.

سوالات درس ۲۰

۱

کدامیک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است.

۱- شریف‌امامی	الف- دولت آشتی ملی؛ مدعی شعار آشتی ملی در مقام نخست‌وزیری رژیم پهلوی (خرداد ۹۹) ۱
۲- حاج مصطفی خمینی	ب- امام خمینی (ره) رحلت او را از «الطاف خفیه الهی» خواند. (دی ۱۴۰۰) ۲
۳- کارتر	پ- ایران را جزیره ثبات در یکی از پرخطرترین نقاط جهان خواند. ۳
	ت- شعار آشتی ملی (جشنواره ۱۴۰۲) ۱

در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.

الف- حکومت پهلوی برای جلوگیری از ادامه تظاهرات و اعتراضات در روز جمعه ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ در تهران و چند شهر دیگر برقرار کرد. (حکومت نظامی -) (دی ۹۷)

ب- جیمی کارتر رئیس جمهور آمریکا در سال ۱۳۵۵ برای کاهش تنفر عمومی از سیاست‌های آمریکا به شعار متوسل شد. (دفاع از حقوق بشر) (خرداد ۹۸ معارف)

گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

الف- علت قیام مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ چه بود؟ (شهریور ۱۴۰۰)

۱. اعتراض به جنایت دولت آشتی ملی شریف‌امامی

۲. اعتراض به دستگیری و تبعید امام خمینی (ره) به ترکیه

۳. اعتراض به انتشار مقاله توهین آمیز روزنامه اطلاعات علیه امام خمینی

۴. اعتراض به مرگ مشکوک دکتر شریعتی در لندن - حاج آقا مصطفی خمینی در نجف

	ب- شعار کدامیک از نخست وزیران شاه «آشتی ملی» بود. (دی ۹۹) ۱. شریف امامی ۲. آموزگار ۳. ازهاری ۴. علم ه: به سؤالات زیر پاسخهای کوتاه دهید. الف- امام خمینی کدام حادثه را از الطاف خفیه الهی خواندند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) وفات حاج مصطفی خمینی در نجف
۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف- فضای باز سیاسی: (جشنواره ۱۴۰۲) فضای باز سیاسی شعار جیمی کارتر کاندیدای حزب دمکرات بود کارتر بعد از انتخاب از دیکتاتورهای تحت سلطه آمریکا خواست تا خشونت و شکنجه را کاهش دهند.
۳	مقایسه پدیده های تاریخی الف- سیاست های درون کاخ سفید بر سرچگونگی مقابله با انقلاب اسلامی (۱۳۵۷) را مقایسه نمایید؟ دیدگاه شورای امنیت ملی آمریکا و وزارت خارجه آمریکا، درمورد چگونگی مقابله با انقلاب اسلامی ایران را مقایسه کنید (جشنواره ۱۴۰۲) واکنش کاخ سفید بر سرچگونگی مقابله با انقلاب اسلامی: بروز اختلافات جدی. اعتقاد شورای امنیت ملی به کشتار گسترده مردم، و وزارت امور خارجه درصدد نفوذ در انقلاب در نتیجه این اختلاف، سردرگمی کارتر و شاه در سرکوب مردم و انقلاب اسلامی ب- علت قیام ۳۱ تیر ۱۳۳۱ را با قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) قیام ۳۱ تیرماه ۱۳۳۱ در حمایت از نخست وزیری دکتر مصدق- قیام ۱۹ دی مردم قم در پی انتشار مقاله اهانت آمیز در روزنامه اطلاعات در ۱۷ دی
۴	اظهار نظر و قضاوت الف- به نظر شما، چرا پیروزی جیمی کارتر از حزب دمکرات در انتخابات ۱۳۵۵/۱۹۷۶م آمریکا، در ابتدا به منزله شکست شاه تلقی می شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا کارتر نامزد دمکرات ها بود و شاه در مبارزه انتخاباتی هزینه زیادی برای پیروزی رقیب او از حزب جمهوری خواه کرده بود. ب- به نظر شما، چرا محمد رضا پهلوی در مبارزات انتخاباتی آمریکا (در سال ۱۳۵۵ش ۱۹۷۶ م) از نامزد حزب جمهوری خواه حمایت می کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا براساس راهبرد جمهوری خواهان، شاه نقش ژاندارمی منطقه را برای آمریکا ایفا می کرد، و اگر جمهوری خواهان به قدرت نمی رسیدند شاید این مقام را از دست می داد.
۵	توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگیهای پدیده های تاریخی: الف- جیمی کارتر رئیس جمهور آمریکا از محمدرضا شاه خواست به تبعیت از سیاست فضای باز آمریکایی در ایران چه اقداماتی انجام داد؟ (ذکر دو مورد کافیست) (شهریور دی ۱۴۰۱) -اوضاع عمومی زندانیان را بهبود بخشید، -شکنجه زندانیان را کاهش دهد - به مطبوعات اجازه دهد به طور ملایم و محدود از دولت انتقاد کنند.
۶	کار بست شواهد و مدارک تاریخی

	با توجه به متن به سوالات زیر پاسخ دهید: (جشنواره ۱۴۰۲) در جریان انتخابات آذر ماه سال ۱۳۵۵ آمریکا جیمی کارتر رئیس جمهور شد. کارتر با شعار "حقوق بشر و فضای باز سیاسی" در کشورهای تحت سلطه آمریکا وارد عرصه رقابت های انتخاباتی شد. پیروزی او در ابتدا به منزله شکست شاه تلقی شد؛ زیرا کارتر نامزد دمکراتها بود و شاه در مبارزه انتخاباتی هزینه زیادی برای پیروزی رقیب او از حزب جمهوری خواه کرده بود. بر اساس راهبرد جمهوری خواهان شاه نیز نقش ژاندارمری منطقه را برای آمریکا ایفا میکرد و هزینه های تامین امنیت کشورهای همجوار بر عهده ایران بود. الف- کارتر با چه شعاری کشورهای تحت سلطه خود را وارد عرصه رقابتهای انتخاباتی کرد؟ ب- راهبرد جمهوری خواهان برای پیروزی در مبارزه انتخاباتی آذر ماه چه نقشی به شاه داده شد و هدف آن نقش چه بود الف- حقوق بشر و فضای باز سیاسی ب- نقش ژاندارمری منطقه و هزینه تامین امنیت کشورهای همجوار
	تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)
۷	چرا در سال ۱۳۵۵ جیمی کارتر رئیس جمهور آمریکا به شعار دفاع از حقوق بشر متوسل شد. (دی ۹۸ و خرداد ۱۴۰۰) برای کاهش تنفر عمومی از سیاست های آمریکا به شعار دفاع از حقوق بشر متوسل شد
۸	چرا حکومت پهلوی در سال ۱۳۵۶ ه. ش مسئله فضای باز سیاسی را مطرح کرد؟ (شهریور ۹۸ معارف) جیمی کارتر، رئیس جمهور آمریکا در سال ۱۳۵۵ ه. ش برای کاهش تنفر عمومی از سیاست های آمریکا به شعار دفاع از حقوق بشر متوسل شد. او از شاه نیز خواست به تبعیت از سیاست فضای باز آمریکایی، اوضاع عمومی زندانیان را بهبود بخشد. شکنجه زندانیان را کاهش دهد و به مطبوعات اجازه دهد به طور ملایم و محدود از دولت انتقاد کنند.
۹	علت قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ مردم قم را بنویسید. (شبه نهایی) انتشار مقاله توهین آمیز علیه امام (ره) در روزنامه اطلاعات
۱۰	شاه برای هماهنگی با برنامه حقوق بشر کارتر، در سال ۱۳۵۶ چه تغییر و تحولاتی در ایران ایجاد کرد؟ پیامد اجرای فضای باز سیاسی آمریکا در سال ۱۳۵۶ در ایران چه بود؟ (ذکر دو مورد کافی است) (سوالات جشنواره ۱۴۰۲) (اعلام کرد فضای باز سیاسی ایجاد خواهد کرد و هویدا از نخست وزیر برکنار و آموزگار جانشین وی شد) هویدا از نخست وزیر برکنار و آموزگار جانشین وی شد. به تبعیت از سیاست فضای باز آمریکایی، اوضاع عمومی زندانیان را بهبود بخشد. شکنجه زندانیان را کاهش دهد و به مطبوعات اجازه دهد به طور ملایم و محدود از دولت انتقاد کنند. همچنین با تشکیل «کمیسیون شاهنشاهی برای مبارزه با فساد» رژیم به وجود فساد گسترده در دستگاه های دولتی، اقرار کرد.
۱۱	چه عواملی بر باور مردم در نقش ساواک در حادثه آتش سوزی سینما رکس آبادن صیحه می گذاشت؟ (سوالات جشنواره ۱۴۰۲) سهل انگاری مسئولان رژیم در پیگیری موضوع و عدم رسیدگی مراکز امنیتی
۱۲	برگزاری مجالس ختم سید مصطفی خمینی در سال ۱۳۵۶ چه پیامدهایی به دنبال داشت؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

بر خلاف انتظار رژیم شاه مراسم ختم با شکوهی برای آن مرحوم در سراسر کشور برگزار شد در این مجالس، سخنرانی‌های تندی علیه شاه صورت گرفت با وجود ممنوعیت شدید نام بردن از آیت‌الله خمینی، این حادثه باعث شد تا بار دیگر به‌طور گسترده‌ای نام امام خمینی بر سر زبان‌ها بیفتد.

درس بیست و یک

هجرت امام خمینی به پاریس

علت هجرت امام به پاریس:

- روزافزون شدن تظاهرات مردمی در ایران،
 - توافق محرمانه رژیم عراق با شاه و هماهنگی با آمریکا
 - اخراج امام خمینی از کشور عراق
 - حرکت امام در سیزدهم مهر ۱۳۵۷ به طرف کویت
 - عدم موافقت دولت کویت به ورود به این کشور
 - عدم امکان بازگشت به عراق
 - در نتیجه هجرت امام خمینی و همراهانش، در پانزده مهر ۱۳۵۷ به فرانسه
- واکنش رئیس‌جمهور فرانسه به ورود امام: به محض اطلاع از ورود غیرمنتظره امام خمینی، نظرخواهی از شاه در این باره و بعد اجازه اقامت امام
- علت موافقت شاه و آمریکا درباره مهاجرت امام به فرانسه: تصوّر شاه و آمریکا در صورت دور شدن امام خمینی از ایران، جدایی وی از جریان انقلاب اما ایجاد شرایط بهتر ارتباطات در فرانسه، برای رهبری انقلاب
- پیامد اقامت چند ماهه امام خمینی در فرانسه (پاریس) مهر ۱۳۵۷:

امکانات تبلیغی مصاحبه و سخنرانی برای امام جهت افشای جنایات حکومت پهلوی

امکان ملاقات مبارزان با رهبری انقلاب: ملاقات سران گروه‌های سیاسی و روحانیون برجسته و مبارز، مانند آیت

الله بهشتی و آیت‌الله مطهری با امام در پاریس، برای هماهنگی مبارزات

انتشار پیام‌های امام باشتاب بیشتری در ایران

تشکیل دولت نظامی از هاری

علت برکناری شریف امامی:

- شهادت جمع زیادی از دانشجویان و دانش‌آموزان تظاهرکننده، در دانشگاه تهران، توسط نیروهای نظامی و انتظامی در سیزدهم آبان ۱۳۵۷،
- پخش صحنه‌هایی از این ماجرا در تلویزیون،
- برانگیخته شد احساسات مردم

➤ در نتیجه برکاری شریف امامی از نخست‌وزیری و انتصاب ارتشبد از هاری، به جای او به منظور برقراری حکومت نظامی توسط وی و کاهش سرعت حرکت انقلاب

دوران نخست‌وزیری از هاری:

برگزاری تظاهرات در تهران در روز انتصاب از هاری و آتش زدن بخشی از سفارت انگلیس در روز پانزدهم آبان: اعتراف شاه طی سخنانی، در شنیدن «پیام انقلاب ملت ایران» و سوگند یاد کرد که خطاها و فساد و ظلم و بی قانونی، دیگر تکرار نخواهد شد.

اولین اقدام از هاری: دستگیری جمعی از سران بدنام رژیم پهلوی، نظیر امیر عباس هویدا، نخست وزیر اسبق و ارتشبد نصیری، رئیس سابق ساواک

هدف

برای ایجاد کاهش نارضایتی و برقراری آرامش

واکنش امام

هشدار امام خمینی به مردم ایران در ظاهر بودن این اقدامات

ادامه تظاهرات گسترده مردم، در داخل کشور، با هماهنگی‌های شخصیت‌هایی چون آیت الله مطهری، آیت الله طالقانی، آیت الله دکتر بهشتی، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله هاشمی رفسنجانی، آیت الله مهدوی کنی و دیگر علما و روحانیون شاخص تهران و شهرستان‌ها، همچنین شخصیت‌های سیاسی و فرهنگی مسلمان و سایر گروه‌ها اما قدرت تعیین‌کننده، رهبری امام خمینی بود

تظاهرات عاشورا؛ استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی

یکی از فرازهای مهم و سرنوشت‌ساز انقلاب اسلامی: تظاهرات و راهپیمایی تاریخی مردم در عاشورای سال ۱۳۵۷ با آغاز ماه محرم صدور پیام برخاسته از ماهیت و فلسفه قیام عاشورا توسط امام خمینی در دعوت مردم به راهپیمایی در این روز بزرگ

سیاست رژیم در ماه محرم ۱۳۵۷: برقراری حکومت نظامی، تظاهرات مردم در اولین شب محرم در خیابان‌ها با وجود اعلام حکومت نظامی اما کشتار بی رحمانه عزاداران حسینی و مردم در جنوب تهران و سایر شهرهای کشور رژیم،

نتیجه این کشتار در شب اول محرم: (علت راهپیمایی بزرگ عاشورا) زمینه ساز راهپیمایی عظیم تاسوعا و عاشورا

راهپیمایی تاسوعا عاشورای ۵۷:

حرکت حدود ۴ میلیون نفر در تهران به سوی میدان آزادی و در سراسر کشور بالغ بر ۶۱ میلیون نفر تعجب ناظران خارجی از این راهپیمایی عظیم سراسری؛

در ظهر عاشورای ۱۳۵۷ تفسیر تحلیل‌گران مسائل سیاسی و خبرگزاری‌های مختلف جهان در پایان یافتن عمر حکومت شاهنشاهی در ایران و در نظر گرفتن این تظاهرات به منزله یک فراندوم (همه پرسی) درخواست مردم: استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی
نگرانی شاه و آمریکا از عظمت و گستردگی تظاهرات این دو روز و نظم و انسجام آنها،

تأکید قطعنامه	قرائت	
۱- سرنگونی نظام سلطنتی ۲- بازگشت امام خمینی به کشور ۳- تشکیل جمهوری اسلامی ۴- دعوت از ارتش، برای پیوستن به مردم	آیت الله بهشتی	قطعنامه راهپیمایی روز عاشورا

نتیجه تظاهرات تاسوعاعاشورا: بی‌نتیجه بودن حکومت نظامی از هاری

نخست‌وزیری بختیار

استعفای ارتشبد از هاری بعد از تظاهرات تاسوعاعاشورا

جانشین از هاری: بختیار از اعضای جبهه ملی (از مخالفان قبلی رژیم به دستور آمریکایی‌ها و برای جلوگیری از پیروزی انقلاب اسلامی)

مقایسه سیاست‌های درون کاخ سفید بر سر چگونگی مقابله با انقلاب اسلامی (۱۳۵۷): اختلاف نظر میان دستگاه‌های سیاست‌گذار آمریکا، و وخامت شرایط برای کارتر و شاه. شورای امنیت ملی آمریکا به دنبال اجرای کودتا و به راه انداختن جوی خون در ایران اما کارتر، وزارت امور خارجه و سازمان سیا، به فکر فریب مردم، از طریق جایگزینی بختیار به جای شاه و سوار شدن بر موج انقلاب.

«شورای انقلاب اسلامی»: تشکیل به دستور امام خمینی،

۱- بررسی چگونگی تشکیل دولت موقت،

۲- نحوه انتقال قدرت

۳- فراهم کردن مقدمه‌های تصویب قانون اساسی جدید

وظایف شورای انقلاب اسلامی:

فرار شاه: روز بیست و ششم دی ماه، خروج محمدرضا شاه و همسرش، پس از تشکیل شورای سلطنت، از ایران

با اینکه قرار بود شاه به آمریکا برود، کارتر با فریب کاری، او را به مصر فرستاد .

واکنش مردم به فرار شاه: اطلاع مردم از طریق رادیو، برپایی جشن و سروری بی سابقه در سراسر کشور، حضور مردم در خیابان‌ها، پخش نقل و شیرینی، روشن کردن چراغ اتومبیل‌ها و شادی و شکرگزاری

تظاهرات اربعین و بازگشت امام خمینی

اوضاع ایران در دوره نخست‌وزیری بختیار (بعدفرار شاه)

ادامه تظاهرات در شهرهای مختلف

حمله نیروهای رژیم به مردم در پاره‌ای از شهرها،

تلاش شاپور بختیار برای دستیابی به اهدافش پس از رفتن شاه، با تصور تبدیل شدن به قدرت اصلی در ایران

درخواست امام خمینی از نظامیان در ترک پادگان‌ها و خدمت در ارتش شاه

در پی آن فرار افسران و سربازان از پادگان‌ها،

راهپیمایی عظیم و تاریخی روز اربعین حضرت سیدالشهدا (ع)، مصادف با بیست و نهم دی ماه ۱۳۵۷، نمایش نفرت

مردم از حکومت پهلوی بار دیگر

خواسته مردم استقرار «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی»

اعلام بازگشت امام خمینی به زودی به ایران

بی نتیجه ماندن تلاش آمریکا و بختیار و خالفان غیرمذهبی حکومت شاه برای جلوگیری از ورود و یا به عقب‌انداختن

بازگشت امام

احتمال سوء قصد به جان امام

اما ورود امام در ۱۲ بهمن ۵۷ در میان عظیم‌ترین استقبال تاریخی به ایران

انجام دوران استیلای بیگانگان بر کشور

آغاز عصر جدیدی در تاریخ سیاسی ایران بر پایه استقلال و احیای ارزش‌های اسلامی و لی

سخنرانی امام در بهشت زهرا در همان روز،

تسلیت امام به خانواده شهدا،

مشروعیت نداشتن رژیم پهلوی

سخنان امام: «نظام سلطنت، به دلیل دخالت نداشتن مردم در تعیین سرنوشت خود و فساد شاهان موروثی، خلاف

عقل بشری است، «من به پشتیبانی این ملت، دولت تعیین می‌کنم. ما نمی‌گذاریم ذلت‌های سابق، اعاده شود.»

اعلام تشکیل دولت موقت

اولین اقدام سیاسی امام پس از ورود به کشور (چگونگی تشکیل دولت موقت):

انتخاب مهندس مهدی بازرگان، به عنوان **نخست‌وزیر دولت موقت**، با پیشنهاد شورای انقلاب،

اطلاع مردم در شانزدهم بهمن ماه، از نخست‌وزیری بازرگان

درخواست امام خمینی از مردم در حمایت از دولت بازرگان با برگزاری تظاهراتی آرام،

از ۱۲ تا ۲۲ بهمن: دو نخست‌وزیر در ایران: بختیار نخست‌وزیر رژیم و مهدی بازرگان نخست‌وزیر دولت موقت

در همان روز، لغو قرارداد تحویل تجهیزات نظامی قبلاً خریداری شده از آمریکا به ارزش هفت میلیارد دلار توسط بختیار طی اقدامی خیانت آمیز.

پرداخت وجه این قرارداد در گذشته و این اقدام بختیار به معنای در اختیار قراردادن کل این مبلغ به آمریکا در این زمان آغاز درگیری میان نیروهای ارتش، فرار بسیاری از سربازانی که مجبور به تیراندازی به طرف مردم بودند، یا سلاح خود را به طرف فرماندهان شان نشانه می گرفتند

تلاش برای کودتا و پیروزی انقلاب اسلامی

با شدت گرفتن درگیری ها، طولانی شدن ساعت حکومت نظامی در تهران به ۷/۵ ساعت واکنش دولت آمریکا در مقابل اقدامات امام و مردم بعد ورود امام به ایران (علت افزایش ساعت حکومت نظامی - سیاست آمریکا در مقابل پیروزی انقلاب) : تلاش ژنرال هایزر آمریکایی، فرماندهان نظامی، در اجرای کودتا به منظور دستگیری امام خمینی و سایر شخصیت ها، در نتیجه شکست انقلاب واکنش امام در مقابل اعلام حکومت نظامی توسط دولت: امام خمینی در همان روز اعلام کرد: «... اعلامیه امروز فرماندار نظامی، خدعه و خلاف شرع است و مردم به هیچ وجه به آن اعتنا نکنند. برادران و خواهران عزیزم، هراسی به خود راه ندهند؛ که به خواست خداوند تعالی، حق، پیروز است.» نتیجه اعلامیه امام : مواضع قاطعانه در نتیجه خنثی شدن کودتای آمریکا علیه انقلاب با صدور اعلامیه امام خمینی در ۱۹ بهمن ماه، حمایت مردم از نیروی هوایی که لشکر گارد شاهنشاهی به آن حمله کرده بود،

با مشارکت وسیع زنان و مردان در سراسر کشور، تصرف مراکز حساس توسط مردم و سقوط پایگاه های رژیم یکی پس از دیگری

با مشاهده این وضع، اعلام بی طرفی شورای فرماندهان ارتش، طی اطلاعیه ای،

سرانجام سقوط رژیم سلطنتی شاه، در بیست و دوم بهمن ماه ۱۳۵۷ به طور کامل

شنیدن صدای انقلاب از رادیو در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷

سرور و شادی وصف ناپذیر مردم در پایان پادشاهی

برگزاری جشن انقلاب اسلامی

پیروزی انقلاب اسلامی ایران حادثه بزرگی بود که حیرت جهانیان را برانگیخت و حادثه بزرگ قرن نام گرفت.

روند پیروزی انقلاب:

۱. ورود امام در ۱۲ بهمن به ایران

۲. انتصاب مهندس مهدی بازرگان به عنوان نخست وزیر دولت موقت انقلابی در ۱۵ بهمن

۳. تبدیل تهران به شهری نظامی با حمله نیروهای گارد شاهنشاهی به افراد نیروی هوایی هوادار انقلاب
۴. تصمیم حکومت پهلوی در اجرای حکومت نظامی در بعد از ظهر ۲۱ بهمن و شب ۲۲ بهمن و ایجاد کودتایی نظامی به کمک نظامیان وابسته به خود و با نظارت ژنرال هایزر آمریکایی، **باهدف دستگیری رهبر انقلاب و اعضای شورای انقلاب و در نتیجه سرکوبی انقلاب** اما اعلام غیرقانونی بودن حکومت نظامی توسط امام خمینی با توکل به الطاف خداوند،
۵. تصرف مراکز نظامی در تهران و شهرهای بزرگ توسط مردم به کمک ارتشیان پیوسته به انقلاب
۶. تسلط مردم بر ساختمان رادیو و تلویزیون و اعلام صدای انقلاب و پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن، و سقوط نظام شاهنشاهی

سؤالات درس ۲۱		۱
جمله‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.		
غ	ص	الف - به دنبال حادثه ۱۳ آبان ۱۳۵۷ شریف امامی از نخست وزیری برکنار و ارتشبد از هاری به جای او منصوب شد. (جشنواره ۱۴۰۲)
کدامیک از گزینه های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است.		
		الف - برای حمایت از دولت شاپور بختیار به ایران فرستاده شد. (جشنواره ۱۴۰۲) ۱ - رابرت هایزر
در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.		
الف - قطعنامه راهپیمایی روز عاشورا در سال ۱۳۵۷ توسط آیت الله قرائت شد. (آیت الله بهشتی - آیت الله مفتاح) (جشنواره ۱۴۰۲)		
گزینه های مناسب را انتخاب کنید.		
الف - کدام یک از دستگاه‌های سیاستگذار آمریکا، در جریان انقلاب اسلامی به دنبال اجرای کودتا و به راه انداختن جوی خون در ایران بود؟		
۱. شورای امنیت ملی آمریکا ۲. کارتر ۳. وزارت امور خارجه ۴. سازمان سیا		
ب - کدام یک از تظاهرات عمومی مردم در سال ۱۳۵۷ به منزله یک فراندوم (همه پرسی) علیه حکومت شاه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		
۱. تظاهرات ۱۳ آبان ۲. تظاهرات ۱۷ شهریور ۳. تظاهرات گسترده مردم پس از عید فطر ۴. تظاهرات تاسوعا و عاشورا		
مقایسه پدیده های تاریخی		۲
الف - تصور شاه و آمریکا از هجرت امام خمینی به پاریس، با آنچه در واقعیت اتفاق افتاد را با هم مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲)		
تصور شاه و آمریکا این بود که دور شدن امام خمینی از ایران، سبب جدایی وی از جریان انقلاب خواهد اما شرایط بهتر از تباطات در فرانسه به کمک رهبری انقلاب آمد و تماس‌ها راحت تر و پیام‌ها بیشتر شد.		
توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگیهای پدیده‌های تاریخی:		۳

الف- برنامه راهپیمایی عاشورای سال ۵۷ که توسط شهید بهشتی قرائت شد بر چه مسائلی تعطیل می‌کرد؟ (ذکر دو مورد کافی است) (جشنواره ۱۴۰۲) تاکید مجدد بر سرنگونی نظام سلطنتی بازگشت امام خمینی به کشور تشکیل جمهوری اسلامی دعوت از ارتش برای پیوستن به مردم ب- وظیفه ژنرال هایزر که از سوی آمریکا در دی ماه ۱۳۵۷ به ایران فرستاده شد، چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) هماهنگی با سران ارتش- برای حمایت از دولت بختیار- و در صورت لزوم، انجام کودتای نظامی علیه انقلاب- و حفظ مراکز راهبردی مورد نظر آمریکا بود. پ- وظایف شورای انقلاب اسلامی چه بود؟ (دو مورد کافی است). (امام خمینی چه وظایفی را به نهاد «شورای انقلاب» واگذار کردند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به دستور امام خمینی، شورای انقلاب اسلامی موظف گردید به بررسی چگونگی تشکیل دولت موقت، نحوه انتقال قدرت و فراهم کردن مقدمه های تصویب قانون اساسی جدید بپردازد.	
تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)	
۴ اقامت امام خمینی در پاریس چه نتایجی برای انقلاب ایران داشت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) شرایط بهتر ارتباطات در فرانسه به کمک رهبری انقلاب آمد و تماس‌ها راحت تر و پیام‌ها بیشتر شد.	۴
۵ اقامت چند ماهه امام خمینی در فرانسه (پاریس) مهر ۱۳۵۷ چه نتایج مهمی برای انقلاب بدنبال داشت. (ذکر یک مورد کافی). (خرداد ۹۸، شهر یور ۹۹، خرداد، شهریور ۱۴۰۰ ص ۱۳۶، خرداد ۹۸، معارف) ایشان با استفاده از امکانات تبلیغی مصاحبه و سخنرانی جنایات حکومت پهلوی را افشامی کردند. امکان ملاقات مبارزان با رهبری انقلاب فراهم آمد و پیامهای امام باشتاب بیشتری در ایران منتشر شد. (ذکر یک مورد کافی)	۵
۶ ایستادن امام خمینی بر پله های هواپیما در فرودگاه مهرآباد نماد چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) نماد خاتمه یافتن دوران استیلای بیگانگان بر کشور و آغاز عصری جدید در تاریخ سیاسی ایران بر پایه استقلال و احیای ارزش‌های اسلامی و ملی بود.	۶
۷ چرا شریف امامی از مقام نخست‌وزیری در سیزدهم آبان ۱۳۵۷ برکنار شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) پخش صحنه‌هایی از کشته شدن دانشجویان و دانش‌آموزان در تلویزیون احساسات ملی را برانگیخت. یا به جای این قسمت نوشته شود: در سیزدهم آبان ۱۳۵۷ جمع زیادی از دانشجویان و در دانشگاه تهران، توسط نیروهای نظامی و انتظامی به شهادت رسیدند (هر کدام نوشته شود نمره تعلق می‌گیرد)	۷
۸ ارتشبد ازهاری پس از رسیدن به نخست‌وزیری برای کاهش ناراضیاتی و ایجاد آرامش چه اقداماتی انجام داد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) جمعی از سران بدنام رژیم پهلوی را دستگیر کرد نظیر امیرعباس هویدا، نخست‌وزیر اسبق و ارتشبد نصیری، رئیس سابق ساواک	۸
۹ تظاهرات و راهپیمایی عاشورای ۱۳۵۷ چه اهمیتی در تاریخ انقلاب دارد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) در این تظاهرات با شرکت ۱۶ میلیون نفر در سراسر کشور به منزله یک فراندوم بود مردم در آن خواستار استقلال آزادی جمهوری اسلامی شدند.	۹
۱۰ بعد از پیروزی انقلاب اسلامی دولت موقت چگونه شکل گرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲) با پیشنهاد شورای انقلاب، مهندس مهدی بازرگان، به عنوان نخست‌وزیر دولت موقت انتخاب شد و خبر آن در شانزدهم بهمن ماه، رسماً به اطلاع مردم رسید.	۱۰

درس بیست و دوم

آغاز به کار مهندس بازرگان:

انتصاب (در پانزدهم بهمن ماه ۱۳۵۷ به پیشنهاد شورای انقلاب، از طرف امام خمینی به نخست وزیری) و استقرار در ساختمان نخست وزیری،

شرط امام خمینی برای مهندس بازرگان: «در نظر نگرفتن روابط حزبی و گروهی»

- اداره امور مملکت
- اجرای فرماندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور
- تشکیل مجلس منتخبان مردم برای تدوین و تصویب قانون اساسی
- برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان ملت، طبق قانون اساسی جدید

اقدام امام در مقابل دولت موقت: حمایت امام خمینی از مهندس بازرگان، معرفی دولت وی به عنوان دولتی «شرعی» و درخواست از مردم در حمایت از آن

اوضاع کشور بلافاصله بعد از پیروزی: انتخاب بازرگان به نخست وزیری، شکسته شدن اعتصاب‌ها به فرمان امام خمینی، بازگشت تمامی و همه به سر کار خود و شروع عصری جدید از کار و تلاش و سازندگی.

اعضای کابینه مهندس بازرگان: در بیست و پنجم بهمن ۱۳۵۷ اعلام اعضای کابینه، تقریباً همگی از اعضا یا طرفداران

نهضت آزادی و جبهه ملی.

برگزاری همه‌پرسی تعیین نظام سیاسی ایران

علت برگزاری همه‌پرسی: با وجود تعیین مدل نظام سیاسی آینده کشور در «تظاهرات» چندمیلیونی مردم، با اعلام شعارهای «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی»، اصرار امام خمینی در انجام یک همه‌پرسی ملی، در همان روزهای اول انقلاب، به منظور مشخص نمودن نوع حکومت جدید ایران.

نتیجه همه‌پرسی: رأی اکثریت ۹۸/۲ درصد، کلیه کسانی که حق رأی داشتند، به «جمهوری اسلامی» مهم‌ترین نتیجه تغییر نظام سیاسی ایران از شاهنشاهی به جمهوری اسلامی به صورت رسمی

تدوین و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

پس از تعیین جمهوری اسلامی به عنوان نظام سیاسی کشور در ۱۲ فروردین ۱۳۵۸، فرمان امام خمینی به دولت موقت جهت برگزاری انتخابات برای تشکیل «مجلس خبرگان»، و تدوین و تصویب قانون اساسی تشکیل مجلس خبرگان با انتخاب هفتاد و دو نماینده، توسط مردم، در مرداد ماه ۱۳۵۸.

چگونگی تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: تدوین قانون با

✓ بررسی قانون‌های اساسی کشورهای مختلف غربی و اسلامی توسط مجلس خبرگان

- ✓ توجه به قانون اساسی سابق کشور و مبناهای فقهی و اسلامی،
- ✓ همچنین نظریات نمایندگان گروه‌های مختلف سیاسی و فکری،

علت مخالفت با مجلس خبرگان:

با جدی شدن تصویب اصول مربوط به «ولایت فقیه» شروع مخالفت‌ها با مجلس خبرگان از سوی مخالفان،

واکنش امام خمینی در مقابل مخالفت با مجلس خبرگان:

دفاع امام و مردم و نیروهای انقلابی، به دفاع از اصل مذکور

اعلام «ضد دیکتاتوری» و «مخالف استبداد» بودن آن

چگونگی و علت ایجاد شورای نگهبان: بر اساس قانون اساسی جدید، تشکیل شورای نگهبان در اسفند ۱۳۵۸

علت تشکیل شورای نگهبان:

۱- تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی،

۲- نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی و پاسداری از آرای مردم پاسداری.

تأسیس نهادهای انقلابی

بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، صدور فرمان تشکیل نهادهای انقلابی یکی پس از دیگری توسط امام خمینی با درایت و تیزبینی کامل.

هدف از تشکیل	نهاد انقلابی
برقراری نظم و امنیت	کمیته انقلاب اسلامی
دفاع از کشور و ارزش‌های انقلاب اسلامی	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
دفاع از کشور و ارزش‌های انقلاب اسلامی	بسیج مستضعفان
سازندگی و رفع محرومیت از روستاها	جهادسازندگی
دستگیری از محرومان	کمیته امداد امام خمینی
کاهش نرخ بالای بی‌سوادی در ایران	نهضت سوادآموزی

اوضاع داخلی کشور، در زمان دولت موقت

دولت موقت برآمده از شرایط انقلاب کشور ایران، اما عدم توانایی اعضای آن در بهره‌برداری از این شرایط، ایجاد فاصله‌ی تدریجی بین دولت موقت و امام و یاران امام به علت: **بی‌ارادگی و ناتوانی در تبعیت از روش انقلابی امام خمینی**، یکی از اعضای برجسته دولت موقت، اجرای احکام اسلام را غیرمفید اعلام کرد.

توطئه‌های آمریکا و گروهک‌های تروریستی ضد انقلاب

علت دشمنی آمریکا با انقلاب ایران:

- ❖ با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، از دست رفتن یکی از پایگاه‌های امن خود آمریکا در خاورمیانه که ده‌ها هزار نفر از مستشارانش در آن مستقر بودند و از آن به نام «جزیره ثبات» نام برده می‌شد،
- ❖ پیروزی انقلاب ایران بزرگترین خطر برای آمریکا
- ❖ در نتیجه توطئه چینی برای نابودی آن
- ❖ مهم‌ترین دسیسه‌ها و توطئه‌های آمریکا را بر ضد انقلاب اسلامی

- + تضعیف، حذف و ترور اندیشمندان و متفکران دینی، یاران امام به عنوان ارکان اصلی انقلاب اسلامی،
- + ایجاد گروه‌های سیاسی مخالف،
- + حمایت از ساواکی‌ها
- + ایجاد آشوب در استان‌ها،
- + حمله نظامی به طبرس
- + تحریم و محاصره اقتصادی
- + جنگ تبلیغاتی و شایعه پراکنی علیه انقلاب اسلامی
- + طراحی کودتا
- + جنگ تحمیلی هشت ساله،

رئوس اصلی

توطئه‌های آمریکا

علیه ملت ایران

بهترین ابزار آمریکا برای اجرای توطئه‌های خود بر ضد انقلاب اسلامی: **گروه‌های سیاسی**

علت استفاده آمریکا از گروه‌های سیاسی ضد انقلاب: فعالیت گروه‌ها در سایه قیام مردم و رهبری امام خمینی. افراط آنان در حرکت‌هایشان و معرفی خودبه‌واریان اصلی انقلاب. عدم رسمیت دولت موقت و شورای انقلاب را که به دستور امام خمینی تشکیل شده بود، توسط این گروه‌ها. رواج شایعات دروغین، و ایجاد تردید بزرگ در جامعه

- (۱) خواسته گروه‌ها
- (۲) تغییر در انقلاب
- (۳) تغییر در انقلاب

نتیجه اجرای این سه خواسته:

فراهم شدن زمینه برای تسلط این گروهک‌ها بر کشور، از طریق دستیابی ایشان به عالی‌ترین نهاد انقلاب از طریق نفوذ در شورای انقلاب که تصمیم‌های اساسی را در آن شرایط حساس و بحران زده می‌گرفت، و رسیدن به اهداف خطرناک خود با دریافت سلاح و انحلال ارتش

اصلی‌ترین گروهک‌های ضد انقلاب: حزب خلق مسلمان، در آذربایجان شرقی، «حزب دمکرات کردستان»

«حزب خلق عرب» در خوزستان و تشکل‌های مشابه در بلوچستان و ترکمن صحرا

توطئه حزب خلق مسلمان در آذربایجان

حمله حزب خلق مسلمان: در تابستان ۱۳۵۸ هم زمان با انتخابات مجلس خبرگان به مراکز نظامی رسمی کشور ابتدا تهدید تحریم انتخابات توسط سردمداران حزب خلق مسلمان. پس از انجام انتخابات اعتراض به نتیجه آن بی توجهی این گروهک به تلاش‌های علمای بزرگ تبریز از جمله شهید آیت الله مدنی برای حفظ آرامش و ادامه آشوب و اغتشاش.

واکنش امام خمینی به اقدامات حزب خلق مسلمان آذربایجان: طی یک سخنرانی اعلام فعالیت این حزب به عنوان قیام بر ضد اسلام و حکومت اسلامی

نتیجه سخنرانی امام: به دنبال سخنرانی امام و افشا شدن اسنادی در خصوص رابطه سخنگوی حزب خلق مسلمان با آمریکا، حضور حماسی مردم مسلمان آذربایجان در صحنه، یکسره نمودن کار این گروهک و پایان دادن به فعالیت‌های تفرقه افکنانه و فتنه جویانه آن.

توطئه دشمن در کردستان

بارزترین نمونه آشوب‌های منطقه‌ای که توسط عوامل استکبار، به منظور تجزیه بخشی از میهن اسلامی طراحی شد:

(مهم‌ترین جریان سیاسی آغازگر تجزیه طلبی ایران پس از انقلاب اسلامی): حزب دمکرات کردستان

حزب دمکرات کردستان: ریشه آن: جریان‌های مارکسیستی دهه ۱۳۲۰ کشور

با پیروزی انقلاب اسلامی، آغاز دوباره فعالیت سیاسی این حزب و پشتیبانی کمونیست‌های داخل و خارج، از آن

حزب گومله: اعلام موجودیت پس از حزب دمکرات کردستان.

به موازات این حزب، شکل‌گیری حزب‌ها و گروه‌های دیگری نیز در کردستان و درخواست «خودمختاری» و سپس «استقلال» و تجزیه کردستان.

نقش بیگانگان در آشوب‌های استانی: نقش کشورهای غربی (در رأس همه آمریکا) و بلوک شرق (در رأس آنها شوروی سابق) و عامل‌های آنان در منطقه مانند رژیم بعث عراق، با ارسال پول و اسلحه، در این غائله‌ها ارتباط آن با عوامل خارجی

هدف اصلی آشوب‌های استانی: توطئه‌ای شامل آذربایجان در شمال غربی تا خوزستان و حتی مناطق مرکزی و مرزهای شرقی

نقش دولت عراق: افزایش تحرک‌های خود در منطقه و دامن زدن به این موضوع. امکان فرار غائله آفرینان به داخل خاک آن کشور به علت هم جوار بودن کردستان با عراق، و حمایت رژیم بعثی عراق از ایشان.

در کنار این عوامل: فقدان نیروهای دفاعی منظم ایران به علت: از هم پاشیدگی ارتش، هم زمان با سقوط سلسله پهلوی، و نوپایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی،

اقدامات گروهک‌های ضدانقلاب در کردستان: با توجه به شرایط داخلی و حمایت‌های خارجی، گروهک‌ها در

کردستان: دستیابی به امکانات و اسلحه لازم برای ایجاد آشوب با اشغال مراکز نظامی، پادگان‌ها، مقر لشکرها و

واحدهای نظامی، حتی به شهادت رساندن اکثریت مردم وطن خواه کردستان که زیر بار توطئه های آنها نمی رفتند، به جرم مخالفت با تجزیه طلبی و حفظ تمامیت ارضی ایران

واکنش مردم کردستان: مردم کردستان ایران مدافع دستاوردهای انقلاب اسلامی و مبارزه آنان با عوامل ضد انقلاب ، بلکه دفاع از وطن در تهاجم بعثی ها به ایران، حتی می توان به تعلق خاطر کردهای سایر کشورهای منطقه به فرهنگ ایران و اسلام، و ایستادگی کردهای عراقی در برابر صدام حسین متجاوز به ایران اشاره کرد . در نتیجه جنایات جنگی عراق علیه کردها، هم در عراق و هم در ایران، **از جمله بمباران شیمیایی حلبچه در عراق و سردشت در ایران، از جنایات رژیم بعث در مورد کردهای ایرانی و عراقی .**

علت عدم موفقیت گروهکها در کردستان: حمایت اکثریت قریب به اتفاق مردم و علمای کردستان، اعم از شیعه و سنی، از انقلاب اسلامی و حفاظت از تمامیت ارضی ایران، در نتیجه عدم موفقیت فتنه های تجزیه طلبانه ای که ریشه در خارج از کشور داشت.

توطئه دشمن در ترکمن صحرا

آغاز بلوای ترکمن صحرا، از فروردین ۱۳۵۸ و ادامه تا اواخر زمستان همان سال.

دلایل شروع توطئه در ترکمن صحرا:

۱- آغاز این آشوب، با سوء استفاده آشوبگران از اختلافها و تفاوت های مذهبی و قومی.

۲- اختلاف ناشی از عملکرد حکومت پهلوی و سیاست های سوء آن در منطقه بر سر مالکیت زمین های کشاورزی

پیامد این غائله: ایجاد شرایط و وضعیتی عجیب در منطقه. اقدام چریک های فدایی خلق که یک سازمان کمونیستی طرفدار شوروی بود، با تشکیل «ستاد خلق ترکمن»، در مصادره خودسرانه زمین ها و اموال در این منطقه. خنثی شدن این توطئه با هوشمندی مردم منطقه و حضور نیروهای انقلابی.

توطئه گروهکها در خوزستان و سیستان و بلوچستان

گروهک «خلق عرب»: در خوزستان، تشکیل با حمایت برخی کشورهای عربی؛ به خصوص عراق، جنگ با نیروهای انقلابی

گروهک «خلق بلوچ»: در سیستان و بلوچستان و شروع حرکت های تجزیه طلبانه.

❖ اغلب ماهیت چپ و مارکسیستی داشتند و یا به ظاهر چنان می نمودند.	} وجوه مشترک	
❖ هر کدام به یک یا چند قدرت خارجی منطقه ای یا بین المللی وابسته بودند.		عمده
❖ از تفاوت های مذهبی و قومی در جهت تفرقه افکنی و فتنه انگیزی سوء استفاده می کردند		این گروه ها:

استعفای دولت موقت انقلاب

علت استعفای مهندس بازرگان:

- اعتراض شدید گروه های سیاسی و انقلابیون به مهندس بازرگان به علت ملاقات محرمانه با برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر که از آمرین مستقیم کشتار مردم ایران در زمان شاه بود،
- تسخیر سفارت آمریکا توسط دانشجویان و گروهان گرفتن اعضای سفارت
- حمایت امام و مردم از اقدام دانشجویان
- مخالفت مهندس بازرگان و اعضای کابینه او با اقدام
- در نتیجه استعفای وی در ۱۴ آبان ۱۳۵۸

علت تسخیر سفارت آمریکا:

- ۱- اقدامات ضد انقلابی آمریکا
 - ۲- دخالت در امور داخلی ایران
 - ۳- ورود شاه به آمریکا و نگرانی های فزاینده از مداخلات سفارت آمریکا در تهران در نتیجه تسخیر سفارت آمریکا، توسط گروهی از دانشجویان و به گروهان گرفتن اعضای سفارت در روز سیزدهم آبان ماه ۱۳۵۸.
- پیامد سیاسی مهم تسخیر سفارت آمریکا در بعد داخلی: بروز اختلاف بین امام و دولت موقت در نتیجه استعفای دولت موقت، قبول استعفای وی توسط امام و واگذاری اداره کشور به «شورای انقلاب»

سوالات درس ۲۲

جمله های صحیح و غلط را مشخص کنید.

غ	ص	الف- مهندس بازرگان کابینه خود را که تقریباً همگی از اعضا یا طرفداران نهضت آزادی و جبهه ملی بودند، معرفی کرد. (جشنواره ۱۴۰۲)
غ	ص	ب- تاسیس نهادهای انقلابی بیانگر بینش مدیریت منسجم و جامع حضرت امام خمینی(ره) بود. (شهریور ۹۸، معارف)
غ	ص	پ- مهندس بازرگان، نخست وزیر دولت موقت، به دلیل مخالفت با تشکیل مجلس خبرگان رهبری از مقام خود استعفا کرد. (خرداد ۱۴۰۰ معارف) بعد از تسخیر سفارت آمریکا توسط دانشجویان
غ	ص	ت- برگزاری همه پرسی نشان داد که بیش از ۹۸ درصد شرکت کنندگان به جمهوری اسلامی رأی مثبت داده اند. (شهریور ۹۸)

کدامیک از گزینه های سمت راست با شماره های سمت چپ در ارتباط است.

الف- برقراری نظم و امنیت کشور (جشنواره ۱۴۰۲)	۱	۱. کمیته انقلاب
ب- دفاع از کشور و ارزش های انقلاب اسلامی (جشنواره ۱۴۰۲)	۲	۲. سپاه پاسداران
پ- دستگیری از محرومان (جشنواره ۱۴۰۲)	۳	۳. کمیته امداد
ت- به منظور سازندگی و رفع محرومیت از روستاها (جشنواره ۱۴۰۲)	۴	۴. جهاد سازندگی
ج- برای کاهش نرخ بالای بی سوادی در ایران (جشنواره ۱۴۰۲)	۵	۵. نهضت سوادآموزی

در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.

الف- مهم ترین جریان سیاسی آغازگر تجزیه طلبی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، حزب بود. (دمکرات کردستان - حزب خلق مسلمان) (جشنواره ۱۴۰۲)

	گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید. الف- امام خمینی فعالیت کدام گروه و حزب را قیام بر ضد اسلام و حکومت اسلامی برشمردند؟ ۱. حزب مجاهدین خلق ۲. حزب خلق عرب ۳. حزب خلق مسلمان ۴. حزب خلق بلوچ ب- کدامیک از نهادهای انقلابی زیر وظیفه حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران جنایتکار رژیم پهلوی را بر عهده داشت. (شهریور ۹۸ معارف) ۱. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۲. کمیته امداد امام خمینی ۳. کمیته انقلاب اسلامی ۴. بسیج مستضعفان پ- چه روزی به عنوان روز جمهوری اسلامی نامیده شد. (خرداد ۹۸ معارف) ۱. بیست و دوم بهمن ۲. دوازدهم فروردین ۳. سیزده آبان ۴. بیست و نه اسفند به سؤالات زیر پاسخهای کوتاه دهید. الف- بهترین ابزار آمریکا برای اجرای توطئه‌های خود بر ضد انقلاب اسلامی چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) گروه‌های سیاسی ب- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به فرمان امام خمینی چه نهادهای انقلابی تأسیس شد؟ (شهریور ۱۴۰۲ تشریحی)، دی ۱۴۰۱ معارف) (دومورد) کمیته انقلاب اسلامی- جهادسازندگی- سپاه پاسداران- کمیته امداد- نهضت سوادآموزی- بنیاد شهید- بنیاد مستضعفان پ- کدام نهاد انقلابی وظیفه حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران جنایتکار رژیم پهلوی را بر عهده داشت. (خرداد ۹۸ معارف) بعد از انقلاب کدام یک از نهادها وظیفه حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران رژیم پهلوی را برعهده داشت. (خرداد ۱۴۰۰) کمیته انقلاب اسلامی
۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف- کمیته انقلاب اسلامی : (خرداد ۱۴۰۰، خرداد ۱۴۰۲ (تشریحی) معارف) بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به فرمان امام خمینی کمیته انقلاب اسلامی تأسیس شد . این کمیته وظیفه حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران جنایتکار رژیم پهلوی را بر عهده داشت
۳	مقایسه پدیده‌های تاریخی الف- دو نهاد « کمیته انقلاب اسلامی» و « سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» را از نظر هدف شکل‌گیری با یکدیگر مقایسه نمایید. (جشنواره ۱۴۰۲) کمیته انقلاب اسلامی با هدف برقراری نظم و امنیت (در داخل کشور) و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای دفاع از کشور (در برابر حملات خارجی) و دفاع از ارزش‌های انقلاب به وجود آمد. ب- چگونگی توطئه گروهک‌ها در خوزستان و سیستان و بلوچستان بر ضد انقلاب را مقایسه کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) گروهکی به نام خلق عرب در خوزستان، با حمایت برخی کشورهای عربی، به خصوص عراق، با نیروهای انقلابی درگیر، و به جنگ برخاسته بود. در سیستان و بلوچستان نیز گروهکی به نام " خلق بلوچ " حرکت‌های تجزیه طلبانه را آغاز کرده بود.
۴	اظهار نظر و قضاوت الف- به نظر شما هدف گروهک‌های ضدانقلاب از ایجاد آشوب و ناامنی در مناطق مختلف مشور چه بود؟ (شهریور ۱۴۰۱) گروهکها درصدد بودند یکپارچگی و زندگی مسالمت آمیز اقوام ایرانی ۵/۰ را به اختلاف و تفرقه تبدیل کنند. ۵/۰

۵	توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگیهای پدیده های تاریخی: الف - وجوه مشترک گروه های ضدانقلاب را بنویسید. (ذکر دو مورد) اغلب ماهیت چپ و مارکسیستی داشتند و یا به ظاهر چنان می نمودند. هرکدام به یک یا چند قدرت خارجی منطقه ای یا بین المللی وابسته بودند. از تفاوت های مذهبی و قومی در جهت تفرقه افکنی و فتنه انگیزی سوء استفاده می کردند. (کلیدواژه: ماهیت چپ مارکسیستی، وابستگی به قدرت های خارجی، تفرقه های قومی و مذهبی) ب- امام خمینی چه وظایفی را به دولت موقت مهندس بازرگان محول کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- اداره امور مملکت ۲- اجرای فرماندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور ۳- تشکیل مجلس منتخبان مردم برای تدوین و تصویب قانون اساسی ۴- برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان ملت، طبق قانون اساسی جدید پ- اعضای کابینه ی مهندس بازرگان از کدام احزاب و تشکل های سیاسی بودند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) نهیضت آزادی و جبهه ملی ت- مهمترین کارهای دولت موقت مهندس بازرگان و شورای انقلاب چه بود. (ذکر دو مورد کافیست) (دی ۹۹، شهر بور ۱۴۰۰) ۱. برگزاری همه پرسی تعیین نظام سیاسی جدید ۲. تدوین قانون اساسی ۳. شکلگیری هیئت دولت بر اساس قانون اساسی جدید ۴. تأسیس نهادهای انقلابی
۶	کار بست شواهد و مدارک تاریخی الف- متن را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید. مهندس بازرگان به علت ملاقات محرمانه با برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر که از آمرین مستقیم کشتار مردم ایران در زمان شاه بود، مورد اعتراض شدید گروه های سیاسی و انقلابیون واقع شده بود. از سوی دیگر ورود شاه به آمریکا و نگرانی های فزاینده از مداخلات سفارت آمریکا در تهران موجب تسخیر سفارت آمریکا، توسط گروهی از دانشجویان و به گروگان گرفتن اعضای سفارت در روز سیزدهم آبان ۱۳۵۸ شد. مجموع این عوامل باعث شد بازرگان در چهاردهم آبان ۱۳۵۸ استعفا دهد. امام خمینی، نیز پس از قبول استعفای وی اداره کشور را به شورای انقلاب سپرد. الف- پس از استعفای مهندس بازرگان، اداره کشور از طرف امام خمینی به چه نهادی واگذار گردید؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ب- چه عاملی باعث اعتراض شدید گروه های سیاسی و انقلابیون شد؟ الف- شورای انقلاب ب- ملاقات محرمانه با برژینسکی
۷	تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی) دلایل استعفای مهندس بازرگان و دولت موقت را توضیح دهید (جشنواره ۱۴۰۲) مهندس بازرگان به علت ملاقات محرمانه با برژینسکی، مورد اعتراض شدید گروه های سیاسی و انقلابیون واقع شده بود. از سوی دیگر گروهی از دانشجویان اقدام به تسخیر سفارت آمریکا و به گروگان گرفتن اعضای سفارت کردند. مجموع این عوامل باعث شد بازرگان استعفا دهد. (مهندس بازرگان به علت ملاقات محرمانه با برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر که از آمرین مستقیم کشتار مردم ایران در زمان شاه بود، مورد اعتراض شدید گروه های سیاسی و انقلابیون واقع شده بود. از سوی دیگر ورود شاه به آمریکا و نگرانی های فزاینده از مداخلات سفارت آمریکا در تهران موجب تسخیر سفارت آمریکا، توسط گروهی از دانشجویان و به گروگان گرفتن اعضای سفارت در روز سیزدهم آبان ۱۳۵۸ شد. مجموع این عوامل باعث شد بازرگان در چهاردهم آبان ۱۳۵۸ استعفا دهد.)

۸	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران چگونه تدوین و تصویب شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) مجلس خبرگان قانون‌های اساسی کشورهای مختلف غربی و اسلامی را بررسی کرد و با توجه به قانون اساسی سابق کشور و مبناهای فقهی و اسلامی، همچنین نظریات نمایندگان گروه‌های مختلف سیاسی و فکری، تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را آغاز کرد.
۹	تدوین و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را بنویسید؟ (جشنواره ۱۴۰۲) پس از تعیین جمهوری اسلامی به عنوان نظام سیاسی کشور در ۱۲ فروردین ۱۳۵۸ امام خمینی طی فرمانی از دولت موقت خواستار برگزاری انتخابات برای تشکیل "مجلس خبرگان" و تدوین و تصویب قانون اساسی شد. این مجلس با انتخابات هفتاد و دو نماینده توسط مردم در مرداد ماه ۱۳۵۸ تشکیل شد.
۱۰	هدف از شکل‌گیری دو نهاد نهضت سوادآموزی و جهادسازندگی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی چه بود؟ (دی ۹۹) جهاد سازندگی: نیز برای عمران، آبادانی و رفع فقر و محرومیت از روستاها شکل گرفت و نهضت سوادآموزی: با هدف ترویج فرهنگ سوادآموزی و کاهش و رفع بیسوادی شروع به کار
۱۱	علت تسخیر سفارت آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام و پیامد سیاسی مهم آن در بعد داخلی چه بود؟ (خرداد ۹۹) خارج از کشور و شهریور ۹۸ معارف) دانشجویان پیرو خط امام (ره) علت این اقدام را تداوم دشمنی‌ها و توطئه‌های دولت آمریکا علیه انقلاب اسلامی و دخالت در امور داخلی ایران از جمله اجازه ورود به محمد رضا شاه پهلوی برای سفر به آن کشور اعلام کردند. امام خمینی این اقدام دانشجویان را تأیید کرد و آن را انقلاب دوم خواند. مجلس خبرگان از آنان حمایت کرد. مهندس بازرگان و اعضای کابینه او که با این اقدام موافق نبودند استعفا کردند و شورای انقلاب مسئولیت اداره کشور و تکمیل روند استقرار نظام سیاسی جدید را عهده دار شد
۱۲	دو مورد از مهمترین توطئه‌ها و تلاشهای دشمنان داخلی و خارجی علیه انقلاب اسلامی را بنویسید. (دی ۹۷ معارف) ۱. ایجاد آشوب و ناامنی ۲. ترور شخصیت‌ها و مردم انقلابی ۳. حمله نظامی آمریکا به طبرستان ۴. طراحی کودتا
۱۳	علت تسخیر سفارت آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام چه بود. (دلایل دانشجویان پیرو خط امام (ره) برای تسخیر لانه جاسوسی (سفارت آمریکا) چه بود؟) (دی ۹۸، خرداد ۹۹، دی ۱۴۰۰، خرداد ۱۴۰۲) حمله دانشجویان به علت تداوم دشمنی و توطئه‌های دولت آمریکا علیه انقلاب اسلامی ۵/۰+ و دخالت در امور داخلی ایران از جمله اجازه ورود به محمد رضا شاه برای سفر به آن کشور
۱۴	کمیته انقلاب اسلامی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی تشکیل شد چه وظایفی را برعهده داشت؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) وظیفه حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران رژیم پهلوی
۱۵	چرا روز ۱۲ فروردین در تقویم به نام روز جمهوری اسلامی نام‌گذاری شده است؟ (شهریور ۱۴۰۰ معارف) زیرا بیش از ۹۸ درصد شرکت‌کنندگان در همه پرسش‌های تعیین نظام سیاسی جدید به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند
۱۶	بعد از تسخیر سفارت آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام، امام خمینی (ره) و مهندس بازرگان چه واکنش‌هایی از خود نشان دادند. (شهریور ۱۴۰۰ معارف) امام خمینی (ره) این اقدام دانشجویان را تأیید کرد و آن را انقلاب دوم خواند مهندس بازرگان و اعضای کابینه او با اقدام این دانشجویان موافق نبودند و استعفا دادند

مسئول اداره کشور پس از استعفای مهندس بازرگان: به دستور امام خمینی، شورای انقلاب اولین وظیفه شورای انقلاب پس از استعفای بازرگان (پس از برعهده گرفتن جریان امور مملکت: فراهم نمودن زمینه برای انتخابات ریاست جمهوری.

ولین دوره انتخابات ریاست جمهوری (بهمن ۱۳۵۸): انتخاب ابوالحسن بنی صدر با بیش از ده میلیون و پانصد هزار رأی، به عنوان اولین رئیس جمهور ایران

اولین رئیس جمهور ایران: ابوالحسن بنی صدر

اولین نخست وزیر: محمدعلی رجایی

مناصب بنی صدر: اولین رئیس جمهور ایران - نیابت فرماندهی کل قوا

در نیمه بهمن ماه، حضور بنی صدر در بیمارستان قلب (که امام خمینی در آنجا بستری بودند) تعهد وی در وفاداری به قانون اساسی در حضور ایشان و اعضای شورای انقلاب و مقام‌های مملکتی، و تنفیذ حکم ریاست جمهوری وی، از سوی امام

علت واگذاری مقام نیابت فرماندهی کل قوا توسط امام به بنی صدر: در اواخر بهمن ماه ۱۳۵۸، واگذاری مقام نیابت فرماندهی کل قوا به بنی صدر به سبب شرایط خاص کشور و وجود آشوب در استان‌های گوناگون و نیاز کشور به تمرکز قوا در این شرایط ویژه بیش از هر مرحله

ریاست جمهوری بنی صدر و آرایش جدید گروه‌های سیاسی

نام	زمان تأسیس	پیشنهاددهنده و مدیر	اعضا	هدف از تأسیس	نقش این حزب در امور سیاسی
حزب جمهوری اسلامی	پس از پیروزی انقلاب اسلامی	شهید آیت الله دکتر بهشتی	برخی از بزرگان و پیش کسوتان انقلاب	برای سازماندهی تشکیلاتی و همبستگی بیشتر ملی	تأثیر اساسی بر آینده انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران سرپرستی بعضی از حیاتی ترین نهادهای کشور توسط اعضای آن در نتیجه عناد و مخالفت نیروهای معارض نظام و انقلاب اسلامی

روزنامه «انقلاب اسلامی»: انتشار توسط بنی صدر و آشکارا ضدیت با حزب جمهوری اسلامی علت ادامه اختلافات پس از انتخاب شدن بنی صدر به ریاست جمهوری: در اسفند ماه سال ۱۳۵۸ برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی و راه‌یابی اکثریت اعضای حزب جمهوری اسلامی و نیروهای طرفدار امام و انقلاب اسلامی، به مجلس. در نتیجه، تقسیم مواضع اصلی قدرت، میان این دو گروه و تبدیل رقابت آشکار آنها، در جریان انتخاب نخست وزیر و اعضای کابینه به کشمکش جدی.

اوج اختلاف بنی صدر و حزب جمهوری اسلامی: در جریان انتخاب نخست وزیر

ریشه اصلی اختلاف بنی صدر و حزب جمهوری اسلامی: اختلاف نیروهای اصولگرا و انقلابی با لیبرال‌ها. جریان‌های (جناح‌های) سیاسی دوره ریاست جمهوری بنی صدر: نیروهای انقلابی و مدافع اسلام و نیروهای مخالف این جریان شامل لیبرال‌ها و نیروهای چپ

فعالیت لیبرال‌ها و جناح چپ پس از ریاست جمهوری بنی‌صدر: فعالیت و جوسازی و ایجاد اخلاص این گروه با حمایت بنی‌صدر. همچنین حمایت رسانه‌های تبلیغی غربی، با ایجاد جوتبلیغاتی مسموم، از بنی‌صدر و طرفدارانش

انتخاب نخست‌وزیر و اوج‌گیری اختلاف‌ها

نخستین مرحله اختلاف بین دو جریان انقلابی و لیبرال: انتخاب نخست‌وزیر

انتخاب نخست‌وزیر بر اساس قانون اساسی (اولیه و قبل از بازنگری)، معرفی فردی جهت تصدی سمت نخست‌وزیری به مجلس شورای اسلامی توسط رئیس‌جمهور و تأیید او توسط نمایندگان مجلس، در نتیجه اعتبار و رسمی شدن منصب او

چگونگی انتصاب محمدعلی رجایی به نخست‌وزیری:

اوج اختلاف دو جریان انقلابی و لیبرال در جریان انتخاب نخست‌وزیر،

- تلاش بنی‌صدر و گروهک‌های پشتیبان او برای تحمیل کردن فرد مورد نظر خود به مجلس، و هیاهو و جوسازی گسترده
- در مقابل ایستادگی نمایندگان مجلس،
- سرانجام اجبار رئیس‌جمهور در معرفی محمدعلی رجایی که مورد اعتماد مجلس بود به مجلس شورای اسلامی و با انتخاب وی به نخست‌وزیری با رأی قاطع نمایندگان.

انقلاب فرهنگی

«انقلاب فرهنگی»: پاک‌سازی گروه‌های معاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند و همچنین ایجاد تحوّل در درس‌های آموزش عالی،

علت انقلاب فرهنگی: در این دوره بحران زده،

- ✓ بروز مجادلات و درگیری‌های سیاسی در دانشگاه‌ها به علت درگیری گروه‌های سیاسی،
- ✓ تبدیل کلاس‌های درس دانشگاه‌ها و حتی برخی از دبیرستان‌های بزرگ به دفترهای گروهی خود
- ✓ نگهداری اسلحه و وسایل و تجهیزات نظامی در دفاترشان در دانشگاه،
- ✓ هدایت تشنج آفرینی‌های خیابانی و آشوب در اقصا نقاط کشور
- ✓ به همین دلیل در اردیبهشت سال ۱۳۵۸ تعطیلی موقت دانشگاه‌ها توسط شورای انقلاب، به پیشنهاد

دانشجویان مسلمان، **به منظور نظم و سازماندهی مدیریت آنها**

برکناری بنی‌صدر

جنگ تحمیلی: در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹، آغاز با حمله عراق به ایران

فرمانده کل قوا در زمان شروع جنگ: بنی‌صدر و عامل بسیاری از ناهماهنگی‌ها در جنگ

تأثیر منفی اختلافات داخلی بر روحیه رزمندگان اسلام در جبهه‌ها

مقامات بنی‌صدر	علت برکناری
فرماندهی کل قوا	(۱) اوج اختلاف با امام و انقلاب
	(۲) عدم امکان اصلاح وی
	(۳) اختلال در امر جنگ به علت کارشکنی‌های وی
	(۴) در خطر قرار گرفتن اساس اسلام و انقلاب
	(۵) برکناری وی از فرماندهی کل قوا توسط امام در ۲۰ خرداد ۱۳۶۰

➤ کج روی و عدم احساس مسئولیت بنی صدر در شرایط حساس و خطیر کشور ➤ تشخیص مجلس شورای اسلامی بر اساس قانون اساسی در ناتوانی بنی صدر در ادامه ریاست جمهوری ➤ رأی اکثریت نمایندگان در برکناری بنی صدر از ریاست جمهوری ➤ تأیید این رأی توسط امام و پشتیبانی مردم	ریاست جمهوری

واکنش مردم در مقابل برکناری بنی صدر از ریاست جمهوری:

پشتیبانی مردم از رأی مجلس و امام در برکناری بنی صدر و ابراز شادی در خیابان‌ها

ترور شخصیت‌های طراز اول کشور

سابقه طولانی ترور رهبران نهضت‌های ضد استعماری و استقلال طلبانه، در تاریخ معاصر و یکی از شناخته شده ترین شیوه‌های خشونت آمیز برای مهار انقلاب‌ها استفاده از ترور در زمان اثربخش نبودن راه‌های دیگر برای به سازش کشیدن رهبران انقلاب. شروع ترور شخصیت از همان روزهای اول پیروزی انقلاب اسلامی ایران آغاز ترور فیزیکی در فاصله کوتاهی از عمر انقلاب در دو مرحله.

آغاز مرحله اول ترور از ابتدای سال ۱۳۵۸ توسط گروهک فرقان - عاقبت گروه فرقان: پایان ترورها با دستگیری

اعضای اصلی فرقان در دی ماه ۱۳۵۸

مرحله دوم ترورها:

- ✓ دارای ابعاد وسیع تر
- ✓ انجام بسیاری از ترورها، توسط سازمان مجاهدین خلق و در فاصله‌ای کوتاه، شهادت عده‌ای قابل توجه از برجسته ترین مسئولان و شخصیت‌های مملکتی
- ✓ آغاز این حرکت که به نوعی به کودتا شباهت داشت، پس از عزل بنی صدر از ریاست جمهوری
- ✓ استفاده دشمنان داخلی و خارجی انقلاب اسلامی، در اثر از دست دادن تکیه گاه اصلی خود (بنی صدر) از این شیوه خشونت آمیز

ترور شخصیت‌ها		گروهک
۳ اردیبهشت	تیمسار قرنی اولین رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران	فرقان
شامگاه ۱۱	آیت الله مرتضی مطهری رئیس شورای انقلاب	
۴ شهریور	حاج مهدی عراقی از چهره‌های شاخص انقلابی و فرزندش	
آبان	آیت الله قاضی طباطبایی در تبریز	
آذر	دکتر محمد مفتاح، استاد دانشگاه الهیات تهران و یکی از علمای برجسته انقلابی،	
۶ تیر ۱۳۶۰	اولین ترور: آیت الله سید علی خامنه ای و زخمی نمودن ایشان ۶ روز بعد عزل بنی صدر	مجاهدین خلق
۷ تیر	انفجار بمب در محل دفتر حزب جمهوری اسلامی، شهادت دکتر بهشتی، رئیس دیوان عالی کشور و بیش از هفتاد نفر از نمایندگان مجلس، وزیران و دولتمردان انقلابی	
۸ شهریور	شهادت آقایان رجایی رئیس جمهور و دکتر باهنر نخست وزیر با بمب گذاری در محل تشکیل هیئت دولت	

در عرض ۱ ماه	حمله به ۳۷۰ نفر زن، مرد و حتی کودک
شهادت محراب، آیت الله سید عبدالحسین دستغیب در شیراز، آیت الله مدنی در تبریز، آیت الله صدوقی در یزد، آیت الله اشرفی اصفهانی در کرمانشاه و حجت الاسلام هاشمی نژاد، دانشمند و روحانی مؤثر مشهد،	

آیت الله مرتضی مطهری: رئیس شورای انقلاب و از نظریه پردازان بسیار ارزشمند انقلاب اسلامی، دارای بالاترین موقعیت دینی، سیاسی و فرهنگی کشور پس از امام، و از نظر علمی نیز دارای موقعیت بسیار ممتاز در میان علمای زمان خویش

استاد مطهری: از معماران و استوانه‌های فکری و فرهنگی انقلاب اسلامی و منشأ خدمات ارزشمندی برای اسلام و ایران

اقدامات مجاهدین خلق:

علاوه بر ترور نافرجام آیت الله خامنه‌ای، انفجار دفتر حزب جمهوری اسلامی و شهادت بسیاری از دولتمردانی که نقشی برجسته در تدوین قانون اساسی و هدایت انقلاب در مسیر اصلی خویش ایفا کرده بودند، کم نظیر بودن چنین واقعه‌ای نه تنها ترور شخصیت‌های بلندپایه کشور بلکه حمله به مردم عادی و زنان و کودکان، انجام بسیاری از ترورها مقابل چشمان سایر اعضای خانواده برای ایجاد رعب و وحشت انفجار بمب و ترور ائمه جمعه و جماعات توسط تروریست‌ها حتی در مساجد و کانون‌های دینی و مصلاهای نماز جمعه ترور دانشمندان و حتی عالمانی از روحانیان اهل سنت، نشانگر ترس دشمنان انقلاب بیش از هر چیز، از اندیشه متفکران اسلامی

(۱) قدرت رهبری امام
(۲) نقش برجسته مردم

عوامل اصلی حفظ نظام در گرداب این حوادث

پیامد بمب‌گذاری سازمان مجاهدین خلق در ساختمان نخست‌وزیری:

پس از این حادثه، اظهار امیدواری سران ضد انقلاب در خارج از کشور برای بازگشت به ایران به زودی و تشکیل حکومت دلخواه خود

در خواست بنی‌صدر طی پیامی از ارتشیان برای پیوستن به افسران فراری خارج از کشور .

واکنش مردم در مقابل ترور سران حکومتی توسط مجاهدین خلق:

صبوری مردم در مقابل این حوادث: بی تردید سخت بودن تحمل چنین حادثه سهمگینی برای مردم ایران، جز در سایه برخورداری از فرهنگ اسلامی و تأسی به سرور شهیدان، امام حسین (ع) که روز عاشورا ۷۲ تن از یارانش شربت شهادت نوشیدند.

از آن پس، در پی هر ترور، تروری دیگر و شهادت یاران انقلاب، یکی پس از دیگری با وجود این، حضور گسترده مردم و مسئولان حکومت با صبر و استواری و شجاعت، در صحنه استوار شدن عزم مردم پس از این قتل‌های ناجوانمردانه،

اقدامات دشمنان انقلاب با حمایت آمریکا برای به سقوط کشاندن انقلاب اسلامی:

- ۱- تقویت و تشویق گروهک‌های ضد انقلاب به منظور آشفته‌نمودن جو سیاسی اجتماعی کشور
- ۲- به وجود آوردن آشوب‌های استانی در قالب حرکت‌های قومی؛ مرتبط بودن سران آشوب‌ها با گروهک‌ها و آشوب سراسری زنجیره‌ای
- ۳- ایجاد اختلاف در ارکان اصلی نظام.
- ۴- ترور شخصیت‌های برجسته انقلاب؛ باتوطئه بسیار وسیع بود و شهادت افراد صاحب نام انقلاب
- ۵- جوسازی و ایجاد جنگ روانی، و ایجاد رعب و وحشت بین مردم همراه با تبلیغ‌های وسیع از شبکه‌های سراسری خبری و مطبوعاتی.
- ۶- حمله نظامی آمریکا به ایران؛
۷. طراحی کودتا؛
۸. مخالفت با دستیابی ایران به فناوری هسته ای صلح آمیز؛

حمله نظامی آمریکا به ایران

علت حمله نظامی آمریکا به طیس: تصمیم زمامداران آمریکا به عملیات تلافی جویانه پس از تسخیر سفارت این کشور در تهران، برای رهایی از این بحران و نمایش اقتدار خود، به بهانه نجات گروگان‌ها .

چگونگی و نتیجه حمله نظامی آمریکا به ایران:

- طراحی این عملیات با ۹۰ کماندو از میان نیروهای مختلف آمریکایی، با هشت چرخ بال نیروی دریایی و شش هواپیما، از ماه‌ها پیش و اجرای آن پس از آزمایش‌های طولانی.
- طبق محاسبات نظامی آمریکا، محاسبه عملیات با دقت فراوان .
- حتی براساس پیش‌بینی‌های علمی اداره هواشناسی آمریکا، در شب عملیات، مهتابی بودن هوای کویر ایران.
- ورود مهاجمان به حریم هوایی ایران در تاریکی شب به طیس طبق برنامه از پیش تعیین شده،
- سوخت‌گیری چرخ بال‌ها و هواپیماها برای اجرای مرحله بعدی عملیات
- نقص فنی یکی از چرخ بال‌ها
- تصمیم فرمانده عملیات به ارائه گزارش وضعیت به کاخ سفید
- اما نبود زمان برای هرگونه تصمیم به علت شروع توفان شن و حیرت زدگی آنها
- برخورد یک هواپیما با یک چرخ بال، و انهدام هردو و سوختن هشت تن از متجاوزان
- ترک فوری منطقه توسط سایرین
- نجات ایران تنها با لطف الهی و امداد غیبی

طراحی کودتا

کودتای نوژه	کودتای نقاب (نجات قیام ایران بزرگ) محل اجرا پایگاه هوایی نوژه همدان
طراحی	آمریکا
علت و هدف	ناکامی در حمله نظامی به ایران، تصمیم دشمنان انقلاب به اجرای کودتا با هدف اشغال و یا بمباران مراکز مهم کشور، از جمله قم، تهران و اقامتگاه امام، و یکسره نمودن تکلیف انقلاب و سرنگونی نظام تازه تأسیس جمهوری اسلامی. ساقط کردن نظام و ایجاد حکومت سوسیال دمکرات در ایران
زمان	۲۰ تیر ۱۳۵۹

چگونگی	آغاز عملات از پایگاه هوایی شهید نوژه همدان همانگی کودتاچیان با سازمان سیا و توصیه به آنان در حفظ حکومت بنی صدر
نتیجه	شکست کودتا با نفوذ نیروهای مؤمن و وطن خواه انقلاب در درون کودتاچیان، هوشیاری نظام نوپای انقلابی و از همه بالاتر لطف الهی، و دستگیری کودتاچیان و رسیدن به سزای خود.

مخالفت با دستیابی ایران به فناوری هسته ای صلح آمیز

تلاش برای جلوگیری از دست یافتن ایران به دانش هسته‌ای صلح آمیز در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی یکی از دسیسه‌های آمریکا و برخی کشورهای استعماری بر ضد انقلاب اسلامی تلاش این کشورها برای انحصار کامل دانش ارزشمند هسته‌ای و عدم دسترسی دیگر کشورها به آن به همین دلیل، با وجود عضویت ایران در معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (ان.پی.تی) و نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بر فعالیت‌های هسته‌ای ایران، تلاش آمریکا و هم پیمانانش برای توقّف و تعطیلی برنامه‌های هسته‌ای صلح آمیز ایران در مقابل در آمریکا وجود چند هزار بمب اتمی و حتی در اواخر جنگ جهانی دوم بمباران اتمی هیروشیما و ناکازاکی، کشتار هزاران انسان بی گناه .

سوالات درس ۲۳		۱
جمله های صحیح و غلط را مشخص کنید.		
غ	ص	الف- بعد از شهادت رئیس جمهور رجایی و نخست وزیر باهنر مجلس شورای ملی شورای اسلامی آیت الله مهدوی کنی را به عنوان ریاست دولت موقت برگزید. (شهریور ۱۴۰۲)
در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.		
الف- علت حمله‌ی نظامی آمریکا به ایران در اردیبهشت ۱۳۵۹ به بهانه بود. آزادی گروگان‌ها - خطر کمونیسم) (جشنواره ۱۴۰۲)		
ب- در تیر ۱۳۵۹ ه. ش تعدادی از افسران وابسته به رژیم پهلوی و هوادار شاپور بختیار، موسوم به با پشتیبانی سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) و حکومت بعثی عراق، کودتایی را طراحی کردند. سازمان نقاب (شهریور ۹۸ معارف)		
پ- نخستین گروهک تروریستی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی برخی شخصیت‌های انقلابی را به شهادت رساندند نام داشت. فرقان - مجاهدین خلق) (خرداد ۱۴۰۰ معارف)		
ت- آیت الله مطهری از یاران نزدیک امام خمینی توسط گروهک تروریستی به شهادت رسید. (منافقین - فرقان) (خرداد ۱۴۰۲ معارف)		
گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.		
الف- آیت الله دکتر بهشتی برای سازماندهی و همبستگی بیشتر ملی کدام یک از احزاب زیر را تأسیس کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)		
۱. انقلاب اسلامی	۲. ملیون	۳. فرقان
		۴. جمهوری اسلامی
ب- کدام کشور از حامیان «سازمان نقاب» در طراحی کودتا علیه نظام جمهوری اسلامی ایران بود؟ (دی ۱۴۰۰)		
۱. انگلیس	۲. عراق	۳. آلمان
		۴. شوروی

	پ- آیت الله استاد مطهری عضو سرشناس شورای انقلاب توسط کدام گروهک تروریستی به شهادت رسید؟ (دی ۹۹) ۱. فداییان خلق ۲. مجاهدین خلق (منافقین) ۳. گروهک فرقان ۴. جذب توده ت- کدام یک از شخصیت‌های برجسته انقلاب اسلامی توسط گروهک تروریستی فرقان به شهادت نرسیده است؟ (خرداد ۱۴۰۰) ۱. سپهبد ولی الله قرنی ۲. آیت الله مطهری ۳. دکتر بهشتی ۴. دکتر مفتاح ث- کدام گزینه در مورد دوران ریاست جمهوری بنی صدر صحیح نمی باشد. (شهریور ۱۴۰۰ معارف) ۱. بنی صدر با اختلاف افکنی میان مسئولین و نهادهای نظام از خط امام خمینی فاصله گرفت. ۲. بنی صدر در جنگ ایران و عراق سپاه پاسداران را در تنگنای تسلیحاتی قرارداد. ۳. بنی صدر به گروههای مخالف انقلاب نزدیک شد. ۴. در زمان بنی صدر اداره امور جنگ با توان و موفقیت بیشتری به انجام رسید. به سؤالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید. الف- چه عاملی موجب شکست آمریکا در حمله نظامی به طبرستان گردید؟ (خرداد ۱۴۰۰ معارف) توفان شن که باعث کاهش دید خلبانان آمریکایی گردید. (در صورتی که فقط به توفان شن اشاره نمایند کافی است)
۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی الف انقلاب فرهنگی (جشنواره ۱۴۰۲) پاک‌سازی گروه‌های مُعاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند و همچنین ایجاد تحوّل در درس‌های آموزش عالی، با عنوان «انقلاب فرهنگی» شناخته می‌شود. ب- سازمان نقاب (جشنواره ۱۴۰۲) دشمنان انقلاب با اجرای کودتا تصمیم گرفتند تا از طریق اشغال و بمباران مراکز مهم کشور، از جمله قم، تهران و اقامتگاه امام، تکلیف انقلاب را یکسره کنند. عاملان این کودتا تعدادی از افسران وابسته به رژیم پهلوی و هوادار بختیار موسوم به «سازمان نقاب» بودند. (سازمان نقاب: (خرداد ۱۴۰۰، ص ۱۴۵) (دی ۱۴۰۱، تشریحی) تعدادی از افسران وابسته به رژیم پهلوی و هوادار شاپور بختیار که قصد داشتند با پشتیبانی سازمان سیا آمریکا و حکومت بعثی عراق علیه انقلاب کودتا کنند، اما توطئه آنان کشف و خنثی شد گفته می‌شود کلید واژه: افسران وابسته به پهلوی، هوادار بختیار، پشتیبانی آمریکا یا حکومت بعثی عراق، کودتا)
۳	اظهار نظر و قضاوت الف- به نظر شما دلیل برکناری ابوالحسن بنی صدر از مقام «فرماندهی کل قوا» توسط امام خمینی (ره) چه بود؟ (شهریور ۱۴۰۰) بنی صدر با اختلاف افکنی میان مسئولان و نهادهای نظام روز به روز از خط امام فاصله گرفت و به گروه‌های منحرف
۴	توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگیهای پدیده های تاریخی:

الف- در زمان ریاست جمهوری ابوالحسن بنی صدر جریان‌های سیاسی به چند جناح کلی تقسیم میشدند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) نیروهای انقلابی و مدافع اسلام و نیروهای مخالف این جریان شامل لیبرالها و نیروهای چپ. ب- دو مورد از مهمترین اقدامات تروریستی سازمان مجاهدین خلق را در سال ۱۳۶۰ بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) آیت الله سید علی خامنه ای، انفجار دفتر حزب جمهوری اسلامی (شهادت هفتاد نفر از نمایندگان مجلس، دکتر بهشتی، رئیس دیوان عالی کشور)، بمب گذاری در محل تشکیل هیئت دولت (شهید رجائی و باهنر) (اشاره به اسامی نیز نمره دارد)	
تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)	
۵ کودتای نافرجام «نوزه» بعد از انقلاب اسلامی چگونه کشف و خنثی شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) این کودتا با نفوذ نیروهای مؤمن و وطن خواه انقلاب در درون کودتاچیان و هوشیاری نظام نوپای انقلابی و از همه بالاتر لطف الهی شکست خورد و کودتاچیان دست گیر و به سزای خود رسیدند	
۶ مجلس شورای اسلامی به چه دلایلی و چگونه به عدم صلاحیت بنی صدر برای ادامه مسئولیت ریاست جمهوری رأی داد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) به دلیل کج روی و احساس مسئولیت نکردن بنی صدر در شرایط حساس و خطیر کشور، مجلس شورای اسلامی، مطابق قانون اساسی، با اکثریت آرا به عدم صلاحیت بنی صدر برای ادامه مسئولیت ریاست جمهوری رأی داد	
۷ طراحان نقاب (کودتای نوزه) قصد چه اقداماتی علیه نظام جمهوری اسلامی داشتند؟ (دی ۱۴۰۱، جشنواره ۱۴۰۲) تصمیم داشتند اشغال و بمباران مراکز مهم کشور، از جمله قم، تهران و اقامتگاه امام، تکلیف انقلاب را یکسره کنند.	
۸ ترور شخصیت‌ها و رهبران نهضت‌های ضد استعماری و استقلال طلبانه چه زمانی به کار می‌رود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) زمانی به کار می‌رود که راه دیگری برای به سازش کشیدن رهبران انقلاب اتربخش نباشد.	
۹ پس از پیروزی انقلاب اسلامی هدف آمریکا از حمله نظامی به ایران و پیاده کردن نیرو در صحرای طبس (۱۵ اردیبهشت ۱۳۵۹) چه بود؟ (دی ۹۷، شهریور ۱۴۰۱، شهریور ۱۴۰۲، دی ۱۴۰۱ و خرداد ۱۴۰۲ معارف) تسخیر چند مرکز در تهران و خارج کردن آمریکایی‌ها بازداشتی از ایران	
۱۰ دو مورد از مهمترین توطئه‌ها و تلاشهای دشمنان داخلی و خارجی علیه انقلاب اسلامی را بنویسید. (دی ۹۷، معارف) ۱. ایجاد آشوب و ناامنی ۲. ترور شخصیت‌ها و مردم انقلابی ۳. حمله نظامی آمریکا به طبس ۴. طراحی کودتا	
۱۱ هدف از حمله نظامی آمریکا به طبس چه بود و چه نتیجه‌ای داشت. (خرداد ۹۸ معارف) مأموریت گروه نظامی آمریکایی در حمله به طبس چه بود؟ (شهریور ۱۴۰۰ معارف) تسخیر چند مرکز در تهران ۲۵٪ و خارج کردن آمریکاییان بازداشتی از ایران بود ۲۵٪ (شهریور ۱۴۰۰ معارف) اما با عنایت خداوند وقوع توفان شن و کاهش دید خلبانان آمریکایی باعث سقوط چند فروند بالگرد نظامی و کشته شدن تعدادی از نیروهای مهاجم شد ۲۵٪	
۱۲ چرا امام بنی صدر را از فرماندهی کل قوا برکنار نمود. (خرداد ۹۹ خارج از کشور) فاصله گرفتن از خط امام و پیوستن به گروه‌های منحرف و معاند، مانند سازمان مجاهدین خلق، با شروع جنگ تحمیلی قراردادن نیروهای سپاه پاسداران در تنگنای مالی و تسلیحاتی و فراهم نمودن زمینه سقوط خرمشهر. در نتیجه این اعمال و رفتار برکناری وی از فرماندهی کل قوا توسط امام	

درس بیست و چهار

شروع جنگ: بمباران چند شهر ایران از جمله تهران توسط هواپیماهای نظامی ارتش بعثی عراق در روز سی و یکم شهریور ۱۳۵۹، درحالی که مردم ایران به زندگی عادی خود مشغول بودند، در نتیجه شروع رسمی جنگ عراق علیه ایران - همچنین حملات نیروهای زمینی عراق به مرزهای غربی و جنوبی ایران

اوضاع ایران همزمان با آغاز جنگ تحمیلی:

✓ عدم آمادگی مردم و مسئولان ایران، به دلیل اشتغالات داخلی پس از انقلاب، برای مواجهه با لشکرکشی عراق،

به علت

*بروز بحران‌های داخلی

*تضعیف ارتش و نیروهای مسلح

✓ همانند تمام انقلاب‌های جهان، مواجه شدن حکومت اسلامی با مسائل و مشکلات زیادی شرایط ویژه پس از انقلاب

✓ صدور اعلامیه توسط امام خمینی، مشخص کردن تکلیف همگان در برابر تجاوز دشمنان

رابطه ایران و عراق در طول تاریخ:

- سابقه دشمنی دولتمردان عراق با ایران، مربوط به سال‌ها قبل از انقلاب
- حمله دولت عثمانی به قصد کشورگشایی به ایران در دوران صفویان،
- تلاش صفویان برای حفظ تمامیت ارضی ایران و ممانعت از تجاوز دولت عثمانی به خاک ایران
- پس از جنگ جهانی اول، تجزیه امپراتوری عثمانی و در سال ۱۲۹۸ ش، تأسیس کشور «عراق» از ترکیب سه استان بغداد، موصل و بصره
- قیمومیت و سلطه مستقیم انگلستان بر عراق تازه تأسیس
- ادعای سردمداران عراق مثل پیشینیان خود، نسبت به بخش‌های غربی ایران
- در سال ۱۳۳۸ ش ادعای عبدالکریم قاسم، رئیس جمهور عراق، در مالکیت بر خرمشهر به عنوان قسمتی از خاک عراق
- حمله ارتش بعثی عراق در قسمت‌های مرزی، به خاک ایران
- در پی آن، مطرح شدن موضوع تجاوز عراق به ایران در سازمان ملل و در نهایت با وساطت رئیس جمهور وقت الجزایر، در سال ۱۳۵۴ ش امضای قرارداد الجزایر بین ایران و عراق

قرارداد	زمان	کشورهای	وساطت	علت	نتیجه
الجزایر	۱۳۵۴خ	ایران (محمد رضا شاه) - عراق	دولت الجزایر	*اختلافات طولانی مدت ایران و عراق در مرزهای غربی و *تجاوزات عراق در این مناطق	- پایان ظاهری اختلافات چندین ساله ایران و عراق در مرزهای غربی - بهبود روابط ایران و عراق

علت تجاوز صدام علیه ایران

- اختلافات طولانی مدت ایران و عراق
- وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تضعیف ارتش و نیروهای مسلح و بروز بحران‌های داخلی،
- همانند تمام انقلاب‌های جهان، مواجه شدن حکومت اسلامی با مسائل و مشکلات زیادی شرایط ویژه پس از انقلاب،
- در نتیجه تصور سردمداران رژیم بعثی عراق در عدم آمادگی ایران برای رویارویی با جنگ خارجی به دلیل وقوع انقلاب، و در صورت حمله همه جانبه به ایران موفقیت دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده خود در کمترین زمان ممکن،

در حمله علیه ایران، برخورداری از حمایت مادی و معنوی برخی کشورهای عربی و نیز قدرت‌های بزرگ نظیر آمریکا، فرانسه، انگلیس و شوروی سابق

در تمام طول سال‌های جنگ افزایش میزان حمایت‌ها از صدام و بهره‌مندی صدام از پیشرفته‌ترین سلاح‌های جنگی روز دنیا، حتی سلاح‌های ممنوعه شیمیایی و استفاده از همه آنها علیه ملت ایران.

بنابراین حمله همه جانبه علیه ایران توسط رژیم متجاوز بعثی عراق با پشت گرمی و حمایت کشورهای دیگر،

علت موفقیت عراق در روزهای اول جنگ:

- ❖ **عدم آمادگی کافی ایران برای مواجهه با جنگی بزرگ به علت مشکلات داخلی بعد از جنگ (اقدامات گروهبک‌ها در ترور بزرگان کشور و ایجاد ناامنی در مناطق مختلف کشور، تضعیف ارتش و نیروهای مسلح)**

- ❖ **عبور سریع نیروهای زمینی صدام از مرزها و کشتار مردم بی گناه و اسارت آنها، و اشغال بخش‌هایی از مناطق غربی و جنوبی کشور**

اولین مناطق اشغالی ایران توسط عراق:

قسمت‌هایی از استان‌های کرمانشاه، ایلام، کردستان و خوزستان؛ اشغال خرمشهر و محاصره شهر آبادان ادعای صدام به علت نداشتن درک صحیح از میهن دوستی ایرانیان و علاقه مردم به انقلاب و کشور، در نابودی جمهوری اسلامی ایران طی شش روز

ایرانیان بسیج می شوند

در چنین اوضاعی، درخواست امام خمینی با اعتماد به نفسی که از ایمان و شجاعت او ناشی بود، از مردم برای ایستادگی در برابر دشمن متجاوز و فرمان بسیج مردم به خصوص جوانان برای رویارویی با دشمن

تأثیر فرمان امام در بسیج عمومی علیه عراق متجاوز:

- **نقش مردم ایران در هشت سال دفاع مقدس:** حضور گسترده پیر و جوان در فاصله‌ای کوتاه و به شکلی خودجوش در مراکز سپاه پاسداران و اعزام داوطلبانه به جبهه‌های جنگ و نیز کمک‌هایی چون خوراک، پوشاک و ...
- **نقش (خدمات) زنان ایران در طول هشت سال دفاع مقدس:** کوشش زنان شیردل ایرانی کوششی برای کمک به دفاع ملی. (حضور در خط مقدم جبهه، تهیه و آماده سازی خوراک و پوشاک رزمندگان؛ پرستاری از رزمندگان مجروح در بیمارستان)
- **تبدیل مساجد به مراکز مهم جمع‌آوری لوازم و کمک‌های مردمی**

نتیجه بسیج مردم:

پس از چند هفته، درک دشمن متجاوز در عدم امکان تصرف ایران به راحتی

پیروزی‌های پی در پی ایران در جبهه‌های جنگ،

تقویت وحدت ملی

شکستن محاصره آبادان با همت غیورمردان ایران و آزادسازی خرمشهر، شکست دشمن متجاوز در بقیه نقاط

مرزی

پیامد پیروزی‌های پی در پی ایران در جبهه‌های جنگ: تقویت وحدت ملی در کشور

با شکست‌های پی در پی نیروهای متجاوز عراقی در صحنه‌های جنگ: افزایش میزان کمک‌های آشکار و پنهان

برخی دولت‌های عربی و غربی به عراق، مظلوم‌نمایی و ادعای صلح خواهی صدام

صدام و حامیانش در جست‌وجوی چاره

علت سردادن ندای صلح خواهی و مظلوم‌نمایی صدام: پیروزی‌های پی در پی نیروهای ایرانی، و عقب‌راندن

متجاوزان بعثی؛ نتیجه آن: اعلام آمادگی صلح با ایران توسط صدام

واکنش مجامع بین‌المللی در مقابل تجاوز عراق به ایران:

انتظار جهانی از سازمان ملل متحد در محکوم نمودن اقدام صدام از همان آغاز حمله

اما عدم اعلام نظر تحت نفوذ قدرت‌های بزرگ شرق و غرب،

پس از اعلام صلح خواهی صدام هم‌صدا شدن با او هم و دعوت طرفین به آتش‌بس و نه عقب‌نشینی عراقی‌ها به

مرزها

علت عدم پذیرش پیشنهاد صلح سازمان ملل (قطعه‌نامه ۵۲۲-۵۱۴) توسط دولت‌مردان ایران: عدم پذیرش

پیشنهاد صلح توسط ایرانیان به علت:

۱- تصرف بخش‌های زیادی از خاک ایران توسط متجاوزان بعثی و قبول آتش‌بس موجب تثبیت حضور آنان در خاک ایران می‌شد.

۲- اطلاع ایران از تصمیم صدام در استفاده از فرصت آتش‌بس، به منظور تجدید قوا و بازسازی نیروهای خود

۳- قتل عام هزاران نفر از ایرانیان و داغدار نمودن خانواده‌های زیادی به دنبال حمله صدام به ایران، و معرفی عراق

به عنوان متجاوز و محکوم شدن این کشور

۴- انتظار ایران در معرفی محکوم و تنبیه شدن عراق به عنوان آغازگر جنگ، **زیرا** در غیر این صورت

احتمال حمله دوباره به ایران از مرز دیگری با تحریک سلطه‌جویان غربی نظیر آمریکا که به خاطر انقلاب، منافع

نامشروع خویش را در ایران از دست داده بودند،

در آن صورت احتمال تصرف نواحی شمال ایران توسط شوروی مانند سال‌های جنگ‌های اول و دوم جهانی که به

بهانه هجوم نیروهای انگلیسی از جنوب، روس‌ها هم از شمال حمله می‌کردند، **به بهانه حفظ امنیت مرزهای**

جنوبی خود، براساس بعضی گزارش‌ها، پس از حمله صدام به ایران، پیشنهاد یکی از اعضای کمیته مرکزی حزب

کمونیست شوروی در تصرف آذربایجان و کردستان ایران توسط شوروی

حمله موشکی عراق به شهرهای ایران

واکنش صدام در مقابل پیروزی‌های پی در پی ایران:

مقاومت مردم ایران و پیروزی‌های ایران در جبهه‌های جنگ،

افزایش نگرانی صدام ابتدا درخواست صلح،

سپس دست زدن به جنایت‌های تازه:

هجوم به شهرهای بی‌دفاع

آغاز حمله موشکی به شهرها با هدف شکستن روحیه مقاومت مردم ایران

ایجاد جنگ روانی رژیم بعثی عراق با طرح شایعه استفاده از سلاح‌های شیمیایی در شهرهای بزرگ ایران، به منظور کاهش حمایت‌های مردمی و هسته مرکزی دفاعی و قدرت جمهوری اسلامی ایران

آغاز مرحله جدید حملات نیروهای صدام به مردم بی‌دفاع و اماکن غیرنظامی ایران: **برخورد نخستین موشک**

دشمن به تهران در ۹ اسفند ۱۳۶۶

اصابت موشک‌های غول پیکر بیش از ۲۰۰ بار به شهر دزفول و نیز بمباران دزفول بیش از ۵۰۰۰ بار توسط هواپیما، راکت و توپخانه دشمن، با وجود این، ایستادگی مردم مقاوم دزفول دلیرانه در برابر تجاوز دشمن

دفاع از خاک ایران توسط مردم استان خوزستان و استان‌های مرزی ایلام، کرمانشاه، کردستان، آذربایجان‌های غربی و شرقی و سایر استان‌ها، در طول هشت سال دفاع مقدّس، با رشادت و ایثار

در طول مدّت جنگ پرتاب موشک‌های دوربرد بسیاری به شهرهای ایران توسط ارتش عراق

استفاده از گازهای شیمیایی در جبهه‌های جنگ

نقش آمریکا در جنگ: حمایت گسترده و رسمی آمریکا به نیروهای صدام، اعزام ناوگان جنگی به خلیج فارس و هدف قرار دادن هواپیمای مسافربری ایران در تیرماه ۱۳۶۷، از جمله اقدامات ناجوانمردانه آمریکایی‌ها

قطعهنامه ۵۹۸

در عرصه سیاسی و بین‌المللی، اثبات متجاوز بودن دولت حاکم عراق به جهانیان توسط وزارت خارجه نوپای جمهوری اسلامی با اقدام‌های روشنگرانه

قطعهنامه	کشور	زمان	مفاد	علت پذیرش ایران
۵۹۸	ایران عراق	تابستان ۱۳۶۶	۱- عقب نشینی به مرزهای بین‌المللی پس از آتش بس ۲- تعیین متجاوز	پذیرش دو خواسته ایران

روابط ایران و عراق بعد از پذیرش قطعهنامه: شروع مذاکرات ایران و عراق بین وزرای خارجه دو کشور و ادامه آن به مدت دو سال. ایستادگی هیئت مذاکره‌کننده ایرانی در حفظ حقوق ایران در اروند رود، و پافشاری بر اجرای قرارداد مرزی سال ۱۹۷۵ م، پایان مذاکرات با پیروزی ایران

تأیید اعتبار قرارداد سال ۱۹۷۵ (الجزایر) رئیس‌جمهور رژیم بعثی عراق طی نامه ای خطاب به رئیس‌جمهور وقت ایران حجت‌الاسلام والمسلمین آقای هاشمی رفسنجانی و تثبیت خط تالوگ در اروند رود، به عنوان مرز آبی دو کشور؛ در حالی که هدف اصلی صدام در حمله به ایران، به هم زدن این قرارداد و تصرف کل اروند رود بود اولین بار در تاریخ ۲۰۰ ساله اخیر ایران در جدانشدن حتی یک وجب از خاک ایران به دنبال جنگ با کشوری خارجی،

ارتحال امام خمینی و رهبری آیت‌الله خامنه‌ای

وفات بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی، در شب چهاردهم خردادماه سال ۱۳۶۸ رهبری بزرگ‌ترین انقلاب تاریخ معاصر توسط امام خمینی در دوران حیات و برافراشتن پرچم هویت، عزّت و بیداری اسلامی در جهان اسلام، حضور میلیون‌ها دل‌بی قرار بر پیکر پاک او و عزادارشدن صدها میلیون نفر در سراسر جهان در غم او.

وضعیت سیاسی ایران پس از وفات امام: بلافاصله پس از وفات بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، تشکیل جلسه مجلس خبرگان رهبری و با اکثریت آراء انتخاب حضرت آیت الله سیدعلی خامنه‌ای به رهبری

علت انتخاب آیت الله خامنه‌ای به مقام رهبری توسط مجلس خبرگان رهبری:

به دلیل داشتن شرایط و ویژگی‌های مندرج در اصل یکصد و نهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (اجتهاد، عدالت، تقوا، بینش صحیح سیاسی و اجتماعی، درایت، تدبیر، شجاعت و توانمندی های مدیریتی لازم برای هدایت امت اسلام) همراهی با جریان انقلاب و مقابله با رژیم پهلوی و بعد پیروزی انقلاب همراهی همه‌جانبه با امام در نتیجه چنین ویژگی‌هایی تشخیص شایستگی و لیاقت وی برای رهبری انقلاب اسلامی، توسط خبرگان رهبری.

فعالیت‌های آیت الله خامنه‌ای در طول عمر سیاسی: همراهی امام خمینی (رحمة الله علیه) از آغاز مبارزه تا پیروزی انقلاب اسلامی و در صحنه‌های مختلف مقابله با رژیم پهلوی، در نتیجه دستگیری ایشان، زندانی و تبعید شدن ایشان. همراهی حضرت آیت الله خامنه‌ای با امام در دوران جمهوری اسلامی و در شرایط توطئه‌های پیچیده دشمنان خارجی و ضدانقلاب داخلی و نیز جنگ تحمیلی، و بر عهده گرفتن مسئولیت‌های خطیر از جمله دو دوره ریاست جمهوری اسلامی ایران. تأیید وی توسط خبرگان ملت بر اساس چنین ویژگی‌ها و سوابقی،

نتیجه انتخاب آیت الله خامنه‌ای به رهبری: در نتیجه انتخاب سریع و قاطع با توجه به شناخت عمومی مردم ایران از کفایت و شایستگی ایشان، بر طرف شدن نگرانی مردم ایران و سایر علاقه‌مندان به انقلاب اسلامی در سراسر جهان از فقدان امام خمینی، و استمرار قدرتمندانه نظام جمهوری اسلامی اولین پیام حضرت آیت الله خامنه‌ای: ادامه هدف و راه امام خمینی به دقت.

به این ترتیب، تأکید مردم ایران که به رهبری امام، انقلاب اسلامی را شکل داده و با همه وجود از آن حراست کرده بودند، پس از رحلت امام با بیعت با آیت الله خامنه‌ای، بر استمرار و ادامه آن.

سوالات درس ۲۴		۱
الف: جمله های صحیح و غلط را مشخص کنید.		
غ	ص	الف- بمباران شیمیائی شهر سردشت در استان کردستان و شهر حلبچه در کردستان عراق از جمله جنایت های جنگی حکومت بعثی عراق به شمار می رود. (شهریور ۹۸ معارف)
غ	ص	ب- کشور کنونی عراق پس از جنگ جهانی اول و تجزیه امپراتوری عثمانی تحت قیمومیت انگلیس شکل گرفت. (شهریور ۱۴۰۲)
غ	ص	پ- بعد از تجاوز عراق به ایران مجامع بین المللی و در رأس آن شورای امنیت سازمان ملل متحد، این عمل عراق را محکوم کردند. (دی ۹۹) تنها آتش بس را مطرح نمودند.
غ	ص	ت- حملات شیمیایی به شهرهای ایران از جمله اقدامات ناجوانمردانه آمریکایی‌ها در جنگ تحمیلی بود. (جشنواره ۱۴۰۲) عراق
غ	ص	ج- کشور «عراق» از تجزیه امپراتوری عثمانی، پس از جنگ جهانی اول به وجود آمد. (جشنواره ۱۴۰۲)
غ	ص	چ- هدف اصلی صدام از حمله به ایران برهم زدن قرارداد الجزایر و و تصرف کل اروند رود بود. (جشنواره ۱۴۰۲)

غ	ح-کشور عراق پس از جنگ جهانی دوم از تجزیه ی امپراتوری عثمانی، تاسیس شد. (جشنواره ۱۴۰۲) جنگ اول جهانی
ب: کدامیک از گزینه های سمت راست با شماره های سمت چپ در ارتباط است.	
۱. ایران و عراق ۲. عبدالکریم قاسم	الف- عهدنامه الجزایر (جشنواره ۱۴۰۲) ۱ ب- رئیس جمهور عراق که ادعا کرد خرمشهر قسمتی از خاک عراق است. (جشنواره ۱۴۰۲) ۲
ج: در جاهای خالی عبارات مناسب بنویسید.	
الف- کشور کنونی عراق پس از جنگ و تجزیه امپراتوری عثمانی، شکل گرفت. (جهانی اول - جهانی دوم) (خرداد ۱۴۰۰ معارف) ب- پس از رحلت امام خمینی (ره) آیت الله خامنه‌ای توسط به رهبری برگزیده شد. (مجلس خبرگان - شورای نگهبان) (جشنواره ۱۴۰۲) پ- پس از تجزیه امپراتوری عثمانی، از ترکیب سه استان بغداد، بصره و کشور «عراق» تأسیس شد. (موصل - اربیل) (جشنواره ۱۴۰۲) پ- بیشترین حملات موشکی عراق در جنگ تحمیلی به شهر بود که بیش از ۲۰۰ بار مورد اصابت قرار گرفت. (دزفول - خرمشهر) (جشنواره ۱۴۰۲) ت- پس از جنگ جهانی اول، امپراطوری عثمانی تجزیه شد و ترکیب سه استان بغداد، موصل و بصره کشور عراق تاسیس شد و زیر سلطه مستقیم قرار گرفت. (انگلستان - فرانسه) (جشنواره ۱۴۰۲) ث- هدف اصلی صدام در حمله به ایران، تصرف کل بود. (اروند - خرمشهر) (جشنواره ۱۴۰۲)	
د: گزینه های مناسب را انتخاب کنید.	
الف- کدام گزینه زیر جزء خواسته‌های ایران در قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد است؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	
۱. تعیین متجاوز	۲. واگذاری حقوق ایران در اروند رود ۳. تبادل اسراء ۴. چشم پوشی ایران از سلیمانیه
ب- حمله موشکی صدام به شهرهای ایران در طول جنگ به چه هدفی انجام می شد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	
۱. تثبیت کردن مناطق اشغال شده ی ایران ۲. وادار کردن ایران به پذیرش آتش بس موقت ۳. در هم شکستن روحیه مقاومت مردم ۴. عقب راندن نیروهای ایرانی از مرزهای عراق	
ه: به سوالات زیر پاسخهای کوتاه دهید.	
الف- در جنگ تحمیلی ، بیشترین حملات موشکی عراق ، به کدام شهر ایران صورت پذیرفت؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	
دزفول	
ب- جنگ تحمیلی عراق علیه ایران با صدور کدام قطعنامه به پایان رسید؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	
قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل	
پ- مهم ترین مراکز جمع آوری لوازم و کمک های مردمی برای جبهه های جنگ کجا بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲)	
مسجد	
تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی	۲

	الف- جنگ تحمیلی (خرداد۹۸) هجوم ارتش بعثی عراق به ایران(هشت سال جنگ ایران و عراق) ب- قرارداد الجزایر (شهریور ۱۴۰۰، جشنواره ۱۴۰۲) بین ایران و عراق در سال ۱۳۵۴ به میانجی‌گری الجزایر برای پایان دادن به اختلافات مرزی (یا) مناقشه بر سر اروند رود منعقد شد
۳ اظهار نظر و قضاوت الف- به نظر شما چرا تمام اقشار، گروهها و اقوام در سراسر ایران در دفاع مقدس مشارکت فراگیر و گسترده‌ای داشتند. (خرداد۹۸) کلیدواژه: عشق به میهن، پیروی از رهبر و ولی فقیه، وحدت و یکپارچگی سرزمین ب- به نظر شما هدف اصلی صدام در حمله به ایران چه بود؟(جشنواره ۱۴۰۲) برهم زدن قرارداد ۱۹۷۵ (الجزایر) و تصرف کل اروندرود پ- به نظر شما، چرا در جنگ تحمیلی ۸ ساله، در ابتدا ایران آتش بس را نمی‌پذیرفت؟(دومورد) (به نظر شما چرا در ابتدای جنگ (پس از آزادی خرمشهر) ایران پیشنهاد صدام برای آتش بس را نپذیرفت؟(دومورد) (جشنواره ۱۴۰۲) - تصرف بخش‌های زیادی از خاک ایران توسط متجاوزان بعثی و قبول آتش بس موجب تثبیت حضور آنان در خاک ایران می‌شد. ۲- اطلاع ایران از تصمیم صدام در استفاده از فرصت آتش بس، به منظور تجدید قوا و بازسازی نیروهای خود ۳- قتل عام هزاران نفر از ایرانیان و داغدار نمودن خانواده‌های زیادی به دنبال حمله صدام به ایران، و معرفی عراق به عنوان متجاوز و محکوم شدن این کشور ۴- انتظار ایران در معرفی محکوم و تنبیه شدن عراق به عنوان آغازگر جنگ، زیرا در غیر این صورت احتمال حمله دوباره به ایران از مرز دیگری با تحریک سلطه‌جویان غربی نظیر آمریکا که به خاطر انقلاب، منافع نامشروع خویش را در ایران از دست داده بودند،	
۴ توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگیهای پدیده های تاریخی: الف- مهمترین انگیزه ها و اهداف صدام برای حمله به ایران چه بود.(ذکر یک مورد کافی) (دی ۹۸ ، خرداد۱۴۰۰ معارف) ۱ حاکمیت بر ایران ۲ تضعیف و نابودی انقلاب اسلامی و جلوگیری از انتشار افکار انقلابی در میان مردم عراق و مسلمانان سایر کشورها؛ ب- کدام یک از شهرها و روستاها در طول جنگ تحمیلی مورد حملات شیمیایی رژیم بعثی عراق قرار گرفت؟(خرداد۱۴۰۲) شهر سردشت در استان آذربایجان غربی، روستای زرده از توابع شهرستان دالاهو در استان کرمانشاه و شهر حلبچه در کردستان عراق	
۵ کار بست شواهد و مدارک تاریخی ➤ متن زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید. صدام پیش از آغاز جنگ تحمیلی و در نشست سران جنبش عدم تعهد در هاوانا (پایتخت کوبا)، میزبانی نشست بعدی را در بغداد بر عهده گرفت. با نزدیک شدن به زمان برگزاری این نشست، در ۳۰ تیر ۱۳۶۱،	

شش خلبان شجاع و فداکار نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با سه فروند هواپیمای جنگی با هدف ناامن نشان دادن بغداد و جلوگیری از نشست سران جنبش عدم تعهد در پایتخت عراق، آماده عملیات شدند. یکی از این خلبانان شهید عباس دوران بود که در دو سال نخست جنگ، بیش از ۱۲۰ عملیات هوایی موفقیت آمیز علیه دشمن بعثی انجام داده بود. هواپیمای دوران در جریان این عملیات و پس از بمباران پالایشگاه بغداد، هدف اصابت موشک پدافند هوایی نیروهای بعثی قرار گرفت. این خلبان رشید با وجود اینکه می توانست با استفاده از چتر نجات سالم فرود آید، هواپیمای در حال سقوط را صاعقه وار به مکانی نزدیک محل برگزاری نشست سران عدم تعهد کوبید و رؤیای صدام را برای تشکیل آن نشست در بغداد و ریاست بر آن به باد داد.

۱. هدف خلبان نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی از این عملیات چه بود. (شهریور ۱۴۰۰ معارف)

ناامن نشان دادن بغداد و جلوگیری از نشست سران جنبش عدم تعهد در پایتخت عراق

۲. رشادت عباس دوران چه نتیجه ای داشت. (دی ۹۸)

به مکانی نزدیک محل برگزاری نشست سران عدم تعهد کوبید و رؤیای صدام را برای تشکیل آن نشست در بغداد و ریاست بر آن به باد داد

➤ عملیات مرصاد

گروهک سازمان مجاهدین خلق که مردم آنان را منافقین نامیدند، در دوران دفاع مقدس از هیچ اقدامی علیه کشور و ملت ایران دریغ نورزید. این گروهک در آغاز جنگ با ایجاد آشوب و ترور شمار زیادی از مسئولان و مردم عادی، شرایطی را به وجود آورد که دشمن بعثی نهایت استفاده را از آن کرد. مجاهدین خلق سپس با خیانتی آشکار در عراق مستقر شدند و در خدمت صدام، دشمن ایران قرار گرفتند. آنها به همراه نیروهای ارتش بعثی به اقدام های نظامی و جنایتکارانه زیادی علیه مردم ایران و عراق دست زدند. پس از اینکه دولت ایران قطعنامه ۵۹۸ را پذیرفت، منافقین که این اقدام را نشانه ضعف نظامی و سیاسی جمهوری اسلامی می دانستند، با حمایت رژیم بعثی صدام تهاجم گسترده ای را از مرزهای غربی کشور ما آغاز کردند اما در عملیات مرصاد (کمینگاه) در حد فاصل شهرهای اسلام آباد و کرمانشاه از رزمندگان ایرانی شکست سختی خوردند و فقط عده کمی از آنان سالم ماندند و دوباره به دامن صدام پناه بردند.

الف) گروهک سازمان مجاهدین خلق در آغاز جنگ در ایران چه اقداماتی انجام می دادند؟ (گروهک مجاهدین خلق در ابتدای جنگ با چه اقداماتی شرایط را به نفع دشمن تغییر داد؟) (شهریور ۱۴۰۱، دی ۹۸ معارف)

این گروهک در آغاز جنگ با ایجاد آشوب و ترور شمار زیادی از مسئولان و مردم عادی، شرایطی را به وجود آورد که دشمن بعثی نهایت استفاده را از آن کرد.

ب) منافقین پذیرفتن قطعنامه ۵۹۸ توسط دولت ایران را نشان دهنده چه چیزی می دانستند؟ نشانه ضعف سیاسی و نظامی جمهوری اسلامی ایران

ج) عملیات مرصاد در کدام منطقه اجرا شد؟ در حد فاصل شهرهای اسلام آباد و کرمانشاه

➤ صدام هم پیش خود فکر کرد و شیطانهای بزرگ هم این فکر را در او تقویت کردند که تو به ایرانی

که الآن به هم خورده و هر ج و مرج است و ارتشی ندارد، حمله کن و اسم خودت را مثل سعد

وقاص کن و خودت را فاتح قادسیه بخوان (صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۹۲)

- باتوجه به سخنان امام خمینی (ره) به سؤال زیر پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۲، معارف)

- شرایط نظامی ایران در آستانه جنگ تحمیلی چگونه بود؟

صدام با این توهم که نیروهای مسلح ایران آمادگی و توان مقابله با ارتش او را ندارند، با پشتگرمی به حمایت سیاسی، نظامی، اقتصادی و اطلاعاتی سایر کشورها به ویژه آمریکا و شوروی تصور می کرد که در مدت کوتاهی ایران را خواهد گرفت.(کلید واژه :عدم آمادگی ایران از هم پاشیدگی ارتش نداشتن تجهیزات.حمایت بیگانگان .دو مورد کافی است .هر مورد نمره لحاظ شود.)

➤ با وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تضعیف ارتش و نیروهای مسلح و بروز بحرانهای داخلی، رژیم بعثی عراق که برای تجاوز به میهن ما فراهم شده است و به دلیل وقوع انقلاب،کشور آمادگی روبرویی با جنگ خارجی را ندارد .همانند تمام انقلابهای جهان، شرایط ویژه پس از انقلاب، حکومت اسلامی را با مسائل و مشکلات زیادی مواجه ساخته بود .به همین دلیل سردمداران رژیم بعثی عراق گمان می کردند با حمله همه جانبه به ایران می توانند،در کمترین زمان ممکن، به اهداف از پیش تعیین شده خود برسند .آنها در حمله علیه ایران، از حمایت مادی و معنوی برخی کشورهای عربی و نیز قدرتهای بزرگ نظیر آمریکا، فرانسه، انگلیس و شوروی سابق برخوردار بودند .در تمام طول سالهای جنگ نیز میزان حمایتهایی که از صدام می شد ، رو به افزایش گذاشت؛ چنانکه صدام از پیشرفته ترین سلاحهای جنگی روز کار برد.

الف- رژیم عراق با چه تصویری به میهن ما تجاوز کرد؟ (جشنواره ۱۴۰۲)

ب- رژیم عراق در حمله علیه ایران ، از حمایت کدام کشورها برخوردار بود؟

الف- **با وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تضعیف ارتش و نیروهای مسلح و بروز بحرانهای داخلی.**

ب- **برخی کشورهای عربی و نیز قدرتهای بزرگ نظیر آمریکا، فرانسه، انگلیس و شوروی سابق**

➤ متن زیر را بخوانید و به پرسشهای داده شده پاسخ دهید.(جشنواره ۱۴۰۲)

پشتگرمی و حمایت کشورهای دیگر، به تهاجمی همه جانبه علیه ایران دست زد .از آنجا که ایران هنوز آمادگی کافی برای مواجهه با جنگی بزرگ را نداشت، نیروهای زمینی صدام موفق شدند به سرعت از مرزها کشتار مردم بیگناه و اسارت آنها، بخشهایی از مناطق غربی و جنوبی کشور را اشغال کنند ارتش بعثی صدام قسمت هایی از استانهای کرمانشاه، ایلام، کردستان و خوزستان را به اشغال خود درآورد؛ خرمشهر به اشغال آنها درآمد و شهر آبادان نیز محاصره شد .صدام به علت نداشتن درک صحیح از میهن دوستی ایرانیان و علاقه مردم به انقلاب و کشور، اعلام کرده بود که طی شش روز جمهوری اسلامی را نابود خواهد کرد.

الف- چرا صدام اعلام کرده بود که طی شش روز جمهوری اسلامی را نابود خواهد کرد؟

ب- ارتش بعثی صدام کدام شهر را محاصره کرده بود؟

الف- **به علت نداشتن درک صحیح از میهن دوستی ایرانیان -علاقه مردم به انقلاب و کشور**

ب- **آبادان**

➤ با توجه به متن زیر به سوالات مربوط به آن پاسخ دهید.(جشنواره ۱۴۰۲)

خلیج فارس نامی به درازای تاریخ ایران

نام خلیج فارس یکی از کهن ترین نام های جغرافیایی گیتی است که چندین هزار سال پیش توسط اقوام آریایی ساکن ایران به پهنه آبی نیلگون جنوب فلات ایران داده شد.علاوه بر مورخان و جغرافی دانان یونانی و رومی، نویسندگان عرب کتابهای تاریخی و جغرافیایی نیز همواره عنوان خلیج فارس را به کار برده اند.تا اواسط قرن بیستم هیچ گونه بحث و جدلی درباره نام خلیج فارس وجود نداشت و در تمام منابع اروپایی، آسیایی و آمریکایی، دانشنامه ها و نقشه های جغرافیایی عنوان خلیج فارس درج شده است .نخستین بار نمایندگان سیاسی دولت انگلستان در شیخ نشین های تحت قیمومت خود در خلیج فارس از عنوان جعلی خلیج عربی

استفاده کردند. آنها با فریب کاری و براساس مطامع استعماری خود این نام جعلی را به اعراب آموختند. یکی از اهداف صدام از تحمیل جنگ بر ایران، محدود کردن نفوذ سیاسی و اقتصادی ایران و توسعه روابط بین الملل با کشورهای این منطقه بود. الف- اولین بار نام خلیج فارس توسط چه کسانی به آب‌های جنوب فلات ایران داده شد؟ ب - صدام از تحمیل جنگ بر ایران چه اهدافی را دنبال می کرد ؟ الف- اقوام آریایی ب- محدود کردن نفوذ سیاسی و اقتصادی ایران و توسعه روابط بین الملل با کشورهای منطقه خلیج فارس بود	
تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)	
۶ وضعیت نیروهای نظامی ایران در ابتدای جنگ تحمیلی چگونه بود. (دی، ۹۷، خرداد و دی ۹۸، شهریور ۱۴۰۲) شروع جنگ تحمیلی علیه کشور ما در دوران حساس و دشوار پس از پیروزی انقلاب اسلامی و سقوط حکومت شاهنشاهی : شرایط حساس: ۱. عدم آمادگی ارتش و ژاندارمری به دلیل تصفیه یا فرار فرماندهان و بسیاری از افسران برای رویارویی با جنگی بزرگ ۲. درگیری نیروی جوان و تازه تأسیس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با وجود محدودیت های تشکیلاتی، تجهیزاتی و تدارکاتی، با آشوبهای ضد انقلاب ۳. شکل گیری نیروی مردمی بسیج ؛ کلیدواژه: ارتش، تصفیه یا فرار فرماندهان و افسران ، سپاه پاسداران، محدودیت،مقابله با آشوبهای ضد انقلاب ، بسیج در حال شکل گیری	
۷ کشور کنونی عراق چگونه تاسیس شد؟(جشنواره ۱۴۰۲) بعد از جنگ جهانی اول به امپراتوری عثمانی تجزیه شد و در سال ۱۳۱۶ ش از ترکیب سه استان بغداد، موصل و بصره کشوری به نام عراق تاسیس شد که زیر سلطه مستقیم انگلستان قرار داشت	
۸ چرا در ابتدای جنگ ارتش صدام موفق به پیشرفت‌های سریع در خاک ایران شد؟(جشنواره ۱۴۰۲) زیرا ایران هنوز آمادگی کافی برای مواجهه با جنگ بزرگ را نداشت.	
۹ دلایل نپذیرفتن ندای صلح‌خواهی و آتش بس صدام حسین در ابتدا از طرف ایران را بنویسید.(ذکر سه مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) اشغال بخش‌هایی از خاک ایران، فرصت بازسازی و تجدید قوای صدام، محکوم و تنبیه آغازگر جنگ .	
۱۰ دو خواسته ایران در جریان دفاع مقدس که در قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل هم مطرح شد چه بود. (ایران با چه شرایطی قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل متحد را پذیرفت؟ چرا ایران در تیرماه ۱۳۶۷، قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل را پذیرفت؟)(خرداد ۹۸، بخش توصیف، جشنواره ۱۴۰۲) یرا دو خواسته ایران مورد توجه قرار گرفت: عقب نشینی به مرزهای بین المللی پس از آتش بس ۲- تعیین متجاوز	
۱۱ با ذکر دو دلیل نتیجه نقش آمریکا در جریان جنگ تحمیلی را بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) اعزام ناوگان جنگی به خلیج فارس و هدف قرار دادن هواپیمای مسافربری ایران در تیرماه ۱۳۶۷	
۱۲ چرا رژیم بعثی عراق در سال ۱۳۵۹ تصور می کرد با حمله همه جانبه به ایران می تواند در کمترین زمان ممکن، به اهداف از پیش تعیین شده خود در کشور ما برسد؟(جشنواره ۱۴۰۲)	

	با وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تضعیف ارتش و نیروهای مسلح و بروز بحران‌های داخلی، رژیم بعثی عراق تصور کرد که زمینه خوبی برای تجاوز به میهن ما فراهم شده است و به دلیل وقوع انقلاب، کشور آمادگی رویارویی با جنگ خارجی را ندارد.
۱۳	چرا دولت مردان ایرانی در ابتدا نمی‌توانستند پیشنهاد آتش‌بس با عراق را بپذیرند؟ (چرا دولتمردان ایران پس از اعلام آمادگی صدام برای صلح، نمی‌توانستند پیشنهاد آتش‌بس سازمان ملل را بپذیرند؟) (۲مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) زیرا هنوز بخش‌های زیادی از خاک ایران در تصرف متجاوزان بعثی بود و قبول آتش‌بس موجب تثبیت حضور آنان در خاک ایران شد. به علاوه، آنان می‌دانستند که صدام در صدد است طی آتش‌بس، فرصتی به دست آورد تا به تجدید قوا و بازسازی نیروهای خود بپردازد از طرف دیگر، صدام طی حمله به ایران، هزاران نفر از ایرانیان را قتل عام و خانواده‌های زیادی را داغدار کرده بود. پس باید به عنوان آغازگر جنگ، محکوم و تنبیه می‌شد.
۱۴	مجامع بین‌المللی و کشورهای قدرتمند در برابر تهاجم ارتش بعث عراق به خاک ایران چه واکنشی نشان دادند. (دی ۹۱، معارف) مجامع بین‌المللی و در رأس آن شورای امنیت سازمان ملل متحد که مسئولیت حفظ صلح و امنیت جهانی و جلوگیری از تجاوز دولتها به دیگر کشورها برعهده داشت در برابر یورش آشکار نیروهای رژیم بعث؛ عدم عمل به وظایف رسمی و قانونی خود در برابر یورش آشکار نیروهای رژیم بعثی عراق به خاک ایران؛ عدم محکوم نمودن تجاوز نیروهای بعثی به خاک ایران توسط این شورا و عدم درخواست از دولت متجاوز در عقب نشینی از مناطق اشغالی؛ صدور قطعنامه ای چند روز پس از شروع جنگ تحمیلی و تنها دعوت دو کشور به خودداری از ادامه ی جنگ و تلاش برای حل مسالمت آمیز اختلافات
۱۵	مهمترین خدمات زنان ایران در طول هشت سال دفاع مقدس را بنویسید. (ذکر یک مورد کفایت) (شهریور ۹۹ و خرداد ۱۴۰۰ در قسمت توصیف، شهریور ۱۴۰۱، دی ۱۴۰۱ قسمت فهرست) ۱. حضور در خط مقدم جبهه در سال های اول جنگ ۲. تشویق برادران، همسران و فرزندان خویش برای حضور در جبهه؛ ۳. تهیه و آماده سازی خوراک و پوشاک رزمندگان؛ ۴. پرستاری از رزمندگان مجروح در بیمارستان ها
۱۶	کشورهای حاشیه خلیج فارس در طول جنگ تحمیلی چه موضعی داشتند. (خرداد ۹۹ خارج از کشور) برخی کشورهای منطقه خلیج فارس نیز به اشکال مختلف به صدام یاری رساندند. برخی از کشورها هم به ظاهر سیاست بی طرفی در پیش گرفتند ولی در موارد متعدد از سیاست های تجاوزکارانه صدام حمایت می کرد.
۱۷	مهم ترین دلیل امضای قرارداد الجزایر بین ایران و عراق در سال ۱۳۵۴ ش چه بود؟ (خرداد ۱۴۰۰) (هدف از انعقاد قرارداد الجزایر بین دولت های ایران و عراق در سال ۱۳۵۴ ش. (۱۹۷۵ م.) چه بود؟) (دی ۱۴۰۱) برای پایان دادن به اختلافات مرزی و رفع مناقشه برسر اروندرود
۱۸	نقش مردم ایران در هشت سال دفاع مقدس را ارزیابی نمایید؟ (دی ۹۷، خرداد ۹۸، دی) ۱ حضور مستقیم در خط مقدم جبهه و نبرد با دشمن متجاوز؛ ۲ مشارکت در تأمین بخشی از هزینه‌های مادی جنگ از طریق کمک های داوطلبانه، به ویژه تهیه و تدارک پوشاک و خوراک برای رزمندگان
۱۹	صدام با چه توهمی به ایران اسلامی حمله کرد؟ (دی ۱۴۰۱ معارف)

صدام با این توهم که نیروهای مسلح ایران آمادگی و توان مقابله با ارتش او را ندارند ۲۵٪، با پشت گرمی به حمایت سیاسی، نظامی، اقتصادی و اطلاعاتی سایر کشورها، به ویژه آمریکا و شوروی سابق، تصور می کرد که در مدت کوتاهی به هد فهی خود می رسد. ۵۰٪	۲۰ نتیجه پیروزی های پی در پی ایران در جبهه های جنگ چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) منجر به تقویت وحدت ملی شد.

درس بیست و پنجم

آرمان ها و هدف های انقلاب اسلامی

شکل گیری کلیه فعالیت ها، مبارزه ها و ایثارگری های دوران قیام، به عنوان آرمان ها و اهداف هر انقلاب. و ادامه این تلاش ها با هدف حفظ آن آرمان ها و ارزش ها، پس از پیروزی

محوری ترین شعار دوران مبارزه و مطرح شدن توسط مردم

استقلال
آزادی
جمهوری اسلامی

اهداف اصلی و عمده انقلاب:

هدف ها و آرمان های انقلاب اسلامی:

الف - استقلال

استقلال

نخستین آرمان انقلاب اسلامی به عنوان یکی از آرزوهای دیرین مردم ما در طول تاریخ، خاصه دو سده اخیر تجربه تاریخی ایران و سایر جامعه هایی زیر سلطه و استعمار قدرت های بیگانه: رسیدن به سعادت، تعالی و اقتدار برای رهایی از بند اسارت و سلطه بیگانگان استقلال در همه ابعاد آن، از اساسی ترین شعارها و خواسته های مردم ایران قبل از پیروزی انقلاب و از آرمان های اصلی و مهم آن به شمار

استقلال
ابعاد
استقلال فکری
استقلال سیاسی
استقلال اقتصادی

استقلال فکری در کشور: زمانی باور مردم بر

عدم برتری ذاتی بیگانگان

امکان سازندگی، پیشرفت، نوآوری و تعالی با همت و پشتکار خود

شرط تحقق استقلال فکری و فرهنگی ملت ایران: ایجاد نوعی تحول عمیق اندیشه ای و اعتقادی

در آنان، و بازگشت به فرهنگ غنی اسلام و ایران

امام خمینی در اهمیت استقلال فکری: استقلال فکری، شرط اول استقلال است

استقلال فکری

استقلال سیاسی جایگاه بسیار مهم استقلال سیاسی هر کشور
استقلال سیاسی: عدم تابعیت مدیران، مسئولان و سران کشور، در تعیین خطّ مشی و اجرای برنامه‌های کشور، از دستور بیگانگان و مداخله آنها

استقلال اقتصادی استقلال اقتصادی: به معنای نداشتن وابستگی در ابعاد گوناگون اقتصادی
دستیابی کشوری به استقلال اقتصادی: عدم وابستگی برای تأمین نیازهای اساسی جامعه‌اش، به دیگران
نیاز هر کشور، در زمینه‌های گوناگون، به محصولات سایر کشورها
مبادله اقتصادی میان کشورها، به معنی فقدان استقلال اقتصادی نیست.

ب- آزادی

شکوفایی استعدادهای نهفته در وجود انسان‌ها، در پرتو آزادی
آزادی و آزادگی، از آرمان‌های اصلی انقلاب اسلامی
ریشه این اصل، در تعلیم‌های اسلام
حضرت علی (ع) در نامه ای به فرزندش امام حسن (ع) نوشته است: «هرگز برده دیگری مباش، در حالی که خداوند تو را آزاد آفریده است.»

آزادی به مفهوم مطلق آن، نفی کننده برخی آزادی‌های اصیل فردی و اجتماعی دیگران و خود؛ زیرا ناسازگاری منطق و عقل با رهایی از هر گونه قید و بند و انجام اعمال خودسرانه، و عملاً، نتیجه‌ای جز سلب آزادی دیگران و بازداشتن انسان از رسیدن به تعالی و کمال ندارد.
مفهوم و معنی واژه آزادی در کنار قانون و معنویت و مطابقت این نوع آزادی، با عقل و فطرت الهی همه انسان‌ها
تأمین کننده آزادی و آزادگی به مفهوم حقیقی آن در حکومتی که قانون‌های آن از دستورهای الهی سرچشمه گرفته باشند،

در چنین نظامی، آزادی موجب حفظ مصلحت‌ها و منافع همگانی و رشد معنوی جامعه.
قرارگرفتن «آزادی» در کنار «استقلال» و «جمهوری اسلامی» در آرمان بنیادی انقلاب اسلامی، «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی»

خواستۀ مردم ایران: **آزادی در راستای: ۱- تأمین استقلال ۲- مطابق با قوانین متعالی و نجات بخش اسلام**

ج- جمهوری اسلامی

«جمهوری اسلامی»: یکی از رکن‌های مهم آرمانی انقلاب مردم ایران
تشکیل واژه جمهوری اسلامی: از دو واژه «اسلامی» و «جمهوری»
اتکای جمهوری اسلامی یا حکومت «مردم سالاری»: به آرای مردم و حاکمیت قانون‌های متعالی اسلام
امام خمینی در این باره گفته است: «ماهیت حکومت جمهوری اسلامی این است که با شرایطی که اسلام برای حکومت قرار داده، با اتکا به آرای عمومی ملت، حکومت تشکیل شده و مجری احکام اسلام باشد.»

ولایت فقیه: مطابق تعالیم اصیل شیعی، به عنوان هسته مرکزی و جوهر وجودی نظام جمهوری اسلامی، دارای مشروعیت الهی است که با مقبولیت مردمی تحقق و عینیت می‌یابد.

ولایت فقیه: یکی از مهم‌ترین اصل‌های قانون اساسی این اصل مترقی، ضامن حفظ تمامیت، ارضی، حراست از ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب و منافع ملی مردم ایران و مانع مهمی در جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری و نفوذ بیگانه

آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران، دارای دامنه‌ای گسترده هدف‌های دیگر این انقلاب:

- ۱- برپایی عدل و عدالت اجتماعی،
- ۲- دوری از هر گونه تبعیض و نابرابری،
- ۳- نفی ظلم و استبداد و ستم،
- ۴- قانون‌گرایی،
- ۵- توجه به مردم به ویژه محرومان جامعه،
- ۶- مبارزه با مفسد اقتصادی و اجتماعی و مانند اینها،

سیاسی
فرهنگی
اقتصادی
علمی

دستاوردهای انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی با گذر از بحران‌های سالیان اولیه پس از پیروزی، جنگی ناخواسته و تحمیلی به مدت هشت سال، و درگیری مردم و مسئولان و بیشتر امکانات کشور به جنگ

الف- ابعاد سیاسی

دستاوردهای سیاسی:

- ۱- تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و استقرار نظام جمهوری اسلامی
 - ۲- مبتنی بر آرا و خواست‌های مردم به جای آن به عنوان اولین نتیجه انقلاب اسلامی در داخل کشور
 - ۳- تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی
- ثمره دو قرن مبارزه پی گیر مردم مسلمان ایران علیه استبداد داخلی و استعمار خارجی و میثاق ملی کشور تحقق خواسته مردم ایران مبنی بر شکل‌گیری نظام حکومتی مبتنی بر ولایت فقیه و نقش تعیین کننده مردم در سرنوشت خویش
- ۴- افزایش مشارکت مردمی در امر حکومت

مهم‌ترین شاخصه رسمی و قانونی مشارکت سیاسی مردم: شرکت در انتخابات گوناگون، مثل انتخابات ریاست جمهوری، خبرگان رهبری، نمایندگان مجلس و شوراهای اسلامی شهرها و روستاها

- ۵- استقلال سیاسی و کوتاه شدن دست ابرقدرت‌ها و هزار فامیل‌ها از مقدرات کشور
- اتکای انقلاب اسلامی ایران: **به قدرت الهی و حمایت و پشتیبانی مردم**، بر خلاف بسیاری از انقلاب‌های معاصر وابسته به یکی از قدرت‌های شرق و غرب در نتیجه **دستیابی به استقلال سیاسی و حاکمیت ملی خود**. معرفی آن توسط بسیاری از اندیشمندان جهان، از شاخصه‌های بی‌همتای نظام جمهوری اسلامی ایران

پیروزی انقلاب اسلامی خارج از دایره نفوذ بلوک‌های غرب و شرق، تبدیل به یک قطب در جهان اسلام در گذشته، ایران دست‌نشانده و تابع قدرت‌های غربی، امروز در جهان سیاست، مطرح شدن به عنوان قدرتی مستقل و تأثیرگذار

درهم شکسته شدن اُبهت قدرت‌های غرب و شرق و سایر قدرت‌های سلطه‌گر بیگانه در نتیجه: مقاومت مردم ایران در برابر الف- انواع توطئه‌های خارجی، ب- عوامل داخلی استکبار جهانی،

بی سابقه بودن این مقاومت و تحول شگرف در تاریخ ایران: معلول تحوّل سیاسی جامعه ما و برخورداری از روحیه تسلیم‌ناپذیری و شهادت‌طلبی مردم ایران

۶- نفی هرگونه سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی به عنوان یکی از ارکان سیاست

در تاریخ معاصر ایران، تا قبل از انقلاب، نفوذ و سلطه قدرت‌های بزرگ استعماری و بیگانه (روس، انگلیس و آمریکا) بر ایران

نفی هرگونه سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی

۲- حفظ استقلال همه جانبه کشور

۳- برقراری روابط صلح‌آمیز با دیگر کشورها، به جز کشورهای متخاصم و محارب،

دستاوردهای سیاست خارجی

ایران بعد از انقلاب

از نمودهای عینی سیاست خارجی ایران: قطع رابطه سریع با رژیم اشغالگر قدس و رژیم آپارتاید در آفریقای جنوبی

دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی:

۱- تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و رفع استعمار و استبداد از ملت ایران.

۲- استقرار نظام جمهوری اسلامی

۳- تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۴- استقلال سیاسی.

۵- پیوند دین و سیاست و ارائه الگویی نوین برای مردم سالاری دینی.

۶- رشد سیاسی و آگاهی‌های عمومی مردم و حضور مردم در صحنه‌های گوناگون.

۷- شکست اُبهت قدرت‌های غرب و شرق و قدرت‌های سلطه‌گر خارجی.

۸- عدم سلطه‌پذیری (از قدرت‌های شرق و غرب) و نفی هرگونه سلطه‌جویی نسبت به سایر کشورها.

۹- ترسیم چهره صلح‌طلبانه‌ای از اسلام با اثبات مظلومیت مردم ایران در جریان جنگ تحمیلی و سایر تهاجمات، با طرح تشنج‌زدایی در سطح دولت‌ها.

داخلی

خارجی

ب- ابعاد فرهنگی

وضعیت فرهنگی دوران قبل از انقلاب:

یکی از شاخصه‌های فرهنگی حاکمیت استبداد دوران پهلوی: تخریب سنت‌های اصیل دینی و ملی مردم مسلمان ایران، اجرای این سیاست، به بهانه تجددخواهی و نوگرایی، با ترویج فرهنگ مبتذل غربی؛ نتیجه آن: نز بین بردن بسیاری از مظاهر فرهنگ ملی که نشانه هویت تاریخی مردم مسلمان ایران

دستاوردهای فرهنگی انقلاب اسلامی:

- ۱- احیای فرهنگ اسلامی به عنوان مکتبی پویا و حیات بخش توسط انقلاب اسلامی، با زدودن زنگارها و اوهام از چهره دین،
- ۲- تحکیم استقلال، همبستگی و هویت فرهنگی مردم مسلمان ایران، در نتیجه تقویت احساس خودباوری و اعتماد به نفس و ممانعت از احساس حقارت و خودباختگی ایرانیان در برابر بیگانگان
- ۳- دستیابی مردم کشور ما پس از انقلاب به موفقیت‌هایی چشمگیر در زمینه‌های علمی، فرهنگی و اجتماعی با تکیه بر **الف- تعالیم حیات بخش اسلام، ب- مکتب اهل بیت (ع)، پ- میراث عظیم فرهنگ ایران زمین، ت- توکل بر خدا و اعتماد به نفس، ج- بهره‌گیری از نیروهای درونی و استعدادهای سرشار خود،**
- ۴- بستن کانون‌های فساد و زشت‌کاری، و مبارزه با ترویج مادیگری و مظاهر فرهنگ غربی توسط انقلاب اسلامی با هدف **پاکسازی جامعه از آلودگی‌های فرهنگی و اجتماعی،**
- ۵- افزایش سطح آگاهی عمومی،
- ۶- افزایش و رشد مطبوعات و نشریات،
- ۷- گسترش کانون‌های آموزشی و تربیتی درون کشور
- ۸- درخشش و تعالی آثار هنری و فرهنگی ایران در سطح جهان
- ۹- احیای تفکر دینی:
 - ✓ تحوّل در ارزش‌ها و نگرش‌ها
 - ✓ احیای مفاهیمی مانند جهاد و شهادت و ایثار و اخلاص،
- ۱۰- مردمی شدن قوای مسلّح و سازمان دهی نیروی بسیج مردمی،
- ۱۱- هماهنگی بین تعهد و تخصص و دیانت و روشنفکری و همکاری حوزه و دانشگاه،
- ۱۲- احیای شخصیت اصیل زن ایرانی که در رژیم گذشته تحت تأثیر فرهنگ منحط غربی، هویت خود را از دست داده بود:

نمونه‌های احیای شخصیت زن:

- حضور گسترده زنان در جامعه پس از انقلاب اسلامی در صحنه‌های گوناگون فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی،
- درخشش دختران و زنان در امر آموزش و تحصیل، به ویژه در سطح دانشگاه‌ها

ج- ابعاد اقتصادی

اقتصاد ایران در دوران قبل از انقلاب: وابسته و « تک محصول» بر مبنای فروش مهارگسیخته نفت در چارچوب معیارهای توسعه غربی بدون در نظر گرفتن زمینه‌های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی این کشور و اکثر فعالیت های اقتصادی: مبتنی بر درآمد حاصل از فروش نفت

نتیجه این سیاست اقتصادی:

- ۱- صرف دارایی و امکان‌های کشور برای برنامه‌های غیربنیادی و غیرمولد، به جای فعالیت‌های زیربنایی و عمرانی و توجه به تولید و صادرات غیرنفتی،
- ۲- وابستگی اقتصادی،
- ۳- نبودن تعادل در بخش‌های گوناگون اقتصادی
- ۴- نفي عدالت اجتماعی

۵- تبدیل ایران به یکی از عمده ترین واردکنندگان کالاهای مصرفی غرب در نتیجه به کار گرفته نشدن درآمدهای سرشار نفتی در تقویت بنیه اقتصادی کشور خاصه در دهه ۱۳۵۰

مشکل های بی شمار اقتصادی بازمانده از دوران قبل از انقلاب
معضل های اقتصادی عظیم ناشی از جنگ تحمیلی
کارشکنی ها و تحریم های اقتصادی،

مهم ترین مشکلات اقتصادی پس از پیروزی انقلاب

دستاوردهای اقتصادی انقلاب

از آغاز پیروزی، تولید بیشتر کالاها در داخل
صدور بعضی از کالاها به خارج از کشور،
توجه به عمران و آبادی روستاها
برخوردار کردن اکثر روستاهای ایران از نعمت آب، برق، مخابرات، مراکزهای آموزشی و بهداشتی، جاده و امکانات رفاهی،

افزایش سهم صادرات غیرنفتی به طرز چشمگیر

د (ابعاد علمی و فناوری های نوین

از دستاوردهای مهم ایران در دوران پس از انقلاب اسلامی :

- ۱- توجه به صنایع سنگین و اقدام های بنیادی و زیربنایی در این زمینه
- ۲- توسعه روزافزون در صنایع دفاعی، نفت، پتروشیمی، ذوب آهن، فولاد، برق
- ۳- ساخت سدهای بزرگ و گسترش یا نوسازی راه های کشور
- ۴- پیشرفت های عظیم در حوزه علم و فناوری، بیولوژی مولکولی و سلول های بنیادی
- ۵- دستیابی به فناوری هسته ای صلح آمیز

- ✓ توجه به صنایع سنگین و اقدام های بنیادی و زیربنایی در این زمینه
 - ✓ نقش مهم توسعه روزافزون در صنایع دفاعی، نفت، پتروشیمی، ذوب آهن، فولاد، برق
 - ✓ ساخت سدهای بزرگ و گسترش یا نوسازی راه های کشور در دوران پس از انقلاب در رشد و شکوفایی سایر بخش های اقتصادی کشور
 - ✓ پیشرفت های عظیم در حوزه علم و فناوری، بیولوژی مولکولی و سلول های بنیادی،
 - ✓ یکی از عظیم ترین و افتخار آمیز ترین دستاوردهای فنی و علمی انقلاب اسلامی: دستیابی به فناوری هسته ای صلح آمیز
- دستیابی معدودی از کشورهای جهان به دسترسی به چرخه سوخت هسته ای، یعنی فرایند تبدیل اورانیوم طبیعی به سوخت مورد نیاز برای تولید انرژی هسته ای، به علت پیچیده بودن دانش فنی اما کسب موفقیت های بسیار دانشمندان جوان ایرانی و دانشمندان هسته ای ایران با همت والا و عزم راسخ و به رغم توطئه ها و مخالفت های همیشگی دشمنان انقلاب اسلامی،
- سخن امام خمینی درباره حفظ دستاوردهای انقلاب: «به ملت عزیز ایران توصیه می کنم که نعمتی که با جهاد عظیم خودتان و خون جوانان برومندان به دست آورده اید، همچون عزیزترین امور قدرش را بدانید و از آن

حفاظت و پاسداری نمایید و در راه آن که نعمتی عظیم و الهی و امانت بزرگ خداوندی است، کوشش کنید و از مشکلاتی که در این صراط مستقیم پیش می آید، نهراسید که «إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَ يَثْبِتْ أقدَامَكُمْ»
مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای نیز همواره مسئولان و قشرهای مختلف مردم را از آفات و موانع احتمالی انقلاب برحذر داشته‌اند: «میکروب رجعت یا ارتجاع، دشمن بزرگ هر انقلاب است که به درون جوامع انقلابی نفوذ کرده و در آن رشد می یابد. نفوذ فساد و ایجاد تردید در اذهان جوانان نسبت به آرمان‌ها، دنیاطلبی، اشتغال به زینت‌های دنیوی و زندگی راحت در جامعه و بروز علائم زندگی تجملاتی در میان عناصر انقلابی، نشانه‌هایی از تأثیر میکروب ارتجاع و عقب گردی است. پرداختن به مال و مال اندوزی، دچار شدن به فسادهای اخلاقی مالی و داخلی که خود فساد بسیار خطرناک است و جاه‌طلبی، کاخ آرمانی انقلاب اسلامی و هر حقیقت دیگری را ویران می کند.»

روشن شدن راه آینده کشور از طریق پیش نویس چشم انداز بیست ساله و سیاست‌های کلی نظام که مقام معظم رهبری به قوای سه گانه ابلاغ فرمودند،

هدف‌گذاری چشم انداز مورد تأکید رهبری نظام: پس از بیست سال، تبدیل ایران در حوزه‌های فرهنگی، علمی، فناوری اقتصادی، دفاعی و سیاسی، به قدرت اول منطقه آسیای جنوب غربی، خاورمیانه، خلیج فارس، قفقاز و آسیای میانه

به تصدیق همه صاحب‌نظران بین المللی، تبدیل امروزه ایران در حوزه سیاسی و بین المللی، به دلیل تأثیر انکارناپذیرش بر کل تحولات منطقه خاورمیانه شامل عراق، فلسطین، لبنان، افغانستان و آسیای مرکزی و قفقاز به طور خاص و در کل جهان اسلام به طور عام، به مؤثرترین و با نفوذترین قدرت منطقه‌ای و جهان اسلام .

۱	سوالات درس ۲۵
	گزینه های مناسب را انتخاب کنید. الف- کدام گزینه، از دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی نمی‌باشد؟ (جشنواره ۱۴۰۲) ۱. پیوند دین و سیاست ۲. عدم سلطه پذیری از قدرت‌های شرق و غرب ۳. ترسیم چهره صلح طلبانه از اسلام ۴. افزایش سطح آگاهی عمومی به سؤالات زیر پاسخ‌های کوتاه دهید. الف- امام خمینی شرط اول استقلال را چه می‌داند؟ (جشنواره ۱۴۰۲) استقلال فکری ب- اولین نتیجه انقلاب اسلامی در داخل کشور چه بود؟ (جشنواره ۱۴۰۲) تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و استقرار نظام جمهوری اسلامی مبتنی بر آرا و خواست های مردم به جای آن
۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی. الف- استقلال سیاسی (جشنواره ۱۴۰۲) مدیران، مسئولان و سران کشور، در تعیین خط مشی و اجرای برنامه‌های کشور، تابع دستور بیگانگان و مداخله آنها نباشند.
۳	توصیف، فهرست و طبقه بندی اجزا یا ویژگیهای پدیده های تاریخی: الف- یک دستاورد انقلاب اسلامی را در هر یک از ابعاد زیر بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲)

	۱- ابعاد اقتصادی داشته است؟ (دو مورد) ۲- ابعاد سیاسی (انقلاب اسلامی از جنبه سیاسی در داخل کشور چه دستاوردهایی داشتند؟) انقلاب توانست از آغاز پیروزی، به تولید بیشتر کالاها در داخل و حتی صدور بعضی از آنها به خارج از کشور، نایل آید. در نتیجه چنین سیاستی، سهم صادرات غیرنفتی به طرز چشمگیری افزایش یافت. با این همه، تا رسیدن به سطح مطلوب، راهی طولانی در پیش است. توجه به عمران و آبادی روستاها و برخوردار کردن اکثر روستاهای ایران از نعمت آب، برق، مخابرات، مراکزهای آموزشی و بهداشتی، جاده و امکانات رفاهی، از دیگر نتایج اقتصادی انقلاب اسلامی ۱- تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و رفع استعمار و استبداد از ملت ایران. ۲- استقرار نظام جمهوری اسلامی (تحقق خواسته مردم ایران مبنی بر شکل‌گیری نظام حکومتی مبتنی بر ولایت فقیه و نقش تعیین‌کننده مردم در سرنوشت خویش). ۳- تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. ۴- استقلال سیاسی. ۵- پیوند دین و سیاست و ارائه الگویی نوین برای مردم سالاری دینی. ۶- رشد سیاسی و آگاهی‌های عمومی مردم و حضور مردم در صحنه‌های گوناگون. ۷- شکست اُبَهِت قدرت‌های غرب و شرق و قدرت‌های سلطه‌گر خارجی. ۸- عدم سلطه‌پذیری (از قدرت‌های شرق و غرب) و نفی هرگونه سلطه‌جویی نسبت به سایر کشورها. ۹- ترسیم چهره صلح‌طلبانه‌ای از اسلام با اثبات مظلومیت مردم ایران در جریان جنگ تحمیلی و سایر تهاجمات، با طرح تشنج‌زدایی در سطح دولت‌ها. ب- هدف‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی را فهرست کنید. (۳ مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) استقلال-آزادی- جمهوری اسلامی
	تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)
۴	پیروزی انقلاب اسلامی چه دستاوردهای سیاسی مهمی در پی داشت؟ (دو مورد) (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- تغییر رژیم وابسته و خودکامه شاهنشاهی و رفع استعمار و استبداد از ملت ایران. ۲- استقرار نظام جمهوری اسلامی (تحقق خواسته مردم ایران مبنی بر شکل‌گیری نظام حکومتی مبتنی بر ولایت فقیه و نقش تعیین‌کننده مردم در سرنوشت خویش). ۳- تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. ۴- استقلال سیاسی. ۵- پیوند دین و سیاست و ارائه الگویی نوین برای مردم سالاری دینی. ۶- رشد سیاسی و آگاهی‌های عمومی مردم و حضور مردم در صحنه‌های گوناگون. ۷- شکست اُبَهِت قدرت‌های غرب و شرق و قدرت‌های سلطه‌گر خارجی. ۸- عدم سلطه‌پذیری (از قدرت‌های شرق و غرب) و نفی هرگونه سلطه‌جویی نسبت به سایر کشورها. ۹- ترسیم چهره صلح‌طلبانه‌ای از اسلام با اثبات مظلومیت مردم ایران در جریان جنگ تحمیلی و سایر تهاجمات، با طرح تشنج‌زدایی در سطح دولت‌ها.
۵	مهم‌ترین دستاوردهای «فرهنگی» انقلاب اسلامی را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است). (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- افزایش سطح آگاهی ۲- افزایش و رشد مطبوعات و نشریات

	۳- گسترش کانون‌های آموزشی و تربیتی درون کشور ۴- درخشش و تعالی آثار هنری و فرهنگی ایران در سطح جهان افزایش سطح آگاهی عمومی، افزایش و رشد مطبوعات و نشریات، گسترش کانون‌های آموزشی و تربیتی درون کشور و درخشش و تعالی آثار هنری و فرهنگی ایران در سطح جهان است. انقلاب اسلامی شخصیت اصیل زن ایرانی که در رژیم گذشته هویت خود از دست داده بود، احیا کرد. احیای تفکر دینی، تحول در ارزش‌ها و نگرش‌ها و همچنین احیای مفاهیمی مانند جهاد و شهادت و ایثار و اخلاص، مردمی شدن قوای مسلح و سازماندهی نیروی بسیج مردمی، هماهنگی بین تعهد و تخصص و دیانت و روشنفکری و همکاری حوزه و دانشگاه.
۶	هدف‌گذاری چشم انداز بیست ساله که از سوی رهبری نظام به قوای سه گانه برای پیشرفت کشور ابلاغ شده است، چیست؟ (جشنواره ۱۴۰۲) این است که پس از بیست سال، ایران در حوزه‌های فرهنگی، علمی، فناوری اقتصادی، دفاعی و سیاسی، به قدرت اول منطقه آسیای جنوب غربی، خاورمیانه، خلیج فارس، قفقاز و آسیای میانه تبدیل شود.
۷	دو مورد از دستاوردهای بزرگ اقتصادی انقلاب اسلامی را بنویسید؟ (جشنواره ۱۴۰۲) توجه به عمران و آبادانی روستاها و برخوردار کردن اکثر روستاهای ایران از نعمت آب، برق، مخابرات، مراکز آموزشی و بهداشتی، جاده و امکانات رفاهی
۸	دو مورد از دستاوردهای علمی و فناوری های نوین ایران در دوران پس از انقلاب اسلامی را بنویسید. (جشنواره ۱۴۰۲) ۱- توجه به صنایع سنگین و اقدام‌های بنیادی و زیربنایی در این زمینه ۲- توسعه روزافزون در صنایع دفاعی، نفت، پتروشیمی، ذوب آهن، فولاد، برق ۳- ساخت سدهای بزرگ و گسترش یا نوسازی راه‌های کشور ۴- پیشرفت‌های عظیم در حوزه علم و فناوری، بیولوژی مولکولی و سلول‌های بنیادی ۵- دستیابی به فناوری هسته‌ای صلح آمیز
۹	دستاوردهای انقلاب اسلامی را در زمینه اقتصادی بررسی کنید. (جشنواره ۱۴۰۲) اقتصاد ایران قبل از انقلاب تک محصولی و وابسته به فروش نفت بود که درآمد آن نیز صرف برنامه‌های بنیادی و مولد نمی‌شد. در نتیجه کشور عمدتاً کالاهای مورد نیاز خود را وارد می‌کرد و بیشتر مصرف کننده بود. اما بعد از انقلاب با وجود جنگ تحمیلی و مشکلات بازمانده از دوران پهلوی و تحریمات اقتصادی، از همان ابتدا به تولید کالاهای اساسی مبادرت شد تا جای که علاوه بر تامین نیاز داخل، به کشورهای دیگر نیز صادر می‌شود. از دیگر اقدامات بعد از انقلاب اسلامی می‌توان به عمران و آبادانی روستاها و برخوردار کردن آنها از خدماتی همچون آب، برق، گاز، مخابرات و ... جهت ایجاد عدالت اجتماعی و اقتصادی در سراسر ایران بود.